

Horváth Dezső

Terus ángyi

Szerkesztette: Tóth Károly

© Horváth Dezső 1998

**Szeged
1998**

TARTALOM

Az öttömösi műsormoloch
Esküvő, kisszékkal
Nettósapka
Ricsók-szeminárium
Főkefe
Tömörkény új ruhája
Szentelt szobrász
Az utolsó iskola
Táblatánc
A temetőből jöttünk
Terus ágyi köszöni
A kóser spenót
Szagunk a világban
Minden biciklis...
Kéttollú biciklivész
Utazó szorongásaink
Mese a babról
Becsület, az van...
Tüsszentő ambrózia
Ágyrosta
Blöki a biciklin
Csókos-csuklós busz
Csiga
Blöff a pécéről
Szegény marhák!
A kerge pánik
Kutyagumi
IQ a füstben
Neve: fogalom
Ahol faragnak...
Rákosi a rozsban
Szentháromság
F-kalap
Fatátra
Fatelefon
Panelveréb
Ha csálni tudnék
Epertánc
Előélet
Anyja neve
Ez már Svájc
Megint Trianon
Törvénytelen demokrácia
Tankzsilett
Tiborc és a miniszterek
Répaföldek királynéja

Egy kocsi szalma
Piedesztálra állít
A pántos korona
Katonai érettségi
Aranyszínű forint
Körömpecsét
Itt a farkas!
Finom Imre előlépett
Joe és Iván
Személyi tárca
Az első baglyok
Varjú a jégen
Tarhonyás török
Túrót neked!
Reformablak
Mákos tézsta
Bebetonozva
Gólyalecke
Ekhós szekér
Fejméret
Jó a szomszéd
Kardvágás, hátulról
Horkolónkról
Klöntestvérek, sokasodjatok!
Zsákban, hideget
Fal az utca végén
Tizenhat tonna
Vaskehely kellene
A csak - megfordítva
Clinton és Jancsi
Marad a gyerek
Helyszíni közvetítés
Űrharkály
A fűzfa halála
A markaláb
„Fogházba befogadtatott...”
Kipipáltuk Párizst
Párizs szeme
Csillagfosztás
A papné
Központban
Még egy külföldi
Csontvázon, nadrágszj
Üzenet a fa tetejéről
Mibe kerül?
Ivókúra

A hely szelleme
Bankcsipogó
Tündér a hídon
Emberevő iskola
Ó de szép!
Ékességnek készült...
Hívjuk meg Bokrost!
Svejk melege
Konvertibilis egyetem
Pol Pot örök?
Lopják a cefrét
Palántát a földbe
A delphoi jósda
Fölfelé süllyedünk
A nevadai sünszex
Összefűjkált világ
Gúnyos kacaj...
Magyarország, kicsiben
Versenyben vagyunk
Szippantós lakodalom
Buborékos eső
Nevadai levél
Havasi kürt
Kutyasors az üdülőben
Bikkfául beszélünk
Családi Tökjő
Figyeljete, franciák!
Alagútból ki
Operett a földről
Baloldali kormányválság
Júlia kebele
Leváltották Zrínyi Iluskát
Hugó, a víziló
Amikor füstölt a budi
A veronai Iskola utca
Rókus szépe
Gubera Maca
A hongkongi börzevírus
A kicsi ember
Terus ágyi lepkéje
A kéregető kutya
Festett kukák
Kamatlábas ketyere
Kaptafára kaptafát
Az utolsó diszkó
Kislányaim, vigyázzatok!

Az öttömösi mûsormoloch

Belém esett a fêreg, napok óta keresek egy szót. Leírva könnyû, kimondani se nehéz, meg is értem mindjárt, mégis keresem. Azt a mindent bezabálót keresem, amit televízióra alkalmazva, tudomásom szerint, Veres Péter használt elôször. Öttömösön szemtôl szemben is hallottam tôle 1969. október 4-én, és könyvében is olvastam. Emlékezetemben nem kell keresnem, abba jól bevésôdött, de leírva lenne jó ráakadnom.

Hogyan került a kicsike Öttömösre Veres Péter? Kezdjük ott, hogy nyelvészek szerint Öttömösnek kellene mondanunk, de beleûtött a magyar etimológia: azt hitték, öt darab tömösrôl van szó, és nem gondoltak rá, török nevezet nyugszik alatta. Hogy a tömös mi lenne? Tudja a fene. Ôt azonban nem nyelvészkedô hajlama hozta ide, a homokvidék spárgatermesztése érdekelte. Molnár Gyurka hívta el, és szervezett népes találkozót olvasóival, elsôrangú traktáival megerôsítve. Ünnepnapja volt a falunak. Évekkel korábbi meghívását teljesítette, pár hónappal halála elôtt. Gondolom, nem is akart már spárgát természetni, csak az érdekelte, hogyan boldogul, aki a homokot tojózza májusi harmaton.

Itt tehát biztosan kimondta a molochot. Miért keresem leírva? Azt keresi az ember, amit nem talál. Vannak betûmániás emberek, akik csak azt hiszik el, ami le van írva.

Sok évtizede érzem, mekkora átok tud lenni az állandó keresés, de minden gyönyörûsége is az enyém. Miközben a guta ütôget, amiért nem találom, hetvenhét olyanra akadok rá, ami miatt hetekkel, hónapokkal vagy évekkel azelôtt ütôgetett ugyanígy, ugyanaz a guta. Vénségem azt mondatja erre, mindennek megvan az ára. Száz megtalálás, egy felejtés!

Azt tudom, nagybetûvel írva a Moloch fôníciai napistent jelent, akinek a dicsôsége embe-
reket áldoztak az ókorban. Állítólag a Bibliába is begyûrûzött, Ábrahám és Izsák esete ennek a történelmi fordulója lett volna: már az állat föláladozásával is beérte az istenség. Addig kergették volna a balmazújvárosi asztal körül, amíg meg nem tanulta ezt a húszabáló istenszörnyet, anyanyelvi szinten, Ábrahám és Izsák nélkül? Nem hihetem. Néha gyorsvágóban kapkod elô olyan szavakat, amelyeket szintén nem a krampács nyele mellett szedett föl, mégis tökéletes telitalálatként használ. Az „action gratuite” se illik az otthoni tájszólásba. Föltételezem azonban, nem a megszemélyesíthetô istenségre gondolt, amikor molochot mondott. A fene az eszemet, miért nem ugrik be, hol lehet leírva?

Kisbetûvel azt is jelenti, hogy mindent elnyelô, mindig súlyosabb áldozatokat követelô erô. Ez a mindent fölfalás állhatott közelebb hozzá, mert arról beszélt Öttömösön is, hogy a televízió nagyabáló étvágyát maholnap lehetetlen kielégíteni. Már akkor megmondta, pedig akkor még gyerekcipôben járt a televíziónk, és nagyszerû íróink voltak.

Tudom, a fridsider-szocializmust is szokták emlegetni rovására, mint erôsen túlhaladott tévedését, de olvastam a másik Péter riportjaiban is az ÉS cselédlépcsôjébôl lett fôbejáratában, az akkori utolsó oldalon, hogy minálunk mostanában - akkoriban - a mélyhûtô van divatban. Ez is Péter, az is Péter, de nem mondhatom, hogy némelyik Péter mind egyforma, mert az egyiket simogatással mosolygom meg most is, az ÉS-ben olvasottak viszont néha föl is háborítottak. Utólag könnyû kimondanom, második Péter az átlagember botlásaiba kötött bele legtöbbször, pedig az alapvetô hiba a cölöpverôben, a rendszerben volt. Sajnos, nem érthette meg, hogy tisztuljon elôtte a kôd.

A mélyhűtött sperma terítéspolitikája is eszembe jut azonban a hűtőről, de ez már igazán nem ide tartozik. Állati fejek szakmai tanácskozásról tudósítva kellett volna leírnom ezt a csontkemény torzszóhalmazt, egy másik láncolat dicsőségére.

Lehet, hogy Passuthnál is találnék adatot a molochra, de ott nem keresem. Nem szófejtő dolgozat akar ez lenni, csak a televízió nem fér a bögyömben. Nem a moloch, a műsormoloch érdekel.

Ha már elővettem Péter bátyánk könyveit, hadd örüljek egy kicsikét azoknak is, amiket keresés közben megint megtaláltam. Írja szegénykém, hogy reggel ötkor Akarattyán is fölébred mindig. Indítórakétának begyűjtja a hagyományos pálinkát, nyeletnyit csak, megfőzi feketéjét, néha a kettőt egybe vegyíti, és bekapja még rá a Kofka nevű kicsike pirulát is. Itt még megvan a Kofka? Katonakoromban, örségben magam is szopogattam annakidején, hogy ébren várjam a piszkos imperialisták leselkedő ármánykodását, de elaludtam a pillanatot, amikor kivonták a forgalomból. Hatalmas rosszaságok lehettek benne.

Hajnali madár vagyok magam is, méltányolni tudom megindítóan szép utalásait gyötrődéseire. Annyira érzékeny volt minden frontra, még nyoma se látszott időváltozásnak, már hasogatott a dereka, és nem fogta a munka. „Rám virradt a harmadik reggel is, és még mindig nem írtam semmit.” Délután bevallja, egész nap kapált, mert munka nélkül nem lehet élni, ha az összes termésre talán nem is lenne szüksége. Aztán erős akarattal asztal mellé parancsolta magát, hogy legalább ezt leírja. Orvosoknak is, öngyógyító mániában szenvedőknek is ajánlanám erőfeszítéseit. Kínálni szoktam mindenkinek, akit kínozt, ha nem mozoghat, hogy jöjjön hozzánk, a mi kertünkben ingyen áshat. Vagy kapálhat.

Panaszkodik Akarattyá szívós szárazságára. Jön a felhő, de nem lett belőle semmi. A hortobágyi pásztornépek időjárást figyelő praktikája hagyta volna cserben? Ott nincsenek nagy vizek, nem vehette észre, hogy az esőket hozó északnyugati szelek másként viselkednek, ha előbb a Balatont találják, és csak utána Akarattyát? A Duna is, a Tisza is, de a kicsike Dongér csatorna is tud ilyet csinálni. Hasogató derekát se fogta be zöldbékai szerepre?

Szemetelő esőt említ egyszer, és azt, hogy a szomszéddal összefogva permeteznek. Ilyen időben terjed a gomba, de azonnal le is mosódott a méreg! Hetekkel előre megéreztem én, csak fejem meglekélése után jutottam el oda, hogy eleredt az eső, mire befejeztem a permetezést. Reklamáltam is: legalább a zöldbékát tegyék vissza.

A kollektívizmus megátalkodott híve volt, valóságos hittérítői buzgalom sugárzik szinte minden sorából. Sültrealista, ahogy magát csúfolta, aki igyekezett mindig népben-nemzetben gondolkodni. A mi korosztályunk ezt már csak sablonok ismétlésének veszi, és sokan vagyunk, akik nem is bánjuk, hogy annak a kollektívizmusnak is lejárt a szavatossága, nemcsak a fridzsider-szocializ-musnak. Mire jó azonban az ismétlés! A kollektívizálást hirdette akkoriban az egész rendszer, mégis ellenlábasának tekintette. Mert sültrealistaként egyéni módon merte látni a kollektívizálást is? Így is lenne értelme, de fából való ekkora vaskarikát ne fogjunk rá. A legkeményebb, a legnyakatoróbb, derékficamítóbb, életveszélyes kollektívizmusban is az ÉN maradt a személyes névmások között a legelső. Kulcsszám szerint íródott mindig nagyobb-nagyobb betűvel. Azok látták saját érdekeik szerint, akik rojtosra szaggatták szájukat a közös mellett, és az egész országot képesek voltak kerékbe törni, csak igazuk legyen. A nagy kollektívizmus kellős közepén is egyénileg hajlott minden szentnek maga felé a keze. Ami a tied, az az enyim is, de ami az enyém, ahhoz neked semmi közöd. Képes volt fölkiabálni, ha észrevette, kirágta az egér a zsákot. Nem gondolkodni, engedelmeskedni, ez nem fért meg benne! És baráti körben állítólag azt is ki merte ejteni a száján, elég öreg ő már

ahhoz, hogy az igazságot is kimondhassa. A fenenagy kollektívizmusban eleve tilos volt, és holtbiztos, másnap már az is tudta, akinek nem lett volna szabad tudnia.

Legnagyobb tragédiája, végig hitte a hihetlent, és azt is, ami hiba, mind javítható. Rendíthetetlen következetessége előtt meghajlok ma is, és sajnálom azokat, akik múlhatatlan értékeit is lapátra akarják dobni. Tudomásul kell viszont vennünk, az utókor mindig azt csinál velünk, amit akar.

A mi kertünkbe is elkelne ilyen két lábon járó becsületesség. Ő azt mondja, ha az otthonit a feleség gondozza, az a legtermészetesebb, hogy az ittenivel ő vergődjön. Magam meglegő szem avval, hogy az is jó, ha tárcák, riportok, könyvek teremnek benne, a gazok pedig őslakosnak számítanak, és örökölt jogaikat ritkán háborgatom. Ha már nem látszom ki belőlük, fölmegek a cseresznyefára. Azt a bugyutaságot is a kert termette, hogy a palántát fejjel lefelé földbe ültetni még géppel is éppen akkora munka, mint gyökérrel, de micsoda különbség! A hitvány munka olyan, mint a fejjel földbe dugott palánta, és annyit biztosan fizetnek érte, mint a rendesért. Legtöbbször többszörösét! A csuda tudja, miért akarnak politikusaink mégis mindent fejre állítani? A keljőljancsit is fejtetőre ugráltatják.

Onedin mester kabarébéli gőzmosodája is kicsi lenne minden összerondított gatyá tisztára mosására, márpedig vagonszámra hoznák, ha védeni akarnám halovány tévedéseit, de azt hiszem, erényeit számba venni egymagamban porszem vagyok. Ritkán növeszt ilyen szálfegyenes, jegenyetermetű emberóriást Hortobágy és mellyéke. Rákosiék agyonmellőzték, mi agyonhallgatjuk.

Más a nóta már ma?

Miért is keresem a műsormoloch kifejezést? Azon háborgott tehát Öttömösön is, hogy a televíziónak, és vele a rádiónak is, naponta kellene veretesen szép irodalomhoz nyúlnia, de nem győzi. Az irodalom se győzi. Normára nem lehet gyöngyöt gyöngyözni, ezt mindenki tudta akkor is, és talán még mindig tudja. De hogy ma már alkotni se kell? Ezt nem gondolhatta. Mennyi munkára termett lélek herdálódik el, rostálódik bele a képernyőn való riszálgatásba, mondaná a sültrealista. Mert ami ma van, az már alulmúlhatatlan.

Csak el ne kiabáljuk!

Barátom megvette a nagy lavórt. Ha nem is száz, de kilencven állomás dörömből be szeme elé kilencven gombnyomásra. Azt hitte szegény, így tagozódhat be nemcsak Európába, de az egész világba. Kerek egy hétig el is nyelte nyakig Európa, magát nyomorgatva nyomogatta a gombot éjjel és nappal, és jegyezte, melyik állomásnak hol kell ajtót nyitnia, aztán letette a lantot. Valaki még annakidején panaszolta föl, amikor vasfüggöny választott szét bennünket, hogy Olaszországban torukat ülik az amerikai filmek. Új-Hollywood szellemi lacisága árad mindenhol, fordítottam le szavait. Nálunk akkor még Iván volt a főszereplő, aki soha nem töltött, csak lőtt, ott már a szappanopera habzott. Mondom lavóros barátomnak, már régen nem töltök el a televízió előtt egy órát se. Főltalálták ugyan a természetfilmeket, szépek is, jók is, menekülésnek kiválóak, de beleesett a filoxéra azokba is. A legszebb részek után egyszerűen csak előjönnek a ragadozók, és a szülő gnúból húzzák ki a borjat, aztán megeszik a vajdó anyát is. Lapít az oroszlan, becserkész a tündéri gazellát, és a maradékot meghagyja a sakáloknak, hiénáknak, döggeseleknek. Mindezt az élővilág egyensúlyának, az egészséges egyedek kiválasztódásának örve alatt. A biológusok azt mondják, a selejtet pusztítják, a természet szépségét őrzik. Én a szépséget látom fölfalni ott is.

Mondhatjuk, erre épül a világ. A nagy halak megeszik a kis halakat, a kis halak a még kisebbeket, egészen a planktonokig. Ezt tartja táplálékláncnak a tudomány. A lánc csúcán vannak a ragadozók, királyságukért kénytelenek elviselni azt a csekélységet, hogy leghamarabb pusztulnak ki.

Azok nem rémülődnek, mi tesszük helyettük. Amíg mi is ki nem pusztulunk. Alig vesszük észre, a magunk örültségeit viszünk át az állatvilágra is.

Ahogy bonyolódik a világ, úgy lesz primitívebb a filmgyártás, hogy a műsormoloch elkajszult étvágyát szem elől ne tévesszük. Tessék csak elővenni a televízió tolltartóját - a csatornaváltó kis micsodát -, és miközben lavórantennáról akár a Földet is körültáncoljuk, láthatjuk, néhány puska, egy-két pisztoly, csikorogva pördülő autó, vadászkés a nyakon, egy-két mutatós fehércelesél elég hozzá, hogy az emberiséget a nyavalya törje ki.

Évekkel ezelőtt ugyanilyen nyomogató játékkal még más alkotásokat vághattam össze. Elindult az egyik csatornán a mellyes-faros gyönyörű leánka, magát reszelve, megnyomtam a gombot. A másodikon összeszemezett valami tehenészféfével, megint gomb. A harmadik csatornán bárki koktelt ittak, a negyediken kocsiba ültek, az ötödiken motelszobába nyitottak, a hatodikon már nekivetkezve melegágyban kerteszkedtek. Ha a kertművelésnél kapcsolgattam visszafelé, mindegyiken ugyanazt a „verébhajszát” láttam. Örömmel jelentem, ennek a világnak már lőttek.

Most már recept, hogy ágymelegben, a legszebb domborulat alatt is ott a hatlövetű. Legtöbb adásban nem is tesznek mást, csak lőnek, lőnek, lőnek. Ezer Ivánt hajznak! Mindegy, ki kit lő le, csak durranjon és füstöljön. A szemünk előtti kivégzésnél jobbat még nem találtak ki. Ha éjféltájban összerakná a ház ura az aznapi hullákat, mint erdőn az ölfát, egyik sort hosszában, a másikat keresztben, nem férne be tulajdon lakásába. Ágy, fotel, szék vértengerben úszna. Arra azért ügyelnek, a domborulatot leánkák ki ne menjenek a divatból. Anyaszült kosztümben ők is kapnak egy-egy stukkert, és az ölfarakásba is színt vihetnek, ha lelövik őket.

Ahogy én tudok új meg új műsort összevágni egyetlen tolltartóval, nagyjából ugyanígy készülnek a darabok is. Minden mozdulat ismerős. Ja, hogy el ne felejtsem: bunyónak is lennie kell mindenokvetetlen! Szédületes nagy ötlet, ha a vendégfogadónak is beillő lakás lépcsőjének vagy teraszának a tetején kapja valaki a horogütést, és a rácsot áttörve töri ki nyakát. Vagy tokostól viszi ki az üvegablakot, és hármasszaltóval kenődik el a földön. Óriási találmány még: sötét szobában, előretolt pisztollyal zseblámpázni. Hogy a legjobb célpontok mi legyünk.

Ez kell a dolgozók asztalára, nem a nagy tőrös!

Annyira is változott a világ, ma már originál magyar adásokból is összevágható ugyanez a montázs. Sajtótörténeti alapon „kispiszkosnak” mondom ezeket a csatornákat. Röpköd a lelkem, amikor elhangzik korunk hőse szájából édes anyanyelvünk veretes szava: seggfej!

Egyelőre nem lehet tudni, a legújabb családirtós sztori nálunk törtet hamarabb kamera alá, vagy meghagyjuk a kintieknek. Lehet, hogy itt is az arany középút győz: mi adjuk a forgatókönyvet, hazai helyszíneken meg is csináljuk, mert itthon olcsóbb, de ahogy a legnagyobb balekoknál szokás, a haszon odakint marad. Mindenesetre biztosan rakják már a tüzet a katlanban, hogy az a sok reves csont, amit a rend őrei előszednek itthon is, odakint is kertekből, pincékből, házak falából, jól összefőve, megfűszerezve, savát-borsát eltalálva tálalható legyen. Ha eszük van a producereknek, ugyanazokat a szereplőket alkalmazzák, akiket az alázatosságot mímelő papocskák sikerrel bevetett már. Ami egyszer föl van találva, kár azt kihagyni. A mindent kikotyogó leány is számításba jöhet még, ha másra nem, legalább narrátornak.

Sajnos, az élet utánozza a mozit. A képernyőn ugyan nem halhat meg a színész az első jelenetben, mert a huszonötödik folytatásban is sorozatot kell lőnie a hullagyárban, a valóságban viszont arra megy ki a játék, hogy minél hamarabb patkoljon el a pasas. Hogy a rendőrségnek is legyen meg mindennapi kenyere.

Nagy kérdés: mit tegyen az alkotni még képes, másfajta változatosságot is kínálni tudó fej? Koldusnak álcázva epizódszerepet még kaphat. Vagy kürtőkalapot nyomnak a fejébe, és reklámba ölheti életét. A nagy moloch már a szereplési lehetőséget is eleszi előle. Hollywood úthengerével senki nem versenyezhet, a kürtőkalapos tehát a lósporthoz kötődő pénzreklámban futhatja ki magát. Büszke lehet rá, sokakat megelőzött, hogy bejutott. A többieknek megmaradtak az idétlen sorozatok, hogy bizonyíthassák, fércművekben se vagyunk alávalóbbak másoknál. És majdnem elsírjuk magunkat, amikor a közeli múlt veretesen szép alakításait láthatjuk magyar képernyő nosztalgizáló műsorában. Hová lettek a jó színészek? Magvuk szakadt volna? A folytatásokkal önmagukat herdálják a maiak, lassan-lassan föl se tűnik, hogy komoly szerepben is futottak már. Közben háborognak, még mindig nem kaptak Kossuth-díjat.

Ez nem emberáldozat, fölséges Moloch?

És hová lettek a veretes irodalmat teremtő írók? Hallgatnak, vagy bugyborékolva tátongnak, mint a partravetett hal. Nincsen szükség rájuk! Veres Péternek is az a tragédiája, hogy a túlhigított közegben súlyosnak találtatott. Királyok, császárok nélkül meg lehet élni, írja valahol. Könyvek nélkül is. Írók nélkül is. Írókirályok nélkül is. Folytassam? Veres Péter nélkül is.

Tavaly történt, elhozta élete első regényét egyik egyetemista. Olvassam el, és segítsek, ha igazítani kellene rajta. Egyetemistából minden lehet, az első regény szerzőjéből még több, nekihasaltam - és átpasszoltam feleségemnek. Ő több krimit látott, jobban bírja. Három sarokpontra épült a terjedelmes mű: volt benne kábítószer végkimerülésig, szex, rogyásig, remélhetően résztapasztatatok alapján csak, és véres leszámolás inaszakadásig. Honnan vett ez a gyerek ennyi ökörséget? Az életből. Mert neki már a televízió az élet.

Jó lélekkel próbáltam fordítani rajta. Elmondtam, tele van a világ megírni való másfajta történetekkel, és akinek tollat adott az Isten, legalább ezt vegye észre, de láttam rajta, nem érti. Aztán megkérdeztem, mi hajtja írásra egyáltalán? Kevés az ösztöndíj, azt reméli, zsákszámba dől majd a pénz. Mondjam neki, az igazi irodalom mindig koldusbottal járt? Neki a percírócskák jelentenek ámulatot, és esze ágában sincsen, hogy előre nézzen akár öt évre is. Olyan kiadót keres, ahová ma beadja a kéziratot, és holnap viheti a forintot.

Rossz helyre jöttél, nem értek én ehhez, gyermekem. Olyan kiadókkal van tele a világ, először ezt kérdezik: mennyi pénzed van? Semmi? Hát akkor mit akarsz? Van olyan is, altruista szándékkal megverve, amelyik nem kér egyetlen fillért, de kiköti, nem is ad. Tiszteletpéldányt ad csak, többet, mint szoktak, de ez hajszálla olyan, mintha a biligyár munkását száz zománcozott bilivel fizetnék ki.

Adja el, ha tudja. Vagy tojja tele az ő gyereke.

Kell lennie másfajta kiadónak is, mert özönével kínálják a pondrót is, de azokhoz nekem nincsen bejárásom.

Lógott az orra erősen, amikor elment.

Sajnos, nemcsak írásban utánozzák a legborzasztóbb kivégzéseket. Hasonlót csinálni maga is próbálgat, írta jó Arany Jánosunk, magáról szólva, de megvan ez a szándék a legalávalóbb emberek között is. Agyonvernek valakit, ötszáz vagy ezer forintokért? Mert ezt látják naponta.

A rendőrség is összerakhatja reggelente a hullákat, mint az ölfát az erdőben, hosszában az egyik sort, keresztben a másikat, de már a valóságban. Bár megesik, nem marad meg összerakható állapotban a hulla. Mint a robbantott csirke, Mercedes-szel együtt.

Hóbortból, a bikaistállós autósok bosszantására ősbiclim hátuljára ráakasztottam egyikük elhullajtott emblémáját. Amikor Szegeden autójában robbantottak föl valakit, azonnal leszedtem: nehogy összetéveessenek valakivel.

Hej, Veres Péter! Messzire elláttál te a Hortobágy mellől is, a Gárdonyi utcából is, Akarattyáról is, de ezt az időt te se láthattad előre. A bugyi meg a krimi, ez kellett a gengszterváltás idején, most már ez se nagyon fogy. Rájött a taracknál is vehemensebb alja-íróság is, hogy az se baj, ha fillért se kap, meg az se, ha a kutya se olvassa, csak megjelenjen. Évente legalább háromszor, mert nem lehet tudni, meddig lehet. Soha annyi középserű írás napvilágra nem jött, mint napjainkban!

Szolgáltatóiparrá lett minden művészet, ezt tette a nagy moloch. Ha szolgáltat, akkor figyelnie kell a fogyasztó igényeire. Világpusztító fantazmagóriákba, embereket kinyíró örületimitációkba menekül, és amilyen balga az emberiség, ezt még veszi.

Mert - ez is kertünkben termett - senki nem ment panaszra teremőjéhez, amiért neki ésből kevesebb jutott.

De szépen csattanna az ostor, ha a végére ideírhatnám, megtaláltam. Hogy valósággal kiverte a szememet. Az én kereséseim ritkán zárulnak azonnali sikerrel. Egyelőre nem is érdemes keresnem a habzó szájjal mindent megzabáló műsormolochot. Erősen elkajszult már az is. Vagy csak válogatós lett? Az igazi alkotókat elnyeli, a hitványakat pedig ráokádja az emberiségre? Itt van már, előttem tátja mocskos pofáját.

Esküvő, kisszéssel

Na, még ilyet se hallottam. A kisszék nem a Luca-szék, nem erre az alkalomra készítik, de ha nincsen, kínos az esküvő. Babona nem kell hozzá, csak hivatal. Lehet akármilyen ülőke, az a fontos, hogy estétől reggelig kitartson.

Utoljára akkor hallottam kisszékes virrasztásról, amikor az Oskola utcában az első közforgalmú számítógépre vettek föl előjegyzéseket. Szigorú érkezési sorrend volt, aki este kiült az ajtó elé, nagyobb eséllyel várhatta a reggelt. Megegett így is, csak a bejelentést kapta, de azt ingyen, áfa nélkül: már elfogyott. Akkor még a számítógépet is porciózták, akár a vécépapirost.

Az öregátkos vége felé történt mindez. Arról nincsen történet, ki kellett-e ülniük a boldog ketyeréseknek akkor is, amikor pár év múlva mindenáron meg akartak szabadulni készüléküktől. Amiről azonban szólni akarok, a mai átkosban történik. Régi ismerősöm, leendő örömapa invitál kellő figyelmességgel, hogy jó lenne, ha meglátogatnám a városháza előtt leányát és majdani vejét.

- Mikor?

- Február 23-án.

- Hol van az még, ember!

- Az semmi, hogy az hol van, de mikor lesz az esküvő?

- Mikor?

- Augusztus 23-án.

- Mondja meg kedves leányának, szerencsés hónapban lép frigyre. Mi két nappal később tettük, és most is együtt vagyunk.

- Köszönöm, gratulálok és átadom, de maguk nem ültek végig hat hónappal korábban egy teljes éjszakát, a szabad ég alatt.

- Vigyázzanak! Jégtörő Mátyás éjjele lesz!

- Tudom. Ha megfázik a menyasszony, oda a boldogsága.

- Ki találta ki ezt a bolondságot?

- Állítólag törvény van rá, hogy fél évre szóló kötelező meggondolási időt hagynak az ifjú párnak.

- A hebehurgyaságtól akarják óvni, de mi köze van ennek az éjszakához?

- Itt kezdődik a cifrája. Aki augusztus 23-án, szombaton akar esküdni, annak február 24-én, hétfőn kell bejelentkeznie. Ha azt akarja, hogy a neki legmegfelelőbb órában mondhassa ki a nagy igent, előző este vigye magával a kisszéket, és várjon a sorára éjnek évadján akkor is, ha csákányos Mátyás kerülgeti a várost. Az választ először, aki elsőnek ül a sorban.

- Agyrém, amit mond.

- Annak tartom én is, azért szólok. Amikor mi esküdtünk, akkor még volt községi tanács. A titkár nyakába akasztotta a nemzetiszínű szalagot, és összeesketett bennünket. Egyesültünk Szegeddel, ez a lehetőség elúszott. De időközben elúszott a második kerületi tanács anyakönyvi hivatala is, meg a harmadik kerületi is. Összesen maradt erre a melánagy városra az

egy. Panasz nem lehet rá, előkelőbb hely, de akinek közben el nem száll a házasodhatnékja, az az örök életre fizet be.

Mondanám, a boldogságért meg kell küzdeni, de félek, bolondnak tart mindenki. Pedig a hiba, most az egyszer, nem az én fejemben van. Ha élelmes zshivány lennék, bérsorbanülést vállalnék.

Nettósapka

Emlékeznek még a bruttósítási időkre? Hatalmas összegekről volt szó, minden fizetésre rátett egy lapáttal a Medgyessy-Kupa páros. Azért mondok lapátot, és nem vasvillát, mert tudja mindenki, ami lefolyik a villáról, megmarad még a lapáton. Na, ezt kaptuk mi, bruttósítva.

Az állam iránti lojalitást jelentette, hogy illett lelkesedni érte, akár annakelőtte a személyi számnak. Örült annak is jónéhány ember, a világ élvonalához való csatlakozást látta benne, és csak később vette észre a laffogva pihegő pulit: egyetlen füttyszóra egybetereli az összes fizetést, hogy adózásnál kéznél legyen. Mondták erre is, mennyi, de mennyi terhet vett magára hirtelen az állam, csak azért, hogy ugyanakkora fizetést kapjunk, mint előtte. A rendes fizetésemelést is elvitte jónéhány évre, és azóta is hercehurcák árán tér csak vissza itt-ott. A nagyobb szám jól mutatott, de az első fizetnél le is csapták, amit rátettek. Nesze, semmi, fogd meg jól!

Szörszálakat fűztek a pénztárgépekbe, kemény paraszthajszálakat, és elkezdtek vastagabban számolni mindent. Ja, kérem, a kűszó infláció! Megbízhatatlanok lettek a megpatkolt gépek is, elővette jószágos nagy szívét megint az állam, és kezdte ingyen adni az új kottára járókat. Fizetni csak akkor kell, ha megbukik a vállalkozás. Mert az újakba bele van építve mindjárt a finánc is, meg az adószedő vámos is, és a pénztáros sóhajtását is beleszámítja a fizetni valóba. Biztos, ami biztos, az első bolti beütésnél leütötte annak az az árát is rólunk.

Ugorjunk most egy nagyot, mert tél van, hideg tél. Van, akinek a feje a leggyöngébb, és azt védi, de akadnak megátalkodott egyedei is a honnak, ahogy a világon mindenhol akadnak, akik a sapkát nem viselik el egészen addig, amíg kezelésre nem szorulnak. Ja, hogy el ne felejtsem, mert a történelmi hűség nagy úr, valamikor akkortájt kezdett hódítani a hajnövesztő is, akár egyetlen hajszálunkat is bruttósítani ígérve. Ennek is lett folytatása máig hatóan, a legagresszívebb reklámhadjárat is akkoriban indult zsebeink ellen. Be is dőltek neki annyian, rendőri közbeszólásokra is szükség volt kopaszéknál, hogy a sorbanállókat valóba sorba állítsák. Ez is: nesze, semmi...!

Vissza az emeletre, a fejben erős emberekhez. Amikor már mínusz tíz fok alatt kószál a hőmérő borszesz-szála, akkor szoktam rájuk kiabálni, egyenként: fagyállóval van föltöltve a fejed? Mert a Tiszán is akkortájt jelennek meg a jégtáblák.

Látom a minap kedves fagyálló kollégámat, húzza a csíkot befelé, de fejpánt van a homlokán. Azok a sportolók találták ki, akiket zavart, hogy hosszú hajuk minduntalan belelibben a szemükbe. Elbruttósított nemzeti divat lett ebből is, mint az edzőcipőkből. Az is hordja, aki soha nem edződött. És aki a hosszú haját soha nem viselte. Meg nem állhattam, rászóltam:

- Hát te, szegény pára? A tetejére már nem futja?

- Nem értesz te ehhez! Ez egy nettósapka. A fölsejét, a bruttóját, elvitte az adó.

Mosom kezeimet, adóbevallások előtt nekem ilyen akkor se jutna eszembe, ha karikás ostonnal kergetnének a körtöltésen.

Ricsók-szeminárium

Azt mondja Terus ángyi a tápai illetőségű Ricsók sógornak, hogy mégiscsak jó nagy pofonokat adtunk a piszkos imperialistáknak. Jól behúztuk őket a csőbe.

- Hagyd el, Terkám, nem ezt a nótát fűjják már.

- Hát melyiket?

- Azt, hogy Regina, fussunk! Bele a NATO-ba, meg bele az Unióba.

- Én megragadtam a jó nagy pofonoknál. Mindig mondták, most adunk jó nagyokat nekik. A végén aztán csak megkapták.

- Mit kaptak meg?

- Minket. Tokkal, vonóval. Most tartsak, vénségire, Ricsók-szemináriumot?

- Tartsál!

- Kukorékolják most már, hogy a kapitalizmus kölcsöneire épült nálunk a szocializmus.

- Ortopéd is lett tőle. Hol erre ferdült a gerince, hol meg arra. Aztán összezsugorlott.

- Lett, amilyen volt, most az a lényeg, viháncoltunk mégis: a mienk a legvidámabb barakk. Aztán hirtelen marsot fűjtak az öregátkosnak, csak arra maradt idő, hogy az élelmesebbje összekapkodja a motyóját.

- Némelyik azért volt annyira fürge, vitte, amit vinni lehetett. És viszi most is, a fiatalabb átkosban. Tiéd az ország, magadnak építed a palotádat.

- A disznófejű nagy elvtársak harsogták húsz évvel ezelőtt, az jár jól, aki eladósodik. Nyakig bele!

- Emlékszol még, Terkám? Gyerekkorunkban hogyan mondtuk? Úgy köllött, káposztába hús köllött... Igazad van, jól megkapták.

- Megint hígul a kend veleje. Azt is észrevehetné, hogy mi kaptuk meg jobban. Addig adtuk a nagy pofonokat, a szemünkbe fröccsent a leve. A lengyelek meg merték csinálni, hogy lehúzták a rolót. Kimondták, azokat a kölcsönöket nem mi vettük föl, nem is fizetjük vissza. Mi lett belőle?

- Végigszatyrozták Európát. A KGST-piacot is lengyel piacnak mondták eleiben, nem emlékszel?

- De kimásztak belőle! A mieink azt hitték, akkor leszünk jók, ha fizetünk, mint a katonatiszt. Ahelyett, hogy bejelentették volna, lukas a gatyánk is, nemcsak a nadrágunk. Az egész béketábor csatlakozott volna hozzánk, most meg együtt döglődünk. A régi piacainkat első füttyentésre földadtuk, ők meg szépen betüremkedtek.

- Magyar virtus.

- A lengyelek emelkednek szépen, mi még mindig lefelé csúszkálunk a lavórban.

- De akkora ígéreteket senki nem kap az új esztendőre, mint mi.

- Közben nem győzzük kapkodni a fejünket a drágulástól. Emlékszik még kend? Amikor fokkal (Fock-kal) mérték a hazugságot?

- Hol vagyunk már attól! Más a miniszterelnök.
- Az akkori hazugság is nekünk kamatozik. Két kézzel, kifulladásig verjük a nagykaput, eresszenek maguk közé bennünket. Kódisnépet, koloncnak? Coki, te!
- Nem ismerek rád, Terus! Hogy te mennyire kikupálódtál!

Főkefe

Emlékeznek még a tavalyi hóra? Nem a Villon verseiből valóra, hanem a karácsonyira. Nemzedékek áhítoztak már fehér karácsonyra, és a katalin napi gyöngécske fagy is azt ígérte, megint locsog majd, és nem kopog, mégis bejött.

A hó úgy beterítette a határt, a hideg meg ránkfagyasztotta a havat, beleizzadtam, amíg a kertajtót be tudtam nyitni. Aztán jött az ólmos eső, és mesebeli gyémánterdőt varázsolt a ligetekből is. Akinek az ablaka előtt fa áll, lekapcsolta bent a villanyt, hogy órákhosszat gyönyörködhesen. Hány ember törte kezét-lábát közben? Számolják mások, most nem orvosi tudósítást írunk. Láthattam viszont, hogyan gyémántosodtak meg bokorugró szoknyácskában a szívmeleggel kufárkodó Útszéli Katicák is. Odafigytak, mert szakszervezetük sincsen, ami védené őket, de a kezük még reszketett! Ezt teszi a hivatástudat?

A rendkívüli esetek nyelvi leleményt követelnek, régtől tudom, de szánni kezdtem, hány embernek a nyelve csúszott el. Szegedi szépszavú kollégám mondta a rádióban, mindjárt az első reggelen, hogy megkezdtek a hidak följáróinak síkosság-mentesítését. Ekkora szépségtől fagyban is elolvad a lélek. Székesfővárosi szájából már hallottam a csúszásmentes szót, mert ott nem kötelező ismerni a magyar nyelv kimeríthetetlenlenségét, kötelező viszont megcsavarni mindet, de már te is, fiam, Brutus? Csak nem akarsz elpályázni tőlünk? Ami síkos, az csúszik, ami érdes, az nem csúszik, mondom én, de ne hallgass rám, mert én primitív vagyok.

Nem vághatok föl, dunántúli hazámból is jött szó, megcsavarva az is. Megkezdtek a hó ekézését. Otthon a kukoricát ekézték, meg a krumplit, a havat legföljebb eltolták hóékével. (Kényes hátamon akkor is föllállt a szőr, amikor egyik magyar filmben kapaekéztek mindenáron. Máshol ekekapáznak.)

Bártfai Erzsébet szolgált elégtétellel, amikor azt mondta időjárásjelentésében, hogy esik a hó. Évtizedek hosszú során át tanítónénis buzgalommal igyekeztek belénk verni, hogy esni az eső tud, a hó hullik. Rehabilitálva éreztem teljes gyerekkoromat egycsapásra. Másik elégtétel is jött, mert ez is olyan portéka, csak elkezdni nehéz. Azt is mondta a rádió, hogy ólmos eső esik. Agyonfinomodásunk az utóbbi huszonöt évben csak az ónos esőt ismerte el, az ólmost kiirtotta. Volt már olyan műnyelvészkedő, aki vizsgálni kezdte, mennyi lehet az óntartalma a síkosságmentesítetlenül fönről jövő átoknak, és nem akarta elhinni, se ón, se ólom nincsen benne egy deka se.

Elfásult restségem az oka, hogy pesti hómunkásokról szólva tűnt csak föl a Főkefe. Perfekt vagyok, azonnal tudtam, a Fő- az fővárosit jelent, mert a pesti ember ha ad magára, fővárosiként teszi. A szerencsétlen vidéki azonban elkezd okvetetlenkedni: az a -kefe Főpiszkokat, Főmocskokat, sok nagy rakás Főakármit is csutakolhat? Mert akkor legyen áldás pesti nyelvén, aki kitalálta. A hajdani FŐBUHA képzett meg előttem, és azonnal beláttam, ezt a céget is elviszi a rendszerváltással föléro nagy olvadás, ha előtte el nem hullajtja már a szőrit.

A jelentésekben az időjárás viszont azóta is folytatódik.

Tömörkény új ruhája

Itt van az ősz, kopogtat a tél, a Város új ruhába öltözteti megint szobrait. Szakmabéli mondja ugyan nagy haraggal, idióta az igyekezet, amely a látványt és a műélvezetet csak tavasztól őszig engedélyezi. Nézzem meg az ógörög szobrokat! Még csak esernyőt se raktak följük, mégis megmaradtak. Ha az idő is rajta hagyja keze nyomát a szobron, csak nyerni lehet vele.

Hagyom a görögöket, ott nincsenek nagy fagyok, nekem a szegedi szobor is elég most. A Tömörkényé.

Nem szabó öltözteti. Ha Boros Gyulára bízta volna a Mikszáth utcában, gyönyörű szmokingot varrt volna neki, mert ő arról híres, de nem tudni, hogyan érezné benne magát kócsagmadárlelkű nagy írónk ebben a tátorjános világban. Elegáns emberként mutatják a róla maradt fényképek, lehet, hogy Ónozó Poldiné kocsmájában is nyakkendősen ült be az úri szobába, figyelvén a vízenjárók, parasztok és más urak beszédét, és meglehet, Sebőkhögyre is így kocogott ki, pincés apósához, de a szmokingban most is feszelné. Kabátját is a karján viseli csak.

Fóliát húznak rá, amióta beütött a szoborféltés minálunk. A kő nem fázik, csak ázik. Igaz, ha az eső beleissza magát, a fagy meg rájön, az a puha, fehér mészkő, amiből Tápai Tóni bátyánk kifaragta, könnyen mállik. (Vihart aratott vele ő is, mert a szoborállítás és a zajló vihar nálunk ősidoztól kézen fogva jár.) Meglehet, mégiscsak jó, ha védjük. Nem azért öltöztetik földi mását telente, mert tüdőgyulladás vitte el. És nem is azért, mert a fóliás népség is közel állt volna lelkéhez, ha akkor már lett volna fólia.

Azért gondolom, hogy odanézett volna rájuk, mert látnia kellett volna, hányan rongálják alatta egészségüket méregáldozattal vagy pacallá izzadva, némi haszon reményében. Lelkének valamelyik húrja megpöndült volna, és leírta volna azt is, hogy flóriánnak is mondják, de az az agyongyűrött, avatag nyavalya akkor se illik rá, amibe most fölöltöztették.

Meglehet, a múzeumablakból éppen ide kinézve fogant meg fejében és íródott le a szerette város kifejezés, még ha hallotta is előtte, de szerette városától különb téli öltözetet érdemelne.

Sajnos, kódex nem készült még a Torony alatt szobraink kísértetté válása tekintetében. Van, akinek ponyva jár, van, akinek fólia. Tömörkény szerény ember volt, neki ez jutott. Az a műanyag lepedő azonban, amelyik salátanevelésben már négy évet is kiszolgálhatott, több böjti szelet is kiállt, kegyeletsértő otrombaság akkor is, ha csak a városképre figyelünk. Beteg lelkek éjjel utáni riogatására lenne jó.

A városkertészek azonban nem éjjel után dolgoznak.

Szentelt szobrász

Senki nem vegye zokon a tápai illetőségű Terus ángyitól, meg a kicsipkézett ábrázatú Ricsók sógortól, hogy úgy kocogtak be a Széchenyi tér legelső szentjeinek szoborszentelésére, mintha lopni mennének. Annyit beszéltek már a szoborról az újságok, el nem maradhattak, csak éppen arról feledkeztek meg, hogy a jelenlétet a másikkal is életbevágóan fontosnak tartja.

Hogy a kettőből csak egyik a szent? Teca néni másként tudja:

- Azt mondja meg kend, ha olyan nagyokos, hogyan fogyhatott el hirtelen a szentekre való keret! Csak a férfit futotta már akkor is?

- Mit tudom én? A Mariskáról eddig nem sokat beszéltek.

- Mit Mariskázza kend a királynét? Szentséges Gizellánkat is kénytelen volt megszentelni a püspök, nemcsak Szent Istvánt. Boldog asszony nélkül soha nem lett volna szent legelső királyunkból! És vegye tudomásul, ha a szentek végre bevonulnak a politikusok közé, mindjárt kibújik a szeg a zsákból.

Annyit azért megeresztett szája sarkából hites ura, amennyi kijár:

- Asszonybeszéd. Nem vetted észre, Terka, hogy ez már a második Szent Istvánunk? Miért kell Szegednek egyből mindjárt kettő?

- Az Isten se tud eligazodni kenden.

- Mert az semmi, ami a templom falán van? Aztán: nem is a szobrot szentelték, hanem a szobrászt.

- Ott voltam, láttam, mint ahogy kend is ott volt.

- Belenéztl a szemébe? A szobrászéba is, meg a szoboréba is? Mert az az István kiköpött Szent Sándor.

- Hátaztán! Ha a körkép Árpádja lehetett a főstő Árpád, akkor ide is tehetik azt, aki leginkább kéznél van.

- Azelőtt törvény volt rá, hogy eleven emberről köztéren szobrot tilos állítani. Ez meg saját magát teszi ki közszemlére, a szent király képében? Ő lett az új idők első szentelt szobrásza.

- Cifrán hord a kend esze! Amin végigfut a szeme, mindenben bűntületet talál?

- Megnézted a subáját, Terka lelkem?

- A királynak nem subája van, hanem palástja!

- Az igazi királynak. De a Sándornak subája. Úgy kuporog ott, magasan, behúzza a nyakát, mintha kemény századok jeges esője verné. A koronát is úgy húzza a fejibe, hogy kevesebb ázzon belőle. Mariska meg úgy áll mellette az olvasóval, mintha játszana.

- Mondtam már, Gizella királyné.

- A java még hátra van! Akkor még nem is volt olvasó! És az a gyönyörű, nyalka kémény, az mit keres ott?

- Most megfogott, bitang ember. A családi tűzhelyet jelentené?

- Ejnye, hogy eltaláltad! Fűtik a subát? És az eszmei pallos, leszúrva, lábtól? Hogy mindig kéznél legyen? Tápai embernek külön jó, hogy Szegedre hozták ezt a szobrot.

- Bökje már ki!

- Legalább száz évig mindenki láthatja, mennyivel több esze volt Vásárhelynek. Neki nem kellett.

Terus ángyinak erre is volt kontrája:

- Vásárhelynek lovon kell a szent is. Ha Tápéból is a téeszre fájt a foga, meg kéne nézni, hátha azon meg a tápai téesz-Pista nyargalászik.

Az utolsó iskola

A szépen patinásodott iskola szavunk Szegeden is megmaradt, utcanévként, de aki címbe írva látja, azonnal Csokonai jóslatára gondol. Ő az első iskoláról jövendölt, és ezt a szándékát kóbor újságírók se állítsák feje tetejére a hálátlan utókor nevében, mondhatná akárki, most mégis szentségtörésre készülök. Nem a magam akaratából, történelmi és társadalmi kényszer hajt. Sokan vannak, akik szerint messze túllöttem a célon, beteg lelkem azonban képes összesűríteni az utolsó évtizedekben történt dolgokat, és veszedelmes rémképként rajzolja föl az utolsó iskolát.

Nemcsak Somogyban.

Az én generációm magamagán tapasztalta az iskolahálózat kiteljesedését, és abban a szent hitben nőtt föl, hogy még teljesebbé tehető a folyamat. Ezért munkálkodott egész életében, aki csak tehetett. A kiművelt emberfők sokasága szent parancsként állt előttünk. Látván az emberi lélek szomját, amely sivatagok olthatatlan szikkadásával hozható párhuzamba, odáig vetemedtünk, hogy a következő tévécsatornát már iskolatévéként tudtuk elképzelni, és az iskolarádió minden lépését is hangos szavakkal üdvözlöttük.

Kötözni való bolondnak hinné ma minden bennfentes, ha valaki komolyan gondolná mindezt. Aki pénzt áldozna mások okosítására a szent médiák által, helyett, hogy hirdetési pénzekért loholna.

A kimondani is nehéz nevű iskolaépítő miniszter gondolatai jártak az áldott ösvényen, amikor az ország a legszegényebb éveiben sínylődött. Állítólag a kis tigrisekként ismert távolkeleti országokban is akkor költötték a legtöbbet a kultúrára, amikor bukszájukból a legtöbb hiányzott. Nálunk viszont avval kezdődött az átalakítás, hogy az iskolatelepítő főszolgaként tisztelt gróf művét, a tanyai iskolahálózatot egyetlen fuvallattal törölték le a térképről. Természetesen a korszerűsítés áldásos dumájával kísérve. Mire fölépültek a kinti diákok befogadására alkalmas benti iskolák, egy-egy faluban akár ezerrel is csökkent a beléjük járók száma.

Némely dolgok összefüggenek. Elfogy a nemzetünk, kiabálják a népességkutatók.

Magyar ember előbb cselekszik, azután gondolkodik.

Most tehát a gazdaságosság az a varázsigé, amely sorra nyakazza le iskoláinkat. Kíméletlenül. Kegyelemből adószedővé akarják átképezni a kikalapált szürkeállományú tanárok sokaságát, szintén a csontkemény ráció jegyében. Őrző-védő testületbe is elmehet majd a markosabb rabszolga, ha fogai is épek, húsos megbízatást remélve az iskolások útközbéli védelmétől. Lehet, hogy némelyik kikérdezi még a leckét is pénzesék csemetéjétől?

Hatalmas távlatok a szellemi elnyomorodás kellős közepén. Nem vesszük észre, ha tovább süllyedünk, még több lesz a haramia, akitől védeni kell mindenkit?

Hogyan is mondta jó Csokonai Mihály? *Dudva lenne a dudvák / Közt az ananász: / Kanász marad, akinek / A nevelője kanász.*

Ezt az egyet jól megcéloltuk. Még mindig nincsen reálpolitikus, aki ébresztőt merne - és tudna - fújni?

Táblatánc

Durva pedagógia, olyan, mint amikor a kiskutya orrát verik bele saját piszkába, de jobb megoldást nem találtam még. Ezer éve mondom már, ha rajtam múlna, bekötött szemmel végighajtanám az utcai táblák alatt azokat, akik kirakják. Megy a szerencsétlen vak ember, tapogat a botjával, egyszercsak nekimegy a táblának. A szemét nem veri ki, az már nincsen neki, de ha netán a sarkának megy, megsebesül.

A vak is ember

Némelyik tábla túlfelül alacsonyan hordja az orrát. Most a református templom előtt botlottam bele látóként is egybe. Nagyot koppant, azután elhallgatott. Ugráltam utána, mintha táncoltam volna, de úgy kell nekem. Ne tessék hátra lesni, és előre lépni!

Az van a hasig leérő táblán, mikor kell parkolócédulát lukasztani. Ennél fontosabb a város szempontjából nem lehet.

Sorra megkérdeztem néhány autóst, mind azt mondja, ha följebb lenne, akkor is észrevenné. Igaz viszont, vannak közlekedési teoretikusok, akik hittől vallják, az a legjobb tábla, amelyik kényelmesen ülve is látható.

Csak vak emberek ne lennének!

Kész cirkusz, amikor a cirkuszosok rakják alacsonyra táblaikat. Mondom, bekötött szemmel bukdácsolatnám végig a lelki vakságban szenvedőkkel saját művüket.

A temetőből jöttünk

Tudja, aki tudja, az ezerszer átkos Trianon óta Magyarország az az ország, amelyik köröskörül önmagával határos. Ha tehát át akarunk menni három napra Ausztria magyarlakta területeire, az a legjobb, ha az éjszakát itthon töltjük. Kosztra onnan is átjárnak, és a kvártély is olcsóbb az óhazában.

Kitartóak vagyunk azonban, amíg látni lehet várakban és templomokban, nem sietünk hazai földre. A várak itt épnek maradtak, de idővel többre tartjuk romjainkat. Itthon legalább alkotó módon röpködhet a nosztalgiazó fantázia: itt alhatott a hamvas vagy amazon várkisasszony. Termetes asszonyságot látok a középkori kízóeszközök között, színvasból kikalapálva, palástja belseje irtóztató vasvillafogakkal kiverve, és alig tudom levenni róla a szememet. Akit ebben megszorongattak, hetvenhetedik ősenek a bűneit is bevallotta hideg állapotában is, de ha netán meg is melegítették - Istenem, micsoda barbárság. Nyomoztam egyszer a szegedi tanyákon a vasmenyasszony után, aki állítólag mindent előre megmondott. Az az érzésem most, ez a bűnös alkotmány lehetett a legenda őse.

Mire visszaértünk a határ innenső oldalára, mindig öreg este lett. Bementünk volna az első vendéglőbe, de ránézésünkre megmondták, ennyi vacsorát ők nem tudnak kiállítani. Mire a másikhöz elértünk, már zárva volt. Valaki előhalászott a zsebéből egy röpcédulát, ígéretes név állt rajta: Aranykoszorú. Még csak gyanút se fogtunk, hogy netán temető mellett kell keresnünk.

Gyalogoltunk legalább fél órát. Ha ebben a városban kilenckor minden igaz lélek meleg otthonában dicséri az Urat, előre kitalálhattuk volna, hogy ez is zárva lesz, de éhes ember rémséges képzelgéseit nem illik komolyan venni. Oszlásnak akart indulni kisednek se mondható gyülekezetünk többször is. Elnyújtva bár, de megérkeztünk háromnegyed tíz után. Mondjam? Ne mondjam? Az Aranykoszorú is zárva találtatott.

Vissza nem mehetünk a vasmenyasszony árnyékába, fogta magát valaki, és becsöngetett. Ki is dugta a fejét a csárdásné, és amikor meglátta, mennyien akarnánk enyhíteni éhünket és szomjunkat, meg is nyíltak a temetési torra specializálódott alvilági kapuk. Ez az étterem ugyanis a pincében volt.

Villámgyorsan összeállt a benti csapat, azonnal jött Pincérke, kurtaszoknyás változatban, és már vette is föl a rendeléseket. Némínemű vendéglői tapasztalattal mindnyájan rendelkezünk, első gyomorkordulásunkra az jutott eszünkbe, a hajnalt is itt kell töltenünk. A borbély-ötpercenk tupírozott párja van minden étteremben. Sátáni ötlete támadt tehát egyikünknek, és elő is adta, amikor a kis pincér eleibe állott:

- Kiskegyed nem nézi ki belőlünk, de mi a temetőből jöttünk. Csak éjfélig kaptunk kimenőt, hogy ki ne hűljön a helyünk. Készen lesz addig a vacsoránk?

Szegény Pincérke! Orcájának színe olyan lett, mint a békebeli fehér fal, és apró kezecskéje is megreszketett. Egyes készütségbe helyeztük magunkat, hogy elkapjuk, ha netán el találna esni. A pultos szeme is tágra meredt, de férfi maradt. A hirtelen támadt pokolbéli kacaj reá ragadt át leghamarabb: ezek etetnek bennünket!

Kitettek magukért. Amikor az első forduló cigánypecsenye egészen evilági fokhagymás illátát megéreztek, mindenki azt gondolta, ide jövőre is eljövünk.

Ha kapunk kimenőt.

Terus ángyi köszöni

Vissza kellene lapoznunk néhány héttel ezelőtti újságokat, de így is érti, aki érti. Eljött hozzám Terus ángyi, és vele a tápai illetőségű Ricsók sógor is. Jelentették, jól vannak, alig győznek kitérni az áldások elől.

Én azt a néhányat hoztam elő, aki nem áldani akar. Elmondtam megint, hogy csetlő-botló életemben sok mindent megértem, és ha bánt vétkeimet akarná bárákárki összeszedni, bőségre találna, de ha azt várja megbánni, amit el se követtem, ítéletnapig se érne a végére. Azt a szobrot én pusztán szoborként nézem, és semmiféle öntött borjú képe se fátyolozik elém a bibliából, Mózes esetére emlékeztetve. Irtózatosan elszégyellném magamat, ha bizonygatnom kellene, hogyan is állok az Úr színe előtt. Azt is el kellett mondanom, hogy aznap este csörgött a telefonunk, kilenc óra után öt perccel. Szobrásznak adta ki magát a telefonáló, de lefogadom, álhang volt az csupán. Úgy lehordott, cölöpverőként úgy beledöngölt a sárga földbe, hápogni se tudtam. A szobrászt ismerem időtlen idők óta, ő így nem hadar, és a végén nem csapja le úgy a kagylót, hogy az enyém is majdnem szétrepedt tőle.

- Ja, kérem, más a bronzba öntött szent király, és egészen más a húsból-vérből álló szobrász - mondta Terus ángyi.

- Ha eddig nem volt, ezután már nem sikerül szobrászati szakmában elévülhetetlen érdemeket szereznem, de volt egy bölcsünk, aki nem átalította állítani, tojást tojni ugyan nem tud, de meg tudja mondani, ha egy tojás záp.

- Szép gondolat, csak szaga ne volna.

- Akadtak előtte is, utána is szakmabeliek. Meglehetősen furcsa dolgokat mondtak róla.

Terus ángyi volt a kíváncsibb.

- Lényeges, hogy melyik alaknak ki az eredetije? Láttam a minap másik Szent Istvánt is, székesmonostor falán, ikonba főtve. Szegény szentséges király! Az meg a kiköpött ikonföstő. De azt mindenhol elfelejtették nagy buzgalmukban, hogy most a honfoglalást ünnepeljük, és nem az államalapítást.

- Nem vagy te titkos ügynöke az alkotmányjogászatnak, Terkám? Polgármester is lehetnél, ha ennyire finom különbséget tudsz tenni.

Közbeszóltam:

- Széltében-hosszában beszélük, ki szolgált modellként - boldog városlakóként - Boldog Gizellához is, de ez se lényeges. Az igazi szobrász legalább ismeri a hálát jótévője iránt. Engem ugyan életveszélyesen nem fenyegetett meg az álhang, ahogy mostanában nagy politikusokkal lépten-nyomon megesik, csak azt hangoztatta háromszor is, hogy nem szeretne velem találkozni az utcán.

Szó szerint idéztem szavait. Ricsók sógor azt mondta rá, aki szenteket formáz éjjel és nappal, ennyire ordenáré szavakat valóban nem venne a nyelvére, tehát meglehet, egészen más telefonált.

Eddig jutottunk. Egyik nagyon kedves levélíróknak azonban azt üzenik még, fölöttébb örülnek, ha otthona melegét és fényét szobrászunk több terrakotta- és bronz alkotása növeli, de ezt a tényt még ők sem tartják művészeti értékmérőnek. Ha a királyi kettőst otthon állították volna föl a kandalló mellett, akár puhabos alsószoknyával is, ahogy a térre kítették, fél szavuk nem lett volna.

Száz szónak is egy a vége, a tápai kettek köszönik a figyelmet.

A kóser spenót

Lépést kellene váltanom. Legjobb lenne beállnom a mindig sírók és jajveszékelők táborába. Ha kicsit szipog valaki, nekem már bőgnöm kéne.

Nem tehetek róla, kerülget a nyavalya, ha azt látom, valaki mégis belevágott valami újba. A hangárépítés például kimondottan tetszik. Jó egy éve is belebotlottam egybe, de jó szóval attól is eltanácsolt a gazdája. Ne hergelyem ellene a többieket. Most akadtam rá egy másikra. Sokkal nagyobbra. Nyakig sárban becaplattunk, hogy le is fényképezzük. Nem lett szerencsénk.

Tárolónak szánja, akinek készül. Pályázati pénzhez jutott hozzá. Még egy érv, hogy mindenkit érdekeljen. Sok pénz elfolyik kézen-közön, pályázatok útján, nem árthat, ha tudunk róla, ebből az lett, amire adták. Jóságos szóval azonban most is arra kér a gazda, inkább hallgassak.

- Ember! Mindig a munkanélküliségről írunk? Megfekszi már az emberek lelkét a tehetetlen siránkozás.

- Igaza van, én inkább munkát akarok adni másoknak is, de mégse írjon rólam.

- Csak azt akartam megírni, bár hangárba teszik, nem röpül a hagyma. A mostani árak mellett kész katasztrófa belevágni.

- Azt se írja meg.

- Vagy a gabonátárolásról. Megtanultuk tavaly, hogy nem szabad első nekifutásra túladnunk rajta.

- Arról se.

- És a kóser spenótról is jó lenne tudni.

- Azt se írja meg! Szárítjuk, és Amerikába is elviszik. Az ortodox zsidók nagyon ügyelnek rá, hogy vallásuk előírásait maximálisan betartsuk, és ezért áldozni is hajlandók, de ne kiabáljuk ki. Értse meg, annyi irigy van a világon, több, mint gaz a mezőben. Pedig ennyi dudva régen termett már ezen a földön.

Mindig előjön ilyenkor régi rigolyám: se szívességből, se fizetésért nem ártanék senkinek. Amit én kikiabálok, meglehet, hogy nem úgy ér célba, ahogy szántam. Ha akármelyik törekvő ember akkor vág bele valami újba, amikor a szerencsétlenebbje kénytelen munkanélküliként a kocsmá pultját támasztani, számíthat rá, átokból kap többet, és nem áldásból. Szabadítsam rá a tétlenségre ítélték hadait?

Tudom, persze, ügyeskedő is van bőven a pöndülők között. Megeshet, hogy nem azt emelném a nyilvánosság fényébe, aki valóban megérdemli. Menthethném magam, tévedni emberi dolog, és a ló is botlik, noha négy a lába, de ilyenkor nincs más megoldás, bízom egy kicsit emberismerő képességemben. Most is olyan valakivel hozott össze a sors, legszívesebben fölemelném a magasba, úgy mutatnám: ide figyeljete, emberek! Ilyet is lehet! Ilyenből kellene sok, hogy bátrabban termeljen, aki erővel még győzi. Bár bolondnak tartjuk, aki akkor vág bele valami nagyba, amikor törvényszerűen halovány esély sincs rá, hogy hamarosan kifizetődik, az igyekezetet én akkor is tisztetem.

Azt kérte azonban, hallgassak inkább.

A kóser spenótról se volt hajlandó beszélni. Mert azt is irigyli, aki nem csinálja. Még a spenótot is elvinni, Amerikába?!

Szagunk a világban

Szakértőnek se csapnék föl, szagértőnek még inkább nem. Ha a szeme romlik az embernek, szemüveget irat föl magának, ha a füle, először a tévét járhatja hangosabban, aztán megképzik előtte a lehetséges pótfül is, de a szagok iránti tompaságra még nem tudok mankót. Most azonban nem arról akarok beszélni, hogy nehezen érzem az illatokat, arról inkább, hogy a kelleténél is erősebben.

Szuperszimat lennék?

Annak idején KGST-szagnak neveztem el azt az illatfelhőt, amely megütötte orrunkat Hegyes-halomnál, hazatérőben. Igazságtalan a név, tudom jól, mert ha akármelyik keleti határállomáshoz közeledtünk, még erősebbnek éreztük legalább egy oktávval, abban a bizonyos KGST-ben tehát szagban is a legvidámabb barakk voltunk. És milyen az ember? Elkezdünk örülni, ha Keletről érkezünk haza: micsoda különbség!

Nyugati hazatérésről nem is nagyon illett beszélnünk.

Dániából jövet csak ott állt meg a buszunk, ahol nagyon szorított a szükség, de fél Európán át fél szó panaszunk nem lehetett. Éjnek évadján is nyitva volt minden illemhely, és nem akarom patikáinkat néminemű párhuzamokkal hergelni, de ha akármelyikre kiakasztották volna a Gyógyszertár táblát, tisztasága miatt föl se tűnt volna. Özönlött a népség, és válogatás nélkül mindenkinek a fülébe halk muzsikaszót is húzattak. A kapitalizmus áspiskígyója - mondtuk volna azelőtt, de mi akkor már nem mondtunk semmit. Fordulat lépett érvénybe, a kapitalizmushoz akar tartozni az ország.

Csak hogy a halk muzsikát Hegyeshalom legdurvább lelkiembere és asszonya váltotta föl, ahogy hazaértünk. Egyik a női részleget dirigálta kiállhatatlan hangos szóval, a másik a férfiakét, jutasi dialektusban. Meg nem érthettem, hogyan változhattunk át vadállatokká a határ átlépte után. Ha odaát még leskelődő szerkezet se vigyázott ránk, mégis tudta mindenki, hogyan kell megeresztenie a nadrágszíját, itt azonnal óvodásként kezeltek bennünket? Ez azonban csak a levegőben volt. Ami a kagylók körül tűnt föl - külföldhöz szokott kényesek azonnal kifordultak.

Sokan fordultak ki, mert kívül is ugyanaz a szag lengte körül az épületet. Beleölték a sok pénzt, csak a legeslegkisebb csavaron kellett volna kicsikét igazítani, hogy világszínvonalú legyen, de valahová mindig elkallódott a csavarhúzó. Olyan emberek kellenének, akik netán takarítani is tudnak, nemcsak ordibálni.

Azt nem tudom, mit mond, aki a szagtalán külföldön született. Nem kifordul, lehet, hogy be se jön? Határórból is kevesebb kell, ha a szagzár jól zár?

Mondom, mi, hazaiak, vigasztalásként elmehetünk Keletre. Már kifelé menet orrfacsaró a különbség. Akárki tér meg onnan, útja legszínesebb beszámolóit a legalantasabb helyekről hozza. Bizonyos guggoldákról. Ha talál egyáltalán.

Hol van már a KGST? Szétrobbant, helyét fölszántották, és sóval hintették be, mint annakidején a rómaiak tették Karthágóval. Koldusszegénységünkre akkoriban telitalálat volt a viccbéli címer: zöld mezőben hét csontsovány tehén egymás tögyét szopja. Azóta már el is szenderült mind a hét. Szabad szelek már járnak minden határon.

Csak KGST-szagunkat nem viszi ki a huzat. Úgy belénk szívódott, rendszerekre rá se ránt, pedig az új nemzedék már nem is a kalapács nyelére rondít rá. És nem is a sarlóra.

Szagunk a világban? Hírünk a világban!

Minden biciklis...

Jól tanítják az autósok iskoláján, hogy minden gyalogos hülye. Megsértődhet akárki, de praktikusság lakik benne. Ha be nem vésődik a leendő masiniszta fejébe, hogy neki kell vigyáznia, mert az útonjáróval minden megeshet, akkor leghamarabb mi isszuk meg a levét. Hasonló bölcsesség van a második leckében is: minden biciklis részeg. Legalább annyi megbízhatatlan ember jár két keréken, mint négyen, de könnyebben hullik a biciklis. Jó, ha vigyáznak ránk.

Ünnepi napon tekerek fölfelé az óhídon. Autó se előttem, se mögöttem, megy viszont Józsi, biciklin. Akkora kacskaringókat ökör se tudna a levével kirajzolni, amekkorán ő jár az út felétől a széléig, szilajnagy eszemmel kitalálom tehát, ezt a járgányt nem Józsi vezeti, hanem a maligán. A számár nem érzi meg olyan hamar, hogy mennyit ivott gazdája, mint a lelketlen drótszámár. Mondom is neki, a kaptató közepén, kellő aggodalommal, vigyázzon, mert el találják ütni.

Panorámás visszapillantó tükrömből látom, rákapcsol, és mindenképpen el akar érni. A híd közepén már mellettem mondja ki, ami lelki egyensúlyából kibillentette:

- Előbb elütnek tégedet!

Nem csuklik utána, csak a biciklije lódul megint a felezővonal felé. Elfogadván a fölkinált tegeződést, mondom neki, az is meglehet, de jobban tennéd, ha te is vigyáznál. Ami azonban egyszer belemászott agya tekervényébe, kitart a híd túlsó végéig, és amikor görbe útja úgy rendeli, hogy közel ér, megint hajtogatja szokatlan bőbeszédűségével:

- Előbb elütnek tégedet...

És ütést máris érzek hátsó kerekemen. Már-már azt hiszem, haragra vált benne az ital, de látom, csak a centit tévesztette el. Nagyobbat lódult visszafelé, az én hibám, hogy éppen ott voltam. Vagy az ő szerencséje, hogy nekem jött, nem a járdának. Megnyugodva hallom, mondanivalója se nem bővült, se nem kopott:

- Előbb elütnek tégedet...

Isteni szerencsénk van, autó még mindig nincsen. Kacskaringózik tovább Szűz Mária kötényében. Nagyobb gázt ad, élémvág rettenetes indulattal, de hamar észreveszem, a harag most nem nekem szól. Az oldalsó lépcsőnél járunk, az újszegedi oldalon már, nyilván rövidíteni akar az útján. Gyerekméretű biciklin ül, körülbelül tengelyig ér a járda neki, de akkora vágtaival akar fölugratni rá, lóversenyen is attrakció lenne. Makacs a kicsi bicikli, ráadásul nem Rózsa Sándor lova, ugratni nem lehet, Jóska tehát úgy eltaknyol, mint a gyalogbéka. Ekkora esést még nem láttam. Mondom is neki:

- Látod, látod!

Baj nem történt, még mindig hajtja a magáét:

- Hamarabb elütnek tégedet...

Kéttollú biciklivész

Vannak hónapok, sőt évek, amikor kapósabb a bicikli, mint máskor. Idestova évtizedet is mondhatnék már. Autósok ne verjenek meg, ha most nem az autók sorozatos fölőréséről vagy ellopásáról szólok, noha tudom, az ő káruk még nagyobb, és az autóvészre se találtak ki még orvosságot. Sajnos, látok kapcsolatot a kettő között.

Unásig ismeri már mindenki azt a módszert, hogy hatalmas ollóval - erővágóval - egyszerűen átvágják a hajókötelet is, a fejlődés azonban a tolvajlásban is töretlen. Nem lenne szabad kibeszélnem, mert ötletet adhatok más hitványnak is, de hallgatnom is vétek. Aki eddig azt hitte, a kéttollú garázsár akadály a betörő előtt, az figyeljen legjobban.

Panelvárosban ugyanis a „garázsakra” specializáltak újabban magukat. Nyomukban hegesztőpisztollyal járnak a tulajdonosok. Hatalmas füleket hegesztenek az ajtóra, és böhömnagy lakatokkal zárják, pótlólag.

Eső után köpönyeg.

A hétköznapi ész előtt egyelőre rejtély, ha már bent vannak, miért nem az autót fosztják ki, de ők zseniségre emelték az egészen pitiáner biciklilopást. Hogyan jutnak be? A kéttollú zárban azért lehetett kimondhatatlanul nagy a bizalom, mert elvileg jobbról és balról hajszára meg kellene egyeznie az álkulcsnak az eredetivel. Betörő uraiméknak ilyen csekélységre nincsen gondjuk. Letörik mind a kettőt, és acélkeféből hegesztenek helyette műtollakat. Az acélszörök elhajolnak, ha bütökbe ütköznek, többször megforgatva viszont kinyitják a zárat.

És viszik a biciklit.

A mi házuk aljából a minap hármat vittek el. Összértékük jóval fölötte van a százezernek. Egyetlen családé volt a három. Mit tehet a nyájas polgár, gutaütés előtt, amikor észreveszi? Hívja a Yardot, de annak annyi a dolga, jó, ha aznap még kiér. Nem bajlódik még ujjlenyomatokkal se, lefényképezi az ajtót, fölveszi a „helyszíni szemlét” - és széttárja a karját. Állítólag mondják neki, az egyik garázsban biciklihegyek vannak már fölhalmozva, nyomra vezethetne, de az - szintén állítólag - tabu mai jogrendszerünkben a rendőrök előtt.

Előbb-utóbb az lesz, összeszervezkednek, és rókacsapdával - kányavasnak és vidrivasnak is mondják - vagy pocokfogóval várják, netán bottal verik félholtra őket. Azokat is, akik megfordultak már a törvény kezén, de ott majdhogynem simogatást kaptak.

Hogyan kapcsolódik mindez az autóhoz? Nem a fegyverbarátságot erőltetném semmiképpen, de ha majd egyszer eltelik a piac biciklivel, vagy valóban sikerül leszorítani bennünket a földgolyóról, ugyanezek az átokverte kis gengszterek a kocsikat kezdik fosztogatni. Ahogy nagyobb társaik máris ezt teszik.

Orvosság? Betörő ellen nincsen. Legföljebb tevőképességet kellene végre önteni a biciklitolvajok ellen három évvel ezelőtt megszervezett rendőrségi ágazatba. Beszélük, erős akarattal a patkányokat is ki lehet irtani.

Ritkítani legföljebb.

Utazó szorongásaink

Vásárhelyi az anekdota, vagy igaz, vagy nem. Hazánk nagy fia az ántivilágban Párizsból tért haza, és ünneplő fogadtatásban részesült. A város első embere teátrális szónoklattal akarta köszönteni, ezért fölrette a nagy kérdést, mindjárt a vonat lépcsőjénél: mit érez, Uraságod, amikor lába ismét szülőföldjére ér? Nem ünnepi asztalra való a szókimondó felelet, nem is merem úgy elmondani, ahogy az adoma tartja. Rettenetes szorongásaim vannak, ez volt az értelme, egyértelműen utalván emberi szükségletére. Lehervadt a polgármester ünnepi kedve a póri kifejezést hallva, el lehet képzelni, bár akkor már fölhalálták a vonatban velünk utazó illemhelyet. Agyonhasználtságában föltehetően ugyanolyan használhatatlan volt, mint napjainkban.

A legnagyobb közérdeklődést kiváltó írásaim a szegedi helyek idegenforgalmi elzárkózásáról szóltak. Nem mernék dicsekedni vele, most se a népszerűséget hajszolom, ha megint előveszem. Általános emberi tulajdonság, ha megáll velünk az autóbusz a világ bármely pontján, nyilvános végét keresünk leghamarabb. Legelső sikerélményünk, ha találunk, és átokverés következik, ha nem. Szeged különleges adottsága, hogy átokból kap sokat. A kiskörúton kívül csak kettő létezik, de belül se hengegetünk sokaságával. Kínos pillanatai ezerszer támadnak a városlakónak is - neki a lépcsőházak szolgálnak dicsőséggel -, de egészen más az idegennél, mert ő hozza a pénzt.

Vegyük azt a legegyszerűbb példát, hogy megáll a különjáratú autóbusz a rakparton, és kilöttyen belőle a rengeteg gyerek. Vizsgálak zajlanak otthon, az a legegyszerűbb, ha kirándulni küldik őket. Szeged városa nem akármilyen város, tanulni mindig lehet belőle. A sok gyerek legelőször mindenesetre azt tanulja meg, nincsen hová mennie. Útbaigazító táblát se talál se tanár, se idegenvezető, ikszlábakkal indul neki tehát a gyerek a városnak. A bokrok is eltűntek, pedig földöntúli sikerélményt tud adni egy jó bokor. Sok érdekeset látna, és jó is lenne, ha látná, inkább a kétbetűs táblát vizslatja minden sarkon. Utcára nyílik nemcsak a csárdaajtó, de a tüneményes közönségi illemhelyé is, amelyet a könyvtár új födele alá építettek be, jelezvén ezzel is, hogy a kultúra lépcsője egy töről erednek. Föl is vidul a gyereksereg, amikor fölfedezi, meg is rohamozza, akár az első fagyaltost, de miért lenne éppen akkor nyitva, amikor a legnagyobb szükség van rá? Cifrázd csak lépteidet tovább, édes fiam, mert leginkább bezárt ajtókra találsz később is.

Mondtam már, más országban is elkapja hasonló készítés az idegent, de aki a betűket ismeri, az útbaigazító táblát hamar meglegeli. Mi annyira szégyenlősek vagyunk, nemcsak nem beszélünk róla, de nem is írjuk. Mit is írának, ha egyszer nincsen! És így is lehet maradandó élményt nyújtani a hozzánk látogatónak. Legalább egyszer hazánk nagy fiának érezheti magát, akár a vásárhelyi ember abban az adomában.

Mese a babról

A régi mese akkor jó, ha most is meg tud szólalni. Hogyne tudna, ha a babról beszélünk! Ha az egyszer elszólja magát, hangja is van, szele is van.

Elődöm volt az újságnál Jóska. Famunkás volt tanult szakmája szerint, mindig magával hordta a colstokot. Vetés idején elővette zsebéből, kimért egy négyzetmétert, babramunkával kitakarta a szemeket, és egyenként megszámlálta. „Fakukachoz” illő komoly munka volt. Mert ő megtanulta a gyorstalpalón, hány szemet kell vetni négyzetméterenként. Természetesen meg is írta, ahogy illett, hogy egyesek már vetéskor Csáki szalmájának nézik a nép vagyonát. Vagy azért herdálnak, mert többet vetnek, vagy azért, mert nem vetik el, amit kellene. A kulákat is elvitték azokban az időkben akkor is, ha közel volt a kúthoz a válu, meg akkor is, ha messze.

Kottából vetettek akkor, és kottából arattak. Az újság is azért kellett, hogy megmondja, mi a teendő!

Aztán jöttem én, a magam bolondságaival, minden kották legfőbb ellenzőjeként. Gyerekkorunk kolduló barátairól írtam egyszer. Kordéja leginkább babbal telt meg. Szokta is mondani: valami kis babba valót is adhatnának. Mennyire fejére állt a világ! Maholnap drágább lesz a bab, mint a belevaló. Legalább valami húsba valót is adjanak, mondaná most - írtam akkor.

Alig telt el egy hét, fölhevített az egyik vadonatúj elnök. A kottás világ legfőbb kottaforgatója volt, a megyei pártbizottságon gyorstalpaló osztályvezetőként kezdte, de napról napra hitványodván mindig lejjebb csúszott, amíg homokország téeszelnőke lett. Lelkendezve arról értesített, hogy megszívelte minden szavamat, és száz hektár(!) babot vettetett. Szédelegve hebegtem: Pistám, kész tönkremenés. Azt a babot nem nektek szántam!

Kiráz a hideg azóta is, ha valaki az újság kottája szerint akar gazdálkodni. És áldom az Istent, hogy a mai újságírónak nem kell attól tartania, lépten-nyomon másolni akarja az élet. Kedves kollégám írja például a minap, hogy a statisztikai hivatal egyik főembere példálózik: több a szellemi termék a számítógépes merevlemezben, mint a szegedi szalámiban. És a számítógépes alkatrész termelését rövid idő alatt meg lehet duplázni, a szalámitermelést azonban sokkal nehezebb. Nagy időket áthidalva, tanulván kottás elődeimtől, és mostani kollégáimtól is a kicsavart nyelvezetet, azonnal lefordítom „chipős” (chip-es) szalámira a világmárkát, és hozzá gondolom azt is, hogyan tekeredik bele a számítógépbe. Azt is hozzá gondolom, ha meg nem bukott volna az a téesz, amelynek utolsó herdálója - tessék szó szerint érteni! - éppen Pista volt, és netán azóta már a szalámigyár igazgatói székét rongálná szilajnagy eszével, akkor most a szalámitöltő gépekbe merevlemezeket tömködnének.

Pistám, komám! Bele kell ebbe pistulni.

Becsület, az van...

A mai világban? Ne tessék mondani! Amikor már a lókötők is kocsit lopnak? Ne hüledezzünk, kérem, hanem figyeljünk.

Gondolt egyet Józsi, és elhatározta, megvalósítja élete legnagyobb álmát. Összerakta fizetését, és eladta mindenét, amiből pénzt lehetett csinálni. Házat, örökölt birtokot, kertet. Kölcsönt is vett föl, amennyit vehetett. Pénzecskéjét belerakta egy kopott nejlonszatyorba, hogy föl ne tűnjön a sasnak való szemű lókötőknek, és elkocogott vele a márkakereskedőhöz. Eddig csak üvegen keresztül nyalogatta a mézet, most meg is simogatta a kicsi kocsinak se nevezhető járgányt. Hozott pénzt a ház, a birtok, a kert meg a kölcsön, hadd guruljon.

Első útja legjobb barátjához vitte. Feszített a volán mellett, és peckesen lépegetett, amikor kiszállt belőle. Aki pénzes, legyen kényes, megtanulta régen, most végre kipróbálhatja ezt is. Még a cigánygyerekek is megsüvegezték, amikor meglátták. Hízott a mája is, amikor barátját vezette ki az új csoda látására.

Dugta volna bele a kulcsot a zárba, de nem volt helyén a zár. Szétnézett, a kocsi se volt a helyén. Se közel, se távol nem volt. Azt a csodakocsit, amiben benne volt háza, birtoka, kertje ára, összerakott pénzecskéje, és összes kölcsöne, egyszerűen megdurrantották.

Úgy látszik, másnak is tetszett. Van az úgy, hogy a legegyszerűbb leckét nem akarják megtanulni az emberek: ez nem az enyém. Bennük él legtovább a kificomodott tétel, átvészelve rendszerbéli minden változást: ami a tied, az az enyém is, de ami az enyém, ahhoz neked semmi közöd. Másé lett a csodakocsi, ennyi az egész.

Erős volt Jóska, nem ütötte meg a guta. Bár a szívéből hasítottak ki egy darabot, az orra lógott tőle. Az a jó megmaradt azonban a mái világban, nehéz helyzetekben jóakarók támadnak, jelezvén, nem halt ki a tisztesség. Azt mondta valaki, nem állapot az, ha legszentebb kincsét lopják el az embernek, majd ő visszaszerzi. Igazán? Igazán! Nem is kér érte sokat, egymillióval beéri.

Belesavanyodott még jobban Józsi. Üres a zsebe, honnan vegyen még egy milliót? Hasogató fájdalmában kinyögte mégis: áll az alku. Ahogy szokás az alvilágban, időt és helyet egyeztettek. Józsi nem ment egyedül, elhívta legjobb barátját, és egy másik legjobbat is. Hová mentek? Ahol a két víz összeér, oda. Ahová a kocsit ígérték.

Percre pontosan érkeztek, és percre pontosan várták őket.

- Hol a kocsi?

- Hol a pénz?!

Azt mondta Józsi, nem tudhatta, kivel áll szemben.

- Becsület is van a világon! - felelte a lókötő.

Mi lenne mivélünk, ha még az se volna?

Tüsszentő ambrózia

Elrikkantottam volna magamat a gyönyörűségtől, ha annyira szegénylős nem lennék. Tudományos előadás ment a rádióban, az vett le a lábomról. Elviharzott előttem tizedmásodpercek alatt mindaz, ami a görög mitológiából és a magyar irodalomból ragadt rám, de elhihetik, egyikre se vagyok allergiás. Az allergiát hozó virágpороkról beszélt a tudomány embere.

Kitalálhatja akárki, volt szó a parlagfűről is, amit nem is olyan régen még vadkenderként emlegetett a tudatlan nemzedék. Ruszki parének is hallottam már Zsombón Barnáék szájából, de hogy mekkora böcsmérítés volt mögötte, azt leírni nem tudom. Nem nemzetiségi hovatartozása miatt, a ruszki itt csak annyit jelent, hogy az oroszjárás után kezdett terjedni nálunk. Mérhetetlen erőszakossága, kiirthatatlansága miatt veregették bele a homokba, és ideiglenes itt tartózkodásról szó se esett. Száz szónak is egy a vége, istenverte gaznak titulálta mindenki. Erre jön a rádióban beszélő ember, és ambróziaként emlegeti. A fene meg nem ette - gondoltam felelőtlenül

Amit eddig az ambróziáról tudhattam, nem istenverte, de egyenesen isteni. Az Olümposzon székelő és dorbézoló istenek eledele, italuk pedig a nektár. Zeusz hívogatta hegyi partira testvéreit és gyermekeit időnként, az étlapon ez a kettő szerepelt. Tantalosz azért ítéltetett örökös étlenségre és szomjúságra, mert ambróziát és nektárt lopott az istenek asztaláról, és földi halandókat kínálgatott vele. Akár Prométheusz tette a tűzzel? (Borzalmas ráadás is volt bűnei lajstromában, saját gyermekét főzte meg az isteneknek, és föl is tálalta. Az isteni tévedhetlenséget akarta kipróbálni, erre fizetett rá a korabeli népihitet kemény paragrafus szerint.)

Minden tisztességes zsombói ember inkább a pokolba kívánná történelmi vonatkozás nélkül ezt a förtelmet, és nem az Olümposzra, erre mérget vennék.

A mitológia mellett a magyar irodalom is mellettük szól, noha a kettő gyökere lehet közös is. Csokonai Vitéz Mihály egyik versében még sebgyógyító ereje a lényeg: „*Ah, kedvel hát, / S ambrosiát / Tölt Lilla mély sebembe*”, de amikor a hatalmas szerelemnek megemésztő tüze bántja, így fohászkodik: „*Teljesítsd angyali szókkal, / Szeretőd amire kért: / Ezer ambrosia csókkal / Fizetek válaszóért.*” Na, ekkor akartam elrikkantani magamat. Szegény, reménykedő, szomorú poéta! Ha tudta volna, hogy ambróziától tüsszög majd fél Európa!

Mindig tanul az ember, bár mindig növények között éltem. Hogy meg lehessen különböztetni az isteni eledeltől és a gyógyító patikától, meg a csókos ambróziától az átkozottat, a lapátra valót, a sehonnai bitangot, etcetera, etcetera, legalább tüsszentő ambróziának mondhatta volna a tudományos atyafi. Ha ezt az a nagyon szerencsétlen és félőrvült Tantalosz tudta volna, nem gyermekét tálalta volna az isteneknek! Fél marékkaal vitt volna föl nekik, hadd tüsszentsenek jó nagyokat.

Kedves egészségükre!

Ágyrosta

Emlékeznek még a tápai illetőségű Terus ágyira, meg Ricsók sógorra? Régen szóltam már róluk. Köszönik szépen az érdeklődést, megvannak egészségben, és változatlan vehemenciával szikráztatják egymást, mint két egymással szembe szorult köszörűkő. Terus ágyi csapkodná a tányérokat, ha nem csapkodta volna már darabokra régen. Ricsók sógor meg a kisbaltát szorongatja, mert a nagy kérdéseket nem hagyhatják a kormányra.

Most vágják igazán nagy fába a fejszét: jó-e nekünk, hogy megrostálják az ágyakat, ahogy a kormány állítja, vagy nem jó. Már egymást szidják a kórházak, ha valamelyiknek többet sikerül megtartania, és nem azt, aki elindította. Terus ágyi erőnek erejével hadarja, látta ő már a textilgyárat, amikor letakart gépek álltak ott rakáson. Mi lett belőle? Bezárták az egészet. Egyébként is szitált ő már eleget, jobban tudja: nincsen akkora rostalika a világon, hogy kiférjen rajta egy teljes ágy. Ricsók sógor ráreccsent:

- Te se vagy már a régi, Teca! Hígul már a te velejed is! Ha földrengés rázza, kifér azon minden. A ménkü hosszú vasútvonalak is kieshettek, indóházastul, mozdonyostul.

A kontra:

- A kend veleje meg úgy összetöpörödött, akkora sincsen már, mint a veréb. Maholnap azon vizsgálják a csillagászok a fekete lukat. Hogyan eshetne ki, amikor benne fekszik a beteg?

Időbe telik, amíg egy dűlőre fordul az ekéjük: ha bele lehet fektetni az ágyba, ki is lehet fordítani belőle. Terus ágyin azonban erőt vesz a konyhai számítás:

- Ha én lennék a miniszter, nagy boltot csinálnék. Kiszedném az ágyakat, és azonnyomban új kórházakat rendeznék be velük. Legalább a statisztika gyógyuljon.

Hirtelen csönd támad körülöttük.

- Angyal szállt el fölöttünk!

Arra gondoltak, nem az ágyakkal, de a megszüntetett kórtermekkel mi lesz?

- Ahol eddig húszan feküdtek, ott, mondjuk, tíz lesz ezután. A levegő is tisztul.

Terus ágyi ezt is megbuktatja. Krumplit kidobni, hogy egy zsákban kettő hencegessen?

- Laskagombára is jó. Legalább megterem a konyhára való.

- Gombát, kórházba? Így se győzik fertőtleníteni.

Most esnek egymásnak istenigazából. Amikor már a szomszédék kutyája is messze inal a csatazaj elől, hirtelen csönd lesz megint:

- Megvan!

- Mondja kend!

- Ahonnan az ágyakat kiveszik, oda koporsógyarakat tehetnek.

- Lökött beszéd! Pászol a kend eszihöz.

- De pedig nem lökött az. Ha fogy az ágy, vele fogy az orvos is, meg az ápolónő is, csak a beteg nem akar majd fogyni. Annyi lesz a halott, mint a kolerában.

És arra már az egészségbiztosításnak se lesz gondja. Drága a sok nyavalyás beteg? Kórháznak nincsen olcsóbb a halott embernél. És a koporsó termi a hasznot igazán, nem a laskagomba.

Hej, magyar Parlament, ha ezt hallanád!

Blöki a biciklin

Lefogadom, négylábú állat még nem állt szegedi bíróság előtt, és a szóbanforgó Blöki se áll, hanem ül. Nem a vádlottaknak és tanúknak rendelt rács, csak az épület előtt. Bajban is lett volna a Tisztelt Bíróság, ha anyja vagy apja után érdeklődött volna. Nála fajtisztább keveréket a nagy Brehm minden állatának összekutyulásával se lehetne teremteni. Szőre eredetileg habfehér volt, de kemény az élet, kosztja előguberálása külsejére is kihatott. Akár gazdájáéra.

Szemrevaló biciklin érkezett. Akárki láthatta, a járgány nem kukában termett. Nem merném mondani, hogy bíróságra járó külön biciklije lenne ágról szakadt atyáncfiának, de megadta a módját. Csomagtartójára sima lapocskát kötött, azon ült Blöki, mint a parancsolat. Nem csúfolódásból adtam neki ezt a nevet, mintha Lúke Aladár emlékkönyvéből lépett volna ki, hajszála olyan volt. Ha lehet, egy fokkal még okosabb. Van olyan nézet, minél korcsabb egy kutya, annál több ágon öröklí intelligenciáját.

Közönséges konyhamadzagot vett elő zsebéből a gazda, és miközben olyan áhítattal fordult orcájához szerelmes állata, mintha csókot kérne, ráripakodott kegyetlenül: itt maradsz! Villamos éppen nem járt arra, nem siklott ki a durva hangra. Hagyta, hogy nyakszíjára ráköttessék a madzag, amelyiknek a másik vége meg a vázra szolgált. Előrelátás volt benne, ha mégis le találna ugrani, nehogy fölkösse önmagát. Blamás lenne a bíróságra nézve, ha palotája előtt lenne öngyilkos akár egy korcs eb is.

Korai borízú hangján megkérdezte az atyafi a járókelőktől, mennyi most a pontos idő, noha mögötte volt a toronyóra. Élelmes ember ebből kikétszerkettőzi, nem bejáró vendég ő a bíróságon, idézővel jött. Hogy a kutyáját minek hozta magával, nem tudhatni, de mire megkérdeztem volna, már elnyelte az épület.

Rezzentlenül ült Blöki a csomagtartón, akár a szfinx. Fejét le nem vette a bejáratról, és ha szundítólag le is hunyta a szemét, füle hegyével akkor is látott. Három legény képében lépett ki a gaz csábító a házból, jó falusi ösztön szerint egyikük odafütyentett neki. Nincsen az a kutya, amelyik ilyen gyönyörű szóra le ne ugrott volna, ő rendületlenül ült a farkán.

Áradt előtte is, mögötte is a forgalom, kutyák is jártak, neki a csapóajtó jelentette a világot, ahonnan előjön majd csókra termett gazdája. Háromnegyed óra múlva megint arra mentem, már nem volt ott. Azt sajnálom, nem láttam, hogyan kapaszkodott meg, hogy a kanyarban le ne csússzon, de kitanulta azt is. A kutyapedagógia álruhás professzora lehetett az az ember, de mivel tudományából nem élhet meg, kukakotorásra adta tudós fejét. Együttérző kotorék-kutyájára is ott akadhatott.

Csókos-csuklós busz

Ha valakinek kedve támadna futkározó buszok oldalán poszterként terjeszteni mindazt, ami szavaimból képbe átkölthető, a szerzői jogdíj rámeső részére igényt tartok. Leginkább azért, mert kedves ötletadómmal nekem is vannak elszámolni valóim. Karcsi, ha a panoráma-buszodon akarnád fölhasználni, te se felejtsd el!

Ingerenciákat bőven keltenél vele.

Újszegedi megállóba kocogott be a csuklós járgány a minap. Amióta divatba jött, hogy a kutyaszorítónak kinevezett első ajtón lehet csak fölszállni, elfogja a harctéri idegesség az összes várakozó anyókat és apókat mindjárt, amikor föltűnik a kanyarban. Reszkető inakkal fogta meg a kapaszkodót az egyik, de a hüty-hüty leánka lesodorta onnan. Aligszoknyájának alját, nevezetes meztelen tagját is végigcsúsztotta karján, amiből a mi asszonyunknak csak az jutott eszébe, hogy ez már a szemtelenség teteje. Fölvén, belepöndörült a még üresen álló páros szék egyikébe, de hogy más ne ülhessen mellé, a másikra rádobta a táskáját. Ott szuszogott már apóka is, akire az az egy vagy két lépcső is erőltetett szívdobogást hoz, és fulladás környékezi, de a táska neki is azt mondta, arrébb szuszogjon, állva.

A fölszállók legvégéről műtoprongyba öltözött copfos világficsúr keveredett elő. Nem is copf az, hanem lófarkas fej. Mivel a lónál se szokás, hogy a feje után mindjárt a farka következzen, és tagadhatatlanul embert formáz a fej, inkább zsugorított kentaurnak kéne mondanunk. Magárahányt öltözetét hetek óta tartó mosdatlanság tette ellenszenvesen testhőzállóvá. Belepördült az üres székbe, a leánka meg átvette két combján a maga kettő dundiját, szép panorámát nyújtva az arra már nem nagyon kíváncsi öregeknek, aztán olyan heves csókba forrtak össze, amilyet buszon a háborúviselt nemzedék még nem látott. Sivatagi szomjukat kiegészítő műveletekkel oltották: nyelvüket egyik szájból a másikba tologatták. Így ringott át az a busz Újszegedről Szegedre, az 1997. esztendő februárjában.

Rogyásig tömve érkezett a Széchenyi térre. Az öregek és a tisztességes beütésekkel még megáldott középkorúak nem győzték szapulni kentaurék nyilvános szerelmét, némelyek az üzekedés szócskát is nyelvükre vették, de azok ketten saját gondjaikkal voltak elfoglalva. Annyira egybegubancolódtak a nyelvük, a csukló kutyák tudnak csak ennyire összeragadni. Még a lépcsőn is a szétválogatás volt folyamatban.

Láttak is két kutyát, a tér pázsitján. Csuklottak éppen.

Meglátják, tavasz lesz.

Csiga

Aki arra a csigára gondol, amelyik a hátán viszi a házát, most téved. Aki nyálashátú, meztelen társára, az is. A szóban forgót fejben leggyöngébb gyerek se fenyegeti azzal, hogy *sós kútba vetnek, onnan is kivesznek, malomkövel lenyomatnak, hat ökörrrel kivonatnak*, és tejjel-vajjal se kedveskedik neki. Minden hegedűk legkönnyebben törő toldalékáról van szó. Talán ki is találták: Dankó Pistáéról.

Mintha magában hordaná a nótáját hófehér szobra: Eltörött a hegedűm, nem akar szólani...

Jóval ifjabb voltam még, amikor rendre róla vitatkozott a város. Lapunkban természetesen. Akkor még az a föltételezés vitte a prímet a pörlekedés nagy zenekarában, valamelyik egykori riválisa, vagy annak leszármazottja őrzi a vérbosszúval fölrő cselekedet jussát: ha hivatalosan visszaragasztják, mindjárt letöri. Azt is beszélték, szegény Tápai Tóni bácsi külön csigakészletet tart otthon. Ha letörik, csak benyúl a fiókba, és viszi az újat.

Voltak, akik azt az idétlenséget is képesek voltak föltételezni, maga a szobrász töreti le, hogy eladhassa szunnyadó csigáit. Azóta Tóni bácsi is elköltözött oda, ahol Dankó Pista pöngeti a hegedűjét, csigája azóta sincsen a legmasszívabb köhegedűnek. Most már az se lenne, aki pótolja?

És az se, aki vitatkozzon róla. Lassan-lassan az se lesz, aki emlékszik még rá: volt valamikor csigája is legfehérebb cigányszobrunknak.

Semmi okom sincs rá, hogy éppen most hozakodjam elő vele, legföljebb az, hogy mostanában megint eszembe jutott. Jószerivel ennél nagyobb érv nem is létezik.

Azt találtam ki, azért törik le, mert törhető. Mindent törnek, ami törhető. Vaskapukat nem döngetnek a Botond-utódok, mert ahhoz erő is kellene, nemcsak buzogány, sőt vaskapu is, de szinte naponta tördelik le vagy csavarják csigába a szemetes edények vasait, borigatják föl a legnehezebb kukákat, akármilyen kemény fából csinálják is a padok ülőkéit, támláit, szilánkosra recsentik előbb-utóbb. Csak azért, mert törhető. Az elhagyott épületek kirakatnyi üvegei is sorra csörömpölnek.

Olyan jó, ha csörög, ha recseg-ropog valami? Olyan jó a rombolás?

Még csak azzal az igénnyel se lépnek föl, hogy tekintsük őket a szintén szoborcsúfító egykori muzulmánok utódainak. A gyöngébbek beérik avval is, ha ma kiragasztanak valahová egy formás plakátot, még ma le is tépik. Emlékeznek még a fejedelem Rákóczi Ferenc sújtásos arcképéből lett plakátra? Nem kötelező, nem ma történt. Azonnal beleverték a csúfot abba is.

Irritálja őket minden, ami tökéletes? A mélylélektan tudná kideríteni csak az igazi okot, de azt hiszem, minden tökéletlen elmét minden tökéletes föl tud hergelni.

Baráti figyelem hívott pár évvel ezelőtt az egyik öreg ház falához. A háború utáni választási csatározások plakát-émlékei voltak rajta. Évtizedeket vészeltek át esőben, fagyban, tikkasztó melegben. Azon a falon a régi plakátok tartották a vakolatot.

Pedig a papiros a legromlandóbb a világon. Jártak plakáttépők arra is, de ott valahogy megmaradt mindből egy darab. Szinte kegyeletsértő tett végzett vele: újravakolták.

Az újat legföljebb összefirkálja ugyanaz a sánta elme. Bajuszt rajzol a legszebb női arcra, vagy kiszurkálja a szemét.

Mi meg kitaláljuk közben a balkanizálódás elméletét.

Blöff a pécéről

Voltak idők, amikor külföldre kellett mennie Terus ángyinak és a tápai illetőségű Ricsók sógornak, hogy közelről lássa, miként rohad a kapitalizmus. Hatalmasat lépett a világ, ma már itthon is figyelheti. Olyasmit beszél a rádió, amit Terus ángyi nem ért.

- Nem vécét akar ez mondani?

- A péce nem vécé. Számítógép, külföldiül.

- Árnyékszéknek gondoltam, csak urizálva.

- Blöff az, amit hallasz. Azt mondja ez a pasas a kormánypártból, nem vagyunk mi olyan szegények, amilyennek mondják. Már megint nem? A magaföstögetésbe szokott belebukni minden rendszer, és ebből mostanában éppen elég akad. Mert, azt mondja, 93-ban csak negyvenötezer sétálós telefonunk volt, most meg négyszázezer van.

- Meghibbant, ahogy kend is meg szokott. Mit gondolnak ezek, kik sétáltatják? Van a valutázóknak, és van a menedzsereknek is, mert a cég állja. Annak a háromnegyede a szelet hámozza.

- Ennyi szélhámos húzná ki a szegénységből a méltóságos statisztikát?

- Többet járnak a bíróságra, mint szegénykonyhára. Valami mindnek megterem a füle mögött.

- Miért onnan nézik a koldusszegényt? Most aztán pofára esnek. Hallottad? Odakint már a rendőrség akkor is figyeli, ki merre jár vele, ha meg se szólal, csak bekapcsolva tartja. És a számítógép megőrzi éveken minden lépését. Ennél jobban csak az Isten szeme látja a léniát.

- Na, a koldusszegények nem érik meg, hogy ennyire figyeljék őket.

- Azt is mondta, kétszázezer számítógép volt két évvel ezelőtt, ma kétmillió van. Vakulj, magyar! Csak a családokban van kétszázezer.

- Lehet ez igaz is.

- Lehetni lehetne, de attól még rakásra dögölhet a szegény! A napokban még azt mondta ugyanaz a rádió, a rendőrség és a biztosító azt se tudja pontosan, hány autó van az országban.

- Ne keverjük a számítógépet az autóval.

- Azért mondom, mert más. Amikor a vagyonyilatkozatról rojtolódzott ki a szájuk, azt mondta a szomszéd gyerek, meglátják, a nagy halak abból is kifürdik magukat, ahogy az adóból is kifürödték. Majd az ő számítógépét nyilvánítják vagyonná.

- A pécéjét. Nem lett igaza. Maholnap annyit se ér, mint a nadrágszój.

- Vedd már észre, ha jobban számontartják, mint a négykerekű bikaistállót, akkor ezek készülnek valamire. Az már nem blöff! Megmondom a Pisti gyereknek, ha nyugtot akar, átkereszteli a pécéjét Mercedesre. Legfölbbebb a lacibetyárok veszik várakozó listára.

Szegény marhák!

Világszám lett a marha. Nincsen egyetlen tévéadó se, amelyik ne sugározná mostanában, hogy elindul valamelyik szerencsétlen jószág, aztán elkezdi keresztezni a jobb lábát a ballal, előbb elől, aztán hátul, de nem táncol, hanem egyszerre csúszik ki alóla mind a négy. Úgy összerogyik, mintha tagló csapná le.

Nevenincsen marha lehet mind, mert ömlesztve tartásnál nem kap nevet egy se. Krotália-számuk van legföljebb, ez pedig azt jelenti, hogy fülbevalójukba sütnék bele valamilyen számot. Fülük a személyi igazolványuk. Mondanám lágermarhának is őket, mert a hadifogolytáborokban is elveszett a név, csak a szám maradt: 26 520. Szaladj János, Rohanj János mindjárt tudta, neki kell fölriadnia a kemény priccsről, ha meghallotta. Állítólag az SS-katonák voltak az igazi csoportos elődök, de nekik inkább a hónaljuk alá tetoválták azt a bizonyos személyi számot. Ez lett a vesztük.

(A múltkor mondta valaki a televízióban, történelmi sorozat rendezőjeként, Habsburg Ottóval egy asztalnál ülve, ifjonti korában a Waffen-SS-nek is tagja volt. Na, ha voltál, akkor oda is tetováltak neked!)

Szivacsos agylágyulásnak mondja a tudomány azt, amit közönségesen kergekórnak mond a mai hír. Okozóját mondták már gombának is, vírusnak is, de ez valami fordítási leiterjakab lehet, és nem arra utal, hogy már a stúdiókban is fertőz. Amennyit én tudok az agy szerkezetéről, az édeskevés, de gondolom, addig-addig halnak el az agysejtek, amíg nem marad más, csak a kötőszövet. Állítólag az az ember is ezt kockáztatja, aki merevrészegre issza magát napjában, meg az is, aki epilepsziás rohamaiban veszít el mindig egy kávéskanállal, de ebben nem vagyok annyira biztos.

Ténynek látszik, hogy a boldog gyermekkor - vagy boldog borjúkor - után már csak halni tudnak az agysejtek, szaporodni nem. A szívinfarktus is hasonlót cselekszik örökmozgó szívünk első vagy hátsó falával: az se regenerálódik.

A kerge birkát eddig is ismerte a hazai juhászat, de a motoszt bicskaheggyel ki is tudta piszkálni. A szépemlékű tömörkényi öregjuhász mutatta meg egyik őszön, szárazedzésben, hogyan fogta a fejét a lába közé, hogyan kerekítette ki a homlokán a csontot, hogyan pöccintette ki a bogarat, hogyan fertőtlenítette kékkővel a sebet, de már ő is hozzátette, jobban járt, ha bográcsos célzattal eladta inkább. Amelyik állatnak a kormányművébe belenyúlunk akár bicskával, akár vírussal, ritkán marad tökéletes.

A vírust nem találja meg a bicskahegy se, csak a tagló, meg a tűz. Azt is hallani lehetett, 360-fokos tartós főzés se tudja elpusztítani, de már ez se vonatkozhat eleven jószágra, csak a húrára. Még a végén kiderítik, ilyen szupertűrő vírus volt az őszünk, csak az élő szervezet fokozatosan elkorcsosult. Néminemű elvi rokonság révén azt is hallottam mindjárt, ha ez meg ez a pártvezérünk ekkora nagy marha, hogyan nem kapta meg már a kergeséget?

Ehhez én nem tudok hozzászólni semmit. Sír a szívem, ha csak a marhát is látom.

A kerge pánik

Másodszor mártom tollamat az angliai marhák kergeségébe, de azért még ne tessék engem angломán anyaszomorítónak nevezni. Hibája másnak is van, nekem most csak annyi, hogy azt se tudom magamban tartani, amit más talál ki. Azt mondja valaki a forró mezőkön, mégiscsak meg vagyunk mi hibbanva egy kicsikét, és nincsen erőm tiltakozni ellene.

Nem hitte volna mezei barátom, hogy ennyire gombnyomásra lehetne egész világot beborító pánikot kelteni. Összeesik sorozatban néhány brit marha, és lázba szökken tőle a húsevők tábora. Az indiai szent tehenek környékén lesz csak úrrá a szent szánalom, máshol mindjárt tagló alá hajtának ezrével-százezrével a csordabélieket. Mondom neki, azért van ez, mert félti mindenki az egészségét. És erre mondja, hogy meg vagyok kergülve már én is.

Fürge észjárása azonnal meglep, ahogy engem is belekever a vádba, noha én akartam őt ugyanebbe a gyanúba hozni. Visszaidézni se rest tulajdon esetemet. Írtam annakidején, amikor még beszédes kapcsolatban voltam az És-sel, hogy elrágta telefonunk drótját a patkány. Az első rémület a székesfővárosban ütötte föl a fejét: előfordulhat ilyesmi, amikor megírta a magyar sajtó, hogy sikerült „patkánymentesíteni” Budapestet? Kénytelen voltam a következő számban bevallani, hogy vidéki volt a patkány, amire a rémült pestiek sorra megnyugodtak.

Ja, ha vidéki? Mintha nem is ugyanazon a földgolyón élnénk.

Mondom mindjárt, nem egészen értem a magam idézetét. Azt feleli, csak a pánikra akarta hozni a példát. Bizonyítható, hogy van kergeség? Bizonyítható. Láthattuk két szemünkkel, és föl se tételezzük, hogy előtte leitatták volna a marhát, noha erősen sikamlós a talaj, el is csúszhatott. Biztos, hogy átterjed az emberre? Nem biztos, tudós emberek ezt még vitatják. Majd beismerik holnap.

Hát azt tudjuk-e bizonyítani - hangzott megint -, hogy a dohány ártalmas az egészségre? Tudjuk. Nemcsak arra, aki szívja, és a rizikófaktorok hetvenhetes burjánzása üti bele végül a sírba, de a csecsemő is megsínyli, ha az anyja hasában már rászoktatják. És a kábítószer? Hát az alkohol? Ha ennyire egyértelmű bizonyítékok vannak ellene, akkor mondjak akár egyetlen embert is a kerek világon, aki tulajdon gyermeke jövője miatt dobta volna el cigarettáját.

Nyertem, kedves embertársaim! Harminc évvel ezelőtt ez is megesett. Igaz, csak egyszer. Bemutattam egy filmet, ez volt a címe: Egyre se gyújts rá. Közben azonban mindenki rágyújtott. Akadt egy ember, aki azóta se szívja. De kergeségünket nincsen erőm vitatni.

Kutyagumi

A kutyagumi nem gumikutya, a kutyáknak való gumicsonttal se keverje össze senki, mert az egyik elől szolgál, a másik hátul. Eufémia van ebben a szóban, de vastagon. A lócitromot is azok szokták emlegetni, akik nem szeretnek leírva kipontozni semmit.

Gyerekkorom nagy értelme, természetesen kipontozás nélkül: a lócitrom is az utcán hever, de bolond, aki belelép. Nagyon nem kedvem szerint való témaként hever az utcán a kutyagumi is, de megírom, mert annyi van belőle, ki nem kerülhetem.

Mielőtt megnyuvasztanának kutyagazdáink, vagy széttépetnének emberevő vadjaikkal, akár esküvel is bizonyíthatom, legjobb barátaim a kutyák közül valók. Róluk előre tudni lehet, mi a szándékuk, az emberekről nehezebb. Eddigi kalandjaimról köteteket tudnék írni, de csak egy szedte le rólam vadonatúj nadrágom szárát. Sándoréké, a mérgesi tanyán, az 1960-as népszámlálás idején. Zokon vehette a szerencsétlen, hogy őt nem számláltam meg.

Tehát nem a kutyák ellen szólok, csak a végtermékük bosszant.

Azt is meg lehet érteni. Itt volt a havas tél a nyakunkon. November első hetében már leesett, és jégtörő Mátyások után - az idei szökőéves infláció ebből is kettőt hozott - takarodott csak el igazán. Szerencsétlen szobakutyáink némelyikére kutyaszabóságban készült nagykabátot adott pórázos gazdája, annyira féltette. A bátrabb fajták is elkényesedtek azonban annyira, bele nem mentek volna a hóba dolgukat végezni, ott potyogtatták el „gumijukat”, ahol lehetett: a lábnyom szélességű gyalogcsapáson.

Fagyban-hóban a kutyagumi is megkeményedik, újabb hó is eltakarja, észre se vettük, hogy alá vagyunk aknázva. Jött azonban az olvadás, és ott tartunk, lépni is alig lehet. Aki veszi magának a bátorságot, és gyalog indul neki a vak világnak, ha nagyon vigyázgat is, számíthat rá, kitapossa néhánynak a szemit.

Ilyen a természet. A kutyatermészet, az emberi természet, meg a nagy természet, ha összefog.

Ugrabugrálni még tudok, akadályversenyen is indulhatnék, ezért nem hívnék vissza aknakeresőket a Száva partjáról, de belegondoltam azért a dolgok mikéntjébe. Rendben van, sok a szobakutya. Terus ágyi ablakból kikiabálva hívja föl rájuk a figyelmemet szinte naponta, és kipontozni se lehet gyilkos szitkokat postáz visszaútra a kutyáját sétáltató, szintén naponta, de ez maradjon az ő sírig tartó vitájuk. A kutyának is lehetnek sürgős személyiségi jogai. Azon a gondolon áporodik el az agyam, hol van ez a rengeteg kutyagumi akkor, amikor nincsen hó?

Megvan! Arra való a homokozó, meg a játszóterek füve!

Istenem, de jó, hogy az unokám is kinőtt már belőle.

IQ a füstben

Villámlik és recseg mindig Terus ángyi, és a tápai illetőségű Ricsók sógor háza táján, amikor máshol még a front szele se érződik. Erős hangfogóval írom most is helyszíni tudósításomat, és tányérok röpködéséről szót se ejtek. Nincsenek már röpködő tányérok se. Terus ángyi pattogja:

- Kend is beszélhetne már a gyerekekkel!
- Mi végrül?
- Letörne a kicsi keze, ha ideállna traktorjával az ablak alá?
- Száz tank elfutna tőle, akkora zajt csap.
- Pöföghetne egy kicsit. Vének vagyunk mi már arra, hogy ott futkározzunk, ahol a legtöbb autó köpi maga alá a füstöt. Emlékszik kend a tanító úrra?
- Arra nem, hogy hátul eregette volna.
- Igencsak meghígult már a kend veleje. A tanító úr szokta mondani, nem öntheti tölcserrel az észet a fejekbe, a leckét meg köll tanulni. Ha ezt tudta volna!
- Bökd már ki!
- Tölcser se kell hozzá, mégis belemegy az ész. Autófüstre kell kitenni a fejet, és olyan okos lesz tőle, amilyen az egész világon nincsen. Azt mondja a televízió, tulajdon fülemmel hallottam, magasabb lesz a kicsi gyerek IQ-ja is. Csak tudnám, mi az!
- Na, ha azt mondja, akkor neked is hozok belőle egy löketet. Intelligenciahányados.
- Eszik vagy isszák?
- Az eszedet mérik vele. Pár évvel ezelőtt még babakocsival tüntettek Budán, a Mártírok útján, mert annyi méreg van a füstben, hogy apró gyerekeik nem győzik nyelni.
- Most is annyi van benne, de most már az a jó. Még sakkozni is jobban tud tőle a kölök.
- Az ólom akkor is ólom, a gáz meg gáz. Hetvenhétyszer kimutatták már, hogy árt. A rákot szokták leginkább emlegetni róla. Évek óta nem kaszálom az árok partját, mert beszívja a fű a gázt, megeszi a Zsömlé, és beleereszti a tejbe. A tejből az unokánkba megy, és borzalmakat csinál.
- Most már baj nincsen, legisinkább olajozza az esze kerekét! Azért kéne a mi gyerekünk az ablak alá avval a csotrogánnyal.
- Befizetnék, ha odahasalnál a csöve alá.
- Egy-két pöffentést belökethetne a szobánkba, amikor a legfeketébbet eregeti, mi meg szépen beosztanánk, akár a kenyeret.
- Tartok tőle, Terusom, úgy megtáltosodnál, meg se állnál a tudományos akadémiáig. Ha a rák el nem üt.

Neve: fogalom

Maradandót alkotott, aki annakidején bármilyen kicsi mozdulattal vagy harsány szóval útját állta Ilia Mihály tehetségének. Az élet leveti baklövéseit, bár némely lövések történelmi távlatokban belénk kövesednek. Sajnos, minden városunkra elmondhattuk - és elmondhatjuk ma is -, ez is Magyarország, de mintha Szeged maradandóbbat alkotott volna ezen a téren is.

Erősen politikai színezete van a dolognak, pedig nem politikusok beszéltek. A Magyar Tudományos Akadémia Doktori Tanácsa által megszervezett tudományos ülésről tudósítunk most. Városunk nagyra becsült embere védte meg kandidátusi téziseit. A létra, amelyen „mennyebe menesztették”, csak a kandidátusi címnek volt nekitámasztva.

Sokakat meglephet: még csak most jelentkezett erre a fokozatra? Most se ő akart, tanítványai és pályatársai erőltették. A szigorúan tudományos megmérettetés azonban meg nem kerülhette azokat a zombékokat, amelyeket az ideológiai felügyelet állított eléje, és amelyeken törvényszerűen el kellett volna sülyednie. Csipegetek csak az értékelésekből, a hallás útján történt lejegyzés kockázatával.

- Akár az MTA tagjának is meg lehetett volna hívni már régen.
- Már a hetvenes évek legelején meg kellett volna kapnia ezt a címet.
- Értéke negyedszázaddal ezelőtt is meghaladta már a kandidátusi fokozatot.
- A hatvanas évektől kezdve már tanítja a határainkon túli magyar irodalmat, noha erős falakba ütközött mindig.
- Az ország egyik legjobb egyetemi oktatója és nevelője is.
- A Tiszatáj a hetvenes évek legjobb irodalmi folyóirata - volt. Ő szerkesztette.
- Neve kulcsszó és jelszó lett.
- Amit ő művelt, kiinduló pontja lehetett volna egy régió tudományos kutatásának, ha az ideológiai körülmények megengedték volna.
- Búra alá rakták olyanok is, akik most az eddigi el nem ismerése miatt méltatlankodnak.
- Természetesen az irodalomtudomány kandidátusa, és mélységesen szégyellem, hogy ezt ekkora késéssel nekem kell kimondanom.
- Az lenne a méltatlan, ha méltatni kezdeném munkásságát, hiszen az egész világ ismeri.
- Elhangzott itt, hogy megtört pályája íve. Megtörhetett volna, de inkább csak módosult.

Fájdalmas volt hallgatni azt, amit végeredményben dicséretére mondtak. Mert közelről láttuk gyötrődéseit, és sajnos, közelről ismerjük azokat az embereket, akik lehetetlenné tenni igyekeztek. Saját lelkük békéjét is szolgálják, akik mostanában nem győzik kitüntetésekkel elhalmozni.

Élcelődni szokott: ezt meg ezt a nagy írónkat ez meg ez a főember ki nem állhatta. Hová lett a főember? Senki se tud róla. Csak az íróról!

Akiket tanított, sokan ezt a leckét nem tanulták meg.

Ahol faragnak...

Olvasom a hírt, megszabadult bírái elől az a szerb atyafi, akit emberiség elleni bűntetteiért állítottak oda. Ő adta ki a parancsot, hogy lőjék Szarajevót. Tízezer halott lett. Mekkora hézag lehetett a fejében, ha ennyi ember kellett betömésére?

És mégis megszabadult? Miféle nemzetközi főbunda ez?

Pardon. Hasnyálmirigyrákja van, elküldték haza, békében meghalni.

Amennyit én tudok anatómiából, a hasnyálmirigy nem a fejben lakik. De ha már ennyire előrehaladott állapotban van, áttétei lehetnek, és azok szeretnek ott is gyökeret verni, ahol székel az agy. Akkor pedig a hézag nem stimmel, inkább szaporulat lehet. Parancs előtt nincsen idő fejekben kotorászni.

Istenem, hányan voltak közeli történelmünkben, akiknél szintén a fejben volt a hiba? Honeckert is odaállították bírái elé nemrég, és neki is azt mondták, menjen a lányához, és haljon meg békében. Neki a berlini fal mindenáron való megvédése volt többek között a mániája.

Kőkemény szaporulat a fejben.

És a béketábor vezetői, sorban? Alig van kivétel, akinél ne lett volna hiba a felső emeleten. A vadabbja a nemzet nagy tanítójának, szeretett vezérének nevezte magát a vastapsos világban, a későbbiek csöndes agylágyulásban haltak el.

Merjünk menni visszafelé? És a legnagyobb tanító, a legdicsőbb atya, Sztalin, a generalisszimusz? Már búsképű Kobra korábban üldözési mániában szenvedett, és túltengett benne a hatalmi sóvárgás, de annyira sikerült az emberiség megmentőjének kikiáltani magát, máig vannak, akik imába foglalják nevét. A maga mentésére találta ki állítólag a szállóigét: ahol faragnak, hullik ott a forgács. Nagyon nekigyűrekezett a faragásnak. Mondta is az utolsó idejében szintén agylágyulásban szenvedő nagy Lenin már az elején, tőle örizzék meg a pártot. Hány millió ember pusztult el, mert elkéstek vele?

És azért, mert az ellenoldalon szintén idegrángásos örült állott. Nem is értelek, Áron, mit akarsz te még mindig Hitlerrel? Miféle rejtett alagutak vezetnek tőle, hozzád? Jámborabbnak tudtalak annál, hogy valaha is kései hívei közé keverednél.

Régtől fogva kukorékolom, az emberiség elleni bűnök fertőzete spórákkal szaporodik. A nagy társadalmi robbanások szétszórták a világban, és jaj nekünk, ha valahol kihajtanak. Fejbéli hirtelen gyarapodások idején milliósámra halnak az emberek.

Szarajevóban tízezer embert írnak a szerb vezér számlájára. Nálunk meg - csak a számbeli egyezés hozza elő bennem - éppen tízezer kórházi ágyat akarnak megint megszüntetni. Akkor is, ha a meglévőkön se férnek a betegek, tábori priccsre fektetik őket.

Most költségvetést faragnak, és akkor is hullik a forgács. Nincsen mögötte megint gyarapodás?

Muszáj nekem mindig mindent értenem?

Rákosi a rozsban

Elmondták őt mindennek, ami csak elképzelhető. Tarkopasz fejéről Nagy Kopasznak és Kopasz Királynak, forrón szeretett apánknak, nagy tanítónknak és szeretett vezérünknek, a gyerekek lepajtásozták, ami tudvalévően politikai hitvallással is fölért, - csak mezőgazdasághoz értő embernek nem mondta senki. Börtönben ülve, könyvből, angolul is meg lehet tanulni, de a búzát a rozstól megkülönböztetni, könyvek alapján, nehéz.

Ennyi idő múltán senki nem tudná már megmondani, ki találta ki azt a szédületes ötletet, hogy búzatáblában kellene lefényképezni. Egyetlen percig meg nem fordult a fejemben, hogy kapásból készülhetett a kép, amikor országjáró körútján megállt volna valamelyik tábla előtt nem éppen Topolino méretű kocsijával, sürgős dolgát végezni, és a pillanatnyi siker sugározna arcáról. Olyan kocsiból nem lehet búzatáblába guggolni, pedig sokan állítják, hogy így volt. Tudatosan megszervezett propagandakép ez.

Rezsimének bukása után sok-sok évvel engem is megcsapott a szele. A megyei tanács elnöke vette a fejébe, hogy aratás előtt bejárja birodalmát. Kirendelt tudósítóként beszálltam én is a különbuszba, tehát a szemtanú hitelességével szólhatok. Pompás reggelivel indultunk az egyik közeli szövetkezetből, és aki győzte, végig ehette, és végig ihatta a fél megyét, amíg Kisteleken kemencés kacsával le nem nyugodott fölöttünk a Nap. Abban a kemencében másnap kenyeret sütöttek. Az egész falu nyalhatta utána a száját. Útközben született meg valakinek a fejében, mennyire jól mutatna a Délmagyarban is, ha búzatáblába állna be az elnök. Indult is volna azonnal. Elszégyellte viszont magát, amikor mondtam, ez csak árpatábla, és ezt a képet elsütötték már előlünk.

A lényeg azonban nem ez, hanem az, hogy végig búzatáblát emlegetnek az elhíresült kép kapcsán, pedig az, ami rajta van - rozskalász. Igaz, az Alföldön ismerős a rozsbúza is, és a tiszta búza is arra utal, kell lennie másiknak is, de a hosszú, vékony kalász mégiscsak a rozsé. A búzáé rövidebb és zömökebb. Újra megnéztem a képet: kiköpött rozs van rajta.

A napokban a rádió politikai műsorában valaki megint visszaidézte a képet. Természetesen a sürgető szükséggel, és búzával.

Tudok olyan egykori téeszelnőkről is, aki a bikát se tudta megkülönböztetni a tehéntől, szövetkezete mégis tönkrement.

Baklövéseink szeretnek leginkább túlélni bennünket.

Szentháromság

Kezdetben vala az Atya, és a Fiú meg a Szentlélek. Szentháromságnak mondta volna magát, ha lett volna még valaki, aki meghallja. Emberiséget teremtett tehát a maga képére és hasonlatosságára, hogy legyen. Annyira sikerült az alkotás, nemcsak mondani, de igen hamar utánozni is tudta a Szentháromságot.

Ugorjunk egy hatalmasat. Ne csodálkozzunk, ha az utánzó igyekezet később átragadt az ateizmus mezei szentjeire is. Emlékezünk rá? Marx, Sztalin, Engels. (Sztalint mondok, mert a magyar köznyelv mindmáig így tudja, és nem finomkodja Sztálinná!) Nálunk változott egy kicsit az ábra, hódítóként tört be az együttesbe Rákosi, beiktatva Lenin és Sztalin társaságába. A vallási Szentháromság ikonográfiájától elütött a napi gyakorlat, egyikük se lebegett galamb képében a másik kettő feje fölött, bár emitt is kiderült, egykori félrefordítása eredménye a galamb. Ahogy a Jákob létráját fordították Lejter Jakabnak. A lényeg: középen mindig a legatyább atya állott.

Gyűlési változata is hasonlóképpen szerveződött. Aki az egyetlen és üdvözítő párt pillanatnyi legnagyobbja volt, az került középre. Külön koreográfiája volt, ki legyen a jobbján, és ki a balján. Protokolláris szabály írta elő még később, hogy az időközben gyarapodó aprószentek milyen sorrendben üljék körül székileg, és mindenek égi másában, a sajtóban is. Bizony mondom, a szocializmus megingathatatlan eszméit apróban és napjában többször is eladhatta már az újságíró, a deklarált sajtószabadság nevében el-elnézték „botlásait”, de ha a hetvenkét-tagú elnökség felsorolásában akárki illetéktelenül megelőzte a másikat, kénköves tüzeket okádva csörgött a telefon.

Ennyi embernek természetesen külön sekrestye is kellett, ahol bevetés előtti szíverősítőnek konyakot, pálinkát és kávéfőltétlenül kínáltak. Arra is kellett a sekrestye, népgyűlések előtt nehogy összetalálkozzon a népből kiemelt egyszerű fiú a nép ki nem emelt egyszerű fiával.

Jobb sorsra érdemes kollégám dicséretére legyen mondván, az újságírói teljesítmény csúcsaként az a bizonyos hetvenkét fontos ember mind egy szálig a maga helyén volt a lapban akkor is, amikor a Pallavicini uradalom sövényházi kastélyából elmebeteg otthona lett.

Jött az áhítva várt rendszerváltás, de nem múlt el a szentháromság. Hirtelen úgy elszaporodtak a pártok, mint természeti csapásban a mezei egerek, de mind kiállította a maga három első emberét.

Hogyan is néznénk ki, ha mondjuk jobbra fordulna a méltóságos atya, és nincsen ott senki. Aztán balra fordulna, és ott sincsen senki. Kész katasztrófa!

Emlékszem rá, a zajos években már volt olyan ünnepség is, amikor egyszál karóra szúrt mikrofonszónok előtt egyszál szónok állott valamelyik várrom előtt, és sokezer ember hallgatta az ígét. Benőtte már ezeket a napokat a konszolidáció füve, a választásokon se futott be ez az ember. Aki még egy testes elnökséget se tud szervezni maga mellé, ki se nyissa a száját!

Mostanában megint külföldön láthatunk csak olyasmit, hogy elárvult magányában egyedül szónokol valaki a tömeg előtt, és félelemnek nyoma se látszik rajta. Képes volt Bill Clinton is összezavarni a teljes hazai protokollt, és a ködös Tuzlára hivatkozva teljesen rendellenesen kiállni saját katonái elé anélkül, hogy bevárta volna a hirtelen pulóverbe bújt hazaiakat. Egyszál karóra ütött „vándorszószerkét” állították csak ki a rendezők. Az se zavarta, ha jobbra nézván katonáit látta, és balra tekintvén szintén.

Csak nem valami más istenek papja megint ez a szaxofonos elnök? Még a Szentháromságot se ismeri?

F-kalap

Pajzánkedvű olvasóim azonnal letehetik a lantot. Ahogy a címet én értem, leginkább elsírni lenne kedvem magamat. Amióta legelőször kilestem a térképen, hol is van ez a falu, többször is sírhatnékom támadt. Büntető iskolaként tartották számon az iskoláját, amikor annakidején oda kerültem, és mostanában megint úgy emlegetik.

A büntető kategóriába leginkább kétféle ember került. Az is, aki lelkileg volt hitvány, meg az is, aki legalább fél arasszal nagyobbra nőtt az akkori politikai normáknál. Amúgy kitűnő iskolának ismertem meg, hiszen többségében kitűnő tanerő dolgozott benne. A kitűnő tanároknak nemzedékek alatt lehetnek kitűnő növendékei, akik valahogy visszagyűrűznek saját iskolájukba is, és ez már kész katasztrófa. Az akkori tanácsi apparátus jól tudta, rá az isten ostora szerepet osztották, élt is vele, amikor szinte naponta fölállította a kardinális kérdést: ki viseli a kalapot?

Az akkori felelet csak egy lehetett: a tanácselnök, a párt vezetése alatt.

Pedzik már, hogyan került a kalap a címbe? Mintha ugyanaz a nóta járna most is.

És az F? Innen kezdve kölcsön veszem kollégám minapi írását, és gondolatban megtoldom olyan véleményekkel, amelyek másokban fakadtak föl olvasása közben. Azt is mondják ugyanis, teljesen igaza van a polgármesternek - akit hajdani tanárságom és az ő egykori tanársága jogán kedves kollégámnak is tisztelhetek -, amikor azt mondja, fizesse meg az igazgató a saját zsebéből mindazok toldalék-bérét, összes vonzatával, akiket F-kategóriára fölterjesztett.

Nekimérgesedvén én még megtoldanám egy lépcsővel: fizesse maga a tanár a saját fizetését, hogyan merészel annyira kiváló lenni, hogy F-kategóriát érdemel! Mennyivel olcsóbb lenne a kicsike falunak - bocsánat a nekivadult indulatokért -, ha képesítés nélküli kanászokat állítana a katedrára!

Jól van, jól, de ha nincsen pénz? Éppen az egykori kollegiális kapcsolatok miatt egyetlen kivételtől eltekintve mindig hallgattam, amikor a falu virágos terveiről szóltak előttem. Nagyszerű menedzseri indíttatás révén idegen pénzeket középiskolát építettek ide. Aggódnék, ha a beindulás küszöbén derülne ki, még az általános iskola tanáira sincsen pénze a falunak.

Szomorú a lelkem azért is, mert hallatszik itt-ott megint az egykori kardinális kérdés: ki viseli a kalapot? Hogyan jön ahhoz egy közönséges iskolaigazgató, hogy elismerje kollégáinak végre törvény által is megítélt kiválóságát?

Másért is sírnom kell. Régtől fogva sajnálom, ha a legkiválóbb közalkalmazottaknak az egész országban saját főnökeiket kellett bepörölniük kvalitásaik elismeréséért. A polgármesteri cifra logika viszont mégis világos: ha nyert a tanár, az igazgató veszített. Aki pört bukik, az fizessen!

(Sajnálatos folytatása lett ennek a tárcának. Fölolvasták önkormányzati ülésen, és az igazgatót azonnal nyugdíjazták. Mivel tanár volt a polgármester is, azt se lehet mondani rá, hogy holló a hollónak nem vájja ki a szemét.)

Fatátra

Szeged és Dorozsma azóta ugratja egymást, amióta a világon van, mondja, aki keveset tud a kettőről. Alig tartják már számon, hogy a régi Dorozsmába úgy belebotlott a török, le is törülte a térképről. A janicsárság kitakarítása után jöttek a jászok és jó palócok, központi akaratra, hogy luk ne maradjon a térképen.

A vámnál igen könnyen lebukhattak. Csak föltette a büszke hajdú a kérdést: mivel eszi kend a levest? Ha azt felelte, hogy kanálval, már fizethetett is. Se vége, se hossza a szegedi falucsúfolónak, noha régtől fogva város már Szeged, és mezőváros volt Dorozsma. (A néprajz leginkább falucsúfolóról tud, és csárdacsúfolóról - *A palánki csárdába' jecet ég a lámpába' -*, városcsúfolóról ritkán.)

A Szegedi Szótár viráglelkű tudósa, Bálint Sándor nem vádolható *föllengzős lenézéssel*, de jókat kuncoghatott magában, amikor Dorozsma címszava alá rótta a sorokat. Kiköszörülték a macska körmit, hogy jobban fogja az egeret. Megpofozták a kismalacot, hogy fölérje a vályút. Megfésülték a mákostésztát, mert azt hitték, piszkos. Megkezdték a fagyos pöndölt, és szalonnaként ették. Fölhajtották a legyeket a padlásra, és elvették a tarogját (létrát), hogy le ne tudjanak jönni. Ezer helyről ismerős ugrató ide is szakadt: fölhúzták a falu bikáját a toronyba, hogy legelje le a füvet. Amikor Colombus ment Amerikát fölfedezni, találkozott egy hazafelé ballagó dorozsmai emberrel, aki ott is kiabálta: széksót vegyenek! (Másik változat szerint tápai Terus ángyi árulta már a gyékényszatyrot.) Vagy: kilesi, mint dorozsmai ember a hollót. Azt hallotta, száz évig is élél. No, ezt kilessük! Bocsánatkérőn hozzá is teszi a nagy tudós, mindezek ellenére természetesen derék, munkás népe van Dorozsmának. Kocsikovácsai messze földön híresek, szövő-fonó háziipara virágzó (rongypokróc), kubikosai, téglavetői jó munkások. De azt a mendemondát ő se említi, ami az állítólagos favillamosról szól.

Az adoma szerint kitettek egyet, fából valót, amikor szóba jött, hogy kivezetik Szegedről. Hadd tanulják a széksósöprő, piócaszedő, talicska- és kocsigyártó kubikosnemzet tagjai, hogyan kell fölszállni a cifrasági találmányra, és leszállni róla.

Hogy teljes legyen a világ, annakidején, amikor Pécs szépasszonyaival vetélkedett Szeged férfinépe - a televízióban csak -, hírverőnek kitettek a Széchenyi térre egy fakamerát. A fáma úgy vette, a dorozsmaiak adták vissza a kölcsönt, hadd tanulják a szegedi nemzet fiai, hogyan kell belemosolyogni. Favigyor a köbön! Tetszett a magasságos televíziónak is az ötlet és a tákolmány, el akarta vinni a tulajdon székházába. Szeged azonban kihúzta magát, egyik gyerekotthonnak ajándékozta inkább. Valahol még megvan.

Most, amikor kitették a Dugonics térre a legújabb Tátra villamost, némely emberekben megint föltámadt az ugratás ősi ösztöne. Megint a dorozsmaiak kezdték mondani, kitették a szupermodern Fatátrát, hadd tanulják szerencsétlen szegediek. Mondhatták irigységgel is, Dorozsmának már villamosa sincsen. Kikorszerűsítették belőle, amikor még nagyon olcsó volt, hogy megéljen a jóval drágább busz. A nagyságos demokráciában ez a világ is nagyot lódult. Villamos és autóbusz egyremegy. De Dorozsmáig csak a busz megy.

A szegediek viszont azt olvassák ki az utcára kitett, újszülött villamosból, megint lesz rá ok, hogy nagyot emeljenek a jegy árán. Sokba kerül! Ha hegyünk nincsen, legalább áraink legyenek magasak. Lassan-lassan egyik-másik úgyis akkora már, mint a Tátra.

Fatelefon

Az ántivilágban, a jól megkésett, mégis ezerszer elátkozott autózás legelején az volt az elegáns viselet, ha a talpig vasalt úriember mutatóujján pörgette slusszkulcsát. A pincér is láthatta messziről, szeszből semmi, inkább csak libafröccs jöhet.

Státusszimbólumnak mondják jó magyarsággal az emberi ismertetőket. Hogy mi minden gyömszörlődött bele ebbe a rekeszbe, külön szótár kellene hozzá, de tény, valaminek mindig lennie kell. Vagy tarkopasz fejnek, vagy világjáró bakancsnak surranói kivitelben, dögmeleg nyárban, autóból a bikaistálló nagyságú járgány, de van legújabb is: a sétálós telefon. Pártállásra való tekintet nélkül.

Világtalálmány. Egyesíti magában a telefonfülkét is. Tisztos urak is hódolnak neki, leginkább kocsihajtás közben, mert úgy legalább veszélyesebb a dögsemmit megmondani valakinek. Az igazi menő fej most is tarkopasz, lábán lehetőleg surranó van, bikaistállóban utazik, és telefonál.

Külsőre: díjbirkózó.

Halászlére voltunk hivatalosak a minap. Erős a gyanúm, bár reprezentatív fölmérést nem végeztem, csak a mi asztalunkon nem volt telefon. Négy fiatalember a tőszomszédunk, a már leírt népviseletben, és mind a négynek ott volt a készüléke a tányér mellett. Külön szalvétát nem kértek alá.

Néma telefonnak a menedzser se érti a szavát, fölváltva szólalt meg tehát mind a négy. A béna fölkapta volna azonnal, de ők kivártak: hadd vegye észre az egész bográcsos bagázs!

Telefontitkot meghallani se szabadna, nem kibeszélni, de ők nem titkolóztak. Valami tengerpartról jött a csevely, hacsak nem rejtjelezett üzenet volt benne.

Nagy sikert nem hozott a föllépés, a másik asztaloknál is meg-megcsörrent korunk technikája, és mi se törődtünk velük. Félve mondom ki, mert ez már becsületsértés számba mehet. Mi a jó benne, ha már észre se veszik? Való igaz, erőt vett rajtam a kisebbségi érzés. Már megint nekem kell kilógnom a sorból? Miért nem tudok én is előhúzni egy beszélő kettyerét?

Ember az ilyen?

Ha annyira fejlődne a cég, hogy nemcsak megvenni lehetne, de akár bérelni is, akkor legalább halászlé mellé kérnék én is egyet-egyet, de mentőötletem is támadt. Mi lenne, ha puha fából kifaragnám, finom műbőrrel meg körülragasztanám? Megszólalásig olyan lenne, mint az igazi. Egy lépéssel közelebb lehetnék a holnaphoz is, mint a folyton csicsergők, mert én már most se próbálnék vele nyilvános helyen hadititkokat szétkürtölni se Julcsáról Marcsának, se Marcsáról Julcsának.

Ha a dorozsmaiak kezdhették favillamossal, én is kezdek fatelefonnal.

A folytatás az lett, hogy mind a négyen külön autóba szálltak, és elporzottak. Egyiket se zárták le előtte, és az ablakuk is nyitva maradt. Most, amikor szinte percenként kötnek el márkás kocsikat?

Volt, aki utánuk nézett, volt, aki nem. Ha telefonom lett volna, lehet, én se törődtem volna velük.

Jött a pincér, hozta a számlát. Vissza is adott forintos pontossággal. Gondoltam, az aprót majd itt hagyom elegánsan az asztalon, de nem mertem. Legfölül ugyan vadonatúj húszas volt, alatta pedig a földi pályafutását idestova másfél hónapja befejezett tízes.

Rendőrért kiálthatott volna a pincér, ha én adtam volna neki.

Forintos huncutság ilyen gazdag helyen?

(Később hallottam, valahol Dél-Amerikában valóban divatba jött a fatelefon. Találmányi díjért nem mentem pörre velük.)

Panelveréb

Igaz, a lexikonok énekes madaraink között tartják számon a verebet is, megvallom, én soha nem soroltam oda. Aranyos jószág, elismerem, de szemtelen. Házi változata inkább, mint a mezei, de jól emlékszem rá, egyikük odáig ment a pimaszságban Balaton-földváron, hogy a szájtáti fecskékölkök csőréből szedte ki a legyeket. Loholt fecskemama és fecskepapa a légben, és nem vette észre, hogy gyermekeit dézsmálják. Erre nálam nincsen bocsánat, bár tudom jól, a kollektív bűn a madárvilágra se érvényes.

Május legelején még gyönyörködtem is bennük. Panelvárosban panelveréb lakik, ezt mindenki tudja, és ha lehet, még szemtelenebb. A tenyérnyi éléskamrák rácsain is bebújik, és oda rakja összekuszált fészket, ahol legjobban kellene szellőzniük. Jó húsz éve kitaláltam már, föltehetően a tervező fullajtára a ludas benne, aki azóta már tisztos nagypapa is lehet, ha igyekezett. Elküldte, amikor a betétet méretezte, fogjon egy verebet. Futott is vissza a legény, de varjút hozott. Az építész nem madarász, hozzá mérte a lukakat.

Húsz év alatt nagyobb bűnök is elévülnek, nálam azonban erre sincsen bocsánat.

Május hasadtával kergetőzött tehát négy szép veréb a szemközti ház falánál. Mennyi játékot tudnak ezek belevinni a közönséges fogócskába is! Nyílegyenesen bevágódik az egyik a rácson, belövi magát azonnal a másik is. Hangosnak hangosak, de nem értem szavukat. Szép az idő, itt a tavasz, hadd játsszanak. Estig nézhetném őket, meg nem unják. Átmegyek a másik ablakhoz, másik épület szárnyát látom, ott is kergetőznek. Ott is négy. Járvány lenne ez verebéknél?

Időbe telik, amíg leesik a húszfillér. Dehogyan játék! Szerелеmláztól hajtott véres valóság. Rajtuk van a fészkelési hoppá, egyik vigyáz megszerzett jogaira, a másik meg el akarja orozni tőle. Ha lenne igazság - vagy valami fészkelosztó hivatal -, bőven elférnének, hiszen egymást érik a szellőzők, de mikor legyen telhetetlen a veréb, ha nem szerelem idején? Érdekes, a gólyafészeknél nem ennyire kényesek, egyben száz is eltanyázik, de a panel kifordíthatja madártani mivoltából valamennyit.

Tény, az lett a nagy kergetőzés vége, belátható távolságban csak egyetlen fészek szálai bodorodnak elő a kolbászság mellől.

Lám csak lám: házörző lett a piaci veréb!

Ha csálni tudnék

Majdnem szétrobban harmatos lelke a gyönyörűségtől. Annyi, de annyi pénzt költött az egészségüket fölügyelő ezerszemű hivatal, hogy ne tudjak csálni a gyógyszerekkel, meg se lehet mondani. Átszervezte az orvosok receptúra-rendszerét, és vonalkóddal látta el minden doktor kicsi cetlijét. Borzalmas összegeket emészthetett el csak ez a lépés is. Hogy a vonalkák leolvashatóvá és beírhatóvá válhassanak, minden patikában programot tettek a számítógépbe. Megintcsak marha nagy pénzekért. Természetesen töretlen egészségem érdekében.

Ennyire fontos lettem? Úgy körülvettek mindenféle csőszökkal, a rossz szándék meg se indulhatott bennem.

Minden rendszer azonban akkor él csak, ha a végén csattan az ostor. Ha az egész ország minden receptjét külön számítógép rendre átfuttatja magán, és sorra kiszórja a hibásakat. Azokat is, amelyeket álnok kezek szándékosan tettek hamissá. Ahogy a japán gésa, „Toshiba kisasszony” is kiszórja a postán a borítékot, ha rosszul áll az irányítószáma.

Hogy mennyibe kerül ma nálunk egy ilyen rendszer? Pontos számot kuruttyol a rádió: 250 millióba!

Ekkora összegtől le szoktam szédülni a székről. Akkor is, ha közben kiderülne, csak négyszáz-negyvenkilencmillió-ötszázötvenötezerről van szó. Kerekíteni tudni kell.

Végigfutott agyam kába vincseszterén azonnal: mennyit kellene csálnom, hogy sandaságom kiadja az árát? Hogy gazdaságos legyen a ráfordítás. Nálam a Kalmopyrin az alapegység, számolgom tehát, hány levéllel kéne sísapkás álarc mögött fegyvernek látszó tárggyal elcsapnom, hogy egálban legyünk. Ha valakinek nem ez az etalon, nem baj, átválthatjuk hashajtóra is. Az egész ország futna tőle a latrinára!

Így mulat egy magyar úr, ha állami egészségügynek hívják?

És most tessék megkapaszkodni, de jó erősen. Ezt a pénzt egyszerűen kidobták az ablakon. Sajnos, nem akkor, amikor éppen elmentem alatta. Mert az a nagyon jutányos ketyere egyetlen receptről nem tudja megállapítani, lakik-e benne hamisság, vagy nem lakik. Hazugság-vizsgálónak nem használható.

Akik mégis csaltak, megint jól jártak.

Hogyan lehet megvenni egy programot, ha nem is működik? Patikában nem árulnak pudingot? Mert annak legalább van próbája. Ennyire elárasztotta kicsike hazánkat a balkezesség? Barátom esete jut eszembe róla. Dinnyét vett, és azonnal megmondta, nem kell meglékelni. Akkora tököt nem árultak még dinnyepiacon, amekkorát neki adtak. Kimondták volna előre, nem kell kipróbálni ezt se?

Van azonban ráadás is, bár a rádióból is kikopott ez a műsor. Mielőtt megvették volna nem bagóért, egy évvel korábban már megjavították! Kerek tizenötmillióért. Agya ragya rekeszében moco-roghatott akkor még csak valakinek a gondolat, hogy nagy üzlet lehetne ebből, de már tudta, forintinjekció nélkül nem tud világra jönni?

A szerető gondoskodásnak köszönhető, fillérre előteremtődött ez a pénz is. Fizet a magyar, amióta adóalanynak hívják!

Ha én ennyit csálni tudnék! Hashajtóból építeném a sarokházat. Terus ángyi, ehhez szólj hozzá! Ha nehéz a számítás, csak saccold meg, hány vérnyomáscsökkentő bogyót vehetnél érte áremelés nélkül. Erős a gyanúm, nagyon erős, ezt a ráfizetést is beépítik patikai árainkba. Van elég nyugdíjasunk, hadd fizessen!

Epertánc

Föltehetően időtlen időig Nagy Futásnak nevezik majd - hogy a triviálisabb, de igazabb, f-fel kezdődő és o-val folytatódó másik szót ne használjam -, amely egész sor tanulsággal szolgál ország-világ előtt. Köjál-jogosítványom nincsen, hogy összefoglaljam a részleteket, ezért a tisztiorvosi szolgálatra tartozó kalászkákat is csak szőrmentében szedem össze. Hadd kezdjem azonban egy kiköpött saját fölfedezéssel. Mindenütt földieper szerepelt, és ez az eset sajnálatosan humoros voltát leszámítva bennem jóleső érzéseket keltett: a számóca helyett újra fölfedezte hírszolgálatunk a földi epret.

Ötezer embernek kellett ezért futóversenyt rendeznie!

Beütött a veszedelem valamikor a hét közepén, és először téovassággal volt megrakva a magyar sajtó. Sejtteni lehetett, sokáig nem maradhat az ország bizonytalanságban, hamar kiderítették, hogy friss eper került a gyümölcslevesbe, az pedig konyhailag nézve maga az abszurdum. Bennem azonnal elkezdett mocorogni az ördög, és idézgettem a jogászok frázisát: amit törvény nem tilt, azt szabad. Akármennyire jogállamban élünk is, a gyümölcslevest még nem paragrafusból főzik, ez a támadás tehát kivédhető. A szalmonella azonban elkezdett váltótáncot járni a vérhassal.

A botrány országos méretűvé gyűrűzött, megint kiderítettek valamit: emberi fekáliával öntözték az epret! Uramisten, micsoda világ! A sötét Szabolcsban! Bizony, bizony, ott még csak itt tartunk! Föltalálták már itt is a vízőblítéses reterátót, de csak azért, hogy epret öntözzenek a levével? Még meg se emésztette az ország ezt a bolondságot, újabb löket érkezett, desszertként. Megtalálták a termelőt! Sokadik napra a magasságos televízió Objektív műsora meg is szólaltatta. És lássatok csodát, kedves embertársaim: olyan epertáblát mutattak, amelyet én még nem is láttam. Olyan csak az epertermesztési nagykönyvben van megírva. Alászállmazva tisztességesen, hogy még csak földes se legyen a szép eper, és tiltott öntözésről szó se lehetett. Szedte és ette az egész falu, de senkire se jött rá a futás.

Bűnbak nélkül azonban most se élhattünk, azt is kimondta a termelő, föltehetően ő adott egyedül számlát a szuperóriás székesfővárosi konyhának, ezért lőnek most reá összetüzet.

Nyitva maradt megint a hatalmas kapu: aki számlát se adott, az viszont adózás nélkül öntözhetett fekáliával! A Nyugathoz való csatlakozás kellős küszöbén. A konyhafőnök minden-esetre eskü alatt hirdette, ősidők óta nem volt panasz rájuk, tehát nyugodtan néz a jövőbe. És mit ád Isten, a tisztiorvosi szolgálat mégis kijelenti, a konyhai mosogatás körül támadt mulasztás.

Az epertermelő kertészmérnököt még senki meg nem követte azért, hogy szájára vette az ország, de megtalálták végre - a szódás lovát. Azt a legkisebbet, akit farba lehet rúgni. A mosogató asszonyt. Akivel természetesen még a halmozott infúziót se lehet megfizettetni.

Előre tudni lehetett, hogy a vége ilyesmi lesz. Azóta már Debrecenben is mondják, eperrel egyidőben terem legjobban a szalmonella.

Előélet

Megint másként kell gondolnom valamit? Eddig úgy tudtam, idegen kutyanak lába között a farka. Most meg azt hallom, egy szerencsétlen asszonyt a biciklijéről döntött le egy kóbor, tehát idegen kuvasz, és úgy szétmarcangolta, belehalt szegény.

Az is sentencia volt előttem, a legtöbb kutya olyan, amilyen a gazdája. Ha ez gazdátlan volt, akkor majdnem úgy kellett viselkednie, ahogy a régi világ viccében a zabigyereknek: minden férfinak köszönj, fiam, mert nem tudhatod, melyik az apád. Ezt a gyilkos kuvaszt azok az asszonyok táplálták a majorban, akik közé a biciklis is tartott éppen. Még azt se lehet mondani tehát, hogy nem ismerték volna. Mégse volt idegen?

Itt valami nagyon nem stimmel!

A kuvasz ugyan tudja, hogy hatalmas és erős, elhiszem, nem ijed meg egy törékeny asszonytól. De ha el is felejtí, kenyéradóját támadja, és azt is tudja, hogy a nyakát kell átharapnia, akkor rettenetes dolgok jutnak eszembe: ezt az ebet kitanították!

Mi mindenre kapható egy jó kutya? Vakvezetésre például, ami a legemberibb szerető gondoskodással ér föl. A bernáthegyit hógörgetegekből való mentésre, a pulit és társait nyájak terelésére, az apró termetűt pockok irtására tartják, a nagyobbakat vadászati segéderőként foglalkoztatják, a drogszimatúakról dogokról és bombaszaglászokról már ne is beszéljünk.

Tanulékony a kutya, és szolgálatkész.

De miféle lelki ficam kellett ahhoz, hogy ez a kóbor eb ártatlan emberek kivégzését tanulja meg? Fűzném tovább a gondolatsort, hogy mennyire könnyű lenne megtalálni utolsó gazdáját, aki erősen vádolható aljas indokból elkövetett, tudatlan jószággal történő gyilkossággal, mert ez a rémséges tulajdonság sokak előtt ismerős volt. Aki ilyesmire vetemedik, az dicsekszik is vele, amíg szélnek nem ereszti. A szintúgy beteglelkű kiképzőhöz is könnyen elvezetnének a szálak, gondolom tovább, de aztán el is dugul a fejemben az ész.

Az eleve gyilkosságra kitenyésztett változatok még nagyobb dugót vernek belém. A minapi hároméves játékos kislány esete maga a borzalom.

A hivatalnak elég volt, hogy állatorvosi segédlettel megsemmisítették a kuvaszt. Ha egyszer gazdátlan volt! A másikat, a pitbullt még erős őrizet alatt figyelik. Közben azon rágódnak, sterilizálni kellene a vérebeket. Magyarán: heréljék ki mindet, hogy ne szaporodhassanak. Hadd fordítsak most egy nagyot a nótán: ha annyira gazdáját formázza minden eb, nem lenne érdemes inkább a gazdáját kiherélni? De azonnal!

Anyja neve

Hamar fölhergelődik az ember a mai világban. Hallja, ez becsapta azt, az meg ezt, de legfőképpen az államot, mindketten. Nem azért hergelődik, mint a állampárti lenne, abból éppen elege volt, bár... Ennyi disznóságról mintha nem hallottunk volna akkoriban.

Természet ellen való, ha azért is háborgunk, amiből sok van. Unnunk kéne már, a könyökünkön kéne kijönnie egyenként vagy csoportosan, mégis fölveri a lázunkat a minden napra eső legalább egy oltári disznóság. Mert mind veri az előtte lévőt. A fél szem elismerést is nehezen érdemlő adóhivatalt is azért találták volna ki, hogy szélhámosék abból is meggazdagodjanak? Kifürkészték vizsla szemekkel, hol vannak egérrágta lukak rajta, és ahol egy ember befér teljes aljasságával, bemegy ott egész hadsereg is. Te pedig, kedves kiskereső, adózz csak, amennyit tudsz, sőt annál is többet. Valakinek el kell tartania a gazdag szélhámosokat is.

Azt vártuk, hej, de nagyon vártuk, eljön majd végre az idő, amikor mindenki annyit kereshet, amennyit dolgozik. A minap hallgattam okító előadást arról, az okos ember keveset dolgozik, sőt a végén már nem is dolgozik, csak keres. Dől hozzá a pénz! A nagyméltóságú szocializmus se mert ekkora jólétet kínálni, bár ígéreteken nem volt hiány akkor se. Ha erre menne ki a játék, azt is megérti az ember, ha az iskolákat is szét akarják verni. Ha kevesebb lesz az okos ember, hátha kevesebb lesz a szélhámos is?

Balga észjárás. Állami szintre emelve.

Sajnos, bejegyzett szélhámosokkal van dolgunk. Amikor vállalkozók lettek, beírták őket a nagykönyvbe. A cégnyilvántartó hivatal az anyja nevét is fölírta mindnek, mert anya csak egy van, és a félanyaságot se találta ki még a természet.

Kuruttyolja a televízió, hogy egy bájos ügyvéd nő egy forintért vette meg a sokmilliós céget. Ne tessék megint körberohanni a Földet, mert többmilliós adóssággal vette meg. Úgynevezett kisbefektetők pénze úszik ott hatalmas áradatban, akik bolond fejjel azt hitték, a csodálatos kenyérszaporítás átvihető a bankszakmára is. Valóban átvihető, de csak keveseknek. A boldog tulajdonos föltehetően kiszámolta, az adósságok hány százalékát kell kifizetnie, és hányat nem, hogy jól járjon. Mit veszíthet? Rámegy kombinéja bugyistól? Dehogy megy! Szabad a vásár minálunk, ha minden kötél szakad, legföljebb tovább adja - egyötvenért?

Térdig járunk az ocsmányságban. Ha valaki össze merné számolni egyszer, hány olyan cégünk van már, amelyben nem a munka boldogít, hanem az egetverő szélhámia, akkor azt is elfelejtené, hogy kicsi ország a mienk. Azt hiszem, úgy jártunk ezzel a jóra való fene nagy kapitalizmussal, mint annakidején a krumplibogárral. Természetes ellensége nélkül gyűrűzött be hozzánk. Minél jobban permetezik, annál jobban hízik.

Ez már Svájc

Atyánkfia-hazánkfia elindult egyszer a nagyvilágba. Fáradt volt, álmos volt, reggeltől estig csak gurult, de földerengett előtte valami kis bódé. Megátalkodott kötelességtudatból gyűjtötte a pöcsétet útlevelébe, ki is szállt a kocsijából, hogy beleüttessen egyet itt is. Keleti útjairól maradt benne annyi józan tapasztalás, az a jó, ha minden lépéséről van dokument.

Az álmoság vissza se jött a szemébe, úgy ment tovább. Beért valahová, hát lássatok csodát! Mire megfordult kocsijával, nyolc bankot számlált meg, pedig egyiket se kereste. Hívogató volt mind, mint a mennyország kapuja, mert mindet a nemzetközi tőke aranyfedezete forgatta. Ez már Svájc! Nyolc bank, egy téren! Egyikbe se lépett be, de csóróként majdnem mindegyikbe belesett. Okos ember ingyen is lehet kíváncsi.

Hazajött, és rájött, itthon is lehet svájci. Ha csak a Széchenyi teret kerüli meg, kivan a nyolc. Változatlanul csóró szegény, és itthon már a nyála se csorog a műfényesség után, mert tudja, ennek nincsen aranyfedezete, és az árát ő fizeti meg. A hetyke önzés áll tőle legmesszebb, de ide sorolja az összes személyes névmást is, a világ öt nyelvén: én, te, ő, mi, ti, ők! És azt is gyanítja, nem a mennyek országának a kapuit látja, lehetnek azok a pénzvilág poklának a bugyrai is. Hatalmas pénzekért Bokros-receptre tángálják életre némelyiket, mégis megbukogatnak. Nemzetközi ráfizetés forgatja az ajtajukat.

Hej, te szépséges Svájc! Hogy elkajszultál, amíg hazánkba betagozódta!

Megint Trianon

Baráti telefon késő este:

- Láttad?
  - Nem. Mit?
  - Trianont.
  - Nemzeti gyászként, annakidején. És pár évvel ezelőtt bizonyos trianoni emlékművet emlegettek, körkörös védelemmel.
  - Ez más. Étkészlet.
  - Egyik szobrászunk tányérra tette csonkult országunkat, kést-villát is tett mellé.
  - Annál is másabb. Üvegből van.
  - Annyira törékeny?
  - Erre nem gondoltak a keresztapák. Decemberi reklámpapirost dobtak be hozzánk, azon van a Trianon üveg étkészlet.
  - Csonka?
  - Mihez képest? Húsz részes. Mivel utána pezsgő következik, ajánlattel bővíteném az asztalneműeket: Mohácsi vész pezsgő. Jó, nem? Nemzetközibb is van: Don-kanyar vodka. Univerzális: Világvége ágyaspálinka. Folytassam?
- Széttúrok az asztalon, megvan. Trianonból nekünk is kijutott. Már mondom is a versikét: Csonka tányér nem pohár... Csak el ne csatolják ezt is.

Törvénytelen demokrácia

Mielőtt rávágja bárakárki, fából vaskarika ez, sétáljon velem egy kört a gondolatok gyalogútján. Az alapötletet egy tüntetés adta. Miközben vakvágányra futott az egyik legszentebb eszme, az osztály nélküli társadalom, és majdnem társadalom nélküli osztály lett belőle, az egészségügy igyekszik megteremteni az osztály nélküli kórházakat. Ha majd egyszer elkezdik apróra összerakni, hány szerencsétlent öl meg egy-egy félrebokrosodott csomag, majd rájönnek illetékeseink is, hogy kórházon belül se megy ez a játék, mert ott is mi vagyunk, akik mindig, mindenre ráfizetünk.

Azt mondja a hölgy, kényszeredetten fogadván a tüntetők aláírásait, hogy a törvény szellemében járnak el, és hozzáfűz egy töredékmondatot is, nyomatékna. Valami ilyet: mert minden demokráciának a törvény az alapja. Álljon ki birokra, ha valaki cáfolni meri!

Megpróbálom.

Már a görög demokráciában se volt igaz. Abból éltek a nagy drámaírók, hogy észrevették, a törvény szava mellett másik is van, az élet törvénye. A zsarnok Kreón nem engedte eltemettetni - vagy elhamvasztatni - az istenek abszurd játéka következtében „házaja ellen fordult” Polüneikészt, de húga, Antigoné, megszegte a törvényt, megadta a végtisztességet. Micsoda gyönyörűséges drámák születtek ebből!

Ugorjunk egy nagyot. Törvény volt rá, hogy a mezőgazdaságban sem maradhat a föld magántulajdonban, mert napról-napra termi a kapitalizmust, betereltek tehát mindenkit a termelőszövetkezetbe. Micsoda gyötrelmes drámák születtek ebből is! Leginkább nem papiroson, hanem igazándiból. Aztán kifúrta valahogy az élet törvénye a zsák falát, és kipotyogtak belőle a sztalini szövetkezetek. Akkora röppentyűvel hullottak, szegény helyen tűzijátéknak is beillene a mutatvány, miközben csak néhányan vetették szemeiket az életképes nyugati szövetkezetekre. Törvény volt arra is, hogy meg kell szüntetni a tanyai iskolákat. Száz év múlva is siratjuk őket. Törvény mondta azt is, hogy tanyán tilos építeni. Akkora satu lett belőle, nem győztem hasonlatokat találni hozzá. Két kerítésléc közé - két törvény közé - bekúszott a tökszár, az élet törvénye. Termette is a tököt, de olyan torz lett, ránézni is szánalom volt. Két vége kidudorodott a lécek közül, a közepe meg majdnem eltörött karcsúságában. Az emberi lelkek is így deformálódtak el. Istenem, micsoda drámák születtek ebből a törvényből is!

Láttam a közelmúltban egy főkatonát. Hajdani közvetlen munkatársa szerint is mániája volt a szabályozás. Meg is fagyott körülötte a világ. A sors ficama, hogy éppen ott nem szabályozott, ahol kellett volna. „Érdektelen” tanúként szerepelt abban a pörben, amelyiknek egyik előidézője volt, tehát eleve nem lehetett érdektelen. Tudhatja mindenki, törvényes demokráciában törvényes szélhámiakkal van tele a világ. Szerencsére a szódás lovát mindig megtalálják a bírák, és úgy, de úgy fenéken rúgják, csak úgy csattan.

Akkor tehát éljünk törvény nélkül a demokráciában? Agyam legkisebb zugában se születik ilyen gondolat. A káosztól is az Isten őrizzen bennünket. A demokráciából akkor lesz végre demokrácia, ha az élet törvényeihez tud igazodni. Ha majd elég lesz kimondanunk, hogy az élet szent, és mindent elkövetünk, hogy az is maradjon, akkor az egyik legszentebb foglalkozás, az emberek gyógyítása elé se rakunk kreált törvényeket nyaktörőnek. Mennyivel közelebb leszünk akkor a demokráciához is!

A séta végére értünk, de aki tovább gondolja, jól jár vele.

Tankzsilett

Hát ez meg milyen szó? Magyar szótárban ilyen nincsen is.

De lehetne.

Emlékeznek még arra a nagyon békésen ható jelszóra, hogy kovácsoljunk ekevasat a kardokból? És a szoborra? Nekihuzakodik az izmos kovácslegény - mert ifjú vagyok, kovács a lelkem, kinyílt előttem a világ -, és addig kalapálja, amíg ekevas nem lesz belőle. A kovács-mesterséghez nem sokat értek, de a belőle elősütő eszme akkor is kedves volt előttem, ha tudtam, száz kardból se lehet egyetlen ekevas se. A kovácslegénynek azonban annyira erős volt ifjúi lelke - léteznek ilyen történelmi ficamok! -, addig kalapált, amíg tank nem lett a kardokból.

Ez is van akkora lehetetlen, mint az ekevas. Tehetek rá még egy lapáttal?

Amikor legtöbbet hangoztatták ezt a jelszót, és amikor annyira hirdették a másik klasszikusan lehetetlen másikat is - ha békét akarsz, készülj a háborúra! -, akkor találtam ki, szigorúan magánhasználatra, az igazi béke akkor jön majd el a hozzánk, amikor a tankokból zsilettpengét szeletelnek.

A biliacélnál ezerszer jobb lesz.

Mostanában hallom, mennyi tankot vettünk jutányos áron a fehérorosz szezonvégi kiadásán. Annyira nem vagyok hadi lelkelet, ez se dobogtatja meg a szívemet. Elhiszem ugyan, hogy a nálunk lévőket senki nem nézi kalasnyikovnak, és nem akarja tovább passzolni a horvátoknak, mondván, háborúba még nagyon jók, és természetesen azt is elhiszem, hogy az újakkal létszámfölöttivé váló régieket egyszerűen megsemmisítik egyik gépgyárunkban.

Amelyik gyárnak erre technikája van, előtte föltehetően összeszerelője volt a lánctalpas koporsóknak. Vagy csak javítója? Akkor is üdvözlétem küldöm neki.

Semmi nem lesz semmi, és a valamiből se semmi, a megsemmisítés tehát nem egészen jó kifejezés, de soha nem akartam megreformálni katonai szótárunkat, a többi között ez is elmegy. Ha azonban támadna a „megsemmisítők” között egyetlen szakállas férfi is, aki megszabadulni akarna önszobrászati arcszörzetétől, és eszébe jutna ugyanaz, akkor neki még egy csokor virágot is küldenék. Tessék csak elképzelni, mennyi duplakésű világmárka lehetne egyetlen böhömnagy jószágból is! És az egészről? Száz évre megtelhetnének vele a rakétasilók is.

És akkor a tankzsilett is vigyázzmenetben - oppardon: díszlépésben - vonulna be a béketábori szótárakba is, tankból születő borotválkozó szerszámot jelentve.

Tiborc és a miniszterek

Ne tessék nekem esni, hogy túlzás most előhozakodnom a legdrámaibb magyar figurával, Tiborccal, hiszen a forgalomlassító nagy fenekedésben a pénzesebb emberek vannak többségben. Én azokról akarok szólni most is, akik a létminimum körül ácsorognak változatlanul, noha nekik is boldogulást ígért minden rendszerváltás.

Megindult megint a föld népe, és kivonult az utakra. Nem kiegyenesített kaszával, nem vasvillával, mint ősei tették fél évezreddel ezelőtt, egészen mai traktorokkal, mindenféle pótkocsis járgányokkal csak. Régi beidegződéseivel a magyar sajtó szereti hangoztatni, hogy megszerezték a rendezők a demonstrációkhoz a szükséges engedélyeket, de az alkotmányjogász tisztáz: csak bejelentési kötelezettségük van. Demokráciában állampolgári jog a tüntetés.

Az örök Tiborc állt elő megint, hogy panaszát meghallgassák. Akkor is, ha borhamisítók vannak a közelében, meg másfajta szélhámosság is kivirágzik. Ő várja legjobban, hogy szabadítsák meg tőlük, de könnyebb inkább rájuk hivatkozva őt is beleütögetni a földbe. Az egyik miniszter, mielőtt nekiindult volna a legmelegebb pillanatban Párizsnak, még azt mondta, majd ő szabja meg, kivel akar tárgyalni. És mindenképpen a minisztériumban! Tiborcéknál az ördög incselkedésének fogják föl az ilyen invitálást. Szerencsétlen egyetemisták is arra fizettek rá, amikor a Parlament előtt tüntettek. A miniszterelnök behívta küldöttségüket a dolgozósobájába. Fenekedett előtte a földiák, majd ő most kigyomrozza a kormányból, ami a diákságot megilleti, de kifelé már másként jött. Bárakármilyen történetet közben.

Kitárt karokkal fogadhatta a miniszterelnök? Fehérruhás szüzek is sorfalat álltak, liliomot tartva? Előállt a teljes protokolltitkárság, világnagy mosolyával, csöpögő kedvességgel? Éhesek vagytok, gyerekek? Itt van, egyetek! Innátok is? A legjobb kávéfőztük nektek, vegyétek! Pálinka? Konyak? Van az is! És a férfiasságba éppen csak átbillent gyerekek egyszerűen elcsöppent a lelke. Az ország első embere méltóztatott őt fogadni?

A sorsa ismerős. Kint rögtön leváltották.

Parasztról szólván a csizmás, bajszos, kérges-tenyerű, kucsmás ember forog közszájon most is a hivatali székek tájékán. Akkora melegséggel fogadnák őt is, amekkorát egyik elődje se érzett még. Szerencsétlenkedve nézne a lába alá, föl ne karistolja a parkettát. Megreszketne a lába, ha cifra szőnyegre kellene rálépnie. Nyüzsgő szolgák hoznák a kávéfőzést, konyakot. Vakulj magyar!

Azt hiszem, Tiborcnak most még helyén van az esze. Azt mondja primitív egyszerűséggel, Kiskőröstől Pestig ugyanakkora az út, mint Pesttől Kiskőrös, inkább ő látja vendégül a magasságos minisztereket.

Csöndben fenyeget a pénzügyek főembere. Azt mondja, másik Bokros-csomaggal érne föl, ha visszavonnának minden idevágó rendeletet. Amikor beleült székébe, még a rémhírű előd munkájának töretlen folytatását hangoztatta, most meg fenyeget vele?

Itt a tavasz, nyitni kell a szőlőt, metszeni, permetezni, vetni, a miniszterek tehát kockázat nélkül húzhatják az időt. Ahogy a legerősebb gázkitörés képes magától beomlani, ez is véget ér hamarosan.

Szegény Tiborc, látom jövődet!

Répaföldek királynéja

Borisszák találták ki ezt a márkanévet, néhány percre veszem csak kölcsön. Értelmező szótárban fölösleges bogarásznunk utána, aki akarja, megérti. Pancsolt bor, lögybölt bor következne a szószedetben, ha egyáltalán beverekedte volna magát egybe is. Olyan ital, amelyik maligánfoka a cukorrépatáblán termett. Állítólag az egyik egri szőlősgazda adta meg a receptjét: harminc deka szőlőből is lehet egy liter. Nem terjesztési szándékkal reklámozta ő se, csak utalni akart rá, hogy a történelmi borvidéken másfél kiló kell hozzá. Nem néztem akkor a tévét, utólag emlegették csak.

De azóta bőven emlegetik, mintha kőbe vették volna. Aranyháromszögnek is mondják Kecelt, Kiskőröst, Soltvadkertet, és hozzáteszik azonnal, ez az a hely kicsike térképünkön, ahonnan semmiképpen nem lett volna szabad semmiféle tiltakozásnak elindulnia. Ordenáré szóval szoktam emlegetni bizonyos zsákot minden elhitványodásra, amely akármikor kilukadhat. És akkor, akár akarjuk, akár nem, mind kiömlik a benne lévő mocsok.

Azt hiszem, most ezt a zsákot szúrta ki az általános elégedetlenség Tocsikisztánban. A traktoros-lobogós fölvonulás csak ráadás.

Apró szelete a tiltakozásnak a pancsoló borászoké, most erről hadd szóljak. Pincebejárással soha nem szereztem elévülhetetlen érdemeket, de állami pincészet lépcsőin, valamikor régen, csak úgy tudtunk lejjebb lépni, ha élünkre fordultunk. Cukros-zsákokkal voltak megrakva. Gyatra eszemmel biztosra vettem, nem üvegek mosására tették félre. Tanulékony a hitvány ember is, elprivatizálta és tökéletesítette a nagyüzemi módszereket.

A KGST így is megvette.

Most már, állítólag, műtrágyát is kevernek hozzá. Csak azt nem értem, miért lett most adóügyi és egészségbiztosítási eset a borhamisításból? Ha az olajszőkítőket a nyelvi lelemény olajfodrászokká nevezte ki, borfodrászt is mondhatnék. Miért nem rendészeti gond csupán? De az a javából! Karikásostort érdemel, aki beleszalad. Nem a kezébe, de a nyaka közé! Húzzák deresre, táncoltassák meztelen talppal tüzes platnin. Ártatlan a hasonlat, bocsánatot kérek: ilyen logika szerint az autósoknak kellene külön adóként megfizetniük a lókötő kocsitolvajok elleni vadászatot is? Csak nem a csalók pénzén akarnak napköziben jámbor kosztot adni a jövő nemzedékének? Mert állítólag már éheznek. Vagy: hitványságból akarják pénzelni a kórházakat? Mert az adó állítólag ilyesmikre való.

Mondja a fővámos, nekünk még nincsen olyan szurkapiszkánk, amivel be lehet nyúlni a határsértőkkel megrakott kamion vászna alá, megkérdezni: vesztek még lélegzetet? De a répaföldön termett borról akár fél perc alatt készíthető teljes nacionálé! Annyi helyen bukhatna le az illető, ahány helyen isszák a lötytyét. Mert olyan aztán nincsen közöttük, aki a maga asztalára hamisítana.

Tudtommal nem bukott le még senki. Pedig egy szál kémcső elég lenne hozzá.

Egy kocsi szalma

Az ántivilág férjfogó praktikái között is első helyen szerepelt a tétel: tartsd jól a bitangot! Süss neki, főzz neki, amilyen jót csak tudsz, és a tiéd lesz. Sokat változott a világ, más praktikák jöttek elő, de a beetetés azért most se utolsó szempont.

Hogyan jön ide a kocsi szalma? Kit lehet szalmával beetetni? Elmondom, akkor is, ha kiderül, nem is a szalmáról akarok szólni.

Amikor közeledett az elnökválasztás a téeszvilágban, hirtelen megnőtt a nyugdíjasok ázsiója. Ők voltak többségben, ha ők úgy akarták, hogy maradjon az elnök továbbra is, akkor szavazógépként kitűnően szuperáltak. Megbuktatni elvileg ugyanilyen könnyen tudták volna az elnököt, de ahhoz már szervezetség kellett volna. Aki pedig szervezetten akarta volna megbuktatni a régit, az már államellenes szervezet tagjaként más elbírálás alá esett volna. A bölcs öregnek egyébként is volt annyi esze, nem ártotta bele magát semmi kockázatba. Az egykori „ankét pofon” egy életre szólt.

A szavazógépet is kenni kellett azonban. Ahol még megmaradtak a tanyák, ott elindították a tolólapos traktort, és simára gyalulták az utakat. Ejnye, de jó elnökünk van nekünk! - sóhajtott el magát Tanyai Palcsi -, ránk is gondol. Pedig legfőképpen arra gondolt, ha kátyúkkal van megrakva az út, a pótkocsis traktor vagy teherautó se tudott volna elmenni a szavazókért. Ha szavazó nincsen, szavazat is nehezen akad, ezt könnyű volt belátni. A második program még hatásosabb volt: a választás hetében beállítottak egy kocsi szalmával a tanyára. Saját mocskában feketedett már a háztáji disznó, aranyat ért a szalma. Az elnöknek viszont semmibe nem került, hároméves kazalból is szállíthatott.

A jó módszer annyira bevált, akkor is él, ha már elmúlt a téesz-világ. Az az érzésem támad mostanában, most is beetetnek bennünket. Félidejét átlépte a ciklus, síró-rívó öregekkel nem lehet győzni a választáson. Legalább egy kocsi szalmával meg kell kenni a kereküket.

Eddig azt hallottuk, annyira bajban van az ország, legfőljebb két év múlva jön el a jó világ. Grósz Károly is ezt ígérte már, pedig azóta sok két esztendő telt el. Addig, mondják, akármilyen kegyetlen is a dolog, nincsen más megoldás, meg kell húzni a nadrágszíjat. Szoritani kell az adóprésen, mindenképpen. Országos ellenkezés dacára elfogadták tavaly a legmagasabb adósávot, hangoztatván, csak a leggazdagabbakat sújtja. A leggazdagabbak azonban kifürdik magukat minden sújtás alól, úgy beleragadt viszont a kisember az adó-mocsokba, mint a háztáji disznó annakidején a sajátjába. Jött a másik szégyen, a félszázalékos nyugdíjemelés. Nem hiszem, hogy pénzügyi tologatóink annyira gyöngék lettek volna számtanból, ki tudták ők fillérre rakosgatni, hogy egy kiló kenyér is elég lesz az ellensúlyozására. Sikerült is maguk ellen hangolni a nyugdíjasok hadait. Ilyen állapotban nekimenni egy választásnak, kész öngyilkosság. Egy kocsi ígéret születik tehát a mocsokban fürdőknek: lejjebb szállítják majd a legmagasabb adósávot, és gondoskodnak a nyugdíjak reálértékének a megőrzéséről.

Istenem, milyen hamar megtanulnak számolni! Igaz, a reálérték idén annyira süllyed, pincét lehetne ásni vele, azt megőrizni még mindig a gödör fenekét jelenti. Közben a kenyér ára gyorslifton megy fölfelé, akár a benziné, és a gyerek is megtanulja saját tankönyvei föltörekvő árából, hogy nagyot ígérni - szalmából tornyot rakni - leginkább választások előtt szoktak.

Piedesztálra állít

Sok évvel ezelőtt mondta a biológiai tudomány doktora mezőgazdasági szakemberek előtt: vissza kell állítani a piedesztálra az istállótrágyát. Képes beszédhez szokott elmémmel azonnal magam elé képzeltem volna, de nem tudtam, szalmás, érett vagy egészen friss palacsinta-állapotában kell visszaállítanunk. És azt se tudtam, következik-e utána koszorúzás is.

A nagy gondolat mindenesetre sokáig megmarad az emberben. Kertünkbe műtrágya még be nem tette a lábát. Igaz, az istállótrágya is egyre ritkábban, mert mostanában már unciával mérik, akár az aranyat. És piedesztálunk sincsen hozzá.

Mit is jelent ez a szó? Szobrok alá való, de nem alávaló alkalmatosságot először, de ebben az értelemben egyre jobban kiszorítja a még furcsábban hangzó posztamens. Tartalékjelentése hódít inkább: erkölcsi magaslat. Kajla eszem azonnal más vágányra fordul itt is, és azt kezdi hajtogatni, hogy ledöntenek valakit a piedesztálról. Szomorú vég.

Egyenként a lépcsőt, nehogy sérvet kapjon az eszünk! Kit kellene ledöntenünk? Azt, aki nem érdemli meg az erkölcsi magaslatot. Annyian vannak, ezredévek se győzték. Mert két könyökkel tolakodnak, és veszettül kapaszkodnak, akik a talapzat alá fűrt ürgelukat se érdemelnék meg. Régesrégén kereszteték önmagukat a szélkakassal, és anélkül fordulnak, hogy egyet is csikordulnának közben. Kidüllesztett mellel állnak, mindenhol, ahol állni lehet, és úgy eregetik szájukból a zagyva szót, akár árvíz is lehetne belőle.

És minden megfordulásukra van mentségük. Ők mindig azt tették, amit a kor parancsolt.

A korokat szokták leghamarabb ledönteni a történelmi piedesztálról.

Csak hogy a tudós szájából idézett mondat mégse ledöntést emleget, hanem visszaállítást. Nem tehetek róla, megint kajszul az eszem: és ha mégis példázatnak tekintem az istállótrágyát? Isten őrizzen, hogy emberre kenjem, mondom, aranyat ér, olyan drága, és nincsen ember, aki ezt érdemlené, de egyszer élünk, hadd mondjam ki. Akiket az előbb gondoltam a törtető és csörtető közé, azokból most az egyszer legalább egyet hadd tegyek a piedesztálra, az istállótrágya helyére.

Mutat olyan jól, mint a gőzölgő palacsinta. És bocsánatot kérek.

A pántos korona

Minekelőtte-annakutána Terus ángyi, és a tápai illetőségű Ricsók sógor kétszer is beleütötte orrát államalapító első szent királyunk második szegedi szobrába, kötelességének érezte, hogy a második honalapító IV. Béla király szintén második szegedi domborművének avatásán is ott legyen, és áhítattal tekergesse nyakát. Orozva ment mindegyik most is, hogy a másik ne tudjon róla, de amikor hazaértek, csak megrendezték a maguk csetepatéját. Hangfogóval szólok róla, hogy a tisztességen csorba most se essék. Ősi családi hagyományként Terus ángyi kezdte:

- Kend mit nézett ki belőle avval a kancsal szemével?
- Királynak király, mert fejin a korona.
- De milyen király? Milyen a koronája?
- Ha a pántos sapkát elnevezte valaki nettósapkának, akkor ez nettókorona. Mert a tetejét elvitte az adó?
- Jól csavari kend a szót, de nem kabaréban vagyunk. Ki viselt minálunk legutóbb pántos koronát?
- Várj csak, Terusom, várj, mert sok minden nem megy már úgy, mint régen. A memóriám, tudod, akadozik.
- Majd én megmondom! A miniszterelnökünk! Most is ő van ott, csak álruhában.
- Nézd már, csakugyan. Pántos volt az is.
- Mondják, annak köszönheti, hogy megválasztották. Befösthetik kékre, zöldre, a fej a lényeg, ahogy Szent Istvánnál és Gizellánál is az. A fejen meg a korona.
- Állj meg, ne siess. Abrincsnak abrincs volt az is, de annak támasztója is volt, hogy a gyöngé nyaka meg ne görbüljön.
- Elhagyták a támasztékot. Vagy csak megkötötték az álla alatt? Rosszabb helyre nem is tehették volna.
- Hát ebben meg mit találtál? Két utca megy ott egymásba, legalább mindenki láthatja.
- A két utcát láthatja, de ha a fejet nézegeti, belemegy az autó. Én már látom, szúrós szemit az éppen összekoccanó roncskocsikra mereszti: már megint nem fértek egymástól?!
- Tápénak azonban nagy szó így is az a fej, bár soha nem kívánta, hogy érette föl kent királynak csak a fejét tegyék ki. Azt mondja a történelmi levél, a mi falunk lakatlan volt, és a csongrádi várhoz tartozott. A Vártó pedig, ami akkor még halastóként fungált, és csak később lett járható utca belőle, éppen akkor gazdátlan is, mert a Csuproknak írmagja se maradt a tatárjárás után. Mégiscsak igaz az, ha Tápé nem lett volna, Szegedből város se lett volna.
- Megint kendnek van a legnagyobb igaza. Föl is terjesztem a magasságos toronyalattiaknak, alkalomadtán kérjek meg a tisztölt szobrász urat, a kend méltóságos fejét abricsolja körül. Akármelyik toronyóra helyére ki is akaszthatja.

Katonai érettségi

Hadi érettségi, minálunk, úgy tudom, utoljára ötvenvalahány évvel ezelőtt történt. Akik hazakecmeregtek a vérzivatarból, viszonylagos enyheséggel eshettek át rajta. Most is készül egy, de az egészen más lesz. Katonáink kemény háborúból felelnek, hogy érettségüket bebizonyítsák, és föltehetően a NATO adja az elnököt. El tudom képzelni, de csak a magam esze szerint.

A mi időnkben érettségi a seregben? Legnagyobb bűnünk volt, hogy nekünk volt. Igaz, csak egy. Futtattak is bennünket miatta kerek egy hónapig, döglesztő melegben, hol gázálcban, hol anélkül. Volt rá példa, az összesen két elemi osztály hadseregben történt jutányos elvégzésével már őrnagy lehetett valaki! Ki is jelentette legelső találkozásunkkor: *Eltársok! Önök a műveltség igen alacsony fokán állnak!*

Ekkora kedvesség holtig megüli az ember lelkét. Belátom, fejlődött időközben a hadászat, de vannak jeleim, hogy emberileg sok minden maradt a régiben. A „kiskatona, fusson!” föltehetően soha nem megy ki a divatból, és az „elvágólag” is befizetett az örök életre. Lehet, hogy a mostani hadgyakorlati érettségin valójában a főtisztek vizsgáznak hadvezetési tudományokból, hangsúllyal a kompatibilitásra, de holtbiztos, a kiskatona issza meg a levét. A NATO-biztosok se utasítják pótérettségire a maturandusz nemzet katonai főmanusait.

Lelki szemeim előtt kinyúl először Oláh tizedes a lövészárokból, és kihúzza az első tételt. Felel is mindjárt az egyesharcos, az ágy nem arra van rendszeresítve, hogy csajkáját rakja rá. A második tételt a szolgálatvezető őrmester húzza ki göncös sátrából: mi a teendő, ha valaki meglovasítja „aranyostisztára kipucullt” kimenő csizmáját? Rávágja ő is, kapásból, hogy éjnek évadján végigkajtat a táboron, és kívágja, ha megtalálja, mint a rongyot, mert sáros. Annyi benne a szesz gőze, nem veszi észre, hogy sajátját vágja ki. Azok a vizsgabiztosok, akik csizmát legfölből filmen láttak, de soha nem viseltek, őt is tovább engedik.

Kedveskedő kérdések ezek csak, a hangulat fölajzására valók. Az igaziak parancsban szólnak majd nekivadult ágyútűzről, tankcsapásról, légi harcról, netán napalmról, ha nem lesz megint tűzgyújtási tilalom, és ejtőernyős kommandósokról. Füst és dőrej, érkeznek a feleletek. Hatéves kicsi kölök tapasztalásából tudnék csak sügni, de gondolom, nem lesz rám szükség. Egyiket se műveltem, csak elviseltem némelyiket, és föltehetően a dolognak ez az oldala egyetlen kérdésben se szerepel. A katonai erények legmagasabbika a támadás, ebben pedig mindig gyöngé voltam.

A hadi érettségi most tehát hadászati belépőt jelent egy másik katonai szervezetbe. Ódivatúságom határtalan: a pusztá vizsgától is kiver a hideg veríték. Mert ahogy magunkat ismerem, ezen mi átmegyünk.

Aranyszínű forint

Kedves közakaratra írom ezeket a sorokat, de ezt ne tessék úgy érteni, mintha kedvem ellen való lenne. Kukorékoltam már eleget édes anyanyelvünk szép szavaiért, és a csúnyák ellen, meglehetősen eredménytelenül, de most fölszólítást kaptam Ildikótól, mártsam vitriolba tollamat, és követeljem, legyen törvény rá, hogy legszentebb örökségünket se nyakaficamítással, se csürcsavarással, se idegen beütések trónra ültetésével bántani nem szabad. Mi mást mondhatnék, ha nem azt, drága mostanában a vitriol, és nincsen az a törvény, amelyik meg tudná védeni nyelvünket mindenféle kóbor léhűtőktől. A kedves asszony azonban hajthatatlan akkor is, amikor fölhozom, volt rá jogerő a föntebb való években, hogy se butik, se boutique ne legyen használható magyar boltok jelölésére. Legalább annyi lett hirtelen, ahány shop van mostanában.

Régen kinőtt már minden népmozgalmi sportból, de azonnal fölütötte az angolok szótárát, amikor a számára is szimpatikus össznemzeti tavaszi mozgolódásról olvasva megakadt a szeme: Challenge Day. Miért nem lehet ezt magyarul mondani? Meg is próbálja azonnal szótári segédlettel, de centivel se jut közelebb hozzá. A kihívás napja, amit fölkinál a szótár is, hiába szól saját nyelvén, azt se érti. Ki lehet hívni valakit a kocsmából: te szidod az anyámat? Ki lehet hívni a gyereket felelni, amikor egyáltalán nem számít rá, de bűn lenne abból is országos mozgalmat csinálni. Kihívhatta szocialista munkaversenyre az öregátkos legnagyobb gyárának szocialista brigádja az összes legnagyobb gyár minden szocialista munkását, hogy kő kövön nem maradt, de ez a kihívás is elsüllyedt. A gyárakkal együtt. Akármilyen példát talál is az eddigi kihívásokra, a kanadai műszó értelmét nem leli.

Egészséges szómagyarítási versenyt hirdetett lapunk nemrég, megkérhetném mozgatóját, vegye föl ezt a két szót is a listájára, de nem szívesen terhelem vele. Ildikónak azonban protekciója van nálam, megérdemli, ha nem vetem ki a nyakamból.

Tisztelettel megkérek mindenkit, akinek olajozottan forog az esze kereke, álljon elő jobban ide illő szóval. Mivel serkenthetném őket? Mindig volt kéznél ilyen célra kerek egy forintom, és annyi most is van. Igaz, jóval kisebb ez már, akkora, mint az inggomb, de értéke annál is kisebb. Nagyobb címletet az infláció veszélye nélkül nem ajánlhatok, de föl hívom a pályázók figyelmét, ne a súlyát nézzék. Mondanám aranytól futtatottnak, jobb mégis egyszerűbben szólnom: a legeslegszebb aranszínű egyforintost nyerheti, aki a legjobbbat mondja.

Hogy maga a forintos is idegen mintára készült? Nem kanadaira, de klóntestvére az orosz kicsi kopejka? A mesében is a legkisebb szokott győzni.

Körömpecsét

Szeretem a kocsonyát, és erről az indiai szavazások jutnak az eszembe. Tudom, hogyan tudnám, azon az éghajlaton nem lehet divatos eledel, legfőljebb forralva fogyaszthatnák, abban pedig még a miskolci béka se reszketne, de mégis oda hord az eszem. Emlékeznek rá, akik figyelni szokták a televízió hiábavaló híradásait, bemegy a hindu atyafi a szavazóhelyiségbe, és azonnal kap egy pöcsétet a körmére. Le se moshatja addig, amíg a választások véget nem érnek. Nehogy kedve legyen kékcédulázni.

Mi köze van ennek a mi kocsonyánkhoz? Türelem, elmondom.

Tüneményes szép disznókörmököt raktak ki a pultra. Nézem, csak nézem, és nem hiszek a szememnek. Eddig is megesett, hogy egyiken-másikon hatalmas pöcsét éktelenkedett, de nem vette el a gusztusomat. Mindig megkértem a körmös boltost, azt ne tegye bele. Most azonban mind a tizenkettő úgy van fordítva, hogy látszik a festékes lepedő, és mellette valami pirinyó kis köröm is.

Csak úgy tudom elképzelni, hogy besétált szerencsétlen mafla disznó a vágóhídi vesztőhelyre, és elhitették vele, ő most szavazni megy. Fölrakta mind a négy körmét, és rányomtak mindre egy terjedelmes pöcsétet. Amíg a kivégzés tart, le se lehet mosni, de még utána se.

Ahogy diófából, sejjehaj, nem csinálnak koporsót, pöcsétből se főznek kocsonyát. Átfutott a hátamon a hideg, és elkezdtem hátrálni. Pedig már készségeskedett volna a körmös boltos, és a legnagyobb kegyet is hajlandó lett volna gyakorolni: annyi felé csapta volna szét, amennyire kértem volna. Máskor hiába kértem, nem tette meg.

Egészségügyi rendszabályok üttetik rá mindre, és nem az indiaiaktól idetévedt radikális választási ellenőrzésről van szó, de miért kellene nekem megennem minden rendszabályt? Ilyen alapon az egész állatpatikát föltálatathatnák velem, jól megfokhagymázva. Mert a jó kocsonyába belekivántatik legalább annyi fokhagyma, amennyi bele való.

A pöcsét, szerintem, nem való bele.

Lehet, hogy így akarnak megnyugtatni, hogy nem kolerát eszek kocsonyába fagyasztva, de így is belőlem lesz miskolci béka, ha rágondolok. Levághatnám róla, azt is tudom, de a kocsonya éppen a bőrétől lesz remegős. Ha mindet levágnám, akár körülmetélt disznóköröm is lehetne belőle, az pedig önmagában abszurdum.

Erről jut eszembe egyik beszélgetésünk. Bajban lehetnek hamarosan azok a népek, amelyeknél vallási tilalom ül a koleszterinben úszkáló körömpörköltön. Ha majd a szívátültetést valóban disznószívvel akarják végrehajtani, de úgy, hogy előre beleültetik az illető páciens génjét a turcsiorrú jószágba, hogy kivetési gond ne legyen, egész égöv vallásalapítói forognak a sírjukban. Megtiltották a disznóhús élvezetét, és lám, a gyöngye utódok szívükbe zárják?

Lehet, hogy fordítva kezdik? Génterápia akarja belém juttatni a pöcsétet is? Ha sikerül, beültethetnek - a bolondok házába. Egyelőre gusztusom tiltja, nem a vallásom.

Itt a farkas!

Vész hír verte föl az elmúlt esztendő utolsó napjaiban a Mecsek erdeit: itt a farkas, itt a farkas! Nem pásztorfiú kiabálta, ahogy a mesében tette, valóságos áldozatok rémülete visszhangzott mindenfelől. Gondolom, a rádió és a televízió pillanatok alatt bevitte azokba a pécsi lakásokba is, amelyekből nem látni a Mecseket.

Félelem szállhatta meg az egész várost.

Kutyaügyben van némi jártasságom, vad társának - meglehet, ősenek - ismeretében azonban botladozom csak. Lehet, hogy sántít a memóriám, de mintha a legelső híradásokban mongol farkas szerepelt volna. Ha így történt, nyilván a szupergyors igyekezet adott rá mentséget, bár inkább fokozta a rémületet. Fene tudja, a nagy fene farkas mire képes, ha elődei a Mongóliából ideözönlő tatárokat is megfuttatták már a sztyeppéken! Ilyen gyorsan viszont még nem csatlakozott Mongólia Európához, mert a ketrecre kiírt tábla szerint, kicsit későbbi híradásban már, európai farkasról volt szó, méghozzá annak is a csenevészebb változatáról, amely azon a kicsi résen képes volt kipréselni magát a szabad világba.

A hegesztőnek se adtam volna mesterbizonyítványt, noha tudom, egyik-másik kutya a kerítésbontásban akadémiai szintre képes emelkedni. Követheti ebben a farkas is. A munkaidejéből neki is kitelik.

Nem mernék beleszólni egyetlen állatkertünk belső reguláiba se, mert ahhoz se értek, de azonnal fejembe fűrődött: föltétlenül kell nekünk ketrecbe zárva gyilkos állatokat, halálos veszedelmeket tartanunk? Igaz, azonnal megszólaltak az élővilág eleven tudósai, akik természetes egyszerűséggel nyilatkoztatták ki, a magányos farkas nem támad az emberre. Na, ez a pécsi példány nem hallgatta őket, és nem várt csordát maga mellé se Mongóliából, se Európából. Öreganyó élete ment rá, Isten nyugosztalja szegényt, meg egy állapotos anyukát is megtámadott, az összemarcangolt szerencsétlen gyerekek már csak desszertként szerepeltek nála.

Mindenesetre fősorakozott a hadnép a Mecsekben, géppisztolyos rendőrök és híres vadászok képében, és meghajtotta az erdőt. Akármennyien hajkurászták, valahogy kicsúszott a csúzlijuk elől. Eszembe fűrődött megint egy gondolat, bár eddig való életemben se rendőr nem voltam, se puskával nem vadásztam. A sok okos ember között nem akadt volna, aki kapcsol? Egyetlen korcs vadászeb - netán kényes öleb is - képes lett volna nyílegyenesen elvezetni őket a fenevadhoz. A vérrokonság révén is ágaskodik benne akkora területföltés és ellenszenv, hogy vadszagot tartva árkon-bokron rohant volna földerítésére. Csak szusszal kellett volna bírniok a követőknek.

Nem tesz semmit, mondhatjuk utólag, a kollégium közelében mégiscsak cső végére akadt. Bűnös felelőtlenség így is, mondom én, mert amíg csenevész fenevadja ide-oda mászkált a vadászok elől, minden útjába eső eleven ember és állat potenciális áldozat volt. Csak úri jókedvén múltott, kibe kóstol bele, és kibe nem.

Kedves közbiztonsági atyafiak, ekkora kockázatot a mások bőrére még vész helyzetben se szabadna megengednetek! Nagy veszedelmek idején a csőre töltött fegyverek mellett se árt, ha a fej is kéznél van. Mert kutyánk, szerencsénkre, bőven akad.

Finom Imre előlépett

Rokonszenves figurája életemnek Finom Imre. Hatéves hallgatása után sikerült hazacsalogatnunk édesanyjához a messzi Amerikából. A háború után, leventeként mosogatta át magát a nagy tengeren. A hazatérő seregnek mosogatott, hogy ingyen utazhasson. Naponta mondta az utak baleseteit az itthoni rádió, Vera néni mindig megrebbent: az Imre gyereknek is van odakint autója, beleszaladtak abba is, azért nem ír. Fölborult a Balatonban egy hajó, abból is odaátról kapott üzenetet: az Imre gyereknek is van jachtja, belefordult a tengerbe, és régen megették a halak. Uram, irgalmazz neki! Egyszersak megjött kereső levelünkre a válasz, és nem sokkal utána hazalibbent látogatóba Imre is.

Sokat és sokszor beszélgettünk.

Mondta egyszer, ha visszamegy, csoportvezető lesz. Ötvenedik évéhez közeledett akkor. Mondtam neki, amíg itthon járt, találhattak mást is arra a posztra.

- Ki van zárva!

- Figyelj jól, Imre! Neked is van odakint, a telefongyárban olyan munkatársad, aki nagyon szeret hízelegni

- Lehet.

- Kihasználta az időt, amíg te itthon gyerekkorod mézeit nyalogatod, benyalta magát a főnöknél.

- Ez van kizárva.

- Miért lenne?

- Azért, mert sztrájkot kezdene az egész gyár. Van fogalmad, mekkora az a gyár? És milyen kemény a szakszervezete?

- Nincsen, de ne játszd az eszedet! Kinek lenne fontos abban a szupernagy gyárban, hogy Finom Imre legyen a csoportvezető, ne a másik? Azt azért nem akarod mondani, hogy összeomlana a hatalmas állam!

- Mindenkinek fontos. Benne van a kollektív szerződésben, kinek milyen időközönként kell előre lépnie. Most érem el a csoportvezetői fordulót, a legtermészetesebb, hogy én leszek.

- Ha mégse?

- Tényleg nem érted? Amerikában nem fordulhat elő.

Mindez akkoriban hangzott el, amikor még a mocskos imperialista fasiszták között előkelő helyen szerepelt nálunk Amerika.

Azóta sok víz lefolyt a Dunán is, a Tiszán is. Azóta nyíltan is példaképünk lett, mint ahogyan szentképre került Európa is.

De melyik Amerika? Melyik Európa?

Az erős szakszervezettel rendelkező aligha. Először a legmozgékonyabb szélhámiát importáltuk. Töredelmesen bevallom, évekkel ezelőtt magam is kiléptem a miénkből, mert rájöttem, azon túl, hogy a fizetésem jelentős summájától automatikusan és egyénileg elesem, semmit nem tesz értem. Azóta, legnagyobb sajnálatomra, mindennap érzem, károm nem származott hirtelen haragomból. Arról se hallottam egyszer se, hogy az itthoni finomimrék előléptetése

kedvéért akárcsak egyszer is sztrájkba lépett volna a legkisebb kóceráj népe is. A kollektív érdekek védelmét hangoztatják legtöbbször. Az egy mindenkiért - mindenki egyért elvből leginkább az elsőt.

Nálunk sokáig a szakszervezet munkásának lenni annyit jelentett, hogy „magukat fölláldozva” sorra kipróbálták a hazai és nemzetközi üdülőket, főidényben, nehogy úgy találjon oda menni az a néhány áldott szerencsés társuk, hogy nem felel meg a nemzetközi szolidaritás követelményeinek. És szervezték a munkaversenyeket, a kommunista szombatokat, meg a többit.

A mostanit már nem tudom.

Nehéz nekünk a fölzárkózás.

És Finom Imréről is régen hallottam.

Joe és Iván

Joe és Iván valamikor az ántivilágban sztár volt a Ludasban. Azokat az időket semmi pénzért nem támasztanám föl, de el se felejthetem őket, amikor azt mondja a harci hagyományokra mindig sokat adó hazai sajtó, hogy húsnál is több közúti baleset történt az ideiglenesen hazánkban tartózkodó amerikai hadsereg táján, Kaposvár körzetében.

Okát is adja mindjárt: az amerikaiak vezetési stílusa erősen elüt a magyarokétól. Mondja azt is, az irányjelzőjük meg a féklámpájuk számunkra szokatlanul öszvérkedik, de az index meg a stoplámpa rokonságát látatlanban is fölmentem a felelősség alól. Nem hiszem ugyanis, hogy géperőre berendezett hadi járműveikbe a hazai veszettek sorra hátulról rohannának bele. A vezetési stílusukra azonban veretes ellenérveim vannak akkor is, ha a szóban forgó magyar sajtó első pillanatban elfelejtette kinyilvánítani, hogy a szintúgy szóban forgó hadsereg olyan szuverén magyar államban tartózkodik, hangsúlyozom, ideiglenesen, amelynek még KRESZ-szabályzata is van. Ha pedig van, azt vagy kötelező betartania minden idegennek is, vagy ha hirtelen kiderülne, hogy az övék a jobb, akkor a mienket kellett volna ahhoz igazítanunk. Ronsolt testek és ronsolt kocsik, mind a mi kárunk. Az már csak ráadás, hogy egyelőre hazai biztosítók fizetik az általuk okozott károkat is.

Autóban és honvédségben nálam sokkal járatosabbak azt gondolják, mivel jól szervezett hadseregről van szó, elég lett volna csupán a főparancsnokot tájékoztatni a hazai közlekedés szabályaira, ő határozott parancs formájában könnyen tovább csorgathatta volna. Örök kicsinyhitőségünk és szolgálékúságunk lenne az oka, hogy nem támadt egyetlen ember se, aki ezt szemtől-szembe meg merte volna mondani? Legalább annyira a szemükbe, mint dorozsmai ember - a gyíknak.

Hol van ebben a hagyomány? A nem is olyan régen lezárult másik ideiglenesség ideje alatt szintén történtek közúti violenciák, de néhány kóbor esettől eltekintve ezekről soha nem adott hírt a szemérmes hazai sajtó. Hogy melyik lántalpas kiből taposott véres palacsintát, meg se tudhatjuk már. Ez is hadsereg, az is hadsereg, fölbukkant a sajtóbéliek lelkében valahol a szegényes párhuzam, és mivel abból soha nem lett még csak jegyzékváltás se, ha valamiről hallgattak, most se sietünk kikiabálni, hogy kedves Joe, nálunk béke van, és más a módi. Arra se sietünk fölhívni a figyelmét, hogy ideiglenesen se megszállónak jött hozzánk. Az a terület, amire dicső harci megbízatása szól, jó pár száz kilométerrel délebbre esik, itt csak kipihennie illik ottani fáradalmait.

Vannak, persze, nálunk is, akik hallván a szűköcske tájékoztatást, rémületbe esnek: csak nem Szuezi térképpel érkeztek ők is Kaposvárra? Ismerős a hazai legendárium, amely szerint a Tisza táján is megesett, és a Duna mellett is, hogy megkérdezte ötvenhatban Iván: ez lenne a Szuezi csatorna? Nem hiszem, hogy Kaposvár összetéveszthető lenne Szarajevóval, de rémülten mondják, ami egyszer megesett, megeshet másszor is.

Kedves Joe! Kár lenne valaha is Ivánná változnod! Nekünk belőle éppen elégünk volt.

Személyi tárca

Minden szava fontos mostani írásomnak, futtában elkezdni se érdemes. Vétkezik azonban, aki bármit is másként ért benne. Környezetbarát borítékban kaptam egy jóságos levelet, ezt el kell mondanom mindjárt az elején.

Megírtam már régen, egyik legjobb barátom Amerikából hazajött rokonságával mentünk legalább harminc évvel ezelőtt a festő mártélyi szélmalma felé, amikor hirtelen megálljt parancsolt az odakinti kicsi Kati édesanyja. Egyetlen cukros zacskót dobott ki a kocsiból, ki kellett szállnia, és vissza kellett hoznia. Jó hazai ésszel flancnak tartottam. Ha a körte csumáját ki lehet dobni, akkor mi a baja ezzel? Meggyőződtem. A gyümölcsmaradék egykettőre földdé válik, a műanyag azonban soha.

Ezért örültem a százszázalékosan környezetbarát borítéknak most is. Ez is földdé válik majd.

Kezdjük az aláírással. Mert az nem volt. Kedves a hangneme, és halálos vádat se szór senkire. Akkora dicsérettel kezdődik, beleolvassván is elpirulok. Soha nem tudom hasonlóval viszonzni, pedig fél szóval se szeretek adósa maradni senkinek. Titkolózónak se mondhatom, hiszen aláírása helyett tulajdon személyi számát írta ide. Ez meg azért lep meg, mert annyit mondogatják mostanában a személyi számokkal való csaltságokat, hogy le is váltják hamarosan mindet. Ő meg aláírása helyett is ezt adja?

Azt mondja jóságosan, pórázon vezette az öreg Tisza partján fajtájánál fogva szintén környezetbarát spániel kutyáját. A legjámborabb fajtának tartja. Mit ád Isten, ugyanott sétáltatta kicsike unokáját hófehér hajú, angyalarcú nagymama is.

Kutya meg gyerek - ebből konfliktus szokott lenni.

A nagymama halmozottan kedves jelzőiből belső rokonszenvre is következtek. De sok szépség megterem még mindig a parton! Ha egy magamfajta öregúr szeme megakad a hófehér hajon, akkor már csak a galambbúgás hiányzik hozzá. Még néhány lépés, és meg is ismerkednek. Ahogy negyvenvalahány évvel ezelőtt is megtörténhetett volna, amikor még feketehajú kis gimnazista voltál, nagymama... Villámcsapásként hasított azonban az idilli ábrándba a gaz kutya kölök hangja: „Nézd, Mama, itt egy kutya, rúgjunk bele!”

Bumm bele! Azonnal összerongyolódott az előbbi kép, és a hirtelen vihar, sajnos, tovább tépte. A hófehér hajú, angyalarcú nagymama váratlanul így háritotta el a veszedelmet: „Most nem lehet, mert itt a gazdája!”

N.C. - áll közvetlen utána a lekókadts lelkesedés, ami az én önkényes olvasatomban a no comment rövidítése is lehet. Pardon, áll még jóval előbb egy veretes mottó: „hogyan is nevelhetünk amúgy is szadista hajlamú gyermekből alattomos felnőttet?”

Akkora kérdés ez, szánom-bánom, de nem tudok rá felelni. Minden rokonszenvem változatlanul az Öné, jóságos férfiú, nem merem mégse úgy értelmezni, hogy minden gyerek szadista hajlamú lenne, legfőljebb az angyalarcú nagymama unokájára érthette pillészárnyon ábrándozó lelki egyensúlyából kilendülve. Az alattomos felnőttet se általánosíthatom.

Igaz, hosszú a Tisza partja, de ha időm engedi, sétálok majd rajta. Kutyanból is leckét kell vennem addig, ha netán összetalálkozunk, nehogy a legjámborabb spániel helyett valami pórázos, vicsorgó mosogatórongyot simogassak meg. Az unoka méretű gyereket jobban megismerem.

Bemutakozásként legfőljebb elmondom majd én is szende személyi számomat.

Az első baglyok

Gyerekkorunk kimondhatatlan öröme jut eszünkbe vénségünkre is, amikor meglátjuk az első gólyát. Még a köszöntő versikéket is előszedjük, bár megesik már, hogy háromból csinálunk egyet. Szent madár a gólya, mert a tavasz ígétét hozza. Akkor is, ha éjszakánként bebőrözdik még a tó vize. Sajnáljuk szerencsétlent, mert kígyó-béka aluszik még, ő meg az éhkoppot nyeli. Mennyire szerethet ez bennünket, ha koplalni is képes hazajönni! Az úttörők sorsa ez.

Majdnem kirepedünk a gyönyörűségtől akkor is, amikor az első fecskemadarat meglátjuk. Tudjuk ugyan, hogy egy nem csinál nyarat, de ahol egy van, lesz ott több is. A tavaszi tócsák partjáról szedi a fészekrakó sarat. Vagy kijavítja a régit, vagy egészen újat csinál. De kitől tanulta az, amelyik tavaly született? Mire ésszel élő fecske lett belőle, se apja, se anyja nem foglalatostkodott ilyesmivel, inkább költözési gondokkal volt elfoglalva mindegyik. Sokszor nézegettem, hogyan terelgeti odafönt az első röpülésen az öreg pár a fiatalokat. Ezerszámra leckéznek odafönt, mégis megismeri mindegyik a magáét, és estére kelvén vissza is vonulnak a fészekbe. Ekkor mondanák el a receptet: végy fiam, vedyél lányom, egy csőrre való jó sarat, forgasd meg a nyáladban, és úgy ragaszd oda? Méretnek meg ott vagy magad. Ha meg tudsz fordulni benne, akkor elfér majd a családod is. De kijáratot el ne felejts hagyni!

Nem hiszem, hogy erről beszélgetnének. És a mérettel is baj van. Kívülről rakja a fészket, mégis a belméret lesz a pontos.

Ha én most hasonlóképpen elkezdenék repesni az örömtől, mert megjöttek utcánkba az első vándorbaglyok, fejben szalajtó hibbantnak gondolna mindenki. Nem is röpdösök hát, csak kimondom csöndben, meglehetősen szomorúsággal: megjöttek.

Az előző télen vettem észre, hogy csöndes utcánk néhány fáján ők telelnek. Bocsánat, dehogy vettem észre! Csak arra lettem figyelmes, hogy mások fényképezik őket. Én csak megszámloltam, bár népszámlálási megbízatásom nem volt rá. Aztán elkövettem azt a fölségsértő kijelentést is, hogy süket a bagoly, ha két kiálló füle van is, mert ott zörög alatta a csotrogány traktor naphosszat, föl is füstöli, mégis marad.

Még csak kettő van itt, de kötelességem hírt adni róluk. Külön fán gubbaszt mindegyik, párok tehát nem lehetnek. Vagy csak érvényt akarnak szerezni a szólásnak, és bagóhiten élnek? Fiatalok se nagyon lehetnek, mert akkor nem tudnák az ide vezető utat. Ugyanazokat a fákat se tudnák kiválasztani, amelyikeken tavaly teleltek. Onnan jöttek, ahol nagyobb tél szokott lenni, mint nálunk. Honnan tudhatták, hogy itt már megállhatnak? A húsz fok körüli alkalmi hőmérsékletből telet jövendőlni Bubó doktor se tudna Ursula kisasszony asszisztenciájával se.

Autósaink elkezdenek arrébb állni kocsijukkal. Sejtetik, a zománcföstéknek se tesz jót az egyhangú egérkosztból származó bagolypotyadék. És a bölcsebbek megállapítják megint, szomorúsággal: idén is lesz tél.

Varjú a jégen

Jégtáblák úsztak akkor még a szegedi Tiszán. Tapasztalat mondatja, jégtábla akkor támad, ha az éjszakai fagy környékezi a mínusz 10 fokot. Ha jóval több, természetesen akkor is.

Szerencsétlen madárnép előtt lehúzza a tél a rolót, csúszkálni mehetnének csak lakmározó tavi helyeikre, kosztolni nem. Csapatban köröz a sirálysereg a folyó fölött, majdnem úgy, ahogy a galambok szoktak, aztán leszáll a partmenti álló jégre. Mintha iránytű forgatná őket, mind a híd felé néz.

Onnan fúj a szél, és a sirály se szereti, ha a tolla alá fúrja magát.

Fölkapaszzkodik közibük két vöcsök. Hófehérek között két Belzebub. Hidegben békés jószág a sirály, hagyja mind a kettőt, de a feketeség csábít: lecsap közéjük egy varjú. Lehet, hogy csóka, lehet, hogy kánya, de most előkelő vagyok, és varjút mondok.

Olyan sebesen érkezik, mint légitámadáskor a vadászgép, elugranak mellőle a sirályok. Kapitányi léptekkel járja körül a túlnépesedett jégtáblát, közről tekinti föl a két vöcsköt, aztán keringve gyalogol tovább. A sirály nyugodtan tartja a szélirányt, de a varjú kóvályog.

Egy madár is meghall ezer veszedelmet, most ezer fül vesz észre egyet. A partról nem tudni, mi lehet az, mert semmi nem látszik belőle, de egyszerre röppen föl valamennyi. Kóbor rémhír érkezett volna? Mondom, úgy mennek, mint a galambok: egyszerre fordul az egész csapat. Autósoknál egy ilyen manőver százával csinálná a roncskocsikat, sirályéknál még csak koccanás sincsen. Beléjük van építve a légi KRESZ? Közben mégiscsak észreveszik, kacsa volt az egész, műbalhé áldozatai lettek, de az óvatosság továbbra is első számú parancs marad, és a vízre száll le valamennyi.

Nekik a víz a biztonság.

A vöcsökök egyszerűbben intézték el, ők csak beleugrottak a vízbe, a varjúkapitány azonban lélekben sirállyá változott: ugyanúgy körözött a levegőben, mint a többi. Belülről nézve nem tűnhetett föl feketesége se, hihette, megtisztult. Már majdnem landolt ő is a vízen - a tömeghisztéria, úgy látszik, a madárvilágban is ismerős -, de hamar meghúzta magassági kormányát, és egyedül kering már a vizet is elborító sok úszó madár fölött.

Forgatja fönn a fejét, szemmel látható, nem érti, mi történt. Hogyan mernek azok leszállni a vízre, amikor ő nem mer? Még a kis lábujját se mártaná bele, dehogy próbálna meg úszni. Addig ért csak eddig az esze, hogy minden madár kétéltű, levegőben és földön otthonos, most kell megtapasztalnia, hogy van hároméltű is?

Már legalább tizedszer fordul fölöttük, és még mindig bamba. Lejjebb ereszkedik, és elszólja magát: KÁR!

Csak az ember érti úgy, ahogy gondolta. A sirályok rá se rántottak.

Tarhonyás török

Vagy törökös tarhonya?

Vissza kellene mennem az Egri csillagokhoz, hogy megtudjam, szereti-e a tarhonyát a török. András kocsis ott főzött birkát Jumurdzsák vándorló népének, de úgy megpaprikázta, hatalmas pofont kapott érte. Nyeresége is volt, mindet a magyar rabok ehették meg. Mintha lett volna ott szó néminemű tarhonyáról is. Ha ráérek, utána nézek.

Olvasom az újságban, megint embercsempészeket fogtak a határon. Jó a fülhallása egy-két vámosnak, gyanúsna talált, hogy zörejek hallatszanak a száraztészta mögül. Negyvenhárom törököt találtak azonnal. A kamion vezetője természetesen nem tudott róla, hogyan kerülhettek oda. Hogyan is tudhatná?

Azt már a rádióból veszem, hosszú utat tettek meg a kamion belsejében. Háborúra érzékenyített emlékezetemben megképzik azonnal Semprun nagy utazása, és kiegészül magyar hadifoglyok keserves visszaemlékezéseivel. A kübli körül támadt vita a könyvben is, és az volt a legelviselhetetlenebb, a marhaszállító fogolyvagonokban, hogy kübli se volt. Lukat fűrtak a padlóba, és aki ügyes volt, eltalálta a közepit. Víz se nagyon kaptak, enni se nagyon kaptak, de ha napjában egyszer kényszerült is rá akárki, akkor is borzalmas lehetett. És nem szól se az írás, se a hang arról, volt-e valami alkalmas edénye a negyvenhárom töröknek.

Jorge Semprunnél is azt mondja az egyik, ő inkább visszatartja. A másik meg azt, káros az egészségre. Annyi ideig a negyvenhárom török semmiképpen nem tarthatta vissza. Akárhol föltűnt volna az is, ha „technikai szünetre” megállt volna a nagy kamion, föltehetően más megoldást kellett találniok.

Ha netán küblit tettek be, vagy akár keleti guggoldás árnyékszékét, a száraz tészta furcsa szagokat szívhatott magába. Vagy csak álcának kellett a tészta, a hasznát az emberek adták?

Nem tehetek róla, nem ragadt át rám senki emberfia lelkesedése a hír hallatán. Önként vállalnak némelyek olyan kínládásokat, amelyek háborúban is embertelennek számítottak? Micsoda világ ez?

Persze, szabályozni kell az emberek vándorlását. Az egészséges civilizáció nem engedheti meg, hogy áradatban öntsék el a gyöngén fejlett országok lakói. Akár a visszatartó törökre gondolok a tarhonyás zsákok között, akár a szükségüket valahogy mégis végzőkre, a gazdagság meg a szegénység mérhetetlen ellentéte harsog elő abból a rakott kamionból.

Szégyenpírral az arcomon kérek bocsánatot, hogy a címben még csipkelődni mertem.

Túrót neked!

Nem dicsekedni akarok, de jól megelőztük korunkat. Napra, sőt órára pontosan meg tudom mondani, mikor találtuk föl a vízórát. Kicsit más volt, mint a mostani, de tökéletes. Éppen befejeztük a gimnáziumot Sümegen, utaztunk volna haza a hajnali vonattal, de eszünkbe jutott, már gondnok sincsen a kollégiumban. Ki ébreszt föl bennünket?

Semmi baj, fölhúzzuk a vízórát.

Vettünk fejenként egy kiló cseresznyét, jól belaktunk, és ittunk rá egy-egy liter vizet. Vagy hascsikarás ébreszt föl bennünket, vagy az urológia. Működött is rendesen, és bár társ-tettségben követtük el, ezt még nem tekintettük közös bűnnek.

A nemzetekre szóló kollektív büntetés akkor már igencsak divatban volt, de nem beszéltek róla. Az állandóan épülő szocializmusba is begyűrűzött, amikor megépítették a lakótelepeket, de arról is hallgattak. Ha mindenki egyenlő, nem kell külön mérni a vizet, se a meleget. Fizesse mindenki az átlagot, és pihenjen békében.

Visszajára fordult, ebből lett a közös bűn.

Időközben kitalálta a vízművek, hogy piacgazdaság van, és - parasztosan szólva - túrót nekünk, mégpedig nagyot. Amióta a víznek minden csöppje aranyat ér, oszt és szoroz, nekünk csak annyi a dolgunk, hogy fizessünk.

Firnájszos eszű a magyar, kitalálja az ellenrakétát. Lakásába szerelteti kemény forintokért a saját vízórát, és azt mondja, szintúgy parasztosan, túrót neked, vízmű! Amit az mér, az a gilt. Hohó! Megállni! Legalább akkora firnájsszal emitt is el vagyunk látva. Azt az órát hivatalos embernek kell leolvasnia, fizess magyar, leolvasót! Hitelesíteni is kell. Leszereli, fölrakja a másikat, elküldi Fehérvárra, ott „padra teszik” jó szívvel, nekem csak az a dolgom, hogy megint fizessek.

Előáll egy másik firnájszos pasas, és azt mondja, vegyünk ötvenliteres edényt, töltsük meg vízzel, és nézzük meg, kifolyáskor mennyit mér az óra. Ha köbméterre átszámolva pontosan ötvenet, akkor jó.

Megállni! Ha én, mint fogyasztó, tulajdon szememmel láthatom, hogy nincsen ebben semmi trükk, akkor miből él a cég?

Beszerelt a lépcsőházba egy kettyerét a fűtőmű is, amelyet mi, közönséges lakók, még csak nem is láthatunk. Hogy mit mér? Csak a sámánok tudhatják. Ezt is osztják-szorozzák annyi felé, ahány lakás van a házban.

Verne vissza bennünket vasökölrel mindegyik cég a kollektív bűn tudatába. Ha én herdálok, akkor is fizesse a többi, a többiét meg én. Ép ész szerint minden lakásba neki kellett volna felszerelnie a vízórát, mint ahogy a fűtőnek is magának kellett volna lakásonként mérnie a meleget.

A boltban se én mérem a cukrot.

Két nagy túró között így csücsülünk a földön. Már ott tartunk, hogy inkább a sümegi hascsikarást viselnénk el.

Nehéz a közös büntetésről leszoknia annak, aki mindenáron zsandár szeret lenni.

Reformablak

Amikor beköltöztünk a panelcsodába, először a kifordítható ablak vett le a lábomról. A hibajegyzékünkbe már föl se írtuk, mint ahogy azt se, hogy a nyári meleg és a téli hideg ellen jobban kellene szigetelni a falakat. Adottsága ez a szocializmusnak, lázadozni ellene fölösleges. Pedig igen fontos érvünk lett volna. Ha az ifjú feleség fiatal férjével együtt akart volna kikönyökölni rajta, válaszfalként állt volna közöttük az üveg, mint a berliniek között a fal. Mertük volna hangoztatni, hogy a beszélgetős házasság sokkal jobb, mint az egybezárt némaság? Kispolgári nyavalygásként fogta volna föl akárki.

Időbe tellett, amíg ráébredtünk, a forgóablakot nem szűnyogos világra találta föl az emberiség. Meg kell szokni, mint a fejlődés többi áldását, vigasztalta magát, és kitalálta hozzá a kibuggyanó szűnyoghálót. Annál randább építészeti műalkotás nem szerepelt még világ csúfságain.

Mellékhatása természetesen ennek is volt. Az egyik: évtizedeken át csak az ablak egyik felét lehetett tisztítani. A másik: akkoriban még a ritkaszövetű háló volt a divat, rajkötelékben közlekedett rajta a szűnyogfajzat.

Lassan érő család a mienk, időbe telik, amíg a reformok szele elér bennünket, és kimondjuk, a konstrukciós hibák is arra valók, hogy kijavítsunk azokat. Közben ugyan észrevettük, forgóablakot mi, magyarok, csak onnan tudunk venni, ahol nem terem meg a szűnyog, ezért kínlódnak minálunk is jobban a tetőablakos házakban, de ne akarjuk mi most megint magunkra venni a világ bűneit, legyen elég nekünk a saját. A reformok útjára lépve megszereztük két ablakátalakító mester telefonszámát. Egyikük a Délép-birodalom ablakberakó szektorának a vezetője volt valaha.

Nagyobb telitalálattal ritkán szolgál az élet.

Mondhatnánk Isten büntetésének is, és az élet örök igazságra való törekvésének is, mely szerint aki mellékalapál a szög fejének, az egyenesítse ki, de minden filozófiai magasságból alászállít bennünket a rideg való: ha kong is a bukszánk, fizetnünk kell. Akkor is, ha ugyanaz a mester két bőrt húz le egy ablakról. Először megcsinálta rosszul, kemény forintokért, sorozatban, mostanában viszont átképezte magát a jóra, még keményebb forintokért. Azt is mi fizettük, ezt is mi fizetjük.

Minden váltásnál hatalmas előny: ő legalább tudja, hol vágthat bele. Minden bütykét ismeri, akár a tenyerét.

Ha viszont ennyit áldoz az ember arra, hogy megjavítsa, ami eredetileg is lehetett volna jó, akkor megtoldhatja egy lépéssel: redőnyt is rakat rá. Legalább a pokolkatlan ablaknagyságú területét kiiktathatjuk nyári életünkből. Rendszerváltós világunkban az se baj, ha a világra nyíló ablakunk változik meg.

Vénségünkre jött volna ránk a dözsölés? Így nem forr föl a számítógép.

Ki merne még mindig szólni a legemberibb igényekről? A klímaberendezések zöme is számítógépes hivatkozással születik meg. Tovább is mehetünk visszafelé az időben. Már a nagy francia forradalom is azért lett, hogy Guillotin polgártárs javaslatba hozhassa a minden orvosi eszkövel szöges ellentétben álló nyakazógépet. A szomszédos országokban majdnem háromszáz éve már használták.

Azóta írva vagyon, az első ember nálunk mindig a gép.

Mákos tészta

A hiba most is bennem van, és most se tehetek róla. Mennék valahová, szépet szólni, és azt mondják, nem lehet.

Rigolyás régi nótám, ha már a szépet se lehet megírni, akkor nagy baj van.

Amikor a legutolsó árvíz idején fakadó vizek áztatták a folyó menti földeket, kedvem lett volna írni a sarat dagasztó határbéli emberekről. Annyit kínlódtak szerencsétlenek először az áradattal, aztán a maradékával, gondoltam, amit én adhatok, azt nagyon megszolgálták. Fölhívtam a szövetkezet elnökét, és megkérdeztem, merre induljak. Azt már tudtam, ha szépet akarok írni, akkor mindig a főnökhöz kell mennem, ha azonban az igazat, ekkor ő az, akit nem szabad fölkeresnem, válasza azonban így is meglepett: ide, az irodába! Hebegtem-habogtam, mert nem az elnökről akartam írni. Akkor is ide - kötötte az ebet a karóhoz, mert vigyáznia kell, szakmailag hiteles legyen az írásom. Elterelő szózatokkal is föl voltam már szerelve, mondtam, csak azt akarom megkérdezni a legilletékesebbektől, a mákos tésztát szeretik jobban, vagy a babfőzeléket, és ebben szakmai tévedést nehéz elképzelnem. Az emberi szabadságjogokba is bőven belefér, hogy ne népképviseleti alapon feleljenek rá. Akkor is ide!

Nem mentem hozzá azóta se.

Hányszor ismétlődött az eset az öreg átkosban? Nincsen ember, aki meg tudná mondani. Hogy vártuk a rendszerváltásnak csúfolt fordulatot, és mennyire csalódtunk ebben is! Azelőtt kényszerprotokollal volt tele az újság, most önkéntes alapon zajlik ugyanaz - de maradjunk a mákos tésztánál.

Nem rakétakilövőbe akartam menni háromnegyed évvel ezelőtt se, csak egy kicsike suszterájba. Az a pikantériája, hogy cipőgyártó szövetkezet kapuja mellett működik. Évődtem is az elnökkel: annyira rosszak lennének a cipőik, hogy vihetik egyenesen a javítóba? Semmi kapcsolatuk nincsen velük. Tetszett mégis a magam ötlete, benyitottam a műhelybe. Két fiút találtam, és azonnal tudtomra adták, el is mehetek, mert csak a főnöknek van joga „nyilatkozni”.

Nehezen adom föl, a minap megint eszembe jutott a kicsike műhely. Fölhívtam a fősuszt, és megint belefutottam a csőbe. A holnap jó lenne, mondja, de neki 9-kor már Szegeden kell lennie. Olyan korán el nem juthatok mások kocsiján a megye túlsó felébe, megkérem tehát, beszéljük meg telefonon, amit akarunk, és másnap beugranánk a fiúkhoz, hogy illusztrációként „üzemi” belső képet készíthessünk. Első ellenvetése az, hogy a fiúk ugyan ott lesznek még, de ne menjünk, mert szabadságra készülnek, nincsen is cipő a műhelyben. Fölajánlottam szereplésre tulajdon kettőmet, de kicsit nyomatékosabban intett le a vonal túlsó fele: ő is szeretne ott lenni! Tehát innen fúj a szél? Elmondtam esetemet a mákos tésztával meg a babfőzelékkel, és hangos szóval kívántam neki, áldja meg az Isten.

Az a fájdalmas, a hangján észre se vettem, hogy ő észrevette volna, mennyire megsokszorozva kísért bennünket naponta a múltunk. Szemrebbenés nélkül mondta, munkásai kizárólag azt az ételt kötelesek szeretni, amit ő főz nekik.

Azóta se tudom, hány évtizedet kövesedtünk vissza.

Bebetonozva

Politikai szlogen lett a bebetonozás ugyanúgy, ahogy az agyagba döngölés, de most nem politizálunk. Baráti szó figyelmeztet a város túlsó felén, ha már úgyis biciklivel járok, kerüljek el az Ady térre, és fusson végig a szemem az ottani fák tövéén. Mondom neki, nagyok az én adósságaim, mert bár négy évet jártam oda, még az ősidőkben, tekintetemet mindig följebb emeltem. Azóta is szívesen el-elmegyek, de mindig az emlékek vesznek erőt rajtam, és ritkán nézek a lábom alá.

Már fordítom is arra a kormányt.

Ezen az egyetemen tanultam részletesen a jóval előtünk járó ősök szokásáról, a zsugorítva temetésről. Volt, aki azt állította, a halott visszajárását akarták így megakadályozni, mások viszont azt mondogatták, olyan kényelmet akartak adni neki, mintha csak aludna. A férfiakat egyik oldalukra fektették, a nőket a másikra, a mai idők régészeinek nagy könnyebbségére. Hej, ha a barguzini temetőben még divatban maradt volna ez a szokás, kazánkirályunk furcsa ötlete „Petőfiné” előbányászására, választási kampány gyanánt se jöhetett volna szóba, de ez megint politika, táguljunk innen, de hamar.

Azt se politikai ellenreklámnak szánom, hogy az elmúlt évtizedek az eleven embert zsugorították mindenáron. Kicsike ugyan a mi országunk - hol panaszként mondogatjuk, hol meg kedveskedés gyanánt -, de helyünk még maradna, hogy élni tudjunk benne, fölösleges volt mindenáron panelkudricákba nyomorítani bennünket. Már a tervezőasztalon megrajzolták, hová teszik a televíziót, hová a fotelt, nehogy a háromnegyed város lakóinak kelljen törniük rajta a fejüket, mint mohamedánnak, hogy merre lehet Mekka. Káros mellékhatása közismert: arat az infarktus. Ha azonban Huygens úr elve kimondja, a hullámfölület minden pontja másodlagos hullámforrásnak tekinthető, tehát hullámokat kelt, gondolni lehet, a zsugorítva élő ember zsugorítani akarja környezetét is.

Ha jól emlékszem, Ábrahám Ambrus panaszkolta föl annakidején, hogy elkezdtek gyomirtóval szórni az utak mentét ugyanazon a téren - vagy csak agyonsózták volna? -, és sorra kipusztultak a nyárfák. Ekkora kockázatot nem vállalhat normális közhivatal, ezért megpróbálja betonnal helyettesíteni a gyomirtót. Hagytak ugyan eleve minden fának bő két tenyérnyi szögletet élettérként a szürke aszfaltban, mint bármelyiknek a városban, de az új kísérlet lényege az, hogy körbe-körbe beljebb vették egy arasszal - és betonnal. Barátom sokkal okosabb, mint én, megesküdné, azok a fák nem két arasszal élnek kevesebbet, sokkal előbb elpusztulnak.

Én viszont finaciális okokkal magyarázom a dolgot. Ne kelljen szerencsétlen biológus-jelölteknek tanulmányi kirándulást szervezni horribilis buszkielcségekkel csak azért, hogy a halálra ítélt természetéről közvetlen benyomásokat szerezzenek. Szemléltető példaként hozták be a betont a fák köré. Hadd lássák tulajdon szemükkel, hogyan fojtogatja az ember tulajdon kezével a békés mellettünk élésre rendelt zöldellő természetet.

Sajnos, úgy vagyunk megalkotva, amit sokszor látunk és hallunk, előbb-utóbb követjük. Miért legyen jobb a fának, mint akármelyikünknek...

Gólyalecke

Gólya néni tanítja a fiát, gólya bácsi meg a lányát. Lehet, hogy pont fordítva van, sasszeme legyen annak, aki meg tudja különböztetni őket. Öröm van a hírben, tagadhatatlan. Fölnőttek a kölökgólyák, és kiröpültek a fészekből.

Ennek a nyárnak is megvan a maga értelme.

Életük legnagyobb tette volt ez. Úgy kellett megtanulniok a teljes röpülést, hogy legföljebb toporoghattak, és föl-föllebbenve ugyanoda ereszkedhettek le, ahonnan elindultak. A mostani gólyanemzedék villanyoszlopok tetején látja meg a napvilágot, az pedig maga az életveszély. Gólyaszámlálók se tudnák megmondani, hány sültgólya lóg a drótok között fészekhagyások idején, legföljebb a rádió mondja be néha, hogy fél országra szóló áramszünet támadt akkor éppen, amikor Columbo hadnagy nyomozott a gyilkos után.

Ennél nagyobb bosszúság nincsen is.

Jól megtanulták a röpülés minden titkát, amelyeket gólya néni és gólya bácsi tanít, az első bevetés nagyszerűen sikerült. Lehet, hogy a második is, harmadik is, sőt a visszaszállásba se csúszott hiba, mert jaj, ugyanakkora veszedelem az is.

A tarlón mindenesetre teljes a családi létszám, négyen lépegetnek, és hol a gólya mama csippent föl tücsköt vagy bogarat, hol gólya papa, és adja is át mindjárt a mellette csellengő gólyalábú gyereknek. Gondolom, oktató szavakat is mond mellé gólyanyelven, mert nagyon figyel a tanítvány. Gólyáék így nyúlnak a gyerek hóna alá, hogy boldogulni tudjon az életben. Nehogy megrémüljön, mint a mi unokánk, amikor ötcentis fehér balatoni cápa akadt aprócska horgára: jaj, Istenem, most mit csináljak! Kíméletlen keménységet is most tanul: akármi mozog is előtte, utána kell kapnia!

Ha kígyó tekereg előtte, azt is elkapja. Az egeret mindenképpen. Az apró nyulat is, de nyúlból is megnőtt már, amelyiknek szerencséje volt megmaradni rókaveszedelemben, kaszáló gépek fenyegetésében.

Hamarosan az érettségi vizsgát is leteheti mind a kettő. Gondolom, az majd vizek partján esik meg: dögmelegben fél lábon kell állniok órák hosszat, mint a cövek, amíg elébük úszik valami.

Mondom, előnti szívemet az öröm, amikor elmegy mellettük a buszunk. Pörböly határában legel ugyanis az a négy gólya. Ott, ahol valóságos gyereksereget temettek egymás mellé, mert vonattal találkozott az iskolába menő autóbusz. Ez is lehet akkora veszedelem, mint a villanydrót a fészek körül. Ők, szegények, nem tehettek róla, hogy ez lett a vesztük.

A gólyamese jut eszembe, ahogy rájuk pillantok. Hoznak-e végre tizenegy kisbabát, Pörbölyre? És azok helyett hoznak-e, akik más kereszteződésekben lelték szomorú vesztüket? És megszülethet-e végre az az egészen normális forgalomszervező, aki belátja végre, mit kell tenni, hogy se Pörbölyön, se máshol ne történhessen egyetlen idétlen eset se.

Ha gólya hozná azt az egy embert, az is jó lenne.

Ezt a falatot mindenképpen beiktatnám a gólyaleckébe.

Ekhós szekér

Mindegy annak, hogy szekeret mondok, vagy kocsit, aki a kettőt megkülönböztetni se nagyon tudja egymástól, de tény, már én is csak kocsiként láttam, mégis mindig ekhós szekeret mondok. Olyan útra való alkalmatosság volt az, amely fölé födelet szerkesztettek eső ellen. Ökrös-tehenes szekérrel akkor már nem nagyon indultak hosszú utakra. Mindenesetre azt ajánlottam valamikor régen az ország legnagyobb könyvterjesztő vállalata igazgatójának, amikor nosztalgizáló könyvnapi árusításról váltottunk szót, ekhós szekeret állítson a Dugonics térre, megrakva könyvekkel, bár tudtam, könyvet talán soha nem árultak supellátos kocsiról. Az ötletet az adta, az Aranyos Bibliát valami hasonlóan hozták be az országba annakidején. Stílusos lett volna, de ebből se lett semmi.

Ahogy közben a könyvterjesztés is elűszott. Vannak még megátalkodott emberek, akik irogatnak könyveket, kiadni se olyan nagy kunszt ma már, mint volt a föntebb való években, eladni viszont most művészet igazán. Kevesen állítanak meg kiadót az utcán: tessék mondani, nincsen valami eladni valója? Ebből aztán egyenesen következik, éhen is halhat az író, ha más jövedelme nincsen, hiszen legtöbbször avval kezdi a kiadó: mennyi pénze van? Semmi? Hát akkor mit akar? Büntetésszámba ment volna azelőtt ezer példányban megjeleni, most akkora jutalom - és akkora kockázat -, kimondani se lehet. Ami kevéske megjelenik, az se jut el mindig az olvasóhoz.

Úgy hozta a sorsom, hogy megint láthattam a Balatont. Sajnálhattuk is alkalmanként, hogy subát nem vittünk magunkkal a fürdőruha fölé, olyan hűvös az idei nyár. Eloldalog ilyenkor az ember gyereke egy-egy könyvárusító asztalka előtt, és egyrészt megint megállapítja, a kultúra áruba bocsátásának is mi isszuk meg a levét, mert annyi hitvány könyvet ritkán látni, mint az utóbbi években, másrészt az is megfordul a fejében, mit tenne ő, ha most éppen könyvet terjesztene.

Ahogy régen almát, dinnyét, hagymát úgy árultak a mi falunkban, hogy Istenharagjából előjött egy kocsi, megrakva portékával. Az első és a hátsó löcsre szerkesztett rúdon állt a gazda, és mindent eladott, ha jól kiabált. Ahogy visszarévedeztem, akkor jött elő az ekhós szekér képe megint, könyvekkel megrakva, noha tudván tudom, álomnak lenne csak szép.

Addig azért eljutottam, ha valóban könyvkereskedő lennék, beülnék egy autóba, és körbejárnám a Balatont. Még csak ponyvásnak se kellene lennie, hogy az ekhót utánozza, közönséges személykocsi is megfelelne. Minden faluban, minden városban több kirakodó asztal is létezik, és hűvösre fordulván az idő, seregestől látogatják a könyvre még szomjas betyárok. Mindnél hagynék tizet-húszat, illő szerződéssel, amíg körül nem érnék. Ha szusszal bírnám - márpedig a megélhetés nagy hajtóerő -, elmennék más üdülőhelyekre is. Ha a fehérvári pedagógus családnak megéri Széplakon könyveskedni, fizetvén az üdülőhelyi albérletet, nekem se kopna föl az állam.

Lehet, hogy hamarabb kellett volna kapcsolnom?

Fejméret

Találós kérdés is lehetne: mi a köze a vödörnek a szoborhoz?

Bolond dolgokat világos nappal is képes elkövetni az ember, de mintha az éjszaka két kézzel kínálná a rosszra csábító alkalmakat. Azért, mert kevesebben látják? Vagy azért, mert a fölhajtó erőt kipótolják a maligánok? Ki a fene kínlódna különben szögletvaspántos padok háttámlájának laposra fektetésével, az ülőkék ripityára törésével, szemetes kukák fölborogató-sával? Szeretjük mostanában diszkókórnak mondani ezeket, hivatkozván a táncos helyeken kólába kevert észveszejtőkre, netán drogra, de ahogy én emlékszem rá, még kóla sem volt, diszkó se, de örültség már volt.

Bolondságaink megelőztek és túlélnek bennünket.

Hajnalok hajnalán megyek át egyik parkunkon, és csodát látok. Ennek a szobornak soha nem volt még csak sapkája se, most meg süvege van? Normálisan végigaludtam az éjszakából rám eső fejadagot, a szemem nem káprázhat jobban, mint bármikor máskor. Akármennyire sietek is, megnézem közelebbről. Gondolom, ugyanezen az útvonalon közelíthették meg Ficsúr öföméltóságáék is, mert látom, a formatervezett szemetes minden szemetje a földön van. Középső vödrét nem vitték messzire, fölmászott vele valamelyikük a szoborra, és a jeles férfiú fejébe húzta.

Jó hecc lehetett.

Józan fejjel se szoktunk fejméretet venni szobrainkról, sőt embertársaink mellett is elmegyünk úgy, hogy megsaccolnánk, hányas sapkát-kalapot viselnek. A szemetessel körülbelül ugyan-úgy vagyunk. Kótyagos éjszakán mégis összejött a dolog, a bádog belvilágának mérete a kőfej külméretével annyira megegyezik, sapkaműves se tudta volna jobban kicentizni. Hetykébb fejfödőt tervezni se lehetne rá.

Elvigyorodhattak a szobormódosítás szilajkedvű végrehajtói. Ez az éjjel se telt el hiába.

Arra a parányi apróságra már nem lehettek figyelemmel, hogy az a fej előben sem volt szemétre való. Annakidején láttam, Sztalin asztali gipszfeje, szemétsorsra jutván, dinnyehéjat kapott eső elleni védelmül, de akkor sokan vélték, megérdemelte. Egy ideig joggal hihettük, befellegzett már neki. Később derült ki, -izmusa sokáig kísért és kísértett még bennünket, dinnyehéj nélkül. Honunk szóbanforgó kiválósága soha nem jutott világbíró hatalmasságok sorsára, a politikát is annyiban pedzette csupán, hogy elviselte. Ezt a méltatlan sorsot sehogy meg nem érdemelte.

Arra gondoltam első nekibuzdulásomban, ha pityókás fejjel föl lehetett mászni a szoborra, megpróbálom színjózanul, és leszedem, de azonnal lebeszéltem róla magamat. Elég világos van már ahhoz, hogy meglássanak az emberek. Ha csak ketten ismernek föl, délre a fél város akkor is tudja, hogy hajnali részegségemben én rakosgattam föl a szemetesvödröt. Ha netán visszaemlékezéseit is megírja valaki, hipóval se mossa le rólam az utókor a vádat: sorban megszenteltelenítettem hazánk nagyjait.

Az én fejméretembe ez már nem fért bele.

Szégyenlősen elfordultam inkább.

Jó a szomszéd

Sokszor jó a szomszéd a háznál, de akkor a legjobb, amikor baj van. Telente is fölűtheti a fejét ezer baj, csőtöréstől a lakástűzig, de az nyáron is megeshet. Télen az is elég, ha leáll a fűtés. Kapkod ilyenkor a szerencsétlen ember, és igen hamar eljut arra a gondolatra, ha maga nem intézkedik, tulajdon fészkébe fagy be a család.

A legjobb és legrosszabb fűtés is hidegben szokott elromlani. A mi asszonyunknak szerencséje volt, nem ment tovább, csak a szomszédba. Éppen a múlt héten romlott el az övék, biztosan tudják, hol lakik az orvosa. Tudták is, meg is mondták.

Ment a telefon a házikazának doktorához, de mert ő meg éppen abból él, hogy telenként elromlanak a szerkezetek, igen hamar meg is jelent. Kapásból megállapította, kettős hiba történt: megette a fene a keringető szivattyút, és elromlott a bekapcsolója is. Asszonyunk mást nem tehetett, azt mondta, a baj nem jár egyedül, és egyszerre kellene megjavítani mind a kettőt.

Mást is mondott azonban, amit nem illene mondania. Számlával kéri a javítást. Bikavadító szokott lenni nálunk a számla, menekülne tőle a kazának kitűnő doktora is, de kemény az elhatározás, számlát adni muszáj. Azonnal jött a felelet: kapcsoló sincsen raktáron, meg szivattyú se. Ha pedig nincsen, javítás sincsen. Váltott az asszony esze, azonnal ajánlotta: ha neki nincsen, az üzletben biztosan van. Ahhoz telefonálni kéne! Tessék, ott a telefon.

Bement a fődoktor a telefonos szobába, és huszonötezer forinttal jött ki belőle. Nem a markában, nem is a zsebében, csak a fejében. Nincsen az a máriás huncut, aki örülni tudna ekkora pénznek, amikor az éppen kifelé készül venni az útját, rá is mondja anyuka nyomban, mégse kéri a javítást.

Fődoktor föl húzza az orrát, és el. Jó a szomszéd. Fölhívatik a szivattyút forgalmazó cég, és az a felelet érkezik, hogy tizenkétezer forint az ára. A kapcsoló másfélezer még, majdnem fele az egész a számlás munkabérnek. Érti a mi asszonyunk, nagyon érti, hogy az adóhivatal vele akarja elvégeztetni a munka büdösét, neki kellene rákényszerítenie a fődoktort, hogy adózzon, de éppen a hadakozáshoz nincsen kedve. Nem szereti, ha őt foglalkoztatják bűjtatott állásban.

Itt van tehát a szomszéd, akinek éppen a napokban romlott el a kapcsolója, és ráadásul mérnök. Nem szerelő, az igaz, de valami huzalma van a technikai dolgokhoz. Megnézte annakidején, miként cserélődik ki a kicsi kazán bekattintója. Kapta magát, elment a kapcsolóboltba. Kifizette a másfélezret érte, hazament, és beszerelte. Istennek hála, azonnal kiderült, a szivattyúnak baja sincsen, a fűtés teljes, a családi fészek meleg.

A szomszéd nem adóköteles lény, nem kér, és nem is kap semmit vatikáni valután kívül: az Isten fizesse meg! Régen azt mondták, az elmélet, ha behatol a tömegekbe, anyagi erővé válik. Ha minden szomszédba legalább ennyire belehatolna, akkora erővé válna, tökéletes kontárként tönkretenné a fődoktorokat is, meg az adóhivatalt is.

Itt még nem tartunk, csak addig jutottunk el, jó a jó szomszéd a háznál.

Kardvágás, hátulról

Nem Pesten történt, amit hallotok - bár mindenhol megeshet, ahol szereti magát valaki a legmagasabbra föltenni, az összes többit pedig maga alá kicsinyíteni. És nem is hazánkban, bár magyar is előjön benne.

Történt, hogy a nyugati nagyváros kórházába bevittek egy vietnami fiút. Hatalmas vágás volt a mellén. Nézte az ügyeletes magyar orvos, csak nézte, miközben fertőtlenítette. Kardtól lehet ez, vagy mitől? Robin Hood hadi világa támadt volna föl? Mire összevarrta volna, nyílt az ajtó, és betoltak egy másik vietnamit. A vágás rajta, akár az elsőn. A műtőasztal maradt, a baj is ugyanaz, csak a kölök más. Őt is összevarrta, jött a harmadik váltás. Afrikából való kicsi fekete volt a tolókocsin. Mintha kottából dolgozna a kardoskodó, ugyanúgy vágta mellbe. Le se tette a tűt, betolták a negyediket.

Mi van itt? Soha nem lesz vége?

Ő volt a vége. Meláknagy legény a negyedik, és a feje biliárdgolyóként is szolgálhatott volna, ha petrencerúd lett volna hozzá a dákó. Tökkopasz volt, hogy mai szóval illessem, amit viszont a politikai zsargon bőrfejűnek fordít. Belsőszülöttet is mondhatnék, bár tudom, azt az eleve primitívebb népekre tartja fenn a közvélemény. Ha van még egyáltalán eleve primitív nép. Az adott nemzet hős fia volt ez, aki elhivatottságot érzett fajtája tisztaságát kivont karddal örizni.

Vannak ilyen csodabogarak ma is.

Másban is különbözött az első háromtól. Neki a hátán a vágás. Ugyanaz az orvos vette kezelésbe, avval a különbséggel, hogy a hasára fektette, nem a hátára. Lapult szerencsétlen, és nyüsztett nagyokat, beszédesen illusztrálván, hogy egészen más adni, mint kapni. Kiderült öltögetés közben, ő rántott kardot az első három ellen, jól helybenhagyva őket, mint kiebrudalni való idegen aljanépet. Arra vetett azonban a vak véletlen egy nálánál is nagyobb fekete legényt, meláki erővel megrakva. Látván látta, egyre-másra kaszabolja az idegeneket, jól elmarkolta a vállát, megpördítette tengelye körül, elvette a kardját, és úgy hátbavágta vele, arrul kódul, amíg él.

A sorozatnak vége, több áldozat akkor nem lett. Csak a csattanó van még hátra. Miközben úgy hasalt a műtőasztalon, mint a Családi kör kiszolgált kuttyája - küszöbre a lábát, erre állat nyújtja -, és nyüsztés közben is akkorákat pislogott, mint urasági ökör a csalamádéban, észrevette a doktor hajtókéjén a kicsi kitűzőt, és azonnal leolvasta róla, a bőrfejűek törvénye szerint neki is kijárna egy nagy suhintás a karddal. Idegen ez is, az istenadta!

Nem ugrott föl, mert háta vágása is volt akkora, amekkorákat ő szokott a mellre adni. Azokat nem érezte, ez viszont átkozottul hasogatta. Csak sziszegni tudott, mint a fába szorult kígyó. A fölsőbbrendűség hetyke hálájával mondta:

- Te mocsok külföldi.

Horkolónkról

Mesélni való egyik legjobb történetem nekem is az, hogy szállást rendeltünk egyszer Pécsen. Jól tettük, mert akkora volt akkor még a forgalom, minden hely elkelt. Masinisztánk mégis alkudni kezdett a portán: valami csöndes szobát nem kaphatnánk? Nincsen, kérem, látni tetszik, tömve vagyunk. Szóra szót, csere ide, csere oda, mégis kiumbuldálta, hogy megkaptuk a legeldugottabbat. Fáradtan, de hálával eltelve hajtottuk nyugovóra fejünket.

Pardon! Csak ő nyugodott. Olyan horkolásba fogott, ha hat lánc talpas traktort egybeláncolva csörömpöltettek volna őszi mélyszántáson körbe-körbe, hangban akkor is hátrányos helyzetbe kerültek volna. Reggelre kelvén megkérdeztem: miért kellett nekünk a csöndes szoba? Nem értette.

Kérdezhettem. A horkolástan tudósai vallják, mindig az horkol, aki először alszik el.

Hosszú időt kellett megélnem, hogy megtudjam, Szegeden is ki tudják venni az emberek horkolóját. Akik velem együtt hallották, azonnal indítványozták is, el kellene ide hozni a szerkentyűt, és járhatna, mint a népdal, szájról szájra.

Hajlamosak vagyunk nappal nevetni, amin éjszaka mérgelődünk, pedig élettani következményei is vannak a horkolásnak. Pontosabban szólva élettani következmény maga is. Ha hanyattfekve nyelvcsapunk (uvula) elernyedvén hátra libben, elzárja a levegő útját. Nagyobb erő kell a lélegzetvételhez, az pedig megrezegteti az ernyedt tagot, és szól a muzsika kivilágos kiveradtig. Akinél emiatt kevesebb oxigénhez jut az agyvelő, álmoságra és fejfájásra ébred. Nem szépítészeti eljárás tehát az a műtét, amely megszabadítja az embert a lóbőr húzásától.

Még mindig nem rohan senki a klinikára? Akkor még mondok valamit, bár kés alá senkit nem reklámoznék. Megesik, hogy az egész hátsó boltozatot átszobrászolják. Még inkább nem szereti senki, ha a torkában kotorásznak? Lézersugár végzi a műtétet, a beteg csak állja. Néhány perc alatt egyszerűen elpárologtatja a fölöslegesnek ítélt cafrangot, de úgy, hogy vérzés se marad utána. Altatás közben is lehet, és amíg Ön alszik, a lézer dolgozik. Ébredés után jó ismerős előtt az is elhangozhat, hogy kívül tágasabb. Ne tessék megsértődni, haza is lehet menni.

A hazamenésnél nagyobb boldogság nem is létezik. Amikor barátom meghallotta, azonnal szóra fakadt: lehet, hogy visszatérek a hitvesi ágyba. De előtte elviszem a feleség horkolóját.

A feleségek föltehetően fordítva gondolják, ha férjük alszik el hamarabb.

Klóntestvérek, sokasodjatok!

A birkaszaporítás legújabb módozatáról hallva azt mondja Terus ángyi a tápai illetőségű Ricsók sógornak, ez az egy az, amihez kiköpött skótot közel se lett volna szabad engedni. Éppen azt a gyönyörűséget akarja elspórolni az utókorból, ami testet-lelket megráz, két embert szerelem tüzeiben egybeforraszt a jövő generáció megalkotásáért?

Ricsók sógor csak legyint:

- Régön volt az, Terkám!

- Kend már erre se emlékszik?

- Muszáj mindent fölhánytorgatnod? Fiatalság, bolondság.

- De abból a legszebb! Ez a szerencsétlen skót a sót akarja kivenni a levesből? Azt mondja, egy szem birkából is lehet másik birkát csinálni. Mintha kendből egyedül lett volna meg a fiunk.

- Emlékszel rá, hány ezer cserépkatonát ástak elő Kínában? Huszonötezret?

- De a fizimiskája mindnek más.

- Akkor most vedd elő az eszedet, és képzelj el huszonötezer elfajzott katonát, húsból-vérből valót, hajszálra egyformának! A hadügyi minisztérium páncélos laboratóriumából előszedik az eddig kitenyésztett legelvetemültebb pasas egyetlen sejtjét, beteszik a sokszorozóba, és potyognak ki a gonosztevők.

- Gyorsan pörög a kend esze.

- Mit gondolsz, Terusom, mihez fog majd minden pártvezér? Amikor beleül királyi székébe, rendel magából huszonötezret, hogy jusson is, maradjon is. Rákosit már hagyhatjuk, ahogy Hitler alól is kifutott a szerencse, meg Sztalin alól is, de mit csinálnak a mostaniak? Hiába mondtam, addig gombolják csak vissza a lajbit, amíg az elgomboláshoz érnek, visszaugrott valamennyi Rákosiig. Vagy még tovább. Vedd elő névsort, és szorozd be az összes kis Rákosit huszonötezerrel!

- De jó, hogy a birkánál tartunk csak.

- Ma birka, holnap pártbirka! A mellyes-faros menyecskéből meg a Jani gyerekből lett eddig a síró-rívó kicsi kölkök. Most meg majd? Előáll a reszketőkezű vénember, akinek csak másnaponként kapcsol az agya, és azt mondja, most kéri magáról a huszonötezret, mert ennél különb már nem lesz! Amikor már impotens? Amikor már úgy alszik, mint a tej? Hogy maga alá ereszti a vizet? Eddig még bízhattunk benne, hogy a hitványság írmagja is kitakarodik a történelemből, ezután biztosra veheted, megsokasodva marad itt. Most mondd meg, Teremtő Istenem, mit vétettünk mi ellened, hogy ennyire büntetsz bennünket? Klóntestvérek, szaporodjatok?

- Még csak a pártbirkánál tartunk. Kimondják majd, klónérett embereket lehet csak szaporítani?

- De ki mondja ki?

- Lesz egy bizottság.

- Bizottság a szerelem helyett? Láttál te már szerelemgyereket? Az is kiveszik? A falanszter ehhez képest mennyei boldogság!
- Mondtam már, hígul a kend veleje. Lesz még tavasz ezután is. Ha megcsonkítják Jancsikát, amiért vonzalomból fekszik oda szerelmes Juliskája mellé, és addig simogatja, amíg egyenként pótolni nem sikerül az emberiséget, én akkor is bizakodom.
- Miben? Legföljebb elmaradnak az ágyjelenetek a tévéből, és a szexfilmek is viharos klónjeleneteket csöpögtetnek.
- Csak abban, hogy birkát már a skót is tud csinálni, ha nem skótblöff ez az egész, de az ember nem lesz akkora birka.

Zsákban, hideget

Adós vagyok ezzel az írással. Szeptember közepén szóltam két derék makai atyafiról, aki azt merte állítani, nem lesz kibírhatatlanul kemény a telünk, de havas lesz, és sokáig eltart. Mondhatták, vénasszonyok nyarának az elején beláthatatlanul messze volt még a tél. Mondtam is nekik, ne játsszanak a szóval, mert tavasszal visszatérek, számon kérni az igazat.

Itt vagyok.

Föltettem akkor a kérdést, a műholdas időjelzés korában mi szükség lehet olyan ásatag jelzésekre, hogy megszólal éjjel a bakcsó, tehát eső lesz. Ha kivirágzik az udvarborítás tégláján a salétrom, három napon belül akkor is eső lesz. Ha pucolnak a hangyák, cipelve tojásaikat, eső lesz. Külön megfigyelések alapján tudom, leginkább másik raj bábjait rabolják olyankor szabályos rabszolgaszerző hadjáratban, de az esővel való összefüggés elvitathatatlan. Azt felelték, a parasztembernek nem elég a körülbelül való jóslás, az is fontos, az ő földjén lesz-e eső, vagy nem lesz. Mert ha lesz, renden rohad a lucerna. Azt is jó tudnia, megkonyul-e a kukorica csöve, vagy beleesik az eső. Ha beleesik, a penész is benne lesz.

A jó paraszt tehát két lábon járó meteorológus. Örök segítője a nyájajuhász. Aki azt is tudja, az ökörfarkkóró a legjobb előrejelző. Ha a hegyén sűrű a virág, biztos jel esőre vagy hóra.

November derekán újra összefutottam egyikkel a kettő közül. Előző esztendőben a hónap első hetében akkora hó esett, megfogta a forgalmat, most meg semmi. A havas eső is később jött még, és néminemű hófehér takaró is Katalin után két nappal érkezett. Most meg? Azt mondta, várjuk ki a végét.

Azóta tudom, a jóslat bevált.

Eljött Vince napja, Pál fordulója, előjött a medve is gyertyaszentelőkor, és mind mondta a magáét. Enyhe volt jégtörő Mátyás is, de ő is fordított logika szerint dolgozik: ha nem talál, csinál. Néhány nap múlva meg is érkeztek az éjjeli fagyok, és kisebb kihagyásokkal tartanak mostanáig. Örök visszatérésként várjuk a zsákos szenteket, Sándort, Józsefet és Benedeket. A mi korosztályunknak ugyan március idusa többet mond, mert azon a napon mi már mezítláb mehettünk Petőfit szavalni.

Hideg szelek fújogatnak idén a műholdak tájékaról. Ennyit késve is beválna a medve üzenete, és a jégtörő jóslata? Igaz, láttam már sándornapi köszöntőket rajkötelékben nadrágféken kiszánkázni a lépcsőházból. Ittak is hozzá tisztességgel, de a csúszáshoz jég is kellett. Akkor volt. Már csak az a kérdés, hány zsákkal hozzák - a hideget. És készenlétben állnak-e még a hóékék?

Mindenestre nem tehetek mást, be kell idén ültetnem a kertünkbe az ökörfarkkórót. Annyit biztosan tudok róla, nem kényes szakácsok adták a nevét, mert akkor ökörszálykóró lenne. Levesként kétszeresen lehetetlen a név. Régtől nincsen ökör a piacon, és az uszály se az állat farkát jelenti, de levesnek a legjobb.

Fal az utca végén

Úgy mentem el a parasztok egyik érdekképviselőjének vélt ülésére, hogy csöndben megkérdezem majd: hol voltak, amikor az ég zengett? Nem kellett kérdezni, mindenki arról beszélt. Legelőször azt szegezték le, hogy nem is érdekképviselő ez, ahol vagyunk, hanem köztisztviselő, kijelölt föladataival. Addig már eljutottunk, hogy a korábbi egyvágányú képviselővel szemben olyanok születtek, amelyek nem is akarnak érdeket képviselni? Jól ki van találva a jogharmonizáció jegyében.

Azt hallom most, szélteben-hosszában, ezt is jelezték, azt is kukorékolták. Hajszálpontosan figyelmeztettek minden fölő érdekelten, az lesz belőle idelent, ami lett, de nem hallgatta meg őket senki. Eljutottak mindig a saját legföljebb fórumukig, és észrevették, fal van előttük. Mintha minden jelentést ott föl azok fésülgetnének, akik azelőtt a hangulatjelentéseket megfésülték: semmi nem maradt bennük. Letette a nagyesküt most az elnök, nem állna ki az utak szélére tüntetni a paraszt, hanem menne dolgozni, ha őket meghallgatták volna.

Fájdalmas volt minden szava. Iszonyatos erőfeszítések árán alakultak ki az új szószólónak hitt szervezetek, csak éppen szólni felejtettek el? Sorban sóhajtozta minden megyei köztisztviselői hivatal, mi fáj az embereknek, szállította is föl a posta, néha már transzportőrrel, a telefon, a fax is meg volt rakva, de a vége a nagyüzemi szemétkosár lett. Szégyenkezett a fölönkségek, mint a szűzi leánya: nem szabad terhelni vele az állami apparátust. Ebből lett a fölfordulás. Most már elhangzott, hogy nincsen párbeszéd Budapest és a vidék között.

Akkor nincsen, amikor legjobban kellene.

A madzag is akkor szokott beszaladni.

Valaki arról beszél, föl kell készítenünk a termelőket, hogy ne cselédként lépünk be az európai unióba. Én meg úgy értem, a sok falnak futó köztisztviselőt mindent elhallgató fölönksége nem fölkészítette, inkább kikészítette a termelőket, és az lesz, ilyen gazdasági szerkezettel csak a cselédlépcsőig juthatunk.

Nem győzőm hajtogatni, már hetedik éve: évszázadonként egyszer ha kínál a történelem olyan lehetőséget, amelyet az utolsó évtizedben szalaszt el az ország. Közben hergelődik a társadalom, és botor fejjel azt hajtogatja, ha nekem kell adót fizetnem, kelljen a másoknak is. Paraszti fordulattal: dögöljön meg a szomszéd tehene is.

Csak arról nem beszél senki, hogy aki fizet, az se tudja, hová úszik el a pénze. Miközben úgy összehúzták rajtunk a nadrágszíjat, maholnap összenő gyomrunk két fala, olyan szemérmetlenül csálnak és gazdagodnak némelyek, ebbe feketedik bele az ország. Őserdei bozóttá nőtt mindenféle korrupció. Más képes beszéddel: megint falnak mentünk, uraim!

Fáj kihallanom pártvezérek szirénhangját is a legutóbbi szalagos fölhívásból. Hiába esküdöztek a szervezők néhány napja még, hogy pártszempontok nem keveredhetnek mozgalmukba, megint begyűrűznek, és átveszik a vezénylest. Maholnap az eredeti szándék már ki se látszik. Az a bizonyos fal nemcsak az utca végén áll már, valószínűsége kelepce lett belőle. Megint egy lehetőség, amelyet szántszándékkal hagynak elbitorolni.

Tizenhat tonna

A tápai illetőségű Ricsók sógornak föltűnt, hogy akármikor elment mellette Terus ágyi, mindig megmorzsolgatta inge gallérját.

- Mi esett beléd, Terkám? Mindig az ingemet vizitálod?

- Nem az ingét, csak a kend gallérját. Azt nézem, formázza-e már a Széchenyiét. Mert ha formázza, akkor eladhatnánk a piacon. Ötezret adnának érte.

- Hány keresztretjvény lakik a te minden szavadban? Avítt ez már ahhoz.

- Egyenes a beszédem, mint az első barázda. Azt mondja a rádió, tapintással is megállapítható, igazi-e Széchenyin a gallér, vagy hamis. Mert már a gallért is hamisítják rajta. Azt se venném a lelkemre, ha kendet is gallérjánál fogva vezetnék elő.

- Az én eszem többször megállt már, de ennyire még nem.

- Pedig végigkísérte az éberség a tizenhat tonna papirost egészen a pesti Orczy térig.

- És ott meg hagyta elveszni? Jött a tatár, és menekülniük kellett? Vagy lejárt a kísérők munkaideje? Nem azért, mert többet kaptak, ha eltűntek? Tudta mindenki, ha fémszálbetétes pénzpapirost csempésznek, abból soha nem cigarettapapír lesz, de lesz belőle ötezres. Beetetik a számítógépbe az igazi pénzt, és ráparancsolnak egyetlen gombnyomással, hajszálpontosan ugyanolyant csináljon, de sokat. Hiába ultraviolázzák, az a fény neki meg se kottyán.

- Ezért találták ki a simogatást. Mert az ujjá bögye mindenkinek kimutatja.

- Amíg eszébe nem jut valakinek, hogy az agyongyűrött, megtaposott, marhák szájából visszacibált ötezres a legjobb. Mert attól a gróf úr gallérja is meggyűrődik.

- Vagy kivárják, amíg itt lesz a tízezres. Ha van mit föl váltani, akkor már fűnek-fának oda lehet adni a hamisat is.

- Téged nem hergel a flegmaság? Egyik pénzfőember azt mondja az, semmi ok az aggodalomra, mert eddig csak háromezretet találtak. Nem kell attól tartanunk, hogy egyszerre húzza le zsebeinket a tizenhat tonna. A másik meg azt kuruttyolja, legfőljebb tíz-húszmilliárd forint készülhet a csempészett papirosra, annyi pedig meg se rezegteti gazdaságunkat.

- HENCEGNI, azt tudunk. Azt is mondják, se a számítógépet nem találják, se a nyomtatót.

- Nemrég mondogatta valaki, a nemzeti jólét jele, hogy ennyi meg ennyi ketyere van már az országban. Ha mindet végigszaglásszák, akkor se találják meg. Azt még ki lehet kétszerkettőzni, megszokott lecsekélyítéssel, hogy a tizenhat tonnából legfőljebb nyolc tonna pénz lehet, mert csak fele alkalmas ötezresek hamisítására, de azt nem teszik hozzá, hogy a másik feléből más pénz is lehet. Hogy selejt is lesz közben? Az éhes és a pénzéhes embernek a selejt is aranyat ér.

- Gondoltam valamit, de erről egy szót se. A marhák szájáról jutott az eszembe. Ha ennyire egyszerű, nem kéne nekünk is odakötnünk a jászolhoz egy számítógépet? Enni nem kér, itatnunk se kell. A nyomtatóját meg betehetnénk a jászol alá. A Zsömle tehén egy nyalintással beindíthatná, ha egy kicsit meg is sóznánk. Kend meg a ganéval kihordhatná a pénzt is.

- Nagy ész vagy! Legfőljebb letartóztatnák a Zsömlét.

Vaskehely kellene

Bízom benne, nem várja senki, hogy én húzzam ki a magyar vaskohászatot a gödörből, bár némi pöndülés itt is látszik. A központi optimizmus a nyárfalevél rezdülésében is bizakodik már. Akár várják, akár nem, bele-beleütöm ebbe is az orromat, noha tudom, a kohászati kokillákban forrónál is melegebb a lekvár. A szegedi kicsike öntödében néhány barátomnak többször ajánlottam már, kitartanának a teljes kilábolásig vele, ha elkezdenének vaskelyheket öntögetni.

Van annak normális neve is, de én még mindig nem tudom. Régi udvarokban itt-ott látható kifolyós kút tartozékaként az a valami, ami mívésségével is megkapó, hasznossága viszont fölbecsülhetetlen. Hajszálla olyan, mintha óriások asztalára öntötték volna talpas pohárnak. A közepe lukas csak, alá elfolyó szerelhető. Az a legfőbb trükk benne, akármelyik részére csorog a vízszugár, soha nem fröcsköl. Amikor furcsa járványként sorozatban bontották el a kertes házakat, hogy helye legyen a betonpanelnek, vadásztam ilyenre magam is, de mindig elkéstem.

Szokták mondani öntödebéli barátaim, adjak kezükre egyet, biztosan kiöntik. Azt hajtogattam, ha a kertes házak nem is szaporodtak, sokkal többé lett vízcsap az udvaron is, mint a nagyfülű világban volt, tehát megérné. Azt se én találtam ki, hanem Losonczi Pál mondta, egyetlen egyszer, hogy mellékalapáltak a szeg fejének: a panelből az emberek kiskertekbe menekülnek. Ott is ott vannak tehát a kerti csapok, mind alá elkelne az a kifolyó kehely.

Ha valóban ki akarna mászni világméretű magyar válságából a vasöntés, beszerezne egyet a nyakra-főre kapható műanyag kehelyből, amelyet virágok ültetésére honosítottak át vasból. Éppen olyan kellene, csak lukkal a közepén, és elvezető csonkkal alul. Ha a vasból lehetett műanyagot koppintani, lehetne megfordítva is.

Bár emlékszem rá, a válság elején a finomöntvényekben látták a kivezető utat a mindenáron való szakemberek, esküszöm rá, ide nem kellene bevetniök a finomítás fortélyait se. Amilyen durvaságot tankok alkatrészeinél megszoktak, jöhetne zokszó nélkül.

Ördögi körben vagyunk, mondták az öntödében. Nem rendel a kereskedelem, azért nem csinálják. A kereskedelem meg azért nem rendel, mert tudja, hogy nem öntenek ilyet.

Valami csekélyke huszárvágás meghozná a dicsőséget: akármelyik kezdené, hárman járnának jól vele. Aki önti, aki árulja, és az a sok ezer ember, aki megveszi. Igaz, száz évekig is eltar-tana egy-egy, és a szapora romlás minden gyárnak nagyobb üzlet, de amíg az összes mai és holnapi csap alá oda tennék azt az egyet, a szegedi öntödében füttyülhetnének jókedvükben.

Hátha meghallják egyszer.

A csak - megfordítva

Onnan tudom, hogy sokan emlékeznek a mondásra, mert mostanában sokszor hallom megint: Csak azt lehet elosztani, amit megtermeltünk. Egyik régi pártkongresszuson mondta az első titkár. Másik mondása is volt, pár évvel később: Ha krumplileves, akkor legyen krumplileves.

Aranyigazságnak hangzott mindkettő, és ahogy hallgatom a rádiót délutáni hívatós közbeszélgetései közben, azt hiszem, ma is annak számít. Megföllebbezhetetlen.

A krumplilevessel nem is tudnék vitába szállni, tömörsége maga a tökély. Tartalma is. Közel is áll hozzám, ahogy sok-sok társamhoz is, tehát elfogadom. Olcsó, és azzal legalább jól lehet lakni. A mondás teljes lényege: legyen minden az, aminek mondjuk, vagy - mert ezt is meg lehet fordítani - mondjunk mindent annak, ami. Ha viszont ezt a kőbe véshető igazságot meg lehet fordítani, hadd próbáljam meg a másikat is. Nem formáját, a velejét.

Amikor még az volt a szentírás, hogy a gondoskodó állam mindent összegyűjt, és szétosztja az arra érdemesek között, egyenlően az egyenlők között, nem lett volna érdemes cáfolni. Ott kezdett belemászni a féreg az almába, hogy az arra érdemeseket nem mindenki látta arra érdemeseknek. Egyre többen egyre többeket nem annak láttak. Az orwelli aranyige tette be ide is a lábát: lettek az egyenlők között egyenlőbbek.

Egy kicsit körül kell néznünk a régiségben, hogy a megfordítás sikerüljön. Lóhajtó elődeink nagyon tudták, hogy a jól húzó ló száját nem volt szabad visszahúzni. Még visszább lépve egy arasszal: az urasági parádés kocsis meg se fogalmazott munkaköri leírásában benne volt, a gyeplőt mindig feszesen kellett tartania, hogy minden ló elegánsan fusson, de jaj, visszahúzni csak akkor volt szabad, ha meg kellett állni. Ha gyorsan, akkor nagyon. Azt hiszem, lovassportunk őrzi már csak ezt az eleganciát.

Helyettesítsük be most egy pillanatra gazdaságunk haladásába a lovaskocsis-lovassportos tudományt. Most ott tartunk, hogy szent berittyentésünkben mindenáron csak arra vigyázunk, hogy túl ne költsük magunkat. Nem lenne ez baj, ha - a lovas párhuzamnál maradva - valóban azt a lovat tudnánk visszafogni, amelyik a szakadékba akar vinni bennünket. Amikor azonban elindulni lenne jó végre már, mert berozsdásodik a tengelyünk, és álltában esik szét a szekerünk, akkor állatkínzás és álnokság habosra verni a lovat, miközben véresre húzzuk a száját.

Költségvetési miniszterünk, aki a minap a leggyerekesebb ajándékkal, trikódíjjal tüntettek ki, azt hiszem, ezt próbálgatja. Elődei is ezt tették valamivel parádésabb eleganciával, a mostani, a majdnem lemondott azonban teljes vehemenciával ezt gyakorolja. Az a sok-sok ember, aki a rádió felelgetős műsorában egyre a főttebb említett mondást idézgeti, megbocsátja, ha értelmezem a tételt. Igaz, hogy csak azt lehet elosztani, amit megtermeltünk, de már régen nem az elosztásról, sokkal inkább a megtermelésről van szó. Az állami gondoskodást elfelejt-hetjük a legtöbb esetben, mert éppen az állam hagyott villámgyorsan cserben bennünket. Egymás után vonult ki mindenből, egyre inkább csak az adófizetésbe von be bennünket, és a herdáló felelőtlenséggel fölvert kölcsönök kamatainak kiegyenlítésébe. Azt se osztja el, mert csak azzal fizeteti, akinek fizetési jegyzéke van. A többi hadd gazdagodjon kedvére.

Meg kellene hallani végre, nyikorog és sír a kerék, nyomorultra erőlködik magukat a lovak - mi magunk -, a kocsi mégse mozdul. Örök visszafogással nem lehet előre menni. Nem elosztani kellene már a javakat, hiszen egyre inkább nincsenek is javaink, inkább megtermelni azokat. A fékek kieresztése, a gyeplő megeresztése többet segítene. Kocsis urak, nem értitek?

Clinton és Jancsi

Milyen jó a kinti gyerekeknek! Mindent megkapnak az iskolától, amire ott van szükségük. És játszhatnak, amennyit akarnak. Nálunk pedig? Már-már belerokkan a család az iskolai évkedésbe. A kisiskolást agyonnyuvasztják az idióta nulladik órával, a délutáni ráadásokkal. Mennyire gazdagok ők teljes lezserségükben, és mennyire kódiszegények vagyunk mi, erőnkön fölüli akarásunkkal! Ne kekeckedjünk, legyünk mi is lezserek, és egycsapásra meggazdagszunk.

Istenem, de jó is lenne!

Dúl az össznépi vita iskoláink előre vagy hátralépéséről. Az egyik nagy érvelő Szent-Györgyi Albert szavait idézte: ne szecskával tömjük a gyerekek fejét, arra ott vannak a lexikonok. Lelkesítő igazság lakik ebben is.

Csakhogya!

Eszébe se jut a gyereknek megnézni a lexikont, ha azt se tudja, mit keressen benne. A könyvtárba se megy el, ha rá nem szokik gyerekkorában. Nagy íróink nem győzik mondogatni, első tíz esztendőnk határozza meg teljes életünket.

A leghangosabbak egyik érve, hogy a kinti iskola valóságos üdülés a mienkhez képest. Játszva lehet kitűnő, aki tőlünk megy oda. Kőkorszaki már a régi mondás, de betokosodott eszemmel még mindig ezt vallom: amit nem tanul meg Jancsi, nem tudja azt János. Akármelyik pontján él is a Földnek. Akinek fejében gyerekkorban nem pörögnek föl a fogaskerekek, biztosan elgárgyul nyolcvanéves korára.

Ellenben: mit nyerünk vele, ha az egész világot el tudjuk látni kikalapált fejű tudósokkal, itthon viszont koldusszegények maradunk? Érdemes ezért koravénné tenni nemzedékeket? Ebben igazuk lehet, nem biztos, hogy érdemes. Ki kellene mondanunk balfácánságunkat, amiért nem tudjuk itthon kamatoztatni tudásunkat, és ideje valóban eltüntetnünk a lelki nyomorítás módozatait. De nem úgy, hogy elkezdjük nem megtanítani Jancsit.

Clinton elnök semmit nem tudott arról, hogy némelyek amerikai divat szerint akarnák átszabni iskoláinkat is. Nem szeretek politikusra hivatkozni, mert minden politika múlandó, de különbejáratú eszével belátta, gyöngévé törpül hatalmas országa, ha fiai rosszul nevelődnek. Eddig megvették a legkitűnőbb fejeket, és amikor az egész világ dolgaiban kellene dönteniük, középszeren ballag, aki ott született? Éppen jókor szólalt meg. Már-már hozzájuk akartak csatlakozni, akik ugrálni szeretnek: egyik karámból ki, másik karámba be. Nyugathoz pedig nem az alvégen kellene csatlakoznunk, inkább a felső traktusban.

Az is megeshet, bizonyos dolgokban ők közelednek majd hozzánk.

Marad a gyerek

A könyvnapon láttam több kedves gyereket, kettő közülük most akar kicsike írásom nagy hőségé válni. A nagyfülű világban a hasonló korúakat kivitte anyjuk a földre, mert neki kapálnia kellett, és voltak olyan kemény idők is, amikor gödröt ástak nekik, hogy el ne bócorogjanak. Föltételezem, ezeket a csöppsegeket is azért hozták magukkal jó szülők, mert nem tudták hová tenni.

Tündérszép cserfes kislány állt meg József Attila szobra előtt. Hiába szállították le a föntebb való években a magas piederstálról alacsonyabbra bronzba öntött költőnk, Pöttömke alulnézetéből mégiscsak óriás ő. Tekergette a nyakát, el is kezdett pörölni vele, körülbelül úgy, ahogy vele pöröl otthon a család. Még a két kezét is csípőre tette, ahogy ott tartja a szoboremlék is! Szegény költőnk tűrte, szeme se rebtent, pedig biztosra veszem, ilyet még nem látott.

Rövid idő után megint oda néztem, tündérszép Pöttömke új játékot talált. Legnagyobb illuzionista a gyerek, költőnk két bokája közé valami lábcsővét képzelte, és főzni kezdett benne. Harangoztak éppen, ideje is volt. Adott magára, a belevalót futva szedte össze. Minden bokorról tépett egy marék levelet, és ügyelt rá, a füvek mindegyikéből is legyen benne. A gyermeklángfű legelőszőr, de nem akarom elvinni a nótát a füves gyógyászat felé. És közben be nem állt a szája. Már nem pörölőleg, csak rendesen. Illúzióból tüzet is gyújtott alája, és meg is kavarta, hogy oda ne égjen.

Csak nem utcai közkonyha szakácsnője akar lenni ebből a lánykából? Szegény bronzköltőnk a tűz se égette meg.

Másik gyereket is ide vetett a sors, de néhány méterrel arrébb tette le, ahol már reklámozott a hangszóró. Akkora ricsajt, mintha mindenki töksüket lenne. A legnagyobb gázkitörés csinált ekkorát, emlékszem rá. Már nem is a fülével hallotta az ember, a mellében és a gyomrában dohogott. Akkora büne nem lehet még Zsoltikának, hogy ilyen iszonyatos büntetést érdemelne, ennél fogva azt képzelhette bele álmatag illúziójába, hogy a világ legédesebb pontja a hangszóró töve.

Könnyű kis túrakocsiban hozták, és árnyékban hagyták. A hangszóró tornyának lenne a legjobb fényvédő faktora? Megnéztem közelebbről is. Földugót nem használt, és a hangtompító fülvédőt is otthon hagyták. Teás cumiját rágtá álmában is. Arról, sajnos, nem tudok semmit, a decibellel már nem mérhető - inkább hektobel(?) - hangerő közben miről álmodott, de mosolygott hozzá. Azt pedig tulajdon anyja se tudhatja, mekkora süketülést idéz elő benne majd vénsége előtt három évtizeddel! Legkedvesebb gyerekük édes álmát őrizte a ricsaj a könyvhét reklámozott üvöltő árnyékában.

Helyszíni közvetítés

Népünnepély mostanában a diplomakiosztás, akár a ballagás, vagy a katonai eskü. Fölkerekedik a nagy család apraja-nagyja, hogy ott legyen, és jót egyen. Ahol mi jártunk, legalább háromezren voltunk, és néztük, hogyan járul utolsó kézfogásra legalább százötven végzős. Kített magáért Szent Péter, az idei nyár első legmelegebb napját lőtte le ránk, éppen neve napján, ennél fogva eltikkadt emberekkel volt megrakva minden fának az árnyéka. A mentő csak egy emberért jött ki, a legvégén.

Jó nekünk, mert két himnuszunk is van. A Kölcseyét énekelték először, annak rendje és módja szerint, hanglemezről persze, mert az éneklőképes lakosság nem hajlandó mostanában nyilvánosan dalra fakadni, és a Szózatot a végén, hogy mindenki tudja, vége a misének. Annyi azért belénk vésődött még az éneklős korszakunkból, amikor elkezdenek szállogatni a hajlított dallamok, vigyázzba merevedik férfi és nő.

Föltűnik ilyenkor, ha valaki táncot jár.

Ahol már vége az enyh helybe búvók társaságának is, ott áll korunk gyermeke, és természetesen telefonál. Nem halljuk, hogy kinek, nem tudjuk, hogy mit, de ennél fontosabb most nem lehet. Ámbár éppenhogy nem áll, hanem táncot jár, de úgy, hogy meg nem áll egyetlen pillanatig se.

Amikor mi voltunk diákok, kezebeli pálcikára kalapálta rá a Gazsi gyerek a bokszoszkatula födelét. Szepesit utánozva helyszínről közvetítette a futballmeccset a humoros műsorban. Fontos volt a szünet nélküli hadarás, és a teljes testmozgás. Az a gyanúm támadt, amikor az éneklőket már a balsors tépte régen, valahová helyszíni közvetítését küldi a fiatalember, teljes odaadással.

Fölvilágosított a család egyik tagja, hogy rossz nyomon járok. Csak annyit kellene tudnom, hogy szombatnap van a hónap végén, egyetlen perc tizenkét forintba jön csupán. Begyöpsődött eszemmel mégis azt hajtogatom, a Himnusz az himnusz, tudnia kellene mindenkinek, hogy akkor nem táncórát tartunk. A család másik tagja viszont azt kérdezi, hová tettem mindenre figyelő eszemet? Ki lenne hajlandó fogadni butaságában ennyire verhetetlen férfiú szavait? A harmadik családtag erre tesz rá egy lapáttal:

- Azt hiszitek, tudja, hogy ma szombat van?

Arcvonásairól ekkora értelmet senki le nem olvasott. Ha netán mégis olvasni akart volna, egészen más szövegek tűnhettek volna elő róla, meglehetősen kevéske szókinccsel. Aki műszaki főiskola kertjében ilyen ábrázattal telefonba nyitja száját, és ennyire aprózza lépéseit, mindenképpen azt példázza, ha nem jutottam is közéték, különb vagyok mindnyájatoknál. És amikor eljött a Szózat ideje is, ifjú pasasunkra ugyanúgy rájött a tánclépéses karattyolás.

Űrharkály

Maradandót alkotott az a nem tudom hány harkály, amelyik az amerikai űrközpont házatáján kezdett el kopácsolni: belekerült a világ hírkeringésébe. Azt se tudom, megesett-e ez már valaha is, akármelyikükkel is.

Istenem, a harkály is ember, megesik vele is, hogy öregedvén romlik a füle. Elkezd kalapálni hegyes csőrével a habszivacs borítót, és azt hallja ki belőle, félelmetes mennyiségű kukac lapul alatta. Akár a pudvás fát vágná, már nyújtja is be enyves nyelvét. Csalódottan billegteti bóbitás fejét - remélem, az amerikainak is van valami bóbitára emlékeztető sapkája -, arrébb ugrik, és megint kalapál. Annyira domesztikálódott már, nem zavarja a böhömnagy gépek hatalmas zaja, neki a koszt a fontos.

El is kellett halasztani miatta a világra szóló űrrepülést.

Gondolom, először a nappali űr vette észre, és elkezdte hajkurászni. Magas torony az űrsikló, semmi hessentés el nem zavarta. Ha sistergő petárdát lőttek el mellette, legfőljebb meghúzó-dott, és a szünetekben dolgozott tovább. Azt sem tudhatom, státusilag dolgozik-e űrhajósokkal virtigli madarász, de mindenesetre került valahonnan az is. Azonnal eszébe jutott, minden madarak leggyűlöltebb ellensége a bagoly, indítványozta tehát, „ellen-rakétaként” baglyokat kell oda telepíteni. A bagoly azonban olyan állat, semmi földi parancsra nem engedelmeskedik, csaléteknek pedig nem eresztettek oda egy sereg egeret - lehet, hogy nagyobb falatokat rágtak volna ki a habból -, azt ajánlották tehát kellő konzílium után, a műbagoly is megteszi. Ahogy a cseresznyefán szemtelenkedő veréb is elrémül, ha kígyóutánzatú akármit raknak ki elé. Hamar beindították a műbagolygyártást tehát, és ha már úgyis sablon szerint megy, kismilliót hozattak. Gondolom csak, nem tudom, az is habszivacsból készülhetett, de annyi esze azért maradt a harkálynak, nem vizitálta meg mindegyiket a csőrével. Inkább pimaszul hergelte, ahogy ösztöneivel megszokta, aztán arrébb szállt. A túlbuzgalomban oda rendelt léggömböket már figyelembe se vette.

Valahogy így történhetett. A legelső híradásokban azonban legfőljebb egy harkálpár szerepelt, és ezt el is lehet hinni. Nem szokott a harkály kalákában kalapálni. A következőkben fölfedezhető a hírszerkesztők óvatos buzgalma. Ekkora monstrumhoz két kicsi harkály irtózatosan kevés, megadták a módját: „elszaporodtak a harkályok”. Hogy sereglyrajra emlékeztető módon szaporodtak-e el, azt nem mondták, a lényeg a szaporaságon van. Vakulj, magyar, mondtuk volna mi, ha nálunk megeshetne ilyesmi. Harkályunk még csak akadna hozzá, az űrhajónk hiányzik még.

Valamelyik hírfordítónknak aztán megint föltűnt, baj van a többes számmal. Cserében megcsalatásunkért, megmondta pontosan, 205 lukat ütöttek. Ezt teszi az űrhajózás pontossága! A fatengelyes időkben még lehetett olvasni olyan hírt, amelyben a több mint hat szerepelt. Mondjuk hat és fél? Itt nem volt elég a több mint kétszáz sem, ide hajszálpontosság kellett. Nyilván a habszivacs-bevakolók leltárából írták ki.

Milyen a madarász? Remélem, javaslatba hozta, legközelebb, ha nem formázza az űrsikló az igazi siklót - lásd a cseresznyefa verebeit -, akkor űrbaglyot kell fölereszteni. Mivel azonban akkora lenne, harkályszemmel föl se lehetne ismerni, az is megtenné, ha bagolymatricákkal ragasztanák körül. Legfőljebb öltögetné rá a nyelvét, esetleg számárfület mutatna, de rá nem szállna.

A fűzfa halála

Sírtunk-ríttunk és nyerítettünk huszonvalahány évvel ezelőtt, amikor bevándorlóként kószoltunk a lakótelepi létet. A panel ugyanúgy fölforrt akkor is, ahogy azóta minden évben kemencévé válik, és az építési leleménnyel egybemosott udvarok és utcák fátlan sivatagának a látványa emeleket rakott ránk rémületből. Ki lehet ezt bírni? Néhány éves késéssel - mert mi a mindig késők népe vagyunk - megjelentek a faültető brigádok, és úgy hányták bele tökszáraz tavaszon a csemetéket a gödrökbe, biztosra vettük, egy se ered meg közülük. Már akkor jobban alkalmazkodott a növényvilág a mostoha körülményekhez, mint mi, mind megszokta az élet viszontagságait. Csak a buszmegállók köré nem tettek semmi fát, nehogy elfeledjük, hogy volt itt sivatag is.

Bölcsesség látszott a fatelepítők rendszerében, mert szépen komponált kotta szerint dolgoztak. Ültettek gyorsan növe nyárfákat, amelyek zömét nem sokkal később fűrésszel irtotta az átkos allergia, és hasonlóképpen fürgén növekvő fűzfákat, nyilvánvaló igyekezettel, hogy a lehető leghamarabb jussunk árnyékhoz. Közbe-közbe tettek egy-két juhart, vadgesztenyét, néhány hársat, itt-ott még tölgyfát is. Könnyű volt rájönnünk a szándékra: ha majd fejsze alá érnek a fűzfák, nem nulláról kell indulniuk a tartósabb fajtáknak.

Sűrűségi gondok azonban akadtak. Ahová tettek, sokat tettek, ahová viszont nem jutott, ott maradt a sivatag. A többször emlegetett buszmegállókban is. Ráírtuk a tervgazdálkodás szám-lájára: az a fontos, hogy darabra megvan. (Senki nem számolt utána darabra se.) Nagyobb gond, hogy a fűzfa is képes gyökeret eresztetni a lelkekben. Amikor ki akarták vágni őket, hogy helyet adjanak a többinek, az ott lakók állták el a favágók útját. Csak a testemen keresztül! Ennél nagyobb hálát nem várhat tőlünk még a fűzfa se. Akkor se, ha szűnyogtelepekké váltak, legnagyobb nyári ellenségünk pedig a vérszívó fenevad. A hála legalább annyira vak, mint a szerelem, maradtak a fűzek.

Csakhogy a fűzfát nem csak a szűnyog lakja meg, puha törzsébe betelepleszenek a férgek is. Amelyik a mi ablakunk előtt áll, azon egész harkálycsalád nevelkedik, kosztjuk bőséges, kopácsolhatnak kicsik és nagyok napestig. Aztán jött egy vihar, ledöntötte a legnagyobb ágat, de azért fönn maradt. Jött a másik, az meg rádöntötte a kisebbet. Látni lehetett, belülről rosta lika az egész fa.

Észrevették legalább három év múlva ezt is a városkertészet emberei, eljöttek, és körülnyesegették a beteg fákat. Láthatták volna, ha hivataluk lenne a látás, hogy tövétől a hegyéig ocsmány férgek tanyája mind, de csak annyit vágtak, amennyit muszáj. Hosszú csapra metszették a legszárazabbat is, mintha metszenének őszibarackot.

A természet ereje példát mutat. Amikor már csak tenyérnyi ép héj van, akkor is szállítja az éltető nedveket. És szaporodnak tovább benne a férgek vég nélkül. Csak az ember kezd hálátlan lenni. Örül ugyan a szíve, ha harkály kopogtat az ablaka előtt, de elkezd sajnálni az árnyékban senyvedő, szűnyogot se nevelő, értékesebb fákat.

A vége az lesz, kimúlik a fűzfa, és megmarad a féreg.

A markaláb

Aki Móra írásaiban találkozott vele, markolábnak mondja, de a Szegedi Szótár emígy ismeri. Rémséges figuraként jön elő Móránál is, a gyerekeket ijesztgették vele, a Kálmány-hagyaték azonban csillagászati termékként említi. Hol a Holdat eszi, hol a Napot, amikor azoknak fogyatkozásuk van. Más észjárás szerint megmaradó peremét fogja körmeivel, hogy le ne essen az égről.

Kiveszik ez a szó is beszédünkéből, ahogy a csutak, a csutora, a csúváros vagy a csóva kiveszett. A kutya csóválja a farkát, ebből lehetett a csóva, mondja a mai gondolkodó gyerek, és eszébe se jut, hogy lánggyújtáskor kellett csóválni a pislákoló tüzet, hogy életmagra kapjon. Baráti társaságban körkérdest intézett valaki nemrég, senki nem tudta megmondani szótár nélkül, mi a markaláb. Annyit biztosan mondtak, nem szarkaláb.

Napfogyatkozás volt a napokban. A régi rege szerint a Napot ette a markaláb. Megette az a kormos üveget is, annyira falánk lett a természete.

Amióta az eszemet tudom, minden napfogyatkozást kormozott üveggel néztünk. Tehettük, mert nem tudtuk, ózonluk is van a világon. A kormozás visszatartja ugyan a látható sugarakat, de a láthatatlanokat nem. Amíg azt hihettük, hogy tökéletesen zár az ózon, nem bajlódtunk vele, most azonban a tudomány kiütötte kezünkéből ezt a műszernek se nevezhető alkalmi valamit. Ha a szemünk elé tartjuk a gyertyafüstnél bekormozott üveget, kitágul a pupillánk, a nagyra nyitott kapun pedig annyi láthatatlan sugár megy be, nem ússzuk meg szárazon.

Mondja tehát intelmeit a közszolgálati rádió. Se napszemüveggel ne kísérletezzen senki, se kormozott üveggel. Valami speciális szűrőt emleget, de első hallásra tudom, nekünk olyan nincsen, ezért meg se jegyzem a nevét. Abban ugyan erősen bízom, addig még kitalálok valamit, de előnt az aggodalom is: nem tudom embertársaim tudomására hozni. Pedig ahány ember van ebben az országban, mind kíváncsi lenne rá.

Közben mondja a rádió tovább a magáét, kicsit se zavarja, hogy az emberiség javára gondolkodom. Most éppen ott tart - szabad tolmácsolásban mondom -, semmi vész nincsen. Ott a planetárium, készenlétben állnak valamennyien.

Ha százszor hasítottak volna kettőbe, akkor se jutott volna eszembe. Pedig valóban ott a planetárium. A baj csak az, hogy ezerszámra vannak még falvaink és városaink, amelyekben fia planetárium sincsen. És a természet örök átkaként még mindig milliószámra élnek benne emberek. Ha mind odamenne az egyetlen planetárium elé, biztosan nem lenne planetáriummunk. Ha netán mégis, kiállnának a pártvezérek is, és ott követelnék, hogy Horn Gyula mondjon le. Ebben az egyben megszólalhatnék magam is, de itthon is megtehetem. Most mégis inkább a napfogyatkozásról van szó.

Megint tévedtem, persze. Elfelejtettem, hogy Budapestország vagyunk.

Az emberiségnek azonban támadt mentőötlete. Megvárta a napnyugtát, és amikor már vörös búcsút intett, csodálhatta fogyatkozását. Az ablakunkkal szemben van egy vénnek se nevezhető diófa. Annyi gyerek mászott föl rá, majdnem leszakadt a koronája. Mind a csodát nézte.

Hogy közelebb legyen hozzá.

„Fogházba befogadtatott...”

Eljött hozzám egy garantáltan tisztafejű ember, jóval idősebb nálam. Azt akarta mondani, hogy nem hős. Az első fordulóban hét évi kényszermunkára ítélték, aztán három évre levették. A háromból időközben mégis hatvanhat hónap lett - majdnem a duplája -, mert a kényszermunkának az volt a természetrajza, hogy senki nem tudhatta, mikor lesz vége. Elővette 1952. május 18-án kelt elbocsátó levelének másolatát, abban áll ez a kenetes formula: „a fogházba befogadtatott 1946. november 14-én”. Nem becsukták, csak befogadták, és a végén mégis majdnem hat év lett. Amit az ÁVO a fejébe vett, holmi bírói ítélet ki nem vette belőle.

Azt mondtam neki, ha megírnám, háromezer ember kérné másnap, az ő keserves sorsát is írjam meg. Lehet, hogy mind megérdemelné, de három évig betű se maradna másra. Könyv kéne ide, de éppen a könyv se kell senkinek.

Közhely: életének minden napja regény. Azt azonban szívesen ismétlem, amikor özönével teremnek a hős-önjelöltek, egyikük se érzi magát hősnek. De ezt is név nélkül.

Itt él Szegeden, noha Pécsen volt középiskolás, amikor letartóztatták. A hat év alatt annyi helyen járt, IBUSZ-körútnak is beillene a mai világban. A szegedi börtönnek is lakója volt. Így nősült szabadulás után a börtön tövéből.

Bulgárkertészet volt a fegyház mögött, ott dolgozott a kislány. Törülközőt csavart rab kezére, úgy írta neki levegőbe tükrírással a titkos üzeneteket. Mind eljutott oda, ahová kellett.

Közelről nem is látták egymást.

Szabadulás után igazi levelet írt neki, aztán el is jött. Ugrált a szíve is, amikor becsöngetett. Kinézett egy asszony, megmondta, kit keres. Bekiáltott a házba, kihajolt az ablakon a kislány. Nem ismer meg? Soha nem láttam. Elkezdett írni neki a levegőben, visszafelé.

- Maga az?

Több, mint negyven éve házasságban élnek. Három gyermekük van.

- Szokott a börtönről álmodni?

- Ott lakunk mögötte, úgy ki van világítva éjszakánként, mint a Halászbástya Pesten, de róla soha nem álmodtam.

Sokszor megkérdezik, megérte hat esztendő ülnie? Nem érte meg. De ha bele nem keveredett volna abba a kicsinált pörbe, Szegedre se jutott volna el, és a kislánnyal se levelezett volna a levegőben. Akkor pedig a legjobb feleség, és a legszebb három gyerek se lett volna meg.

A boldogságnak mindig ára van. Ki tartja számon azt is, hány boldog élet ment tönkre mások miatt? És ki tudna a történelemben igazságot tenni?

Kipipáltuk Párizst

Virágba borult Párizs a tiszteletünkre. Itthon még csak mozdult a vadgesztenye rügye, amikor elindultunk, ott már virágzott. Az alma is!

Húsvétkor mentünk, és ennek haszna is van, meg kára is. Haszna, hogy a tisztességes párizsi elhagyja otthonát ünnepeken, tehát elmarad a nagyvárosi nyüzsgés. Kára viszont, hogy igazi párizsit talán nem is látunk. A szerelem tünderei importcikként kínálják bájaikat fekete, sárga, vietnami, kínai kiadásban - magyar közöttük a csemege -, és bevándorlók adják ételeinket is, italainkat is. Ott nem kidobó legények, inkább bedobálók vannak: az utcáról akarják mindenáron beterelni a férfinépet a kéjek barlangjaiba.

Barátilag intettek induláskor, Clemenceaut ki ne hagyjuk. Állítólagos atyai sértettsége miatt állt bosszút az egész magyar nemzeten a trianoni első döntéssel. Sokan írják be nevüket úgy egy ország gyászkönyvébe, hogy egyetlen emberére haragszanak csak olthatatlanul. Szobra útbaesett jövet-menet, de világos nappal senki nem merte elővenni méretes haragját. Volt, aki képes volt két fa közül az egyiket kinevezni békeficamító francia miniszterelnöknek, és gondoskodott róla, szárazon ne maradjon. Versaillesben, a kis-Trianon némaságában vettük észre, mennyire sír ennyi idő után is mindnyájunk cipőtalpa. A magyarok siratófalát is rendszeresen csutakolják, mert a honfiúi buzgalom mindig teleirkálja.

Hamar eljutunk arra a fölismerésre is, hogy annyi kifícamodott eszű embere az egész világnak nincsen, amennyi itt összezsúfolódott. Építészekre, szobrászokra és főstőkre gondolunk elsősorban, de az irodalmat se szabad kihagynunk. Az építészetet akkor mentjük csak föl, amikor a szuperpéldák láttán eszünkbe jut, ez az a művészet, amelynek kísérleti terepe is az utca. Kiegészítjük hazai bölcselkedőnk szavaival is: minden rendszer rajta hagyja ujjlenyomatát a városon. A legkiáltóbb hóbort maga az Eiffel-torony, de azért hősiesen megmásszuk azt is.

A múzeummérgezés első nap elért bennünket. Térdig lejárta a lábunkat napestig, és másnap újra kezdtük. Idegenvezetőnk azt mondta, két és félmillió csapszeget vertek bele az öreg hölgybe - családiasan így becézik az Eiffel-tornyot -, de úgy tűnik, legalább ennyi múzeuma is van. Elismeréssel adózunk a nagy tervezőnek, mert az a sok csapszeg előbb az ő fejében termett meg, és utána ment át megtermékenyítőleg a hölgybe, de a múzeumszaporításról csak az jut eszünkbe, még mindig nem jutottak el a mi színvonalunkra. Pénzhiány miatt még mindig nem akarják korlátozni láthatásukat. Fogadott bennünket személyesen Mona Lisa - bájosan mosolygott le ránk az előtte nyüzsgő áramlásban - és a Milói Vénus is, Napóleon már csak csúfos ráadás volt tengernyi kínokat hozó világuralmi hóbortjával.

Megérte? Régtől látni akartam, tehát meg. Öröm kimondanom, hogy Párizs tiszta Szeged. Szépségében is. Ha a kivezető táblát is észrevettük volna, megkértem volna buszunk vezetőjét, addig álljon csak meg, amíg kipipálom. Erre se maradt időnk, fejben cselekedtük csak meg, jelezve: ide is eljutottunk.

Párizs szemete

Szeméttel ugyan annyira jól el vagyunk látva, még a szomszédba se kell mennünk érte, nemhogy Párizsba, de ha már ott jár az ember, megakad rajta a szeme. Mondtam az előbb, Párizs tiszta Szeged. Városépítési szempontból annyira rokonok vagyunk, akár testvérvárosunkká is fogadhatnánk, noha tudjuk, ő volt a mi példánk, és nem mi az övé, mégse gondoltam volna, hogy a rokonság a szemétre is értendő.

Mentünk, mendegéltünk a Champs Élysées-n, és nem voltunk egyedül. Ha azt mondom, félpercenként képes volt elszakadni akárki az egyébként szorosan összetartó hazai csoporttól, és fél órába is beletellett, amíg megtaláltuk a nyájtól elbitangolót, újdonságot se mondok vele. Pedig ez csak az egyik járdán volt kipróbálva. A „lúkorzó” - most már autót - megszámlálhatatlan kocsija csak ráadás. Majszol valamit mindig ez a sok ember, annak pedig maradéka szokott lenni. Ha más nem, a csomagolója.

Keresem a szemetest, itthoni reflexek szerint, és meg is találom, csak áramlási sávot kell váltanom. Ilyenkor fenyeget legjobban az elbitangolás veszélye. Ennyire könnyen ráakadtam? Párizs mégiscsak Párizs. Arról vettem észre az elsőt, és utána a többi, hogy szemétkupac van mindegyik körül. Nem benne, mellette. Mindegyik gyalogkuka erőszakkal van betetejezve. Hogy bele ne essen az eső? Csöndes járású járdasöprő csodagép keresi az egerutat az özönlő tömegben, két nagyobb tartályt is visz magával, és ünnep ide, ünnep oda, formás bevándorló leányka szállogat le róla, és tulajdon kezével rakosgatja a szeméthyűjtők mellékletét a magáéba. Lépünk párat, jön a másik, az is ugyanezt teszi.

Dehogy az esőtől védik! Robbantottak egyszer, és a szemétre való hitvány emberek a szeméttartóba rakták bele bombájukat. Meg is dermedtem mindjárt: ha ebben az áradatban csak egy pukkanás is történne ismét, százakat vihetne el a mentő, vagy a temetkezési vállalkozó. Bölcs intézkedés tehát, meg kell akadályozni, hogy bomba jusson beléjük.

Más utcákon is jártunk, a dupla ünnep legelső tapasztalata, hogy szemét hátán szemét ott is. Ahogy itthon Főlsővárosból Alsóvárosba kergeti szél, kisodorván a nagy kotlákból is, ott kotla nélkül is megteszi. Annyi azért Párizs javára szól, hogy ott vízöblítések az utcák. A járda mellé sodort hulladékot egyszerűen elmossák. Ki fizeti ezt? Mintha ott még nem találták volna föl a vízórárt.

Ide jutottunk, kedves szemetes robbantók! A világot tudjátok már szemétben fetrengővé tenni.

Plakátot nem láttunk csak, ami a tisztaságra intene. Azért, mert a szemét és a szemét a franciában szójátékként se jön elő: Nem bántja a szemét? Szemét!

De ott nagyon bántja.

Csillagfosztás

Nincsen ennek semmi köze semmiféle politikai csillaghulláshoz. Egy évvel ezelőtt soroltak ki a véradók közül, akkor még csak kilencéves túlélésem jutalmaként. Azt mondta a Doktor Bácsi, hiába ajánlotta nagyon híres professzorom is a véradást, aki a hajdani műtétet elvégezte rajtam, az ő törvényük más, és a saját érdekem is azt kívánja, hogy ne fogadják el egyébként dicsérendő igyekezetemet. Bánatomban megírtam, hogy miközben kiestem a rostán, aközben születésnapí fölköszöntőt kaptam, mint véradó, a véradóktól. Föltehetően ugyanazzal a számítógéppel írták, amelyik az elutasítást rögzítette. Nem tudta a jobb kéz, mit csinál a bal.

A véradók igazgatójától kaptam rá kedves hangú levelet. Vigasztalt, ahogy tudott. Azzal igyekezett megnyugtatni, ugyanaz a testület őt magát is kisorolta már.

Szívből sajnáltam. Derékfájós ember tudja csak úgy sajnálni a derékfájós orvost.

Tartozni azonban se húsz fillérrel, se fél szóval nem szeretek senkinek, és véradósságomat mindenképpen törlesztenem kéne. Édesanyám sokszor kapott, amíg élt.

Idén a belgyógyászati klinikáról kértem igazolást tüzetes és sikeres kivizsgálás után, amelyben az állt, hogy időszakosan adhatok vért. Mentem is mindjárt, nehogy a pók beszője időnap előtt.

Megállék megint a titokzatos számítógép előtt, nem minden izgalom nélkül. Kérdezi a kedves hölgy azonosító adataimat, bepötyögteti, és meglepetéssel mondja: de hiszen Ön ki van sorolva!

Mondom neki, pörújrafölvétel ügyében jöttem.

Sajátkezűleg vezetett be a Doktor Bácsi elé, aki tavaly elutasított. Neki is mondtam, jártam már itt egy évvel ezelőtt, és lám, most ő is mosolygott.

- Mivel lehetek szolgálatára?
- Sajnos, el tetszett tanácsolni.
- És mit tud fölhozni mentségére?
- Engedélyt kaptam rá.

Meghallgatott jóságosan, és azt mondta, természetesen semmi akadály a ezek után nincsen, csak meg kell keresnie azt a számítógépes valakit, aki a nevem mellől a megkülönböztető csillagot ki tudja ütni a gépből. Erről a csillagról van tehát szó.

Külön kísérettel mentem be a véráldozati bárányok termébe, ahol állandó és kedves mosolygások közben megcsapoltak. Billegő masina szédítette a tasakba csurgó véretem, nehogy időnap előtt megaludjon.

Ment minden, mint a karikacsapás. Sokkal jobb így, mintha kutyák nyalnák föl.

Amikor már a kegyes jutalomnak számító kicsike étel és ital elfogyasztására indultam, akkor találkoztam össze a véradós professzorral, aki vigasztalni igyekezett. Soha jobbkor! Illendőképpen bemutatkoztam, és emlékeztettem egy évvel ezelőtti levelére. Jól megnézett magának. Emlékezett az esetre.

- Kedves Professzor Úr! Most Ön következik!

Nem egészen értette.

- Együttérző levele ellenére nekem sikerült kimosakodnom a csillag árnyékából. Már tudom a módját, ha gondolja, szívesen segítek!

Nevetve mondta, ilyen makacs emberekkel jó találkoznia.

A papné

Erre, erre, Hölgyek, Urak! Épületes ökörség van kibontakozóban! Ilyet még nem láttak, ilyet még nem pipáltak!

A legdemokratikusabban döntötték el, hogy kicsike hazánkban a legszebb nyelv a pesti. Ezerig menő szavazatok igazolják, vita tehát nem lehet.

Nehezen fordul ekém a barázdába, hogy valami kicsike árkot is eléje húzzak a legújabb áradatnak, de rácsapok a szürkére.

Gusztus dolga. „Minek a szőke énnékem, mikor én a barnát szeretem?” Vagy fordítva szól a nóta? Van, akit a feketéért tör ki a nyavalya, van, aki a vöröset imádja. Pacalpörkölttel némelyeket ki lehet üldözni a világból, mások viszont a világ végére is elmennek érte. Tessék megszavaztatni az emberiséget, milyen a legszebb nő, és melyik a legjobb étel!

Ha az egész országot megkérdezték volna, hivatalos népszavazáson, és el is ment volna mindenki - engem itt is kivéve -, akkor majdnem lett volna rá elfogadható magyarázat, de a kérdést az se döntötte volna el. Hülyeségben tudunk mi állandók lenni. Mi, szerencsétlen-szerencsés vidékiek se tudnánk kibökní, a palóc a szebb, vagy a „vazsmegyei”? Netán a „bíkísi”? A szögediről ne is beszéljünk! Sajnos, mondom én, egyre inkább valamennyi közös törekvése, hogy megszabaduljon ősei szavaitól, és szavai dallamától, mert azonnal ráismernek. Ha netán őket kérdezik, szemtől-szembe, szóban vagy papirosra, a vidéki öntudatot azonnal eltakarja az áhított székesfővárosi máz.

Mit szóljon akkor a bennszülött pesti?

Hozzá van szokva, hogy Pest az Pest. Ott minden más. Ott minden jobb. A fizetéstől kezdve az ingyenes szemétig. Amit legtöbbször a vidék nyakára visznek. Amit ott „fönt” a kutya elpotyogtat, az is különb, mint itt „lent” a csokoládé. Hogyne lenne a szava is a legeslegszebb. Hogy nyelvészek hadakoznak elviselhetetlen hanghordozása ellen? Átkos örökségünk, hogy a legjobb nyelvészek vidékiből lesznek, de most végre megfordul a kocka! Most végre saját kezébe veszi a nemzet saját nyelvét!

És leteszi a pestiek elé?

Drága a hús, drága a kenyér, drága a tej, drága a benzin, drága a hideg, drága a meleg, még az olcsó is drága, most a legjobb bedobni ezt a világnagy zöldséget.

Amíg ezen rágódnak, addig se szidják a rendszert!

Tudomásom szerint mostanáig senki nem ment panaszra a teremtőjéhez, amiért a fejébe csökkentett adagot adott észből. Mindent magunkhoz mérünk: ha valakinek netán több lenne belőle, az kiköpött bolond már. Legjobban mégis azt szeretjük, ha mindenki kisebb nálunk. Pesti embernek kizárólag a pesti szó a legszebb. Az összes többi kárhózat.

Ha nem így lenne, nem beszélne.

Kinek a pap, kinek a papné. Ismeri mindenki a szabad választás titkát. Most végre egybehangzóan mondhatja: nekem a pap.

Azért a legjobb ellenzéki fordulat mégis: nekem meg a papné.

Központban

Fösti magát, aki azt állítja, nem szeret központban lenni. Úgy van megalkotva az ember, hogy mindig jólesik neki, hacsak erőszakkal be nem magyarázza magának az ellenkezőjét. Többek között azért van ez, mert a személyes névmások is ezzel kezdődnek: *én*! Az igaz, némelyekbe akkora szorult belőle, hogy kilóg a lába, és ezt már hencegésnek, sőt erős önzésnek mondjuk, de nyelvtanilag jó. Ha pedig ezzel kezdődik a mi világunk, akkor minden tőlem van jobbra, vagy tőlem balra, tehát *én* vagyok a központban. Ha lefelé és fölfelé is nézem, akár a keresztretjvényben, akkor is *én* leszek középen.

A többes számban is ugyanaz a rendszer. Az első a *mi*! Mivel ebben benne foglaltatik az *én* is, sőt sok *én* van benne egybefűzve, a legtermészetesebb, hogy minden tőlünk van - tehát tőlem is! - jobbra vagy balra, lefelé vagy fölfelé. Baj csak akkor van, ha ennek is kilóg a lába.

Némelyek ezt már lólábnak mondják.

Ne kövessenek meg érte, ha egy kicsit meredek tájakra futok. Úgy látom, nincsen az a párt, amelyik ne ennek a logikának a rendszerében élne. Mindegyik középre teszi magát. Az is, aki jobb-középnek, netán bal-középnek hirdeti magát. Kimondva-kimondatlanul az is benne rejlik ebben, mindegyik azt hiszi, vezetésre leginkább ő termett. Kimondva azonban mindig *mi* az az ő.

Abból még nem lenne baj, ha valóban *vezetni* akarná a többi, de a lólábas változat már *irányítást* említ. Lényeges a különbség a két szó között, a vezető maga is benne van a mozdonnyban, minden balesetnek legelőször esik áldozatául, az irányító azonban nem utazó, ő legtöbbször otthon maradván dirigál. Ha baleset történik, nem töri a nyakát. Csak a hírért hallja, ha meghallja egyáltalán.

Minden belső harcnak ez a mozgatója. Aki szilárdnak érzi maga alatt a talajt, mindenáron ki akarja taszigálni a többi a középső körből. Meg is határozza a sorrendet. A koalíciók így köttenek. Amelyik kimarad a pikszisből, ellenzéknek mondja magát. A pikszispárthoz hasonlóan azonnal sorrendet állapít meg ő is, magából kiindulva természetesen, és azonnal azon rágódik, kivel tudna együttműködni. Ha talál némi kapaszkodót a másikban, akkor kinyújtja érte a kezét, és egy darabig szövetségben marad vele.

A finnyásabb azonban csak magát érzi tisztának, és nem hajlandó fél percre se megfogni azok a kezét, akik hangosan ki nem nyilvánítják, egyedül ő a király, még köztársaságban is.

Ne pártoskodjunk azonban mindenáron, mindenféle más csoportosulásra is érvényes a tétel. A vallásokra is. Az utolsó ítéletnél is magukat tudják csak oda képzelni az Úr mellé. Föltalálták az egyszemélyes mennyországot. Az összes többinek a pokolban a helye.

Az ökumenizmus legfőbb családokban valósulna meg, de ott sincsen, mert legtöbbször mindenki ugyanazon a hiten él. Bármely tagját rossz lenne a rosszabbik oldalra tolni.

Nyelvészeink ugyan vannak, diktátorhajlamú is akad közöttük, ugyanúgy, mint bárhol, hiszen őket is ugyanazok a névmások vezérlik, de ezt a nagy gondot semmi belső szabállyal nem tudják ellensúlyozni.

Névmásaink reformját még nem hirdette meg az emberiség.

Még egy külföldi

Rudit most tessék Rüdinek olvasni, mert a hollandok így ejtik, és Rudi holland. Van egy kicsi hibája, de ne tessék félni, sajtó útján nem fertőz: mongol-idióta szegény. Talán-talán génhibából ered betegsége, de az is lehet, evilági élete indulásánál édesanyja rubeólát kapott. A hollandoknál az ilyen beteg a családban marad, és megcsinál mindent, ami képességeihez mérhető. Két tudós orvosprofesszor - természetesen magyar - például arra figyelt föl, hogy a holland vízöblítést is nagyszerűen kezeli.

Hatalmas teljesítmény, irigyelték érte. A két professzor ugyanis nem jött rá, miféle ördögfajzat találhatta ki azt a szerkezetet, amelyik érintéssel játszik azonnal Niagarát az illemhelyen, ahogy illik. Arra az érintésre nem jöttek rá semmiképpen. Megkérdezni szégyellték, inkább szobájukból hordták csöbrökben a vizet, vagy átmentek a szomszédba, barátjukhoz, ahol más kottára járt a nóta. Ha netán Rudi - ejtsd: Rüdi - ment dolgovégezni, és zuborgott utána a víz, szájtátva rohantak utána, hátha rájönnek a titkok titkára.

Nem jöttek rá.

Szapulták magukat. Ha egy mongol-idióta meg tudja csinálni, hogyan lehet az, hogy két tudós nem tudja?

Itthon hallották, teleszkópos ott a vízöblítő. Egy cső látszik csak, de van benne egy másik is. Ment tehát Rudi, aki anyatejjel szívta magába a teleszkópot, meghúzta a külső csövet, és tovább nem is törődött vele.

Egy hét kevés volt, hogy rájöjjenek.

Elmondták itthon gyötrelmeiket, cserében kaptak egy másik történetet, de hazai kiadásút. Nálunk intézetben szoktak maradni a szerencsétlen sorsúak, de meglehetősen segítőkészek ők is. Akár meg is biliztetik társaikat, és soha nem fintorognak miatta. Itthon is volt azonban egy, nevezzük őt is Rudinak, de vigyázzunk, így is ejtjük. Nőtt, növogetett, jámborságban, mígnem egyszer olyan jelek mutatkoztak rajta, aminek addig magja se volt benne. Annyira megátalkodott, kiment az intézet udvarára, elbújt egy téglarakás mögött, és ha valaki arra ment, fél téglával megdobálta. Szép kör képződött Rudi körül, húsz méteres sugárral, de mégis tenni kellene valamit. Ki kéne hívni a mentőket, ajánlotta valaki. Egészségügyi intézménybe, mentőt? Inkább a rendőröket!

Ment az üzenet a rendőrségre, tüstént indult is a fölmentő csapat, négy markos rendőrrel. Látják is a húszméteres sugarú kört, középen a téglarakással, és megkérdezi parancsnok, mi a teendő. Előáll az intézet igazgatója, és elkezdi mondani:

- Van egy mongol-idiótánk...

Közbevág a yard:

- Mongol? Bocsánat, külföldiekkel nem foglalkozhatunk!

És elszelelt.

Csontvázon, nadrágszój

Ablakon kinézni, vagy ablakon belesni, teljesen nem mindegy. Egészen mást látunk, és megesik, hogy koszos az üveg.

Konok világmegváltók - Istenem, de sokan vannak! - naponta hangoztatják javító szándékukat - ha mindnyájan belepusztulunk is. Mostanában külföldön van belőlük legtöbb. Ők legföljebb beleshetnek az ablakunkon, és látnak, amit látnak.

Ha koszos az ablak, egészen mást látnak, de az egyedül üdvözítő gyógymódot tapogatva is mondják.

Hazajött külföldről a minap legújabb pénzügyminiszterünk, és lelkenedezve újságolta, micsoda nagyszerű egyetértést tapasztalt odakint belső zsebeinkről tárgyalva. Folytatnom fölösleges, mindenki tudja, hajszára egyetértettek a kormányzat legújabb megszorító intézkedéseivel.

Aki nem hiszi, van útlevele, járjon utána.

Ha idebent már sehogy nem akarnak hinni, mindig jól jön a külső segítség.

Elfogultság kizárva, sugallja az állami kassza kulcsára, hiszen pénzügyi szakemberek mondják. Már csak azért sem lehetnek elfogultak, mert ők adnak mindig újabb és újabb hiteleket.

Majdnem hanyatt esem tőle, de szerencsére edzett vagyok. Az én szóhasználatomra így fordítható le: szedd csak föl a hiteleket, kedves testvér, rogyásig, de húzd meg úgy a polgáraid nadrágszóját, ahogy csak tudod. Ha másként nem megy, vedd elő a bevált módszert: feszítsd neki a bal lábodat az egyszerű pór nép (éhenkórász munkanélküliek, fölkapott állú hajléktalanok, más rosszul fizetett nyavalyások) hasának, amikor legjobban húzod, és egy lukkal még beljebb lehet, de föl ne add. Hogy karod és lábod erős legyen a meghúzásra, mindig adunk annyi hitelt, amennyi a kamatos szándékot eltakarja.

Kicsike eszemben, ezeket meghallva, meg szokott fordulni az is, ami normális esetekben elképzelhetetlen. Mit mondanék én, ha én lennék a világ pénzeszsákja, és teszem azt, az elszegényedett Angliának, vagy a koldusboton tengődő Amerikának kéne éppen kölcsönadnom? A világ legkisebb aprópénzéért se beszelném le őket a hitelfölvételről, amelynél garantált a bibliai átok hetedízíglén, sőt egy kanállal többet kennék a mézesmadzagra. Nem tudod fizetni a részleteket? Aprócska nemzeti jövedelmedből már a kamatokra se futja? Itt a zsákom, markolj bele, és csörgesd meg otthon, hadd lássák, az én bizalmam töretlen.

Hajszára ugyanazt mondanám, amit ők mondanak nekünk.

Kívülről nézve szemtelenül minden másként látszik.

Az a legnagyobb baj, bizonyos főbankárunk, aranykarimás pohárban, még a nagyfülű világban tálalta már nekünk ugyanezt a Fekete-levest. Hengegett is, alig fért meg a képernyőn, milyen jó nekünk: mi még kapunk hitelt! Gondolom, legújabb miniszterünk is az ő tanítványa, az élet gyötrelmeibe viszont azóta se kóstolt bele. Nem baj, a folytonosság gyönyörködtet.

A baj csak az, csontvázon irtóztatós luxus a nadrágszój.

Üzenet a fa tetejéről

Vártam erre a bejelentésre.

Sok évvel ezelőtt jutott eszembe a cseresznyefán, hogy kerülget bennünket az Isten áldása. (A mostani moníliának akkor még híre se volt, és annyi termett, két fánkhoz nem győztem rabszolgákat - szívességmunkásokat - toborozni.) A legundorítóbb féregnek akkoriban az amerikai fehér szövőlepke hernyóját tartottam. Tővig volt képes lerágni a hajtásokat.

Együtt szokott érni a cseresznyével.

Azt vettem most észre, hogy nincsen szövőlepke. Hát nem maga a gyönyörűség? De mi lett vele? Nemes fán gondolatok is teremnek, és nem mind bomlik el, mire leérek, azt találtam ki, a szúnyogirtás lehet a ludas. Akkor még az volt a divat, ha bizonyos főemberek gatyája szélét megcsípte a szúnyog, azonnal ment föl a helikopter, és végigpermetezte a kerti dűlőt is, nemcsak a várost.

Az volt ám a jó világ!

Kezdett elkámpicsorodni a lelkem. Nem volt bennem pornográfia, hogy a szúnyogról is mások gatyája jusson eszembe, arról meg a tál cseresznye, egészen másért. Ha olyan erős a szúnyogirtó, hogy a legutálatosabb féreg is kipusztul tőle, akkor azt a mérget én a cseresznyével eszem! Meg a családom is. A segítő rabszolgáké is. Elmentem tehát a növényvédős szakemberhez. Azt mondta, ilyesmiről szó se lehet. „*Be van vizsgálva*” a méreg, röptében üti le a szúnyogot, és mire leér, el is bomlik.

Hittem is, meg nem is.

Olvasom az újságban, az idei balatoni angolnapusztulás oka az, hogy a szúnyogirtó vegyszer belemosódott a vízbe.

Fejben gyöngé vagyok. Hogyan mosódhatott bele, ha már évekkel ezelőtt megmondta a növényvédelem szakembere, elbomlik, mire leér?

Azt is mondják most, annyira érzékeny a „balatonidegen” hal a szúnyogirtóra, hogy száztonnaszám képes pusztulni tőle. Arra lenne annyira érzékeny, ami már elbomlott?

Hadakozásaimban az is benne szokott lenni, tudja-e valaki, mivé bomlik, ami bomlik?

Hátha az is árt gyerekeimnek?

Nagy méreg, ha egyszer beleesik a féreg a fejembe, benne is marad. Honnan is mosódhatott bele? A partról, ahová leesnie is csak elbomlottan szabadna. Kismilliószer azt is elmondták már, annyira túlnépesedett szeretett tavunk, szinte körbeültették már törvénytelen házakkal. A szárazon játszadozó gyereket is érhetne tehát ugyanaz a méreg, amelyik, lám, mégse bomlott el.

Akár a szőlőtáblákkal körülkerített tanyákat.

És a kertekben lévő gyümölcsfákat?

Már megint itt vagyunk a mi cseresznyefáinknál.

Itt is bűzlik valami nagyon, kedves embertársaim!

Azelőtt nem győztem kínlódni a rengeteg apró léggel se. Mind az én két szép szemembe akart belehalni, amikor fölültem a biciklire. Mostanában apró légy sincsen.

Nem sajnálnám, ha nem biológia lenne az is.

Sokat beszélnek mostanában a biológiai védekezésről. Szeretettel várjuk. Hátha ott pontosabban lőnek.

Hatalmas szerencsénk is van, el nem hallgathatom. Üzenem az illetékeseknek, a mi fáinkon angolnák még nem döglenek.

Mibe kerül?

A televízió mutatja pártatlannak látszó tálalásban, mennyibe kerül az egyetemista mostanában. Mértéknek szánja, dönthesse el mindenki, sok-e az a csekélyke ösztöndíj, amelynek bevezetése régtől fogva fenyegető lehetőség.

Több szám sorakozik egymás alatt, mindenki láthatja, bizony sokba. És ahhoz képest valóban kevés az ösztöndíj. Föltehetően csillagos ötöst kap a szerkesztő, amiért ennyire fájdalom nélkül győzött meg bennünket.

Csak az egyetemi ember lázadozik másnap.

Nem fenyegeti személy szerint az elbocsátás réme, a szél tehát nem innen fúj. Elkezd sorolni, hogy ennyibe kerül az egyetemista, ennyibe meg egy üsző, ha a gazda meg akarja tartani. Megbicsaklik mindjárt, mert való igaz, nem tudja, megvan-e még a támogatásnak ez a formája, de hogy megvolt, az biztos. Akkor is, ha előtte meg azért fizetett hatalmas summákat ugyanaz az állam, mert levágták a tejelő tehenet. Arra nem sajnálták, meg a disznókra se, a tojó tyúkokra se, csak az egyetemistára? Miféle világ ez?

Lehet, hogy a hasunk többbe kerül, mint a jövőnk?

Hát egy közönséges munkahely mibe kerül? A megszüntetése például, aztán a föltámasztása? Mert itt is hideg vízből meleg vízbe „lógatják” az embereket, és valójában senki nem tudja, most éppen mi a jó nekünk. Ha megszűnik? Ha megint lesz?

És a rabok mibe kerülnek? Akár akarjuk, akár nem, nő a számuk, mint eső után a gomba. Napi penzumban áldoz rájuk már a televízió is, a rádió is, és újságok javarészt is háztáji krimikkel tömők. Mert bűnözés van, és a bűn után előbb-utóbb rabok is lesznek.

Arról nem szól egyik se, ha kevesebbet költünk egyetemre, akkor többet kell majd a rabokra? Pedig ez a képlet is egyszerű.

Ivókúra

Játszhatnám az eszemet, és innen-onnan összeszedhetném, mi is az a bárium, de sokra nem mennének velem akkor se. Annyit sejtek, levesbe főzve se jó, noha külön íze föltehetően nincsen.

Együtt úszkáltunk a Balatonban valakivel, aki lombikok között éli életét. Valamikor ez lehetett a kifacsart nótája: *Hullámozó szennyvizek tetején, Csónakázik egy vegyész legény. Kezében a pipetta...* Nem a mi vidékünkre való, de derék ember. Azt mondja, nemrég sorra vizsgálta Magyarország összes ásványvizét.

- És?

- Rengeteg anyagot találtam bennük.

- Azért ásványvíz, hogy legyen benne. A desztilláltban nincsen.

- Csakhogy ezek károsak az egészségre.

- Lódítasz? Azért gyógyvíz?

- Ha alkalomszerűen megiszol egy-egy pohárral, semmi bajod nem lesz, sőt föl is üdíthet, de szinte valamennyit ivókúraként reklámozzák.

- Mondj példát.

- Az egyik legtöbbet ajánrozott ásványvízben - itt ered, a Balaton déli lábánál - literenként 18 milligramm a báriumtartalom.

- Sok vagy kevés?

- Nem is szokott ivóvízben lenni! Egy milligramm alatt van a megengedett érték.

- Most láttam a mi újságunk hirdetésében, mielőtt elindultunk volna, hogy fél áron kínálják. Nem mernének senkit biztatni, ha igazat mondanál.

- Nekünk nem jár a ti újságotok, erről nem tudtam. Kedvet kaptak volna a szezonvégi kiadásától?

- Rá szokott lenni írva a palackra, mi van benne.

- Annyi esze mindenkinek van, ami káros, azt nem írja rá. Ha például sok benne a kálium, azt se írják.

- A szegedi Anna-kútnál hosszú sorokban állnak az emberek.

- Nem szeretném elkeseríteni őket, de fokozhatja a vérnyomásukat.

- A sorban állás? Leginkább idősek viszik.

- Sok benne a nátrium. Gyomorpanaszra jó, és sok másra is, de rendszeres ivásra azt se ajánlanám. Elsózza magát, aki mindig issza. Sok tudósunk esküszik rá, mennyire hasznos, ha fluorid van a vízben, mert állítólag a fogainkat óvja. Sok ásványvizünkben azonban ebből is több van. Szűk határok között kellene eltalálnunk az optimális értéket, a túladagolás itt is veszélyes.

- Ha egyszer tudod, hiszen te vizsgáltad, miért nem hozod nyilvánosságra?

- Az én dolgom csak a vizsgálat. Egyetlen mintát nem kapnék többet, ha kikotyognám.

- Én viszont kikotyogós vagyok. A nevedet se említsem?
- Vedd úgy, hogy nem is láttuk egymást. Akkor se, ha egy lében áztunk.
- Vagy úgy, hogy az angolnák beszéltek?
- Az még jobb. De nem a döglöttek!

A hely szelleme

A hely szelleme nem palackba, a helybe van bezárva? Sokat kerülgettem valamikor a művelődési házakat. Legtöbbje kocsmából lett, és múltját akkor is őrizte, amikor már színházat játszottak benne, vagy néptáncsoportok porolták ki a színpadot. Azt nem lehet mondani, hogy a szesztestvérek is ott ültek volna az első sorokban, ők inkább szélvédettebb söntéseket kerestek maguknak.

Az egyik nagy faluban szép kultúrház épült. Csodájára járt a világ. Mire megszokta volna örömét, hazatért moszkvai fejtágító iskolájáról a szakszervezeti egyik főember, és azonnal szólt: meg kell vizsgálnunk, elvtársak, mennyi köze van ehhez a narodnyikizmusnak!

Messziről hozta a hely szellemét. Szerencsére, akkor már nem tudott sátrat verni bennünk, de haldokolni csak az utóbbi hónapokban kezdett, mint a többi.

Voltam a minap egy könyvtárban. Nevenincsen falucska kocsmájából lett az is, még a csap is ott maradt a terem közepén, ahonnan a sörös ibrikek mosogatója kapta a vizet. Könyvtárnak így is jó, át lehet lépni, senki nem kínlódott leszerelésével. Hogy rehabilitálni lehessen benne egyszer még a kocsmahivatal? A biliárdasztal helyére pingpongasztal állt ugyan, és a fal mellett húzódtak a könyvekkel megrakott polcok, érezni lehetett, mégis kocsmá maradt az. Nem mernék még egyszer elmenni oda. Azóta visszaprivatizálták már kocsmává.

A csendőrlaktanya egykori lóistállójából mi mást lehetett volna csinálni, ha nem pedagógusoknak való lakást? Az alját föltöltötték ugyan kemény betonnal, de a vályogfalak örökre teleszívták magukat nyalka kancák és táncos csődörök levével. Nesze, tanár úr, lakjál benne, kedves családdal. Valamelyik ősöd úgyis csikós volt.

A falak nehezen felejtene.

Jártam valamikor abban a laktanyában, katonaruhában még, kopogós csizmában, amelyikből - hála a haderőcsökkentéseknek - főiskola lett. Jövendöltem én ilyesmit, hajsza! híján hadbíróság lett belőle. Öröm volt most látni, egymásba kapaszkodó fiatalok lengedeztek ott, ahol mi masíroztunk annakidején. Titokban azt lestem, mikor bújik elő a tábornok, és mikor sorakoztatja őket: irány a hadbíróság, igazodás jobbra, oszlop az első szakaszra, kétszer balra kanyarodva, lépés, indulj!

Bementem a minap másik műintézetünkbe. Mentem oda egyszer-kétszer régebben is. Nem tagadom, mindig megfagyott erekkel értem föl akár a hatodik emeletre is. Pattogósan hűvös volt a légkör. Munkásörök adták estébe fordulva a portaszolgálatot, és nagyon megnézték, ki akar fölmenni.

Régen volt, elmúlt.

Csak hisszük. Ugyanazok az arcok voltak a portán, mint hajdanán. Vizsla szemük is megmaradt. És pattogott a hangjuk: oda üljön, amíg megjön, akit keres!

Csak most civilben vannak.

Elgondoltam, mit szólna most, aki akkoriban főnök volt itt? Lehet, hogy elsőhajtaná magát. Ha akkoriban azt mondták volna, hogy így kell ezt csinálni, az egész apparátus könnyen átfordult volna. Mert aki itt dolgozott, azt az egyet mindig nagyon tudta, mikor mit kell tennie.

Jöttek közben olyanok, akik viszont éppen ezt nem tanulták meg.

Vigyázni kell rájuk!

Bankcsipogó

Azt mondja a rádió, iskolába készül valahol Európában a legkisebbik királyi sarj is. Nincs különbség, mondanák hazánk kicsi fiai, aki gyerekeknek született, ha megmarad, előbb-utóbb iskolás lesz. Keveset tudnak kicsinyeink, a királyi sarjak abban az országban leginkább külön tanárokkal felszerelve otthon végezték tanulmányaikat. Hatalmas nyitás tanúja a világ, lám, a többi közönséges gyerekekkel egy iskolába méltóztatik menni a kis herceg.

Fejlődik a világ mégis.

Sietnek hozzátenni a híren először csemegézők, hogy karján azonban ott lesz valami csipogó-féle, ami valójában meg se nyikkan, de bizonyos körzetből minden lépését figyelni lehet. Ha föltalálta az emberiség a rádióhullámokat, természetes, hogy a szegény királyi család is hasznát lássa. Ha netán túszedők karmaiba kerülne, azonnal lecsaphatnának a gazfickókra a biztonsági emberek.

Nem nagy újság, gondolom tovább, egy régebbi hír szerint már Ceaușescunak is volt távcsipogója. Akkor úgy fogalmaztak a hírek íródeákjai, hogy karórába van beépítve. Amikor menekült, követhették emberei.

Azt hiszem, ez lett a veszte. Üldözői is követték.

Királyi-uralkodói sors mindkettő.

Kombináljunk egy kicsit: nem lehetne haszna a csipogónak a civil világban is?

Először az jut eszembe, hogy lépten-nyomon világszínvonalon rabolják a bankokat, postákat és takarékszövetkezeteket, amióta konvertibilis valuta lett a forint. Kicsi befektetéssel, egy selejtes, egérrágta sísapkával, valami pisztolynak tűnő akármivel, és harsány kiáltással hatalmas pénzekre lehet szert tenni. Csak elhujántja magát az álarcos: *bankrablás*, és máris ömlik zacskójába a pénz.

Arra gondoltam, benne van az ellenrakéta is a hírekben. Annyit beszélnek a pénzhamisításokról is, betennék minden bankba egy marék hamis pénzt, hadd vigye a lator. Rablás után körözésben kiadnám az összes álca egyetlen sorozatszámát, és máris ki van vetve az egérfogó. Csak várnom kellene, mikor csattan.

Beláttam, nem tökéletes még. Tévedésből a legkisebbik banki fiú is kölcsönvenné. Ő tudná, hogy hamis, de nem mondaná meg senkinek. Begyűjtanám inkább a második ellenrakétát. Minden bádogmackóban készenlétben tartanék legalább egy csipogót. A kapitalista páncélszekrény szocialista párja ez. Ha már királyi sarj és kóbor elnök is a karján hordhatja, nem lehet az olyan iszonyatosan drága, hogy akármelyik jó házból való bank belerokkanna. Túl nagy kiadást azért se jelentene, mert ha minden jól megy, igen hamar visszatérülne, pénzzel együtt. Kiadnám belső utasításként, ha jön a betörő, és hivatalosan bejelenti a bankrablást, az eddigihez hasonló készséggel ugorjon minden pénztáros a páncélszekrényhez, és sodorja bele a nejlonzacskóba a zsozsót, de gondja legyen rá, hogy a csipogó ki ne maradjon.

Pardon! Egyesítsük a kettőt! Bele lehetne azt szerkeszteni akár a hamis pénzek kötegébe is.

A többi már gyerekjáték. A rendőrség nevetve figyelné saját csipogóját, és akár sétálva is elkísérhetné a markukba röhögő rablókat az elosztó központba. Akkor csaphatna le rájuk, amikor együtt van az egész bagázs. Akár pöndölhlálót is kivethetne rájuk, minden nagy hal benne lenne, az biztos.

Szeretettel följánlom mind a kettőt.

Szegény vagyok, még királyi hercegem sincsen, árva diktátorom főleg nincsen, őket, sajnos, nem kínálhatom hétköznapi csapdának.

Tündér a hídon

Veszedelemes öngyilkos-jelöltnek tűnhettem akkor, és ennek éppen a híd volt az oka. A hajnali vonattal jöttem, és szaladgáltam egyik oldaláról a másikra. Tanárom mondta otthon, első legyen, hogy a Tiszát megnézem. Gondoltam, vagy fölvesznek az egyetemre, vagy nem, és ha nem, soha nem lesz alkalmam rá, egyenesen ide jöttem. Távolból is szent volt előttem, magyar folyók között a második. Elfértem rajta, senki nem járt akkor még az utcán se, nemhogy a hídon, csak egy álmos rendőr dörgölte ki álmatlanságát a szeméből a híd lábánál, amikor meglátott. Mint közellenséget azonnal el is csípett. Bekísért az őrszobára, ami nem volt más, mint a pártbizottsági ház garázsa.

Apróra kikérdezett, de azt nem tudta megmondani ő se, hol van a Táncsics Mihály utca. Oda igyekeztem pedig.

Akárhányszor átmegyek a hídon, mindig eszembe jut, hogy akkor még ki volt írva táblára, melyik oldalon kell Újszegedre menni, és melyik oldalon visszafelé jönni. A betűt ismertem, észre kellett volna vennem. Az őrszoba is eszembe jut, amikor a munkahelyemre belépek. Abból a házból lett időközben a Sajtóház.

Az első csapások mindig emlékezetesek.

Most mosolygó kislány állít meg a híd közepén, sótalan legény kíséretében. Alig egy-két ember a járdán, én pedig tekerem rajta a biciklit. Ha kell, megállok, ha lehet, elindulok. Most meg kell állnom, mert nem őrmester, nem hidas mester, valóságos hidas tündér az a kislány.

Soha nem lett volna jó rendőr belőle.

- Ha meg tetszik engedni, kérdést tennék föl.

- Mi célból?

- Fölmérést készítünk.

- Repesek minden fölmérésért, mindig arra vártam, megállít majd valaki, mert kíváncsi rám. Állok elébe!

- Miért nem az úttesten tetszik biciklizni?

- Azért, mert átépítik a hidat. A fele van csak meg, és a buszok is azon járnak. A leggyöngébb busz is erősebb nálam. Biciklisnek ennyi elég minden KRESZ-ből.

- És miért a járdán tetszik biciklizni?

- Három felelet lehet?

- Hogyne!

- Először: mert nem tudtam, hogy itt találkozunk.

- Nagyon kedves.

- Másodszor: ha lent mennék, mondtam már, rám lépne a busz. Bár megesisik, hogy ott megyek, és lehúzódom, amíg elmegy. Bele lehet reszketni.

- Miért nem tolni tetszik a biciklit?

- A mai világban? Mindenki rohan, csak a biciklis járjon gyalog?

- Köszönöm, ennyi elég.

- Ne siessen, nekem is van még egy. Sok évvel ezelőtt kaptam egy füzetkét. Le tudnám venni a polcról, ha otthon volnánk, mert most is megvan. Azt írják benne, ha valami miatt az útesten nem lehet biciklizni, és a járdán nem akadályozunk senkit, akkor a járda is szabad számunkra. Most szombat dél van, csak lelkibetegek járnak a járdán, elférek.

Jött egy nagy busz, megrázkódott a híd alattunk, és jött másik páciens, őt se akartam megfosztani a fölmerés tündéri gyönyörűségétől. Pedig kedvem lett volna megkérdezni: milyen érzés fölösleges dolgokban kérdéseket föltenni? Pardon, modernebbül kérdeztem volna: hogyan éli meg a hídi tündér, ha fölösleges dolgokat kell kérdeznie? Aki ült már biciklin, és látott már buszt is, meg félig fölbontott hidat is, annak fölösleges kérdeznie. Tündérországbán nem így szokás?

Ja, és azt is megkérdeztem volna, hol van a Táncsics Mihály utca.

Azt hiszem, meg lett volna löve szegénykém. Régtől fogva Egyetem utca a neve, de így se tudja senki.

Embrevő iskola

Ne tessék ilyeneket mondani! Az iskola az életre nevel, és nem gyereket eszik.

Bölcsül az ember, és azt mondja, tudja a fene!

Lelkendezve írtam össze valamikor, a szegedi járás melyik tanyai iskolája mikor épült. A legelsőknél lelkesedtem legjobban. A 19. század közepétől tűnedezték föl a kóbor vándor-tanítók alkalmi iskoláit fölváltó első épületek. Vályogból készültek, mint minden akkori tanyai ház, de fejekben gyújtottak világosságot.

Most jutottam egy családi visszaemlékezésben olvasva arra a következtetésre, hogy a nagyszéksői öreg iskola embrevő hírbe keveredett. Pedig hetven gyerek járt bele délelőtt, hetven délután, és legalább ennyi ismétlőbe is még.

Azt se tagadom, a vályog istenítésében is szereztem elévülhetetlen érdemeket. Télen meleg, nyáron hűvös. Ha jól szigetelték, ennyit mindenképpen el lehet, és el is kell mondanunk róla.

És ha rosszul szigetelték? Nyáron akkor is hűvös volt, télen meg meleg, de télen-nyáron nyirkos. Bele lehetett főni és gebedni.

És ha ráadásul a tető is rossz volt? Akkor beáztak fölülről is.

A Wéber család messziről érkezett ide, mert itt lakást is adtak a dobogó mellé. Tanító volt a feleség, tanító a férj, három fiú és egy kislány pedig tanyai gyerek lett. Első télen szűkösen éltek, mert a két szoba egyikében benn maradt még a nyugdíjba vonult tanító-házaspár, de amikor kiköltöztek, helyben akkor se dőzsölhettek. A nagyobbik baj azonban az volt, hogy hiába szaladgáltak egész nyáron mezítláb a tóparton, hiába taposták piócaért magát a tavat, a földtől nedvesedő falak éjszaka föltétlenül, ősztől-tavaszig pedig éjjel-nappal ellenükre lehelték magukból a förtelmes kórt. Először a legnagyobb fiú lett beteg, gimnazistaként mindjárt szanatóriumba költözve, aztán a legkisebbik, az egyetlen kislány. Ő még iskolába se járt, amikor francia szanatóriumba került, és az első osztályt is német gyógyító intézetben kezdte, mostanában pedig két bottal járkál a lakásban is. Most derül ki, ahogy az idő jár fölöttük, másik két bátyja se úszta meg: mindegyik szervezetében otthagya lenyomatát a tébécé.

Még a kisvasút se indult, amikor oda költöztek, és már rakták az új iskola falait, amikor elköltöztek Nagyszéksósról. Klebelsberg nevéhez fűződik az a tüneményes iskolaépítési program, amelyik nemcsak a tanulóknak adott egészségesebb tantermeket, de a tanító családjának is elfogadhatóbb otthont. A későbbi nemzedékeknek valóban megmentés volt az új épület mindenhol, de akik korábban vállalták a mérhetetlen áldozatot, azoknak a gyermekei csontjaikban, tüdejükben hordják az emléket többszörös nagypapa-nagymama korukban is.

A tanító ősök példáját követve mégis tanárok lettek.

Ők tudják legjobban, embereket evett az akkori vályog. Kezdte a zsigerekben, és beleártotta fogát a csontokba is.

Hősi munka volt a tanyai fejek meghódítása. Úgy nevelt az életre, hogy közben az akkori élet minden átkát vállalkra rakta. Azért is szeretem mondani, adassék tisztelet a tanyák tanítóinak. A gyerekeiknek is, hetediziglen.

Ó de szép!

Nyugdíjas öregúr tud csak ilyesmit a fejébe venni. Ráértében Miklós még egyszer elment a Bánomkert sorra, és még egyszer elmélázott a Jancsó kollégium falán lévő relief bölcsességén. Betűből élő ember azonnal arra lett kíváncsi, kitől származhat: ... *aki elültetett egy fát, s megölt egy kígyót, már nem élt hiába*. Tetszik, nagyon tetszik, de kevés ennyi az üdvösséghez.

Jöttek kifelé fiatalok, megkérdezte őket. Mind azt mondta, nekik is tetszik, de többet nem tudnak. Ilyen a mai fiatalság? Benne lakik, de nem tudja! Bement a portáshoz. Illendően kérdezte, és illendően nem tudott meg semmit. Reszelte az ördög, kapta magát, levelet írt az igazgatónak. Radnótira vagy József Attilára gondolt - egy sarokra az a ház, ahol Radnóti lakott - megírta ezt is neki, és bár nem ajánlott levélben kérte a fölvilágosítást, de egy bélyeges borítékot azért küldött neki. Nem akarta bolondériájával adósságokba verni az államháztartást.

Mint öreg bürokrata, várta az egy hónapon belüli választ, de várhatta. Elment a főiskola magyar tanszékére, ott se tudtak mondani semmit.

Szatymazon futottunk össze, ott mondta el.

Óvilági eredetűnek gondoltam mindjárt, csak azt nem tudtam, ógörög, ókínai, óhindu, vagy miféle. Jóska mondja, aki akkoriban a Városnál intézte éppen az ilyen ügyeket, ő még tud mondani egyet, ó-val: ó de szép!

Sorra kérdeztem boldog-boldogtalant. Városunk legokosabb embereit se kíméltem. Előjött az ókínai is, az óhindu is, és egy nagyon okos ember azt mondta, Rabindranath Tagore! Hát persze! Füreden fát is ültetett! Amikor semmit nem tud az ember, minden lehetőség készpénz.

Kígyót viszont nem ölt.

Könyvtári ismerősömet kértem meg, följárva kapásból kisebbecske Kossuth-díjat neki, és ő végignyálazta Tagore minden magyar szövegét, munkatársait is beavatva a láncba, de nem találta meg. Hátha Attila tudja! Nemrég adott ki egy könyvet Szeged szobraitól. Meg is nézte, hajszála mondja minden méretét - 550 x 470 centiméter -, samottkerámia, tehát fagyálló. Azt is tudja, mikor ki írt róla, de azt nem tudja, ki mondta.

Pedig ezt valahonnan vették!

De ki vette? Ki vehette? A megrendelő? Hátha az a szobrász, aki készítette! Oda van írva a falra, hogy Lajos József, 1969, csak az nincsen, hol található az a Lajos József. Szolnokon is van egy műve, lehet, hogy szolnoki? Elő a pesti telefonkönyvet, van benne nem is egy, hanem két Lajos József, ráadásul mindkettő szobrász. Hívom az elsőt, jó nyomon járok, de a műteremben van. Persze, azért van kettő belőle, mert ugyanaz, kétszer!

Már mondja is: ó-nak ó is lehet, de spanyol. Spanyol népi mondásnak ismeri, valamikor Latinovicstól hallott egy szép verset, abból ragadt bele a fejébe. És mondja, hogy ott a nagy bölcsességnek aktualitása is van: a hegyeken nem nőnek fák, van viszont sok mérges kígyó.

- Biztos, hogy nem görög, nem kínai, és nem hindu? Nem is Tagore?

- Biztos, hogy spanyol.

Ó de szép!

Elég ennyi, Miklós bátyám? Mert ha kevés, följánlom nyilvános pályázatomon szokásos egy forintomat annak, aki előáll a Latinovics Zoltán által 1969 előtt elmondott verssel. Szövegben vagy hangban.

Kezd valutává lenni a forint, ne tessék lebecsülni!

Ékességnek készült...

Fájdalom írhatja velem ezeket a sorokat.

Folyóiratban olvasom, néhai Várad-Stenberg János fölkereste Salánkot annakidején, és azt ajánlotta Gecse Elemér tanácselnöknek, ki kellene tisztítani azt a kutat, amelyből még Mikes Kelemen hordta naponta a friss vizet Rákóczi asztalára. Akkor még nem egyedül hallgatta tenger mormolását. Iványi Péterrel, a budapesti Zichy Galéria igazgatójával tért vissza a neves kutató. Iványi meg azt ajánlotta, méltó jelet kellene állítani az 1711. február 11-18-ai országgyűlés emlékére. Egy nyíregyházi képzőművész - vélhetően szegedi kapcsolatai is vannak - elkészítené Rákóczi és Mikes vörösréz emléktábláját. A vége az lett, hogy a kutat kitisztították, és az emlékművet fölavatták 1991. május 26-án. (Elütés történt szedés közben, 1911-nek írták.)

Ékessége volt a tájnak a kút is, az emlékmű is, de a következő év őszén eltűnt a vödre - katonautón utazó hadfiak vitték el -, aztán lába kelt a kútostornak is. Hogy teljes legyen a sorsa, félrészeg ifjoncok vagányságból belerondítottak még.

- Hány ember munkája ment kárba néhány perc alatt? - sóhajt egy nagyot a cikkecske utolsó sora.

Maga a folyóirat is hasonló sorsra jutott, amelyben ezt olvasom. Nem Salánkon, hanem Szegeden. Vasárnap délből az egyik utcai szeméttartóban találtam belőle szépen csomagolt nagy köteget. Ékességnek készült ez is, messze innen, határainkon túl. Az anyaországgal tartott megindítóan finom kapcsolatokról árulkodik szinte minden írásával. Kemény munkával, komoly pénzért. Gondosan becsomagolták, aggódalmasan ide szállították, és zutty bele, a szeméttbe.

Hány ember munkája ment kárba itt is?

Mennyivel egyszerűbb lett volna, ha a pénzt már otthon kidobták volna az ablakon! A sok munka helyett meg a lábukat lógatták volna!

Nem hiszem, hogy mozgalmi konspiráció rejtette volna szemétládába, összekötőre várva. Inkább hiszem, lapátra való ember kezére adták, mint egynémely hirdetési újsággal szokott történni.

Értéke? Nincsen ráírva semmilyen pénzben.

Akár unciával mérhetnék ezt is, mert aranyat ér.

Hívjuk meg Bokrost!

Írom a levelem - most nem *Balog Máriának*, hanem - a pénzügyminiszternek. Nagy szégyen csak az országrokkantó nagy csomag föladójának címeznem, ha kiderül, a postás is megütheti a bokáját. A kormány elrémisztő gazdasági csomagtervét nem a koalíció nagyobbik pártja vitte kárhozatos győzelemre, hanem a segédcapatnak is ritkán tekinthető kisebbik. A lelke rajta, mondanám, ha nem a bőrünkről lenne szó, arra pedig leginkább a lelkét nem kívánom.

Ha ekkora szégyentől se néptelenedik el az a párt!

Sajnos, minden győztes sereg igazolta, tud rosszabb lenni még az előzőnél is. Ha Kupa Mihályt „lekupicáztam” annakidején, pénzügyministersége tetőfokán, és le mertem írni, hogy sirba eresztő kötele lesz a kormánynak - sajnos, nekem lett igazam! -, akkor kupicázás nélkül kell mondanom ugyanazt a mostaniról. Abba a kútba rondít bele ő is, amelyikből - egyszer majd - maga is iszik?

Isten látja lelkemet, nem őt sajnálom.

Ezer ága-boga van a törvénynek, a legkisebbet hadd mondjam el. Önkéntes alapon, teljesen ingyen rám ez van bízva, azért hozom elő. Hosszú évek óta bedolgozó ságója lehetek a zsombói népfőiskolának. Amikor tizennégy évvel ezelőtt tisztes előzmények után bele-vágtunk, azt találtuk ki, oda kizárólag a legkikalapáltabb fejű embereket hívjuk. Eddig tartottuk is. Szédületesen nagyszerű előadások hangzottak el minden héten, telente legalább húsz. Öröm látni a mindegyre tisztuló tanyai fejeket! Jelképes tiszteletdíjat fizettek eddig, és meg-megesett, azt se fogadta el az előadó. Képes némelyik saját kocsiján menni-jönni, négy-ötórás beszélgetésbe belevágni kemény napi munkája után, csupán a kölcsönös megbecsülés jegyében.

Az igazi értékek megfizethetetlenek.

Majdnem belém fagyott a szufla, amikor meghallottam, ezt is a végzet fenyegeti. Ha életbe lép az újabb negyvennégy százalék, akkor velünk mi lesz? Aki a kevéske pénzt eddig csöpögtette, azt mondhatja, az ő zsebe is üres.

Magos a kaszárnya, száz szoba van benne...

Ha találtunk egy embert, pénzügyminiszteri sarzsiban, még ha a legrozsdásabb kaszát kalapálta is eddig, kitéve a rendszert a legrémisztőbb vérmérgezéseknek, akkor nekünk ezután őt kell tisztelettel meghívunk. November első hetétől március első hetéig kell jönnie, minden hétfőn. Karácsony, Szilveszter, Újév - és hóakadály - nem akadály!

Ezennel tehát tisztelettel kérjük, jöjjön majd, és tartsa meg az esedékes előadást. Választania nem kell, azt már tudjuk, ide mi való. Európa-hírű agysebészlet kell - tanyára ez való, és ahogy hallom, nagymestere ennek is -, relativitáselmélet, genetika, bőrgyógyászat, szívgyógyászat, gégészet és vesetudomány, szemészet világszínvonalon, lézertudomány, parlamenti alkotmánytan, mutatóban legalább egy kicsi Dánia, sivatagtan, irodalomtudomány, a legmagasabb fokon magyarázott biblia, és történelem is. Tapintatból nem folytatom, nehogy előre megijedjen.

Gondolom, akinek a fejében ilyen szédületes ötletek képesek megszületni, annak ez meg se kottyán. Az se, hogy közben valódi irodalmat - írást és kutatást -, zeneművészetet - beleértve az operaéneklést, sőt a komponálást is -, mindenféle alkotást egyedül neki kell művelnie, mert a többi elviszi az áradat. Más ember világgá futna a föladat elől? Aki egyetlen csomaggal mindezt bele meri verni a trágyás földbe, az álljon ki, és pótolja maga.

Adassék a levél tulajdon kezébe...

Svejk melege

Ül szegény Svejk, föltúrt nadrágszárban, és bütykös lábát áztatja a lavórban. Iszonyatos kánikulában jobbat nem nagyon tehetne. Esők adják a lábvizet, csak az a baj, a meleg ki is szárítja.

Irigylik így is, akik elmennek előtte.

Az illúzió a fontos.

A múltkor láttam, három atyafi ült le mellé. Szemmel látható volt, elfáradt mind a három. Amikor még a Libás hölgy uralkodott a talapzaton, senki le nem ült oda, lám, mégis változott a világ. Az egyik elővette középszárú pipáját, megtömte dohánnyal, meg is gyújtotta, és szipáskolt. Svejk nem szólt semmit, de én odaszóltam a bicikliről:

- Lavórt ne hozzak?

- De jó lenne pedig! - mondja a pipás. Föltehetően Erdély szülötte.

Tekertem tovább, fél perc múlva azonban készen volt veretes ötletem. Jobban forog eszem kereke is, ha biciklin megyek.

Látom nap mint nap, sokan odahajolnak hozzá jobbról is, balról is, és fényképeztetik magukat. Helyre nőszemélyek is, egyik-másik Király Levente szívét is megdobogtatná még. Kurtaszoknyás csitrik is belepördülnek az ölébe. Sapkájának simléderét restaurálni kellett. Csak nem abba kapaszkodnak, akik legjobban szeretik?

Azt találtam ki, ha igazi fényképész lennék - nem volnék, hanem lennék! -, vennék legalább három nagy lavórt. Vállalkozói igazolványom is lenne természetesen, mert egészen biztosan elsők között állna meg az adóhivatali főellenőr, és álcázásából lefotóztatná magát. Baj nem lenne, nyomnám a markába a blokkot a képpel együtt.

Polaroid géppel dolgoznék, és természetesen színesre. Odaültetném a nyájas vendégeket hármasával a királyi Svejk Levente mellé, és mindnek adnék a lába alá egy lavórt. És annyiszor kattintanám csodagépemet, ahányan kérnék. Áfával és blokkal.

Pardon! Tartsunk rendet! Elsőnek Leventét hívnám meg, és szintúgy megkínálnám egy lavórral. Még neki is új lenne.

Bárcás vállalkozó azonban soha nem lesz belőlem, és üzleti érzékem se lesz már, ha eddig nem volt, fölkináltam tehát az ötletet „népgazdasági hasznosításra” a már vállalkozó Lacinak.

- Baj van - mondta. - A cégnek nincsen Polaroidja.

- Két nap alatt bejönne az ára.

Vakaródzott. Ha nem, hát nem. Nyakunkon a nyár, dögmeleggel, szabadtérivel, forog az idegen is, de a született szegedi is megengedne annyi tréfát, hogy a derék katonával együtt lógassa lavórba meztelen lábát.

Király Leventével együtt azonban magam is odaülnék, föltúrt gatyaszárral. Két derék Svejkkal egy sorba.

Konvertibilis egyetem

Főljajdult megint a magyar nemzet. Főjajdulóink kezdték, azóta az egész ország mondja állítva vagy cáfolva, mint litánián a refrént, hogy sok az orvos nálunk.

Bizony-bizony, meglehet. Bár egyes hírek szerint beteg még annál is több van.

Azt is mondja az előimádkozó, és feleletként zsongja a litánia népe, irtózatosan drága nálunk az orvoscépzés.

Uram, irgalmazz nekünk!

A következtetés is elhangzik mindjárt: kevesebb orvost kell képeznünk!

Krisztus, kegyelmezz!

Mindenféle templomi áhítathoz jó fülem van, de most elakadok, és elkezdek másként gondolkodni. (Már a másként gondolkodókról is kezd lekopni a patina?)

Tény, hogy sokba kerül az orvoscépzés. Minden sokba kerül. A lélegzetvétel is. Ami a jelennek szól, az is, hát még az, ami a közvetlen jövőnek! Most, amikor minden fillért fogáshoz ver a nemzet - leszámítva egyik székéből a másikba átülés esetén a törvényesnek kikiáltott kártérítéseket -, és amikor minden forint kiadása foghúzással ér föl - a fogászaton is fizetnünk kell majd! -, én azt mondom, képezzünk csak minél több orvost.

Ne tessék mindjárt azt hinni, hogy megbolondultam. Ráérnek a végén is.

Volt időszak, amikor elhitették velünk, jogászból kell több. Szolgalelkűen rákapcsolt az ország, nem csoda, ha majdnem a térképünk is paragrafus alakú lett már. Aztán voltak idők, amikor azt hirdették, az ország közgazdasági képzettsége kriminálisan alacsony, a sütő-főző fakanas tanfolyamokat is közgazdasági szemlélettel sózták meg. Nagy baj lett belőle, mert akkor még külön gazdaságtana volt a szocializmusnak. Ezzel se ment semmire az ország a nagy dobra vert rendszerváltás idején. Matematikusaink még kapósak lennének az egyetemiek közül, egy-két kémikusunk is szívesen látott odakint, a legkonvertibilisebb szakma azonban változatlanul az orvoslás.

Mostantól kezdve úgy hívogatnám tehát az orvostanhallgatókat az egyetemekre, meglehet, diplomájuk külföldi fizetőeszközként szolgál. Magyarabban mondva: aki itthon fölösleges lenne, akárcsak átmenetileg is, kénytelen lesz külföldre menni. Ott is emberek élnek, ott is vannak betegek, és ráadásul nem sajnálják annyira a pénzt saját egészségükért.

Ha már úgy menne egyetemre az orvostanhallgató, hogy fölsőfokú nyelvvizsgálója is van, és úgy szervezné maga körül hat esztendejét, hogy kifelé is kacsintgatna egy kicsikét, megrázkódtatást se jelentene neki, ha pályáját külföldön kell megalapoznia.

Megeshetne, persze, a java menne ki, és itthon maradna nekünk a gyöngéje. Én nem félek tőle. Arra is ráfanyalodunk végre, hogy minden képzés igazi képzés lesz. Ha az egyetemet csak a java végezheti el, akkor is lesz ugyan különbség doktor és doktor között, de még mindig jobb, ha külföldre megy néhány évre egynémelyik, mintha be se jutna az egyetemre.

Mert már egyetemből is kevesebb akar lenni.

És ha mégis hazajönne, aki kimegy? Bele is kalkulálnám, hogy jöjjön haza. Jó nagy tanulmányi ösztöndíjakat spórolhatnánk meg.

Gond persze, pénzhiány miatt akarják csökkenteni a képzést. Nem lehet gond, tandíjat úgyis fizetniük kell.

Pol Pot örök?

Tekereg az őserdei hír, a rémhíres kambodzsai diktátorról, Pol Potról, miként az óriáskígyó. Egyszer azt szórja szét a rádió a világban, hogy elérte végzete. Milliós számra küldte másvilágra honfitársait, némelyeket csak a sanda gyanú áldozataként, a bőszen hirdetett világforradalom jegyében. Nála élt legtovább századunk legidősebb jelszava: ahol faragnak, hullik a forgács. Mégsem hihetem, hogy ő lett volna utolsó faragómesterünk. A vörös khmerekhez Mao közvetítésével jutott el a sztalini tétel, amelyet minden poklok legbűdösebb rondabugyrában, a haláltáborokban alkalmaztak. Négy év alatt hárommillió(!) polgártársát gyilkoltatta meg a mindössze nyolcmillió lakosból! A legátkosabb rendszerekben is világrekordnak tűnik. Megvénülvén, tulajdon elvtársai fogságába esett, és súlyos betegség végzett vele. Aztán, mint a porából megélemedett Phoenix, élőként jött elő ugyanazokból a hirdobozokból, de föltámadásról szó se volt. Hiába nyilatkozta halálát a társszeminiszterelnök, félretéve addig az ikerstátusában bennerejlő viszálykodást. Párthívei viszont azt mondták határozott állítással, mégis inkább él, és hamarosan átadják a kormány embereinek. Itt még nem érne véget földi pályája, az ENSZ szervezné a nemzetközi bíróságot, amely előtt felelnie kellene el nem évülő rémtetteiért.

Lehet ennyi emberért felelni egyáltalán?

Akinek halálhírét keltik, sokáig él. Salot Sarnak - ez volt Pol Pot eredeti neve, akár Sztalinnak Dzsugasvili, csak ki ne ejtsük magyarul - igen korán keltették halálhírét. Előbb, mint híres tagja lett volna a „mozgalomnak”. Akinek másodszor is halálhírét keltik, még tovább él. Meddig él az, akinek sorozatban keltették már, mert sokan szerették volna, ha kimúlik? Bár, ahogy a kőborló szelek hozzák, most súlyos beteg.

Rémülettel hiszem, Pol Pot örök. Századunk véres történelméből már nem törölhető ki sem ő, sem azok, akiktől elméletet tanult. És azok se, akik őt követik rendületlenül. Akiknek annyira útjukban van mindenki, aki másként szól, hogy eltaposni támad azonnal kedvük. Örök igazság, akinek nem fült foga a tudományokhoz, könnyen fordul a bunkóhoz. Ideológiai alapon.

Messze van Kambodzsa, keveset tudunk róla. Csak sejtjük, a hárommillió veszteség sebei nem gyógyulhatnak be tizenhét év alatt. A magunk sanyarú példáiból méregethetjük csak azt is, mennyit jelent egy ország életében, ha visszafelé lépet, ha mocsárban dagonyázik, amikor a többiek előre tartanak.

Emlékeimbe vág, amikor hivatalosan régen megbukott már odakint is az emberforgácsot faragó haláltáborok rendszere, nálunk néhány megyét elkezdtek nem Sar-, de Polpot megyének nevezni. Nem csúfságból, komolyan. A néhányból is előkelő helyet szerzett magának Csongrád megye, bár a tevőleges haláltáborok ideje régen lejárt. Jellemző jegyeit mégse merném leírni, elrettentő példaként se. Kelekótya emberek követendő példának vennék ezt is.

Csak megemlítem akkor is, ha semmi kapcsolódásunk nem lehet már hozzá. A csúfságos rokonságra is emlékeznünk kell.

Lopják a cefrét

Cefre járt a kertben. Első lopásról nem beszélhetek, máskor is voltak már hívatlan vendégeink. Amikor alig vártuk őszibarackfáink termőre fordulását, a lopakodó konkurencia mind egy szálíg elvitte. Teljes évvel előbb tudta meg, micsoda jó fajta, mint aki ültette. Elgyöngülő haragomban még ez is kicsúszott a számon: csak a legszebb akadna meg a torkán! Aztán, sok évvel később, négylövetű csaprendszerünk minden tagja hirtelen fölszabadult zártságából, és száz felé lőtte a vizet. Agg bolondok házából szabadulhatott a szabadító?

Kutya naponta jár, kettő is, de annak örülök. Szomszédéktól úgy ugranak át a kerítésen, mint paripaló az akadályon. Ha idegen tűnik föl a főutcán, már jeleznek, de aki be is fordul a mienkbe, abban a vér is meghűl, úgy ugatják. Szeretem őket, kézfogásos barátságunk megbonthatatlan és örök. Jó a jó kutya ház körül, de legjobb, ha a szomszédé.

Kora nyártól késő őszig minden hulló gyümölcsöt össze szoktam szedni. Cefre lesz belőle. Én ugyan meg nem iszom a levét, de mindig akad rá valaki. Fölköszöntések idején szoktam mondani, legkedvesebb ellenségeimnek ágyazok meg vele. Szegény Bodó Pista adta - barátságából! - az ágyaspálinka receptjét.

Ott áll tehát két hordóban a cefre, autós jótéltélekre várva, aki pálinkafőzőbe vinné. Fóliával van legumizva mindegyik, ez pedig Barabás Zoli emlékét őrzi. Ő találta föl a húszfilléres kotyogót. Ami gáz fejlődik belül, kiengedi a gumi, de a levegőt nem engedi be. Régen kiforrt már, a fólia fölét föltettem a hordók födelét is. Könnyebb lelőttinteni róla a vizet eső után. Na, a minap lötytyintem le éppen, hát be van ütve a fólia.

Kutya járt itt. De kétlábú!

A hordó fenekén maradt csak valami. Pénztelenség idején maga a haszon. Egy fillérembe se kerül idén az ellenség.

Aki vitte, nem idegen, mert a két kutya leszedte volna a gatyát is róla. Tudnia kellett a hordóról. Cefretolvaj nem úgy bóklászik, hogy hátha talál valahol. Vödrt is hozott, tehát előre megfontolt szándék lakott benne, másként elfolyt volna. Nem is vitte messzire, hivatalos szeszfőzdébe nem vödronként viszik. Ennyi hiányzott az edényéből? Sötétedés után jött, nem látta, hogy a fólia lejár? Azért nyomta be öklével?

Szolidaritásból találgatja az egész utca minden népe, kire illik a fantomkép. Filléres huncutnak, sötétben bujkáló csavargónak, csikkszedő szeszkazánnak is titulálták már. Legyintek rá. Eddig is ellenségeimnek szántam, most rátaláltam: ez már cefre korában elvitte. És alig fordul meg a fejemben, hogy akadjon meg a torkán a rézeleje. Ha mégis megesik, azt se bánom.

Palántát a földbe

Harminc éve biztosan van már, hogy ketyeg a fejemben ez a bölcsesség, de az áporodottság gombái még mindig nem telepedtek meg rajta. Itt-ott utaltam is már rá, de előhozom megint. Amióta áttértek a mindig fájós derekú emberek a hajlongós palántaduggatásról a géppel ültetésre, azóta biztosan igaz minden szava. Amikor fölül a sok Terus ágyi az ültetőgép bádog nyergébe, és adogatja a palántát a tárcsák közé, fejjel lefelé ültetni éppen annyi munka, mintha tövével állna bele a földbe. De micsoda különbség!

Könnyű észrevenni akár másnap már, ki csinálta fordítva. Biztosan leveszik a gépről. Ugorjunk most egy nagyot, mert megesik, hogy máshol is igaz, ami igaz.

Kismillió történet jár arról, hogy bekényszerül valaki a kórházba, és rá se néznek. Amióta az ágyszámot is lefaragták, már mentséget se keresnek: ilyen lett a világ. Csak a beteg nem érti, miért lett ugyanannak a doktornak a keze között külön az egyik ember, mint a másik.

Mintha fejjel lefelé ültetnék itt is a palántát?

A kismillióval reménytelen eset szembeállítani akárcsak egyet is, most mégis megpróbálom. Jenő bácsit beutalta a doktor a kórházba, de a mentő a klinikára vitte. Este hétkor ugyan ki törődik már egy új beteggel? Legfőljebb reggel kérdezik majd meg, mije fáj. Orvos és nővér azonnal vizsgálni kezdi, és percekben belül összeáll a teljes folyamat: januárban levágták az egyik lábát, mostani baja is erről a töről fakad.

Rendben van, ha már tudjuk, akkor várhat reggelig. Még egy sor vizsgálat, mert sejteni nem elég azt, amiben a bizonyosság is kevés. Áthívnak egy doktort a sebészetről, több szem többet lát, és este tízkor már odaát vannak. Doktorok, nővérek bemosakodva várják. Este tízkor! Igaz, hogy most legrövidebbek az éjszakák, de nem arra valók, hogy kínokkal teljenek. Éjfél felé már orvos is, nővér is el tudna aludni húsz fillérért, ha soha nem kapja meg, akkor is. A beteghordó már tízkor le akart feküdni. A fájdalmat még nem tudja mérni az orvostudomány, nem lehet mondani, hogy ennyivel könnyebbült Jenő bácsi kínja, de látszik arcán, hogy már jobb.

Mások is mondják, nem értik, hogyan tudnak ennyi rendes embert összegyűjteni a mai világban. A palántaültetőket szoktam emlegetni ilyenkor. A hitványát legalább úgy meg kell fizetni, mint a rendeset, akkor inkább a legjobbat választják. Minden azon múlik, aki választ! Ha a professzor a tudás és a tisztesség példaképe, akkor nála a docens is csak az lehet, az adjunktus is, a tanársegéd is. És a nővérek? El nem viselnék egymást, ha nem egy húron pöndülnének.

Jólesik leírni, hogy miközben a leglehetetlenebb hírek érkeznek mindenfelől, Jenő bácsi jó kezekbe került.

A delphoi jósda

Sokan vannak, akik hittel vallják, az ókor nagy disznóságai sorra föltámadnak. A vak engedel-mességet is képesek levezetni a parancsra kéjjel öltő ilyen-olyan legények rémtettein át egészen az új kormányhatározatokból maguknak szabad kezét formáló újkori diktátorokig. Mert vannak néhányan, akik kéjelegnek abban, hány jó munkaerőtől szabadulhatnak meg végre, büntetlenül.

Sekély e kéj.

Mások már most mentik magukat: parancsra cselekszenek.

Sokan úgy tudják, a delphoi jósdában dodonai jóslatok születtek. Összekeverednek a mitológiai rejtelmek, mert más volt *Delphoi*, és más *Dodona*, de való igaz, rejtélyes volt a jóslat itt is, ott is. A dodonai Zeusz széltől hajtott tölgyfalevelek susogásával üzent a jövőn-dőt, természetes hát, közvetítő papokra volt szükség az értelmezésben. Delphoi jóshelyén is tartották magukat a világszínvonalhoz, a veretes köd ott is követelmény volt.

Úgy jön mindez a kényszerben fürdő pity kis diktátorok mellé, hogy rejtelmes megnyilat-kozásokat szoktak tenni mostanában. Lehet érteni így is, úgy is. Mindig akad azonban valaki, aki érteni véli azokat is, amiket ki se mondtak. Mint a papnők a jósdában. A szerencsétlenül kényszerű, ésszerű elbocsátások körüli rejtelmeknél megnőtt tehát a mindent értő, s mindent sugallni tudó papnők ázsiója.

Rossz jel minden értelmezésben.

Úgy hozta a szerencsétlen vaksors, jónéhány orvosellenes írás jelent meg a közelmúlt lapjaiban. Van közöttük egészen ostoba és velejéig elfogult is, és finomabb kiadású is. Minden szakmában vannak egészen kiváló árnyékában meghúzódó sarlatánok, terem illet az orvostársadalom is, és sajnos, megterem az újságírásban is. Akiket azonban egészen közről érint a dolog, hiszen szent hivatásuk sárbatiprását látják benne, azt kezdik megint gondolni, központi drótrángatás van mögötte. Valakik a „leépítések” központilag irányított ideológiai előkészítését látják benne, és azonnal megtalálják a folytatást az első leütéstől minden megjelent cikkig.

Az ő gondolataik szerint van egy „főújság”, ahol megadják az alaphangot, és azonnal ráhangolódnak a többiek. Kárhozatos példaként emlegetik azt az esetet, amikor egyik lapunk mutációjában jelent meg először egy gyalázatos „beöntés” az orvosok ellen, nevek nélkül, mázsás súlyú általánosságokban elbeszélve, aztán másnap az igazi is közölte ugyanazt, de krimire hangolva: bárdot emleget a felcímbe, és a címben halál angyalainak nevezi a sebészeket.

Kiver a véres veríték mindenkit, aki kés alá kényszerül. Műtőasztalokat bőven megfeküdtem már, elszégyelltem magamat, való igaz.

Néminemű közelségben vagyok a magyar sajtó helyi műhelyével, mentetem magunkat, nincsenek már központi drótok és direktívák, de nem nagyon hiszik. A pro domo is kiment a divatból, úgy tudom. A házi használatú értesüléseknek nem lenne értelme, hiszen minden újság kapásból kibeszél mindent. A „főújság” legendája is hamis, még akkor is, ha hazánk legolvasottabb lapjának mondja magát. Tény azonban, botrányra van kalibrálva a mai magyar újság. Minél szaftosabb a botrány, annál jobban veszik.

Jeleket látnak beszélgető társaim, amiket én nem látok, és nem is tudom úgy láncolatba szedni, ahogy ők összefűzik. Egyikük hirtelen ajánlattal áll elő: írd meg, hogy ottani kollégád félelmetes hülyeséget mondott a névtelenül közölt bárd dal és a halál angyalaival, meglátod, nem jelenik meg.

Jó. Itt a példa, megjelent.

Delphoi papnői és Dodona papjai azonban valóban élnek ma is, és változatlanul ködös jóslatokat mondanak. Okát is tudom. A napi politika lett sánta.

Fölfelé süllyedünk

Sajnos, a karcsúsít szóhoz sem kell már magyarázat. Mindennapok valósága lett a képes beszéd: erős nadrágszíjjal húzzák össze kórházainkat és klinikáinkat is az elkerülhetetlen takarékoság jegyében, miközben potyognak ki belőlük - vagy be se jutnak - a sánták, bénák, mankósok, meg a többiek. Mind életre lenne rendelve, ha az élet rendeléseit bárakárki is meghallaná, akinek meg kellene hallania.

Mondtam rajzolóknak, amikor beszédesen jó rajzát ideadta, később jutott eszembe valami. Azt is rárajzolnám a képre, kik húzzák a nadrágszíjat. Kicsit maradi az elképzelés, de ne várjon tőlem originál ötletet senki. Aki elől húzza - mondjuk, a miniszterelnök -, bal lábát is nekifeszíti a klinika falának, hogy nagyobbát húzhasson. Másodiknak odarajzolnám a mindenek második urát, a pénzügyminisztert, aki régről örökölt igyekezetével mindenkit karcsúsítani akar, aki még él és mozog, csak az állam zsebe teljen. A kiserkenő pénzt aztán szét lehet szórni. Harmadik lenne a sorban az egészségügyi miniszter, aki hol lemond, hol nagy gondolkodóvá lép elő: még gondolkodik, maradjon vagy menjen. A tett halála az okoskodás, Madách óta biztosan tudjuk, tehát marad. Hogy nagyobb legyen a rajz csattanója, és hasonlítson is egy kicsit a hatalmasra nőtt orosz répa nagyon szép meséjéhez - tyinúlji, tyinúlji, nye vityinúlji repku -, a sor legvégére, az ostor csattanó sudaraként a kicsi egeret is odatenném.

A miniszterelnök nem operál, a pénzügyminiszter se, de annyi a szakember a kormányban, hogy a népjóléti is megfér közöttük eddigi politikusi arculatával, ezért tőlük mást nem is várhatunk, amikor összeomlóban van fejünk fölött az ég. Annyira kivonult már az állam mindenből, és annyira vetegeti ki ránk a nagy ígérettel beharangozott bruttósított adót, józan ésszel nehéz megérteni, hogyan juthatunk ennyire mélyre. Mert ha legalább megállnánk már egyszer a süllyedésben!

Fogorvostól hallottam valamikor, hogy idővel a felső fogsor fölfelé süllyed. Annyira megtetszett, keserűségemben azonnal az életszínvonalra is értettem, politikusi tálalásban. Emelkednünk kellene végre már, de csak süllyedni tudunk.

Kegyetlen mellékhatása van a nadrágszík újabb meg újabb meghúzásának. Szerencsétlen kórházaink-klinikáink vezetői elkezdenek tippeket adni, hol kellene inkább hány ágyat megszüntetni. Nyomorúságunkban és kárhozatunkban egymásra licitálnak.

Mondom, fölfelé süllyedünk.

A legaranyosabb az lesz, ha néhány hónap múlva bejelenti valaki, a kórházi ágyak radikális csökkentése csak ráfizetést hozott, nem hasznot. Beteg meg több van, mint valaha is volt. Ekkora öngólt csak a kormány tudna rúgni.

*

Mit ád Isten, ez a jóslatom is bejött.

A nevadai sünszex

Ismét régen volt, amikor utoljára szoltam Terus ángyiról, meg a tápai illetőségű Ricsók sógorról, pedig illetet volna. Nagy változás történt, a tudományok kormányozzák napjaikat. Ahelyett, hogy a röplő csészaaljakat vizsgálgták - a házkörűiek régen elfogytak már Terus ángyi buzgó csapkodása miatt, az áltudományos változatot pedig soha nem uzoválták, mert földönjáró szélhámosságból is van annyi, fölösleges az egeket vizslatni érte -, „irányt vettek” a gének felé. Ez se olyan fölbuzdulás, mint volt az ösztársadalmi régi, hogy arccal a vasút felé, vagy a vas és acél országa leszünk, a géntechnikás skót birka hozta lázba őket. Tudósíthattam is egyenes adásban akkori vitájukról.

Ricsók sógor azóta nem a vérfagyasztó krimiket szedi elő az újságból, a génekbe habarodott bele. El-elgöcögi magát akkor is, ha azt olvassa, parancsba hagyta valaki, hamvait csöngető homokórába tegyék. Özvegye akkor hagyja abba a lágytozás főzését, amikor elhunyt férje rácsönget hamvaiból. A növekedésszabályozó gén azonban jobban megmozgatta agyát, szó se róla, a János vitéz óriásaira is megtalálta végre a magyarázatot, most azonban nagyot rikkantott:

- Gyere, Terusom, Nevadába!

- Ahol az atomot robbantgták? Elég nekem Csernobil is.

- Megleshetnének a sündisznók nászát. Mit összeröföghetnek azok!

- Megint helytelenségeken jártatja az eszt? Menjen kend a kertbe, de egyedül. Ott is talál.

- Azt mondja az újság, két tudós öt évig figyelte, a sünmenyecskék előtt daliásabb az a sünlegény, amelyiknek jobban merevedik a ...

- Ki ne mondja!

- Nem az, amire te gondolsz, életem csücske. A tuskéje. Mert avval tudja elkergetni az ott koslató többi legényt. Azt is írja az újság, a nőstények nagyon odafigyelnek, hogy magzatuk erős és egészséges géneket örököljön.

- A fene meg nem ette! És a két tudós képes öt esztendőn át ezt kukkolni?

- Nem érted? Te is ügyeltél, hogy a fiad erős géneket örököljön tőlem?

- Akkor még gének se voltak.

- Most meg már a sivatagi sün is erről álmodik? Csak megy a világ előre. Lófarkas, ondolált tuskéjú vagy bőrfejű ficsúr be se teheti a lábát még az ámbitusra se? Mert ha negyven napig tüzel a sünleány, és utána hét kemény hónapig várandós, akkor annak legyen is értelme. Ellágyul anyai lelke, ha az egyetlen utód citerahúrként pöndülő tuskéit nyalogathatja?

- Vegye kend már tudomásul, Amerika az Amerika! Azelőtt a nagy Szajúzban történtek mindenféle dolgok, most hirtelen átváltódtak amoda. Arccal a szex felé. A nevadai sünök már szerelmüket is a géntudomány kottájára járatják.

- Hej, ha már bennünk is lettek volna gének!

Összefűjkált világ

Nem tudom, kinevezte-e már valaki a főstészeti tudomány legnagyobb találmányának a festékfűjót, de itt van a nyakunkon. Ha a Bánki-Csonka páros ilyet látott volna a virágáros kisleány kezében, föl se találta volna a bespriccelős karburátort.

Hirtelen teleszaladt a világ agyonfűjt falakkal. Régebbi nyugati filmekben látjuk, metró-szerelvények is úgy néznek ki kívül is meg belül is, mintha szakmányban szórták volna tele. Tökéletes rokonságba lépett velük a hazai bolondéria. Utánfutó lélek nem létezik ebben a műfajban, az epigonság inkább érdem, mint kárhozat? Rájött honi ifjúságunk föle és alja, tud tenni ilyet ő is. Szépre főstött ház állt be alig két éve a Mikes Kelemen utcába, másnapra ordenáré ocsmánysággal rondították agyon.

Megértettem a benne lakók borzadályát, pedig annak csak az értelme volt mocskos! Az a legnagyobb vétek a folytatásban, a legtöbbjét nem érti meg a hétköznapi ész. Az egészen őskori barlangrajzok valamit már mondani akartak, és nyilván mondtak is, újkori pingálóink ilyesmire nem adnak. Vagy új ábécét találtak ki, vagy a meglévőt tekergetik mindenféle hottentotta cifrasági trükkel addig, amíg fejre állva se olvassa el az ember.

Lehet, hogy nem is nekünk szánják? A marslakóknak üzengetnek?

Pártfalként vonult be a szegedi partfal a köztudatba, ártatlan nyomdászai segédlettel, amely húszmillióba került. Hozzáférhető oldalán is meg-megszaladt az aranyecset utóda, a festékszóró, hogy jelezze, itt vagyunk, de az igazi tettek a belső felén születtek. Nem tudom, hogyan kapaszkodtak meg a tisztelt művész urak, és hogyan festettek nyaktörő pózokban, de ott van mind, levakarhatatlanul.

Az árvízi emlékmű alagsorában van a csoda java. És ezt komolyan tessék érteni, mert én is úgy mondom. Van ott legalább három olyan valami - műfaji meghatározás a művészet-történettől várható -, amelyikkel igazi tárlaton is szerepelhetne, aki oda tette, noha megeshet, terembe be se férne. Kompozíciós készség, színharmonia, minden van benne, és olyan pszichiáter is akadna, aki az alkotó lelkiállapotát is kiolvassa belőle.

Azt nem mondom, hogy a többenél kár a főstékért, meg kár a falért, mert én ilyet nem mondhatok. Valamikor a K-vonal című írást is azzal verte bele a föld sárgaságába a párt-főközponti alfej, hogy nem lett volna szabad papirost adni rá, és hűséges követőként az egyetemi újság ifjú recenzense is avval dobálta meg a minap kollégám könyvét szándékos félreértések halmazából, hogy nem lett volna szabad papírt adni alá. Nem szeretném egyiküket se követni.

Vannak türelmes lelkek, akik képesek azzal nyugtatni bennünket, meglehet, ez korunk népművészete. Tiszteltetem őket. Egy bolond százat csinál.

Régi mániám, minden nagy találmány létrehozóját kötelezném, hogy tíz évig maga használja. Teljes jó szándékkal tíz évet nekik is adnék. De azt se bánám, ha közülük legalább eggyel végigcsutakoltatnák a várost.

Gúnyos kacaj...

Ritka búza, ritka árpa, ritka rozs, ha a dalocskát dúdoljuk. És ritka tévés, aki meg tudja különböztetni. Nem kell nagy ész hozzá, hogy valaki tudja, más a búza, más az árpa, más a rozs, sőt a zab is más, és egyik se keverhető össze a kukoricával. Aki ennyit tud, megérti, vannak emberek, akiknek ránézésre teljesen mindegy, de röhögni való árpát látni égígérő gazban, amikor a szöveg étkezési búzáról beszél vég nélkül. Nem díszlépés ez, uraim és hölgyeim, ahol a jobb láb meg a bal egyformán csattog! A búzából kenyér lesz, és a rozsból is, ha szégyellni valóan nem helyettesítik főstékkal, az árpából azonban vagy takarmány, vagy sör. Ha valaki meg tudja különböztetni a legnagyobb melegben is a habzó sört az árpadarától, és megsértődne, ha jószágok elé képzelné akárki is kicsike üvegével, legalább akkor vegyen erőt magán, amikor ásatag fölvételekből vágja össze a képernyő aznapi szenzációját. Megeshet, hogy az ország fele fakad gúnyos kacajra.

Magyarország, kicsiben

Olyan kicsire zsugorodott már össze hazánk, a talpalatnyi is nagynak hangzik, a tenyérynyi a hitelesebb mérték. Beül valaki az autóba, Kelettől Nyugatig átszelné néhány rövid óra alatt, ha keresztben is vezetnének utak. A kicsike hazánk említése nemcsak kedveskedő simogatás, a legkomolyabb valóság.

Az utazónak azonban néha ez is nagy. Azt szeretné, ha egészen kicsiben állna elébe mindaz, amit megnéznie érdemes. Az Országház, a Lánchíd, a Balaton, a Duna, a Tisza, meg a többi csoda. Nem skanzen lenne, mert abban az eredeti méreten őrződik minden, és az a jó, ha a régi foglalkozások is benne élnek - nálunk még evvel is adósok vagyunk -, ez a liliputi kis ország néhány hektáron elfér.

Híre jött, hogy a latin világ Gorsiuma, mai nevén Tác, hatalmasat lépett. Már ki is jelölték az új haza földjét, pedig se fehér lovat, se aranyos nyerget nem adtak érte a követek. Azt tervezik, az idegen is jól jár vele, és a diákság is egyben láthatja az egész országot minden nevezettségével, tehát Tácnak is megéri.

Hogy jó lesz ez a zsugorítás, vagy nem lesz jó, innen nézve nem tudhatjuk, de lehet az jó is. Akinek azonban a közelünkben zajló - egyre lanyhuló - idegenforgalom is meg szokta forgatni eszének nem idegen kerekét, megkérdezi mindjárt: miért nem Pusztaszer? És a történelmi baklövással elkeresztelt Ópusztaszer? Érti rajta. Ha ott láthatná akárki az államalapítás vélt bölcsőjénél azt is, amivé eddig a valóságban lettünk, hatalmas lépés lenne.

Mit lehet erre felelni? Jóindulattal mentegetőzhetnénk, hogy ami van, az se bizonyítható egyértelműen, minek oda még egy tupírozott sóhaj, de jobb őszintének lennünk. Sejtjük csak, elbambultunk megint. A táciaknak hamarabb eszébe jutott, amit szerte a világban több helyen láthattak már, és azonnal ki is mérték a helyét. Lehet, hogy az emlékparkba nem fért volna el, de megvan az a csodálatos adottsága, hogy köröskörül Magyarország van még. Megfordul a fejünkben, ha a Lukács Imre által megálmodott újmódi vállalkozás kapaszkodott volna bele, akkor is jól jártunk volna vele.

Lehet, hogy ez a hajó elment. Annyira kicsik vagyunk, zsugorított változatunkból egy is elég lesz. Aki azonban vinni akarja valamire, a legelső parancsolathoz igazodjon: tartsa nyitva szemét-fülét, és kötelezően lépjen, amikor léphet. Mindenben, amiben lehet.

Versenyben vagyunk

Első nekifutásra, lefogadom, mindenkinek a munkaversenyek időszaka ugrik be agya sarkába, és pokolba kíván vele együtt, pedig most a világversenyekről szeretnék szót váltani minden-kivel, akinek kezében maradt az újság. Fölhívtam telefonon egyik nagyhírű háziipari szövet-kezetünk első emberét, mert megkért valaki, tudakoljam meg, jelentkezhetne-e bedolgozónak.

- Vállalna munkát is, meg azt is, hogy körzetének szervezője legyen.

- Köszönjük a jelentkezést, de nagyon sajnáljuk az illetőt. Alig van már néhány dolgozó tagunk.

- Tápén? A fél falu abból élt.

- Az igaz, talán több is, mint a fele, csak azt nem tudom, maga hol él. Akkorát változott a világ, észre kellett volna vennie.

- Mekkora? Szótték a gyékényt szőnyegnek, bolondosnak, szatyornak, kismónárnak, nagy-mónárnak, bakancsra való fagycsizmának, kötötték a székülőkét, csináltak mindent, ahogy a szövetkezet kívánta.

- Volt, volt, volt! Közbejött a Távols-kelet.

- Közelebb nem jöhetett, mint ahogyan a térképen van.

- Kicsi lett a világ. Amit mi eddig büszkén csináltunk, és kínáltunk a világnak, azt sokkal gyorsabban, elegánsan csomagolva akármelyik kikötőbe azonnal szállítják, harmad-negyedáron.

- Pedig nem lehet mondani, hogy túlfizették volna, aki szótte. Szegénységében lett szorgalmas ez a falu.

- Ők az olcsóbbak.

- Miből élnek akkor? Kevés a dollár, és ott is drága a kenyér.

- A szükség a legnagyobb úr. A mi embereink annyiért már nem csinálják.

- Tömve vagyunk munkanélkülivel.

- Akkor se.

Változik a világ. Tervgazdálkodás nincsen, elvitte a rendszerváltás, hozott helyette projektet. Jószerivel ugyanaz, csak másként hangzik. Dániában láttuk, a legvadabb tervutasításos rendszerben se sikerült olyan tökélyre vinnünk a központi irányítást, ahogy ők szervezik például a mezőgazdaságot, vagy a szélkerekes áramfejlesztést. A számítógép azt is számon tartja, mennyi trágyát lehet kiszórni a földekre, és meghatározza azt is, mekkora terület köteles minden gazda parlagon hagyni. Ha mi csatlakozunk az unióhoz, menthetetlenül elüt bennünket is ez a szigorúság. Egyelőre nehéz elhinnem, hogy be tudunk csomagolni egyetlen tálcára tíz tökegyforma malacfarkat. Mert ahhoz előbb tökegyforma malacok kellenek. De mondhatunk helyette sárgarépat is.

Persze, ha rákényszerülünk, meg tudjuk tenni ezt is. Lehet, hogy a székülőkét is tudnánk majd ugyanannyiért adni, mint a távoli népek, vagy még olcsóbban, hogy a mienket vigyék, de közben kimúlik, aki szőni tudja. Egyelőre inkább nyalogatjuk sebeinket, és munkanélkülieink támasztják a kocsmapultot.

Mutatós foglalatosság, de sehová nem visz.

Szippantós lakodalom

Két falu népe forgatna parázson, ha megcsalna az emlékezetem. Közel fél évszázad porától akárkié megbotolhat, ennél fogva leírni se merem, hol történt. Ha megtörtént egyáltalán. Nagypapa és nagymama már, akivel esett, külön-külön persze, ilyen szép korban pedig nem illik rossz hírbe keverni egyiket se. Unokák hada követelné mindkét ágon az elégtételt ősei meggyalázásáért. Úgy mondom el, ahogy akkor hallottam, illetve ahogy az idő rostája gyöngé fejében meghagyta.

Egyszer volt, hol nem volt..., azt beszéltek, komoly szándék kergette Jancsit Juliskához. Jancsi szippantós kocsi lovagjaként járkált házról házra, így jutott el a szomszéd falu legszebb leányához. Kezét-lábát, minden porcikáját jól megmosta mindig, mielőtt elindult, és kicsi kölnit se sajnált magától, hogy a munka szaga ne érződjék rajta. Összebújva szövögették életük vásznát: egy sor Jancsi fonálából, és egy gyönyörű sor Juliskából, aztán megint Jancsi, megint Juliska, egészen az idők végezetéig. Kicsi Jancsika és kis Juliska is mintázódott a szövetbe, mint az eljövendő nemzedék első tagjai. Hogy a kicsi Jancsi szippantós legényként szövődött volna bele, arról nincsen hírem, bár az apai örökségre számítani lehetett.

Jól fizetett már akkor is ez a mesterség, adott tehát tízezer forintot a deli legény élete jövődő párjának a lakodalmi előkészületekre. Nagy summa pénz volt az akkoriban, főúri előleg a nászra, az is beleszédült, aki meghallotta.

Éke és virágja a Földnek, Júlia szép leány, szintén beleszédült.

Egyszer aztán, hirtelen, féreg rágt a szövetet. Vagy villám hasította széjjel? Sajnos, másba is beleszédült szép Juliska.

A Jancsi gyerek szippantgatott szorgalmasan, és rakosgatta össze a forintokat. Egyszer csak hallja, szombatnap estéjén, hogy hiba van Köpecen. Nem kóbor szelek hozták a hírt. A masiniszta mondta neki, aki pedig legalább annyira igazmondó, mint a békebeli vasúti fékező. Amióta világ a világ, mindig így van: amíg Jancsi szippantgat, a masiniszta híreket szedeget.

- Hallod, Jani? Esküszik a leány.

- Hogyan esküdne, amikor én itt vagyok?

- Pedig esküszik, de nem teveled.

Hármat fordult tengelye körül, a böhömnagy kocsi támasztotta meg. Kicsi szolgáját talán meg is simogatta volna, ha csak külseje lett volna, belseje nem.

- Hol esküszik?

- Otthon. Már fűjják a rezesek.

Belekoppant Jancsi bánatos feje a nagy kocsiba, kondult is akkorát, mint a nagyharang, de nem esett el tőle.

- Vess keresztet, édes komám, csapj a lovak közé, és vigyél oda engemet.

- Ilyen kocsival? Meg se vagy híva.

- Ne törődj vele, csak hajts!

- Mosakodnod is kéne.

- Hajts!

Átporzottak a másik faluba, megálltak szép Juliska házánál. Jancsi be se köszönt, csak leakasztotta a csövet, beütötte vele az alsó ablakszemet, és ami fürtelem a nagy kocsi gyomrában benne volt, szilajnagy bánatában mind benyomatta. Szép ruhák, terített asztalok, nyakig lucsokban. A menyasszony is, vőlegény is.

Az akkori mendemonda csúfondárosan kérődzött az eseten. Hogy mit csinált például a primás - mert a rezesekből időközben muzsikás banda lett -, amikor valami nagy darab beleröpült a képébe? Nézd már, te Gazsi! Vagy: csókolni akarta éppen az újember az újasszonyt, de mire orcájához ért volna, valami hideget talált ott, és az ő szeme is eltelt. Nem könnyel, az biztos.

Jancsit állítólag garázdaságért ítélték el.

Miért mondom el most? Adomát cseréltünk adomára, amikor kiforogta a szó.

Buborékos eső

Hosszú-hosszú aszályos évek után naponta esik mostanában. Tenyérnyi felhő ténfereg ide, gondolná az ember, nem lesz ebből semmi. Gyerünk a kertbe!

Csöpörészni kezd, de öt perc múlva már úgy ömlik, hogy faltól falig ér a víz az úton. Istenkísértés ilyenkor a bicikli. Valahol mindig beázik. Használható ereszt nincsen, itt van viszont a cipőgyár sarki erkélye, örök menedéke az útonjáróknak.

Lucsok vízzel a nyakában érzik a túlsó partról egy motoros, fölkinálom neki a védett sarok másik felét.

- Legalább három percet alhatott volna Szent Péter. Addig hazaértem volna.

- Nekem is elég lett volna a három. Fölértem volna a hídra.

Nagy vízvázasztó a Tisza, az innenső oldalt mindig jobban szereti az eső, hogy az aszfalt ki ne száradjon. Okát tudja a tudomány, tudom én is, meg a motoros is, mert odaát még nem esik.

Vass bácsi mondta, amikor kilencven éves volt, hogy a régi öregektől hallotta, nagy eső lesz, ha buborékkal esik. Tehát már akkor is voltak nagy esők, de most lényegesebb, hogy zuhatagban ömlik ugyan a buborék, de tenyérnyi felhőből nagy eső nem lehet. Kilesek az égre, megáll az ész: óriás tenyerévé lett az a kicsi felhő, beborította már az eget.

Jön két kicsi kínai kislány nagy csomaggal, csupa latyak. Kinézték maguknak az erkély alját, de észreveszik, hogy dupla járgánnyal már lakják, visszacurikkolnak az ablak alá. Esernyővel jön odaátról egy biciklis, hídról le, iszonyatos sebesen. Életveszélyes az ilyen mutatvány, mégis nevetek. Fönn az ernyő, de lukas. Azon a lukon az égi áldás összegyűlve csurog a nyakába. Nem ér rá észrevenni.

Odaátról jön a Karcsi-busz is, de esernyő alatt ülnek benne az idegenek. Gondolom, buborékban a bokájuk is. Ekkora esőt otthon is ritkán láthatnak. Károly azonban ugyanolyan igyekezettel önti el őket városismereti tudnivalókkal, mint a legszárazabb időkben. Ami ki van fizetve, esőben is jár.

Sorstársaim a biciklisek, meg a gyalogosok, őket figyelem inkább. Motorosom nem győzte kivárni a végét, nekivágott. Eddig is csupa víz volt, már nem árt neki. Horgászok mennek, kismotorral, pacallá ázva. A horgot az úton is bevethetnék. Siheder is jön, ingben-gatyában, mintha mosógépből szedték volna ki. Micsoda bumeráng! Hernyótalpas biciklikereke fölött nincsen sárhányó, ennél fogva örülhet, ha a vágató busz fröccsenti száján. Mert azt legalább szidhatja. A saját esztétikáját nem, a huszonnégysebes divat miatt.

Másik biciklis is caplat, dinnyét hoz a csomagtartóban. Ahol egy dinnye fölűti a fejét, a mai piaci viszonyok között pillanatok alatt lesz ott egész rakománnyal. Utánfutós gépkocsi hozza, szintén odaátról, és ugyanúgy ázik az is. Sok gömbölyű dinnye, egy órája eső sok gömbölyű buborékkal.

Hej, Vass bácsi, de igazad lett!

Nevadai levél

Szupertitkos levelet kaptam egyik nagyon kedves olvasómtól. Főladója is titkos, Olvasók szerepel csupán a levelezőlap megfelelő rovatában, és az aláírás is ugyanez: Olvasók. Fejedelmi többes, alattvalói alázattal hajtom meg fejemet. Géppel írta, aki írta, nem gondolva arra, hogy éppen mostanában bővítettem gépiratazonosítási tapasztalataimat. Ha a kézírás a lélek tükré, ahogy minden grafológus vallja, a gépírás gépi lelket is tükröz, mondanám, ha nem tisztelném ismeretlenül is, aki hajlandó velem levelezni. Legszívesebben egy csokor rózsát küldenék.

A megszólítás is klasszikusan rövid. Csak ennyi: Cim! (Nincsen tehát hosszú í azon a gépen.) Gellert kaphatna a szándék, ha netán nevemen szólítana, vagy a régi hivatalossággal, valahogy így: Tisztelt Cim! Dátum is csak félig van rajta: 1997. VII. Nehogy innen tudjam meg, ami a postai bélyegzőn rajta van: 997. 08. 05.

A lényeg azonban: jól megkaptam megint a magamét. „Meglepetve, nagy csalódással olvastuk (persze nem végig) a Nevada-i sünszex írást. Örökre kiábrándulva. Az Ön írásai egy tisztultabb, nemesebb világ dolgait szokták közölni. És? erre odasüllyed H. D. is, mint a televízió, rádió? A röhögő kabaréközönség, akik egy izléstelen, sértő, durva, vagy trágár dolgon hahotáznak? Ez már az ideál H. D-nek is? Miért van Ön erre rászorulva? Talán valaki kérte ezt, hogy írjon valami sikkes szex cikket? Nem pazarlom a szót. Szégyellje magát, az ön neve, cikke ezentul utálatot kelt, nem vagyunk kíváncsiak a mocskos tömegcikkekre, unostalan ezzel kinozzák a nézőt, hallgatót, és úgy látszik az olvasót is. Ezentul azt a lapot amely az Ön cikkét ajánlaná, olvasatlanul széttépjük. Pfuj. Olvasók „

Végtelenül megtisztelő számomra, hogy eddig tisztultabbnak és nemesebbnek érezte írásaimat, és rettenetesen sajnálom, hogy ezután még az újságot is széjjel tépi, ha nevemre ráakad. Nyilvánosan megszaggatnám ruháimat, hamut hintenék kopaszodó fejemre, ha legalább okát látnám. Az az írás, amelyért belever a sárga földbe, éppen egy korábbi, külföldi származású cikkecske kifigurázása akart lenni, a magam szerényke eszközeivel. Ugyanazon az oldalon közölte ugyanaz az újság, néhány nappal korábban, akár a férj hamvaival üzemelő, csörgőre járó homokóráról szólót - igencsak morbid ötlet! -, mélységesen sajnálom, hogy elkerülte becses figyelmét. Rajtam veri el a port, mert én is el akartam verni?

Szorult tétovaságomban fejedelmi ajánlattal szeretnék előállni. Mivel azt méltóztatik írni, hogy persze nem végig olvasta pokolra való betűimet, és mégis tudja, mi van a végén, akkor Ön, kedves nagybecsű Olvasók-om (nem tudom másként szólítani, bár biztosra veszem, ezért a szörnyűségért is lapíthatok majd), látnoki képességekkel rendelkezik. Ilyen embert keresek! Lassan-lassan megesik, az írás elején körülbelül tudom csak, mi lesz a végén. Néha percek is elvesz hitvány életemből, mire kitalálom. Társszerzősége szeretném kérni. Ha Ön mindjárt az elején tudja, csapjunk egymás markába. Honoráriumom felét mindenkor följajánlom kedves közreműködéséért, de mivel az a legbizonytalanabb, az egy forintomra mindig számíthat. Ne felejtse, időnként közvagyon lehet érte kapni.

A csokor rózsát képzeletben mellékelem. Hű tisztelője:

Havasi kürt

Hangját az is el tudja képzelni, aki soha nem hallotta. Legalább olyan hosszú, mint maga a szerszám. Magamagát meg se tudja tartani, a végét le szokták tenni a földre a hegyi pásztorok. Hogy közben ne a pusztá földet fújják, fölfelé kunkorodik.

Most már emlékeznek rá?

Az üdülőben első reggel fogtam magam, és megkérdeztem a portán:

- Sok minden változott itt, karbantartónk még maradt?
- Hogyne, kérem! Miben lehetünk segítségére?
- Kicsike bajunk van csak. Megkérném, vegye ki a fürdőszobánkból a havasi kürtöt.

Akkora kérdőjel költözött szép portásunk két szemébe, kilógott a lába.

- Havasi kürtöt?
- Tetszik tudni...
- Értem már. Fölirom és intézkedem.

A mi havasi kürtünk egészen evilági, se a hóhoz, se havasi magasságokhoz nem ragaszkodik. A lehúzóba van beépítve. Akármikor kapaszkodik is bele a jámbor pihenő, diadalmasan hosszú dallammal fejezi be a tartály töltekezését. Amikor már mindenki nyugovóra tért, arcpirító hallanom, mert föltehetően nem csak a családom, az összes alvó is egyszerre fordul át tőle másik oldalára.

- Nem kimondottan zenei a lecke, de azt is kérném, a szerelő két facsavart is hozzon magával.
- Mi célból?
- Kibillent egyensúlyából az ülőke is.

A szorgalomban hiba nem volt, mire elköltöttük a reggelinket, már járt is nálunk a karbantartó. Két facsavar helyett csak egyet utalhatott ki szegénynek a szigorú gondnok, és azt is olyan ferdén csavarta be, kertbenező szemű ember nikkelezett szemmértékkel se tudná utánózni. De csoda történt. Már csak rövidke hang kísért a műveletet, és jóval vékonyabb is, de talán még messzebbre hallatszik. Netán a szomszéd üdülőben is meghallják? Minden mosolyomat elővettem, és megint mentem a legszebb portás eleibe:

- Pontatlan voltam reggel. Olyan karbantartó kéne, akinek jobb a fülhallása.

Mire úsztunk egyet a Balatonban, másodszor is meglátogatta szobánkat. Nem szeretem, ha éjnek évadján szidnak, ezért megint mentem a portáshoz. Már előre szól:

- Tetszik tudni, azt mondja a szerelőnk, hogy régi a csap, neki pedig nincsen raktáron újabb.
- Sajnos, most én se hoztam magammal, de jövőre pótolom. Egy darab bőrt, illetve gumitömítést is hozok. Otthon is én szoktam hangszerelni.

Kár volt nekem háromszor reklamálnom, mert nincsen az a rossz, ami haszonra ne fordulna. Vihar jött, és elmúlt a havasi kürt. Ennyire vihart még nem áldottam. Éppen akkor olvastam, hogy hidegfront közeledtével harapnak a halak. Föl van találva a frontjelző? Ugrottunk az unokámmal horgászni. Akkora igyekezettel áztattuk a csontkukacot, pontyot, harcsát, csukát, mindent foghattunk volna, de egyetlen öngyilkos halat se terelt mifelénk a sors.

Még nincsenek havasi kürtre hangolva.

Kutyasors az üdülőben

Dicsekednék vele, ha én találtam volna ki ezt az aranyigazságot: a legtöbb kutya gazdájához hasonlít. Nem formára, lelkiületileg. Nem én vagyok a kitaláló, de többször előhozakodtam már vele.

Még Reza Pahlavi volt a perzsa sah, amikor mustralovakat soroztak Szentesen az iráni testőrségbe. Sokan voltunk ott, én csak tudósítóként, mások szerencsés eladóként, ha hamisat szólnék, hamar lebuknék. A főtestőr jött el a sorozásra, és képes volt minden szemrevaló lovat tulajdon kezével centire lemérni, ahogy a szépségversenyeken a lányokat centizik. Legkisebb mozdulatán is látszott, ért a lovakhoz. Beszélt is hozzájuk, és a lovak, amennyi eszük van, megértették, noha nyelvvizsgálója egyiknek se volt. A legfőbb magyar lókereskedő cég főnöke is eljött - ha jól emlékszem, Pegazus névre hallgatott az állami vállalat, a költségzethez azonban semmi köze nem volt -, de ő egyetlen lovat meg nem fogott. A kutyáját babusgatta.

Szegény hátrányos helyzetű kutya! Egész addigi életében lovat se látott, nemhogy perzsa főtestőrt.

Mondhatná akárki, kár előhozakodnom vele, a sah rendszere is megbukott forradalom által, és nálunk is elmúlt az a rendszer, de én mániás vagyok, és mindkét bukást összekapcsolom a szentesi lópiaccal. A két rendszer ebe itt lett elhantolva. A miénk azt nem tudta elviselni, hogy a felelős beosztásban lévő ember a legnagyobb vásár idején kizárólag a kutyájával volt elfoglalva.

Az üdülőnkben láttam, mennyire megváltozott azóta a világ. Szegény pesti kutya még füstösebb levegőt kénytelen szívni, a legtermészetesebb, hogy magával viszi gazdája még ide is. És ágyában hálátja. Aki később megy abba a szobába, úgyse látja, hogy előtte kutya vacca volt. Divat lett Magyarországon kutyát üdültetni 1997-ben. Divat ellen pedig nincs orvosság.

A jó kutya tudja, sétálni kell vinnie gazdáját, tulajdon szájával adja tehát neki a rugóra nyúló pórázt. Szegény öreg csont belerokkant már az elmúlt összes rendszer fenekének testközeli kinyalásába, de ha most kutyavilág van, ehhez kell igazodnia. Ugrik azonnal, és peckesen sétáltat akkor is, ha elhevernie lenne jó.

Kis nyalóka van kiragasztva az étterem mindkét bejáratánál, amely szerint böhömnagy kutyát bevinni tilos, de ezt még az öregátkosban nyalták oda, amikor sikk volt inkább gyerekekkel üdülni. A kutya egyébként se tud nyalókát olvasni, ráadásul nem is böhöm, ennél fogva úgy jön-megy, mintha otthon lenne. A többi kutya gazdája eddig még nem lehetett főnök, még tud illemet, és kívül hagyja ebét.

A parton szeret sétálni Pincsike, akár a gazdája. Ott hevernek a szép lányok, bögyösek-farosak. Csorog értük Pincsike nyála is, meg a gazdájáé is, hiszen mondtam már, a legtöbb gazda kutyájára hasonlít. Nem formára, lelkiületileg. Nem tanulhatta ki azonban szegény kutyácska a pucér fölsőtestek közötti közlekedés emberi szabályait, összevissza ugrál, ahogy a méhecske száll virágról virágra. És mit gondolnak, kedves olvasóim, mi a legszebb virágja? A leánkák legjobban domborodó alsó fertályát bűzőli sorra. Amelyik nagyon tetszik, meg is ugatja.

Magában sóhajtja olyankor nyálcsorgató gazdája: ha én még egyszer nagykutya lehetnék!

Bikkfául beszélünk

Ha a földről van szó, Terus ángyi, és a tápai illetőségű Ricsók sógor azonnal csatába indul. Még Árpád mellől hozták jussukat. Minden rókacsapdába beleléptek, minden horgot bekaptak, ha föld volt rajta a csalétek. Minden földosztáskor húzta a láncot Ricsók sógor, és verte a karót, a Torgyán-féle fölcicomázottat kivéve, búskomorságba esett viszont mindig Terus ángyi, amikor elvették. Pedig csak annyit kellett volna megtanulniok: az Úr adta, az Úr elvette, legyen áldott az Úr neve. Akkor is, ha elvtársi alapon vette el az Úr.

Most is azzal kezdi Terus ángyi, színmagyar létére nem érti a magyarok nyelvét.

- Azt mondja meg kend, ha annyira nagyokos, már a bükkfanyelv is bükkfául van mondva?
- Bükkfanyelv az, Terusom, bükkfanyelv. Bükkfaországban bükkfául beszélnek.
- És bükkfák az ügyvédek is? Ha mellénk akarnak állni, akkor se értjük őket.
- Most inkább nem akarnak mellénk állni. Nagy földeket licitáltak el előlünk, nem szabad értenünk, ha rovásunkra csűrnek-csavarnak a paragrafuson.
- Arra szavazzunk, amit nem is értünk?
- Tanuld meg, titkos választásnak a nyelve is titkos.

Ricsók sógor ősi pedagógiával teszi föl a kérdést élete párjának. Akár az alsóvárosi templompörben is elhangozhatott volna a török alatt:

- Mi lenne a jogi személy, Terka lelkem, tudod-e?
- Bükkfául vagy magyarul?
- Várj, fölolvassom, ahogy a kormány mondja: egyetértés-e avval, hogy külföldi természetes és jogi személy ne szerezhessen termőföld-tulajdont egészen addig... Tessék megmondani először, ki is az a jogi személy?
- Mi vagy ki? Hallottam, a jogi oskolán, vizsgán, megkérdezték a Lali gyereket is.
- És?
- Vakaródzott szerencsétlen, nagyon vakaródzott, nem akart szóra nyíltni a szája. Egyszer aztán csak kibökte: a termelőszövetkezet jogtanácsosa.
- Jól eltalálta! Megmondanám, de látod, én se értem.
- Sokszor mondtam már, mindig akkor hígul a kend veleje, amikor töménynek kellene maradni neki.
- Akár hígul, akár nem, annyira mégse, mint azoké, akik kitalálták. Ha az igenre teszem a keresztet, akkor ez, ugye, azt jelenti, hogy ne szerezhessen.
- Mit tudom én? Olvassa kend föl még egyszer.
- Egyetért-e azzal, hogy külföldi természetes vagy jogi személy ne szerezhessen mindaddig...
- Ha jó vágányon fut az eszem kereke, akkor azt jelenti, hogy ne szerezhessenek. De meddig?
- Amíg az Unióba be nem lépünk.
- Akkor ez is ér annyit, amennyit a földosztás ért. A fene se tudja, mi jön utána. Csak nem a kolhoz?
- Igent mondani a nemre? Nemet az igenre? Az egész ország egyszerre turkáljon jobb kezével a bal fülében, ballal meg a jobban? Én mondom, Terusom, ha ezt valaki is érti, akkor én megsózom, megpatrikázom a kucsmámat, és késsel-villával megvacsorálom.

Családi Tökjő

A történet nem az enyém, csak hasznosításra kaptam kölcsön. Heten indultak neki, de nem úgy, mint a gonoszok, hanem úgy, mint egy jó család. Nagyszülők, ifjú szülők, és a természetes szaporulat. Ahol ennyien mennek, valami mindig itthon marad. Hét kicsi kanál, hét kicsi villa, hét kicsi kés, mind műanyagból való, és a merőkanál. A műanyag encsömbencsöm hiánya még elmegy, de hogyan szedjenek levest, ha merőkanál nincsen?

Ott a bolt, hátha nyitva még! Bemennek, tétováznak, mint minden idegen, de sajnálkozva mondja a főboltos, ilyesmit ők nem tartanak.

Ha nincsen, nincsen.

Még idejük sincsen kipróbálni, milyen a nyaralás merőkanál nélkül, indulnának lógó orral, de kiált a boltos:

- Katiiiiii! Gyere csak ide!

Kati előáll, akit legszívesebben Katicának, Katókának vagy Kiskatónak szólítana a család. Olyan szép, és olyan aranyos, mint a csöppentett méz. Csicseregve átbballag velük a szomszédba, a Tökjő étterembe. Bolond név ez a Tökjő, de aki még műanyag kiskanalat se tud hozni, az ne válogasson mások nevében. Mondja Katica odaát, mi kellene, ha volna. Szép szavára a legfőbb Tökjő azonnal benyúl valahová, leszámlál hét kicsi kanalat, hét kicsi villát, hét kicsi kést, és följánlja térítés nélkül. Egyszerhasználatos ez, eldobandó, és több is vezett Mohácsnál. A merőkanál fémből van, azt csak kölcsön adja.

Ne gondolja senki, hogy átvételi elismervényt írtak róla, két tanúval láttamozva. Magyarok vagyunk, itthon vagyunk, a bizalom a legfontosabb. Tökjő uram kapásból föl merte tételezni a vadidegenek héttagú bandájáról is, képesek voltak nem azért jönni, hogy merőkanalat gyűjtsenek.

Tudnak illemt a fölnöttek, kértek mindjárt fejenként egy-egy sört, korsóval, és illendő üdítőt a gyerekeknek. Beleöltötték a nyelvüket a habba, hát ilyen jó sört ritkán nyalnak! Ráadásul olcsóbb, mint itthon. Ennyire nem értenek ezek az üdülőhelyi üzlethez?

Nagyon is értenek! Attól kezdve mindennap itt itták meg napi betevő sörüket, és mellé a három gyerek a maga üdítőjét. Lassan-lassan akár a törzsgárda-jelvényt is kiadhatták volna nekik, annyira odaszoktak.

Megint értetlenkedtem. Elejthettek ezek az elején egy-két német szót, netán angolt - vagy orosz, mert újabban az is külföldi -, de ilyesmivel se vergődtek. Balatoni Tökjő csárdáséknak a magyar forint is konvertibilis már. Figyelmesekek voltak minden idegszálukkal, és mosolyogtak minden rezdülésükkel.

Hová jut ez az ország, ha már ez is előfordulhat?

Figyeljetek, franciák!

A nekem szóló telefonokat éppen úgy hitványság kibeszélni, mint mások levelébe beleolvasni, de ez a hívás éppen arra biztatott, hogy koreografáljam át betűbe szavait. Ellene is szóltam az ördög incselkedésének, több fölvonásban is.

Az első tétel úgy szólt, hogy ne hibáztassuk a francia fotósokat, mert Diana hercegnő valósággal csábítgatta őket, kínálván a legszaftosabb látványosságot, amit az akkor még várományos királyné egyáltalán nyújthat. Egyébként is a sajtó tette naggyá Dianát. Erre azt mondtam, neki is lehettek hibái, magam azonban változatlanul hiénatípusú szakmánk szégyenének tartom az egészet. A második érv úgy hangzott, hogy ő sokat motorozott annakidején, tehát tudja, ha majdnem kétszáz kilométeres sebességgel röpül egy csodaautó, azt motorral követni se lehet, megelőzni még inkább nem. Erre meg azt feleltem, ha ezek motoron közlekednek, akkor nem a púpostevét akarják lekörözni, beleadtak apait-anyait. És ne felejtsd el, a te időd óta a motorok is gyorsulhattak.

Nem dőlt ki a sorból barátom, előállt a harmadikkal is. Ha ilyen a piac, akkor tudomásul kell vennünk, hogy ilyen. Ha akármilyen szennylapok is annyi pénzt adnak egy-egy képért, amennyit kukoricakapálással egy életen át se lehet megkeresni, akkor megteremnek a rátermett emberek is. Miért nem akarják azokat is felelősségre vonni, akik mindennapi nyálcsorgatásaikkal táplálják őket? Hárításból nekem is vannak készleteim, harmadik kontrámmal feleltem. Lehet, hogy a hóhérságot jól megfizetik, én mégis megmaradnék a kukoricánál. Erre ő: nem rólam beszél, és ez már egyébként is gyagyaság. A piac így működik. Még erősebben mondtam, hogy az így működik is kibökte már hetvenhétszer a bögyömet.

Benyالاتos szózat következett. Az igazság bajnokának kötelessége megírni mindent, amit neki mondanak. Állj meg, Vendel! Nem is a házszámot tévesztetted el, de az egész várost. Van nekem annyi különbejáratú rigolyám, alig férek tőle. Ha majd úgy érzem, kevés a hozomány, akkor kérek kölcsön.

Azt is kötelességem lenne megírni, kizárólag nekem, öntötte tovább a szót, hogy abban az alagútban legalább szalagkorlátnak lennie kellett volna. Ha néztem a helyszíni közvetítéseket, láthattam tulajdon szememmel, hogy sincsen. Hát akkor mit akarnak?! Nem elég, hogy tökrészeg a sofőr, ráadásul gyógyszerre itta rá, amit megívott, hogy a behergelődés teljes legyen, tehát nemcsak részeg, de szipós is, és még szalagkorlát sincsen?

Azt találtam mondani, ihatott a sofőr akármennyit, doppingolhatta magát ráfejelő bolondítóval is, lehetett az exfeleség akármilyen kihívó jelenség, ha a fotósok ott nem koslattak volna, mint kutyák csuklásánál a kiherélt ebek, talán saját kocsijukkal hazajutottak volna. Azt csak találgathatnám, hogy az abnormális sebességgel halálba rohanó csodaautó a szalagkorláton is átbukfencezett volna, de a találgatásnak értelme most sincsen. Megkérdeztem csöndben:

- Gondolod, hogy ők is olvasnak bennünket?

Azt mondta rá, gondolja. Ha francia a tulajdonos, ahogy valamikor hallotta, akkor minden szavam eljut oda is.

Na, most kipróbáljuk. Franciák, figyeljetek!

Alagútból ki

Akármilyen fűzfapoéta átkölthetné némi ceruzarágás után, ad notam: Londonban hej..., hogy Ausztriában van számos alagút, és minden alagútnak vége is van, de én nem vállalkozom rá. Nem is állna rá a szám a dallamára. A közös örökséget se emlegetném, mert a K. u. K. idején is elhajoltunk már egymástól, a mi rovásunkra, és a későbbi évek még nagyobbra tátották az elhajlás száját, csak azt akarom mondani, talán százba is belementünk a napokban, oda-vissza, és ami a legfontosabb, mindből ki is jöttünk. Párhuzamokat keres a jámbor utazó, éppen a föl nem hánytorgatott közös örökség jussán, és az jut eszébe, nekünk egyetlen igazi alagút jutott, de az nagy, és valamikor 1945. táján indult, ha az előzményeket nem számítjuk. Még mindig nem jöttünk ki belőle.

Ha pontosak akarunk lenni, még a végét se látjuk.

Pedig minden alagútnak a vége a legszebb.

Mondta az idegenvezetőnk, azokat szinte egytől-egyig a nagy Szovjetunió emberei robbantották ki a sziklából, egyetlen esztendő alatt. Belekondult ebbe is szívünknek nemcsak a csücske, de a töve is. Ugyanannak a konglomerátumnak az emberei hozták ránk is az alagutat, össznemzetinek hazudott hozzájárulással. Csak az alapokat rakták le egyetlen esztendő alatt, a robbantás folyamatos volt, amíg a boltozat össze nem rogyott.

Ausztriában gyönyörű munkát végeztek vendégként, nálunk a lehető leggyatrábbat, bár addig soha nem jutottak el, hogy deklarálták volna, mi lennénk a vendégmunkások saját honunkban.

Okát nem tudtuk, mert egyénileg és kollektíve is elmaradtunk az alagútépítés technikáját illetően, de föltűnt, hogy odaát majdnem mindenben enyhe kis kanyar van. Azért nem értettük, mert az autópályák nem mindig követték a régi utak nyomvonalát, nem képzelhettük el tehát, hogy már az előttünk járó szekeres világ szűkös igénye, vagy az ökrök lődörgése szabta volna meg az irányt. Kősziklában egyébként se tudott volna lődörögni a legerősebb ökrösfogat se. Kicsi ország létünkre nagyjaink mindenből a legnagyobbat akarták, ezért lett a mi alagutunk majdnem akkora, hogy határait három tenger mossa, de a mienk legalább kimondva töretlen volt, mint a téeszek kukoricája, hogy egyik humoristánk szavait idézzem. Sokszor emlegettem már Soós Gábor mezőgazdasági államtitkárt abbéli állapotában, amikor kimondta csúfondáros bensőséggel, hogy kiálltunk a csorgásba, és ugráltunk: mi úgyse ázunk, úgyse ázunk, mert minálunk tervgazdálkodás van, aztán szépen bőrig áztunk.

Aki ilyet beszélni mert, annak hamar előkeresték az anyakönyvi kivonatát, és fölfödözték benne, már el is mehet nyugdíjba. Pedig amit mondott, nemcsak a mezőgazdaságra volt igaz.

Ebből veszünk habfürdőt ma is, reggeltől estelig, estétől reggelig, egyik választási malaszttól a másikig. A nyugdíjazásban első helyen. Nyakunkon a választási parádé, sorra jönnek a vak jövődömondók, akik legjobban látják az alagút végét. Mi most kezdjük észrevenni, hogy a mienkbe is nőttek kanyarok, és nem tudhatjuk, hány van még előttünk.

Különben optimisták vagyunk. Történelmi tény, minden alagútnak van vége is, nemcsak eleje. Kivétel a parajdi sóbánya. Abból ott kell kijönnünk, ahol bementünk.

Operett a földről

Operettparasztok sokan vagyunk, akik szeretünk belebeszélni a gazdálkodó parasztok dolgába. Ezt készülök elkövetni magam is, pedig tudom, ők éppen ezt nem szeretik. Szerintük az se mentség, hogy „földközelen”, faluban születtem, és lélekben ott is maradtam.

Talán ezért élesedik viszont a fülhallásom mindig, ha a földről beszélnek, és a szám is jár mindig, amikor nem kellene. Most például pokoli gonoszság gyanúja gyötör, de fékezni akarom magamat. Azt harsogja a magyar világ egyik fele hetek óta, hogy mint „jogi személyek”, a szövetkezetek is vehessenek földet. Istenem, adjál nekik minél többet, hadd dolgozzanak, mondanám, ha csak az én jóindulatomról lenne szó. Mert annál nagyobb csapás nem létezik, mint az, amikor már kapanyél se jut valakinek. Eszembe jut vészkijáratként egyik operettünk slágere: adható és kapható, és visszaadható...mert csókolózni, csókolózni jó, jó, jó.

Dalolni is jó, de ezt eméssze meg valaki! Nem Csókos Cuha András áll Önök előtt, kedves olvasóim, aki a nagy Sánta-regény óta a méltóságos uraság szegődött cselédje, és aki semmitlen semmivel vette magához a nyolc holdat. Mit keres itt az operett? Csókkal lehet legjobban beadni a legkeserűbb pirulát is. Adható és kapható! Fordítsunk csak rajta! Kapható és adható. És máris a piacgazdálkodás lényegénél vagyunk. Ami ma kapható, az holnap el is adható.

Hatalmas eb van ide elhantolva, kedves földbarátaim.

Vegyük azt az eshetőséget, hogy kormánytól biztatva, esetleges törvénytől fölbuzdulva földet akar venni a mittudoménmilyen szövetkezet. (A legsztalinibb időben se vehetett, hiszen a tag nevén maradt, később újra „nevesítették”, korszakos tehát a fejlődés.) Megveszi közpénzen, ki is fizeti. Olcsón hozzájut, mert nincsen ára a földnek. A közpénz viszont most a még tagnak maradt szépszámu Jani bácsik és Mári nénik pénze, illetve az egész ország minden lakójáé, ha állami támogatást is kap. Termelni akar, hadd termeljen. Áldozzunk érte, embertársaim!

Csakhogy! Történelmi időket jelent az a negyvenvalahány esztendő. Ami előre tekintve a legreménytelenebb kilátástalanság volt, visszafelé nézve az is törpe. Akár törpe, akár nem, ennek a vége még közel van hozzánk, erre azért illene jobban emlékeznünk. Tessék megmondani, hány hold, vagy hány hektár csurgott a maga gravitációjával némely téeszvezetők kezébe, a legutóbbi években?! Nincsen fej, nincsen számítógép, amely meg tudná mondani. Pedig valósággal be volt betonozva törvénnyel minden hold. Megszerezték a kárpótlási jegyeket, és a gépek javát is megvették hozzá. Ami földet most megvehetne a szövetkezet, közpénzen, azt legközelebb már a törvény kimondott szavai szerint is eladhatja. Mondjuk, megint annak, aki legközelebb van a tűzhöz. Mert ő tudja legjobban, mikor lehet valamit leggyöngébb áron - saját kézre venni. Netán egy újabb földinduláskor. Attól félek, de nagyon, a mostani Jani bácsik, Mári nénik törvényes utódai megint ököllel törülgethetik majd a szemüket.

Ezt ne látnák a jogi oskolát is kijárt elnökvadékok? Sajnálám, ha én hívnám föl a figyelmüket.

A kolhozok majdnem az egész béketáborban rendre megbuktak, a más típusú szövetkezetek viszont virulnak. Mintha a mi kormányunk erőt, fáradságot és presztízst nem kímélve még most is a termelőszövetkezeteket támogatná elgondolásával. Ha bele mernék szólni, azt mondanám, inkább a beszerző, értékesítő és földolgozó szövetkezetekre áldozná igyekezetét. Talán a szekszárdi húskombinát se ment volna tönkre.

Hogy a három és ötholdas gazdaságok nem tudnak ilyen szövetkezeteket létrehozni? De a nagyobb családi gazdaságok legalább hét éve szerveződhetnének, ha mernének.

Baloldali kormányválság

Teljesen magánügy, hogy letörött a biciklim egyik szarva. Öreg volt már, és mondja a rozsdá, rejtett repedés régtől rágtá. Szerencsém, hogy nem akkor törött le, amikor kamion kergetett hídról lefelé. Könnyen ott hagyhattam volna a másik szarvamat is, de ez se tartozik másra.

Nézegettem, ahogy öreg Bence nézte a Toldiban a vaskazettás cipóba beletörött kését: *hová illik darabja? Gondolám, jó volna, ha összeragadna.* Verstől olajozottan gyorsvágtaiba kezd eszem minden kereke, és örölni kezd, mint a bolond malom.

A bal oldalon törött le, tehát beütött a baloldali kormányválság! Ne fessük az ördögöt se a falra, se a balra, mert olyan idöket élünk, megjelenhet. Tegnap mondta be a rádió, Lengyelországban is átalakul a kormány. Uramisten! Ilyen hamar begyűrűzött? És mindjárt nálam?

Meg vagyok löve, nekem még haza kell mennem. Ígéretes nagy csomaggal, fele kormánnyal? (Nagyot ígérni mindig tudtunk, és csomagunk is akadt. Batyú lett némelyik, holtunkig cipeljük.) Ha balra tartanék, jól is mutatnék szabad kezemmel, mert én mindig előre jelzem az irányt, de egészen hazáig egyszer se kell balra fordulnom. Jobbra pedig nem jelezhetek, ez most a legnagyobb baj. Jobb kezemmel tartanom kell a kormányt, de ezt ne tessék jobbra-hajlásnak venni, mert attól irtózom legjobban. Félkarú óriásként kapaszkodom föl félszarvúvá silányodott járgányomra. Az első métereknél mindjárt kiabál másik hátrányom is. Világ bajnok panorámás visszapillantó tükröm a lekonyult fél szarvon lóg, valahol a pedál körül lődörög, nem tudok belenézni. De a fék a jobb oldalon, tehát a helyén van! Ezt is nézhetem politikai vetületben is. Gurulón áll szekerünk, fék nélkül elszaladna velünk a csikó. Hej, ha egyszer az inflációt is, meg az adóhivatalt is befékezhethném!

A híd följárójában leszálllok. Most veszem észre, eddig senki nem jelezte, hogy látja szerencsétlen félrekajszulásomat. Gyalog tolom a hídon, hegyre föl, völgybe le. Legalább kétszázan pörkölnek el mellettem, mégse szól senki, pedig kajánkodásra mindig hajlamos a magyar. Kormányválságomba ennyire befásult mindenki? Olyan ez, mint régen volt a sztrájk. Azért nem tartottak, mert nem vette volna észre senki. Van rá időm, a híd közepén kisütöm, semmire nem mennék vele, ha lengyel példára a baloldali kormányt jobboldalival váltanám le. Amit lehet a politikában, biciklinél nem lehet. Itt a teljes koalíció kötelező.

A lengyeleknel képes volt megegyezni az ellenzék. Mi még ott tartunk, hogy két ember három pártot szervez. Mindenki összefogna mindenkivel, ha ő maradna a király.

Itthon vagyok, viszem boltról boltra válságba borult fél kormányomat. Ódivatú, más kottára jár már ez is. Nincsen mese, kacatoshoz kell mennem.

Csak politikusok ne kövessenek! Olyan idöket élünk, minden ószeres eszme életveszélyes, akár a kamion.

Baj van, kacatosnál sincsen ilyen. Itt van viszont Laci, a szomszéd, aki a tarackot is kiirtaná, ha fogná a hegesztés. Kapta magát, meghegesztette. Ha ezt a parlament meglátná!

Júlia kebele

Örömmel venném a hírt, hogy Verona posztumusz díszpolgárrá választotta William Shakespearét, hálából azért a szimpla tettéért, hogy falai közé hozta a szépséges szép Júlia és Rómeó szerelmét, és ezzel a világhírt is neki ajándékozta. Seregestül forog benne az idegen.

Elmentünk oda mi is.

Féltenyérnyi udvarra néz az erkély, amelyen és amely alatt állítólag elhangzott a végzetesen örök szerelem párbeszéde. Szép szobor áll az udvar sarkában, ki más lehetne itt bronzba öntve, mint maga Júlia. Könnyed, szinte légies figurája minden színpadoknak, ilyennek mutatja a szobor is. Kajla eszembe egy másik Júlia jut azonnal, Petőfi Sándor hites felesége.

Oka van ennek is.

Ifjú szemeimmel láttam hajdanán azt a francia fordítást, amelynek címlapján a lánglelkű költő egyik versszaka adja az illusztrációt. A versben ez áll: *Egyik kezemben édes szendergőm / Szelíden hullámzó kebele, / Másik kezemben imakönyvem: a / Szabadságháborúk története.* És a refrén minden szakasz végén: *Keblemre hajtva fejcskáját, alszik / Kis feleségem, mélyen, csendesén.* Fátyolfinom sorok, ezt rajzolta megszenstelenítve a címlapra a grafikus úgy, hogy akármelyik pornókazetta reklámja lehetne napjainkban is.

Júliák kebele a közös pont jámbor lelkemben. A könnyed szobor szépen domborodó jobb melle úgy ragyog az alkonyi fényben, mintha naponta szidoloznák. A baloldali is ott van, komor patinájával, ahol anatómiai pontossággal lennie kell, de azt elhanyagolja az utókor áramló hada. Attól fényes ugyanis, hogy boldog-boldogtalan föláll sámlicska talapzatára, és úgy fényképezteti magát, hogy közben fogja fényes halmocskáját.

Ez is elmehetne reklámnak.

Előjegyzés nincsen, sorszám sincsen, de pillanat sincsen, amikor ne követné egyik embert a másik. A szobor fölött az erkély, oda is föl lehet menni, én inkább fölnézek csak. Egészen mai leánka és mai suhanc ugrik ki az erkélyre, és lázas csókban forrik egybe, amíg alatt elkattan a fényképezőgép. Rómeó és Júlia, hippi kiadásban. Aztán őket is váltja más, a csendesebb vérűek nemzetségéből.

Idelent, a szárazkapu oldalfala jobban tele van firkálva, mint a legelszántabban tetovált test szokott lenni. Örök Rómeók és örök Júliák szerelmes falfirkái. A fal tövében kőpad, arra is fölugrik ugyanaz a leánka ugyanazzal a suhancsal, és ott is összecsókolózik ugyanúgy, amíg a vaku el nem villan. Ideiglenes lángolásukat akarták megörökíteni?

Az idealizált, tiszta szerelem udvarában vagyunk, talán nincsen is ember, aki másra gondolna. Megint tévedtem, de akkorát, ki se lehet mondani. Az emberi elme teremtette meg az egyik legundorítóbb képű kutyafajtánkat, amelynek örök csámcsogása közben a nyála csorog. Intelem lehetne napjainkban is, amikor a teremtő elme klónozásról beszél, hogy íme, itt az ellenpélda, erre képes az ember, ha kezébe veszi az utódlást. Elhasalt ez a szuszogó torzszülemény az udvar kövezetén, semmit nem tudva se Júliáról, se Rómeóról. És lássatok csodát, szendergő embertársaim! Az örök szerelem udvarában ennek a randaságnak lett hirtelen a legnagyobb közönsége.

Ide jutottunk.

Leváltották Zrínyi Iluskát

Cifra vége lett ennek is. Halála után kétszázkilencvennégy évvel váltották le, de előbb föltámasztották, mint nagy ősével tette Mikszáth Kálmán. Császári ármány van mögötte tagadhatatlanul. Az a pártvezér, aki pár évvel ezelőtt kitörő örömmel fogadta átállását, és kapásból Zrínyi Ilonának nevezte el, időközben atyacsászárrá játszotta magát, és ebben a minőségében vette hóna alá a napokban a másik pártvezérecskét. Őt már nem öltöztette nagy elődök gúnyáiba, és jól tette. Kis bajusszal megúsza volna pedig a fazonigazítást, tessék csak megnézni legközelebb, amikor szilaj haragját nyilvánítja.

Nem akarok mindig visszahivatkozni saját magamra, de elhallgatni sincsen okom, hogyan intettem annakidején a politikusokat. Csak addig gombolják vissza a lajbit, amíg az elgomboláshoz nem érnek. Kénytelen voltam pár hónappal később fájdalmasan visszakanyarodni a témához, megállapítván, hogy a valódi demokráciát ismételten deklaráló korunkban szinte valamennyi párt vezérkara a Rákosi-diktatúráig lépett vissza, vagy annál is tovább. Elsütötte már kollégám a poént a szegedi rektor-pörben, csak utánpótlás lehetek: demokratikusan választottunk diktátorokat magunknak.

Jelentem tisztelettel, Zrínyi Ilonát Rákosi is nemzeti szentként tisztelte, és esze ágában se volt meneszteni. Éppen ideje túlszárnyalni Rákosit is.

Kíváncsi vagyok, hogyan írják át most hirtelen ennek a pártnak a történelmét. Egyszerűen kihagyják belőle? Vagy mást tesznek helyébe? Az atyacsászár mindenesetre kijelentette, hogy nem nyilatkozik ebben az ügyben. Azt hiszem, ez önmagában akkora égi csoda, akár üstökösként is jegyezhetnék a csillagászok. Eddig ő volt a legmegbízhatóbb eset az azonnali kérdések órájában, a napirend előtti felszólalásokban, hogy röhögte a fél ország, és most képes nem nyilatkozni?

Kezdődött a tortúra azzal, hogy eltiltotta a hős asszonyt a sajtótól.(I. Rákóczi Ferenc hites felesége, II. Rákóczi Ferenc édesanyja, Zrínyi Miklós költő és hadvezér unokahúga, Munkács várának hős védője, Thököly Imre hű párja ekkora csapást nem érhetett meg, mert akkoriban még nem volt divat a kobzos hírvivőkbe beleverni a csúfot.) Ettől kezdve újságírók hada kereste vele a kapcsolatot, már csak a lesipuskás paparazzik hiányoznak mellőle.

Nem akarom megint az ördögöt a falra fűteni, de ahogy küszöbön a Metész kettéhasadása, megeshet, némely körök innen is elpártolnak megint. Annak a nagy hangoskodásnak ez szokott a vége lenni, ami kiszűrődött a pártelnök és pártelnökség párbeszédéből. Ha azok a nyavalyás újságírók el nem túlozzák ezt is.

Zrínyi Ilona akkor is világmárka, ha egy ember támasztotta csak föl.

Hugó, a víziló

Szegény kisebbik lányom gyerek volt még, amikor moziba vitte el apját. Vasárnap, ebéd után, szundítani a legjobb, de mit meg nem tenne az ember gyermekéért? Volt valami ördögös pasas a rajzfilmen, leginkább Major Tamást formázta, és ő adta a hangját is kölcsön. Ennyire emlékszem, mert szégyen ide, szégyen oda, hősiesen elaludtam.

Pironkodva jött ki gyermekem a moziból. Amíg a többiek harsogva élvezték a filmet, az ő apja horkantott is mellette. A gyerekek kiáltozását ütemezte a mozi, az én közbeszólásom azonban független volt tőle. Sokszor se közel, se távol más nem hallatszott.

Máig tudom, nyomot hagytam lelkében.

Más kalandom is volt, nem is egy. Nem győzőm szégyellni magamat, kiküldött újságíróként is elszundítottam egyszer. Amit közben mondott az előadó, holtbiztosan kimaradt az utókorból, de ne kövessen meg érte senki, mert ha elbódulni tudtam, az az előadás olyan is volt. De akkor csöndben maradtam.

Beültem bírósági tárgyalásra is. Egyszem egyedül voltam a közönség padján, és álombéli felelőtlenséggel horkantottam bele. Mint a hitvány kölök, aki azonnal tudja, hogy rosszat cselekedett, tüstént fölébredtem én is. Lehet, hogy egyéni olvasatban láttam a bírák arcát, de mintha ezt gondolták volna: de jó magának! Mert elszundított ott ügyvéd is, ügyész is. Igaz, ők legalább csöndben tettek.

Sajnos, csak a télen hallottam zsombói népfőiskolán, hogy lézerrel ki lehet venni a horkolót. Ráadásul már tíz esztendeje itt van a készülék. Oltári nagy disznóság egy magára valamit is adó apának, hogy még mindig nem jelentkezett operációra. Pedig arra az egyre háklis vagyok, hogy tökéletes legyen, ami a gallérom fölött van, ha lehet egyáltalán.

Mennyi idő telt el Hugó óta? Nem foghatja rám senki, hogy elsziettem volna.

Kíméletes volt a professzor, megállapította, hogy orrsövényferdületem is van. Azt ajánlotta, azt nyírjuk először egyenesre. Ha velem valaki hajlandó foglalkozni, összeütöm a bokámat, és megköszönöm. Igaz, följajánlottam sövénynyíró nagy ollónkat, de nem kellett. Bevetette a lézert - a horkolóm azonban hű maradt hozzám.

Most jelentkeztem folytatásra.

Kétszer szedték ki eddig a mandulámat, tapasztalatból tudom, izgága pasas vagyok, és a nyelvemre akkor se tudok vigyázni, ha ketten kapaszkodnak bele a kampóba. Amikor másodszor nyitottak mandulabányát a torkomban, nagyon reszkettem. Meg is kérdezte a doktor bácsi: talán Besszarábiában született? Torkilag leginkább sündisznóra emlékeztettem, úgy meg voltam rakva töméntelen csipesszel és ollóval, az eszem viszont járt, ennélfogva csak gondolhattam: ha öt percre helyet cserélhetnénk!

Hálából se akartam kitenni hasonló indulatoknak a torkászati klinika talpig kedves professzorát, tehát altatással kértem. Csodálkozott is rajtam, és a többi orvos is csodálkozott. Biztosan menet közben mindjárt ki is akarom próbálni, mondta egyikük, jogos malíciával.

Hangvillát mégse készítettek be, a behangolás tapasztalati alapon történt. Gyere el a Hugó, még egyszer! Kárpótlás is van a világon, unokámmal ott leszünk.

Amikor füstölt a budi

Az anekdota akkor igazi, ha igaz is lehetne. Régi idők tanítója szentségtörésnek venné, ha minden nevet kiírnék, de kettőt el kell hallgatnom.

A szegedi tanítóképzőben éppen úgy a véce volt a tiltott bagózás paradicsoma, mint bárhol a világon. Jóska gyerek Algyőről járt be, fogta magát, kicsit újított a renden. Szünetben beült az igazgatói budiba, nagy mellénnyel magára zárta az ajtót, és alul-fölül füstölt, mint három gyárkémény együtt.

Ritkán esett meg, hogy az igazgatót is akkor szólította sürgős szükség trónja elfoglalására, amikor a gyerekek is ott voltak, de most így történt. Dugna be a kulcsot a zárba, fordítaná is méltóságos mozdulattal, de nem fordul. Döbbenet ült a lelkére.

Udvariasan kopogtatott először. Udvarias volt Jóska is, de mert szentül hitte, hogy a gyerekek háborgatják, és mivel mindig az igazgatót utánozták, hangos szóval mondta:

- Hagyj békén, kérlekalássan! El fogod hagyni a kollégiumot!

- Ki van bent!?

Felelte úgy, mintha továbbra is ő lenne. Kottázni kellene a hangját.

- Dr. Ez meg Ez, pápai ajtónálló, legyezőtartó, pápai kamarás, Csanád-egyházmegyei címzetes kanonok, a Tanítóképző Intézet igazgatója.

Hajszálra úgy, ahogy minden borítékon állott, négy sorban. Még nagyobb a döbbenet:

- Idekint is az van. Nyissa ki!

Hallott már arról, hogy macska se lehet ugyanabban a pillanatban kint is, bent is, visszafelelte, változatlan dialektusban.

- Dehogyan nyitom!

Az adoma szerint két kézzel kezdte verni az ajtót a kívül levő, ami méltatlan indulat igazi igazgatótól.

- Tessék kinyitniiii!

- Bújj a lukamba!

Szentül hitte még most is, társai hergelik. Nagyot kiáltottak idekint:

- Pedelllllus! Hozza a feszítővasat!

Erre már nem érkezett fél szó se, inkább lenyelte volna a cigarettát is villámgyorsan, és föl-készült minden rosszra. Szerencse a bajban, hogy a pedellus nem tartózkodott hallótávolságban, a gyerekek pedig mind elszeleltek, nem volt kit utána küldenie. Szilaj haraggal, magad uram alapon elindult tehát érte.

Pár lépés a padlásföljáró, nagy vasajtóval, oda libbent föl Jóska, és elbújt, ahogy egér bújik a macska elől. Jött a pedellus, vasakkal fölszerelve, és csoda történt: kinyílt az ajtó, mintha soha be nem lett volna zárva. Csak füst volt akkora, mintha ösköd lakna ott.

- Itt nincsen senki!

- Tulajdon fülemmel hallottam.

Nem merte mondani az iskolaszolga, hogy hallucinálni tetszik, Méltóságos Igazgató Úr, de gondolta.

- És a füstöt is ide hallucináltam?

Leforrázva állott a pedellus.

- Lehet, hogy Lucifer volt, és csak ezt hagyta itt?

Így volt, vagy nem, nem tudhatom. Jóska gyerek állítólag a húszéves találkozón merte először elmondani. Talán már igazgató volt maga is, és mivel így kerek a világ, ádáz ellensége minden budiban füstölgőnek.

A veronai Oskola utca

Történelmi tévedés lenne, ha valaki elkezdené keresni az itáliai Veronában a szegedi Oskola utcát. Annyi erővel Padovában is kereshetné - ki tudja, miért nem merjük Páduának mondani -, mert ott se találná. Az én balga fejemben termett csak, bocsánatot kérek érte.

Flúgos futammá változott a világ, többször volt alkalmam szólni róla. Beül az ember gyereke az autóbuszba, végigrohan a fél világon, és csak az autósztádák leágazó bajuszának jelző tábláiról láthatja, milyen nevezetes helyek mellett söpör el vele a járgány. Vagy még onnan se. (Az, persze, más lapra tartozik, hogyan tenné tönkre a flúgos futam éppen a legveretesebb városokat is. Erre is van hazai példánk bőven.) Huszonvalahány évvel ezelőtt így mentünk el szótlán hallgatással Doberdo mellett. Pedig biztosan szedtünk volna egy marék vadvirágot az első világháborús áldozatok emlékének adózva, és talán elénekeltünk volna legalább egy dalt a doberdói nagy hegyről is. Lett volna, aki még tud ilyet.

Most Páduába mentünk, és Veronába, célzottan. Templomról templomra jártunk az elsőben, Veronában esett le azonban a húszfilléres. Bementünk, hogyne mentünk volna be az amfiteátrumba, noha pokoli melegét lőtte ránk a Nap. Láttunk már ókori körszínházat máshol is, de némely dolgok itt értek meg igazán. Barnára füstött bádögülőkék vannak az első helyeken, akár tojássütő serpenyőnek is beillenének napközben, ha lenne, aki föláldozza tojásait. A nyári játékok itt is este vannak, a tojássütögetés tehát rendre elmarad. Föltűnt azonban, hogy a lefelé emeletes nézőtéren mennyire tökéletesen terjed a hang. A normális erejű beszélgetős beszéd is tökéletesen érthető kétszáz méteres távolságból is. A fizika leginkább a hang terjedési sebességéről beszél, de arról ritkán ejt szót, mennyire őrzi meg erejét. Ezért találták föl olyan későn a mikrofonos hangerősítést, minden természetes beszéd megbolondítóját?

Ha bármi szavunk lehetne a szegedi nyári játékok meg a veronai összeboronálásában, akkor gúgyúként lépnénk egy nagyot, de mivel nincsen, föltehetően egyhamar nem is lesz példa rá, hogy a szegediek Veronában vendégszerepeljenek, az ottaniak pedig nálunk. Pedig lehetne. Mivel azonban a szegedi Oskola utca minden nyáron belefut a Szabadtérbe, erre fordítsunk néhány keresetlen szót. A vénebb korosztály emlékszik még rá, hogyan gyalulták le az utca egyik felét, talán legrégebbi műemlékünkkel együtt, hogy helye legyen a talán mindörökre vitatható legújabb építészeti törekvéseknek.

Az jutott eszünkbe, hogy ne kerüljessük a forró kását, ha csak egy hónapra vendégszerepelt volna akár Veronában, akár Páduában szegedi városvezető, biztosan divatba hozta volna ott is a veretesen szép régi épületek földgyaluval való eltüntetését, helyet kínálva - itt a szegedi példa! - a panelépületnek. Istenem, mennyivel egyszerűbb lenne máris a világ! Nem kellett volna leágaznunk egyetlen bajuszkán se, mehettünk volna rendes utazó sebességgel a földi világ túlsó végéig, amíg körbe kerülve vissza nem érkezünk.

Örömmel láthattuk, mennyit veszítettünk volna.

Azt is hozzá kellene, persze, tennünk, mennyit pusztíthatna nálunk is egy olyan földrengés-sorozat, amilyen a csizma középső részein tombol mostanában.

Rókus szépe

Mézes néni édes aranyosságokkal is megkínál, ha találkozunk. A múltkor egy cserép fokföldi ibolyát kaptam tőle, most meg történetet. Garantáltan hiteles, családi örökség adja a patinát hozzá.

Azt mondja, volt valamikor a Bartók téren egy snájdig asztalos.

- Beállított egyszer, fehér ingben, mellényben, kabátban, ahogy tisztességes iparostól el is várható. Ki is mondta, kertelés nélkül, hogy megkéri az édesanyám kezét. Tőlem, uram? Az édesanyámét? Nem fordítva szokott ez történni? Ha Kiskegyed a lánya, akkor Magától. Mert az olyan szép kislány volt, amilyen a világon sincsen. Már akkor el akarta venni mindenáron, de nem ment hozzá. Később, amikor először megözvegyült, megint jelentkezett. Másokkal is megesik az ilyesmi, de az én anyám akkor se ment hozzá. Másodszor is mást vett el, de ilyen az ő szerencséje, a második is hamarabb halt el.

- És?

- Mondta még, hogy tünemény háza van a Tündér utcában, mindenestül ráíratná.

- Fejedelmi ajánlat.

- Olyan nagyon nem voltunk ráutalva, mert házunk nekünk is volt a Csaba utcában.

- Az iparosgesztus a fontos: szerelmesen is reáliákban gondolkodik.

- Nem üzleti ajánlat volt az. Akkora zavarral adta elő, akár a legelső lánykérésnél tartana. El is hittem, mert az én anyám annál is szebb volt. Rókus szépe volt, de ezt ne úgy tessék érteni, ahogy például a liget szépét nevezik. Mert az vadvirág, az én anyám viszont lányként volt eleven virágszál, és az maradt asszonykorban is. Volt egy kicsike mellkép róla, elvittem, megnagyíttattam, pedig tudtam, nem fillérekért csinálnak a kicsiből nagyot.

- A felelet?

- Mondtam szegény asztalos bácsinak, köszönöm édesanyám nevében is a kitartását, meg a házat is megköszönöm, de meghalt már. Úgy elképedt, olyant én még nem láttam. Egy városban éltek, és ő meg se tudta? Annyira biztosra vette pedig, hogy három a magyar igazság, harmadszorra biztosan sikerül. Legalább mondjam meg, hol nyugszik. Virágot vinne a sírjára

- Sajnálja?

- Mit sajnáljak? Ha előszörre hozzá ment volna, akkor mi, ugye, a világon se lennénk. Ha én nem lennék, fiam se lenne, meg unokám se. Pedig láthatta, milyen szép unokám van. A jövő héten szerel le katonáéktól. Nem tudhatom, mikor lett volna esedékes a második megkérés, de meglehet, hogy akkor se lennénk. Vagy meggyőződhattunk volna róla, a legepekedőbb férfi is lehet utolsó mostoha. Nem akarom bántani, mert igazából nem tudhatom, de olyan bolond a világ, minden megeshet.

- Megvan még az asztalos?

- Régen porlad már.

- Hátha találkoztak odafönt...

- Hites ura van az anyámnak, az apám, azt hiszi, ilyesmivel is foglalkoznak ott?

Gubera Maca

Gubera Józsi is tartozik a lányhoz. Ha nem félnék a feministák haragjától, azt is mondanám, Józsi volt előbb, Maca csak csatlakozott hozzá.

Fél sorral se szaporítanám a kukavizitálókra szóló írásokat, arról se szólnék, mennyire fizetődik ki ez a szármalmas munka. Leecsúszott szerencsétlenkéket látok turkálni, minek hergelném őket? Ha nem érné meg, nem csinálnák, örök törvény, legfőljebb abban van különbség, kinek mi éri meg. Szesztestvérek reggelente összekapkodják az eldobott üvegeket, és futnak a beváltóba nyitás után mindjárt. Ha teljesen kijózanodnának, újabb észvesztésre nem lenne elég az üvegbetét, józanul pedig nem élet ez a bűdös élet.

Később indulnak a mindent gyűjtők. A víztorony körül forgó Józan Józsi ide tartozik. Mostanában párban járt, mint a többi, ez pedig szokatlan a korábbi munkarendhez képest, de a guberálók statútuma nem tiltja. Csak nem akarnak tömörülni ők is, a fokozatosság elve alapján?

Mert kész ráfizetés az összefogás, mondanám, ha értenék hozzá. Összeszednek fejenként két-három zsákra valót, így vagy úgy pénzt csinálnak belőle, aztán szépen megfelelnek. A gépesített hadosztály babakocsival mozdul. Amiben hajdanában hamvas csecsemő utazott, most is belefér sok minden. Valamikor talicskaszámra szedhették össze a kenyérmaradékot, de hol vannak már azok a boldog békeidők? Mielőtt nadrágszójunkat húzta volna össze Bokros elvtárs, bukszánk szájával kezdte. Kevés család etetheti kemény pénzekre mások disznait.

Mégis szántam mindig a kukázókat.

Józsi most egyedül indult reggeli portyára. Nem tudom, mit talált, mit nem, de hatalmas szerencse érte. Öregecske menyecskeképeben, és ő se annyira vén kecske még, hogy meg ne nyálna a sót. Szappanból centivel se fogyaszt többet, mint ő maga, tehát rokonlélek. Ruhája is másokon töltötte ifjúkorát, hajszálra összepasszolnak. Fésű ugyanúgy régen járta a haját, mint az övét, legfőbb különbség, hogy neki nem lengette hűvös szél a szakállát, de ez éppen jó benne.

Jött tehát Szörnök Józsi, álmos levertségben, és jött Maca is, ugyanúgy. Bújik bele a kukába az egyik, bújik a másik is, de vigyázatlanok voltak, ott benn összeütődött a fejük. A szándék is összeütődött, mert gondolta Józsi, Isten ajándéka ez a nő, kár lenne itt hagyni. Hasonló fordulatot vett Maca esze kereke is, de Józsiira értette, hogy jó lesz még valamire. Ki mit talál, azé. Kotorászó pálcájukat is benn felejtették, úgy megnézték egymást. Józsi peckesen kétfelé túrta bozontos szakállát, eligazította méreates bajuszát is. Már éppen tartani lehetett tőle, hogy pók szövö be száját, most végre hasznát is látja. Letette koszos szatyrát, derékon kapta Macácskát, és úgy megcsókolta, de úgy, hogy percek múltán is úgy maradtak. A víztorony se látott még jobbat. Maca lábujjhegyre pipiskedett, ahogy az illeten előírja, szende szemét is lesütötte, és ragaszkodva visszaölelte.

Nem akarom kibeszélni titkukat, mert közben ők se beszéltek, mégis teljes egyetértésben hagyták bent szurkapiszkájukat. Léleklemelegítőt kaptak-e be hamarabb, vagy mindjárt máshová indultak, nem tudhatom, de véget is ér itten az én reggeli föladatam. Ifjúi korokban se támogathatták volna jobban egymást. Ha egyikük csak egyszer is megtántorodott volna az ölelésben, a másik biztosan ráborult volna.

Annyi csak az én dolgom, hogy kimondjam, két ember a mái napon, korán délelőtt, lombhullató őszi szerelmet guberált.

A hongkongi b^orzev^urus

Amikor m^eg igaz lett volna a t^et^el, hogy a p^en^z ^ol, butⁱt és nyomorba d^ont, akár az alkohol, kimondhatták volna, minden rossz Hongkongból indul. A b^orzev^urus rokona, az influenza-v^urus akkorát t^usszentett r^a a vil^agra, hegyek-v^olgyek visszhangzottak t^ole, és ezer változatban riogat ma is. Ha j^ol emlékszem, A-2 néven vonult be a t^or^ténelembe, akkor, amikor mi is bevonultunk Csehszlovákiába. Sz^ov^odményeivel emberek sokaságát pusztítja azóta is. Betegek, legy^ong^ult szervezet^u ^oregek az első áldozatai. Amikor már itt van járványos retyerutyája, hála egészség^ugy^unk éber ^oreinek, azonnal megtudhatjuk. Szilárdan ^orizve a pártállami hagyományokat, sietnek kijelenteni, nincsen járvány.

Állítólag tojásba oltják a hófehér csadorba öltözött vakcinakészít^ok, hogy gyorsan szaporodjon, de le is gy^ongítik mindjárt. Belénk sz^urják, és a t^obbit ránk bízzák. Amikor igazán tombol a járvány, az oltóanyag járuléka is megérkezik: rendre elfogy a patikák^oból. A k^ovetkező évben aztán visszatér, a lejárat előtt három hónappal. El^orelátók vagyunk, a vésztartalékhoz csak akkor nyúlunk, amikor már itt az új.

A t^ozsdev^urust könnyebb izolálni, az idei szintén Hongkongból indult. A bankvilág egyik központja maradt ez a Kínához visszacsatolt városállam, a saját valuta talán most találkozott össze először a kínaival, és hatalmasat t^usszentett. Nem szájról-szájra terjed, mint az emberi v^urus, a fény sebességével nyalja körül a földgolyót. Röpítette rádió, televízió, de csak a szegényebb rétegekhez. Az igazán érdekeltek előrejelző helyszíni meteorológiai állomásokat tartanak f^onn. Amióta állítólag az internettel lehetett megingatni a Postabankot, azóta csöppet se csodálkozunk rajta, hogy a hongkongi csapás után másnap már nálunk is itt lett volna, ha éppen zárva nem lett volna a magyar t^ozsde. Tudjuk mi id^ozítani legnagyobb ünnepeinket is. Mindenesetre köhög^ott-krárogott, és orrát törülgette addig is a hazai kisbefektet^ok tömege. Átmeneti kirekesztettként ott kuporgott szerencsétlen v^urus napokig a kapuban, és elsőként surrant be. El^otte már tisztességesen meggy^ongította az amerikai t^ozsdét, ami pedig a vilá

g pénzkufárainak gy^uldéje.

Az amerikai megrázta magát, mint a folyót átalúszó puli, amikor partot ér. Talpra ugrott, s^ot erősebb lett, mint volt. A t^ozsdeguruk szerint - aranyos az elnevezés, már ezért megérte odafigyelnem - semmi más nem történt, mint helyreállt az egészséges arány a f^opénz és a t^obbi koszos kis pénz között. A mi forintunk természetesen szintén megrázta magát, és talpon maradt, mert éber szemek vigyáznak rá. Ahogy a mi f^oguruink siettek kijelenteni. Hej, de tudunk hencegni!

Ha orvos adta volna a terápiát, mivel az emberi v^urus orvosi szakterület, nyilván úgy fogalmazott volna, ahogy az összevissza kalimpáló szív^unél szokott: helyre^ut^otte a ritmust.

Belém visszaköltözött az egészséges optimizmus. Csekélyke nyugdíjamat megint elvinném a t^ozsdére, kódistarisznyástul. Már egyszer elvittem volna, de akkor se volt benne semmi.

A kicsi ember

Agyvérzés ijesztett rá szegény doktor bácsira. Sok hasonlót látott élete során, de nem hitte, hogy vele is megeshet. Győzött az intenzív osztály, és a rettenetesen kemény akarat. Amikor jární tanult, mindenki fogta volna vissza ádáz igyekezetét, csak betegtársa biztatta: senkire ne hallgasson, csak gyötörje magát, másként nem lesz ember belőle. Mit tehet a jó orvos, ha beteg? Hallgat intenzív szomszédjára. Nem törült ki a vérömleny talán semmit agysejtjeiből, a legkomplikáltabb észtornának tartott sakkot is meghagyta, és naponta bűvöli számítógépét. Ha nem is professzora a ketyerének, de docense. A két mánia egyesülni is tud, megesik, hogy a számítógéppel sakkozik.

Azért találkoztam vele, mert levelet küldött. Térképünk egyik városának a nevét írtam le, két változatban, erre testes bekezdésben sorolt föl egy csomót arra, hogy másként nevezünk valamit, mint a bennszülöttek. Hosszú beszélgetés lett belőle.

Csoda ez az ember, mint mindenki, aki életben mer maradni. Hét évre valót írhattam volna, ha előveszem noteszomat. Kedves történetet kaptam búcsúzáskor. Amikor először kijutott Londonba, még csak egyedül mehetett, felesége nélkül. Nehogy összebeszéljenek, és együtt lépjenek le. Mit tehet ilyenkor a szegény magyar orvos, bevette magát a legnagyobb múzeummal egy földel alatt lévő legnagyobb könyvtárba, és olvasott, olvasott, olvasott. Vagy kutatott?

Abba a könyvtárba, és abba a múzeumba tömegestül mennek az emberek, és kifelé is tömegben özönlenek. Föltűnt neki az a kicsi őr, aki feszes tartásban állta végig a be- és kijárást. Aki senkinek se tűnt föl. Mediterrán férfiúnak nézte, és nem tudta kitalálni, milyen sors űzhette a lelkiekben is hűvöskés világvárosba.

Ezrével áramlott tehát a tömeg, és ő csak állt, anélkül, hogy bárkire is figyelt volna. Az észre nem vevés kölcsönösségen alapszik legtöbbször. Ráköszönt egyszer a mi doktorunk. Este volt, jó estét kívánt. Nem magyarul, hanem angolul. A kicsi ember merev feje meglódult, és akkora nyájassággal köszönt vissza, amekkorával még nem találkozott: jó estét, uram!

Ez volt az első és az utolsó eset, amikor előre köszönt, ettől kezdve megelőzhetetlen volt a délvidéki. A köszönésnél tovább a sodró áradatban soha nem jutottak, de az el nem maradhatott. Valami kis madzag szaladhatott be egyszer, mert a kicsi őr mellett a Yard is tanyát vert a kapuban. Kismillió japán várt most is. Fél napja is ráment volna, ha sort áll, erőt vett rajta az ősi magyar törekvés, és előre furakodott. Fürge szemeivel észrevette a kicsi ember, szélesen meghajolt előtte, hangos szóval jó reggelt kívánt, el nem hagyva mellőle az uramat, és szolgálatkészen nyitotta ki a kaput. Akár a lordok házába ment volna. A rendőr is elcsodálkozott. Azt se lehet tudni, a kulturális világ meghódítására naponta harcba induló japán sereg fejében mi fordulhatott meg éppen akkor.

Pedig csak magyar orvos volt, aki köszönni is tud.

Terus ángyi lepkéje

Szívesen mondanám, hogy belépett az új köztéri szobrok iránt melegen érdeklődők táborába Terus ángyi, élete párjával, a tápai illetőségű Ricsók sógorral, de elsietném a dolgot. Azt azonban be kell jelentenem, hogy a lepkés szobor föltekintésére már együtt mentek el. Nem az avatás napján, mert az nekik is ünnep, csak utána, amikor senki más nem járt ott. Terus ángyi szeme legelőször a sárkányölő Szent György pillefinom szobrára esett, és szóra is fakadt mindjárt:

- Láti kend? Legalább ezt is rendbe hozták. Úgy eltakarta már a fa, mintha megint szégyellni kéne.

Keresztet is vetett, rövid fohászt is mondott: légy segödelmünkre, édös szentöm! Aztán ketten kezdtek gusztálni a másik pillét. Terus ángyi törte meg most is az áhítatos csöndet:

- Szép ez az apácalepke, az biztos.

- Miért lenne apáca?

- Mert színfehér, azért. Kend ne ismerné az apácalepkét?

- Az a bajom, hogy ismerem. Meg a másik fehér átkot is, az amerikai szövőlepkét. Ha csak meglátom, mindjárt el szeretném tiporni.

- Vigyázzon, mert a bulgár mészkönek is magyar füle van. Ha a szabadság jelét akarja eltiporni, akkor miféle ember lett kendbül? Sötétben bujkáló ellenforradalmár?

- Akkor se értem. A magyarok zöme lepkeirtásra rendezkedett be, mert tudván tudja, milliószámra kelnek ki undok férgek mindnek a petéiből, és pusztult káposztaföldek, kopaszra rágott gyümölcsösök maradnak utána. Hogyan lehet abból a szabadság jelképét kifaragni?

- Kimondta a szobrász, hogy a tiszavirágéletű szabadságot mintázta meg. Becsülöm érte, mert az apácalepke maga a született tisztaság.

- Igazad van, a tiszavirág is férög, mégis szép nóta lett belőle. De ez rászáll az emberekre. Akkora, agyonnyomná őket, ha föl nem tartanák a kezüket.

- Nem rászáll, hanem ők tartják. Röptetni akarják.

- Pedig én úgy néztem, eső ellen tartják maguk fölé a zsarnokot. Egy híján húszan.

- Mitől lenne az apáca zsarnok?

- Arra van ráírva: hol zsarnokság van, ott zsarnokság van.

- Mindig mondom, hígul már a kend veleje. Világnagy versből vett sorok azok. Eső ellen pedig semmit nem ér a lepke.

- A fejit nézzed, Terkám! Két teaszűrőből van a szeme.

- Ha az volt kéznél a konyhában!

- Azt mondom én, killessük, mint dorozsmai ember a hollót. Ahogy a másik szobornál, a kéményesnél is avval kezdték a huligánok, hogy kiütötték az eszmei lándzsaként leszúrt kardot, itt majd a teaszűrőt kezdik el kivenni, mert a vak pille olyan, mint a vakpali: mindent lát. Aztán a Nagy Imre-bajuszt.

- A lepkének lepkebajusza lehet csak.
- Kiköpött olyan, amilyent Nagy Imre viselt. Gondolom, csak azért tette oda a tisztölt szoborcsináló, mert szerencsétlen miniszterelnökünket is annyian, de annyian tartják maguk fölé, ha nagyon ver a vihar. Szentül igazad van, Terus! Az a legszebb benne, hogy a másikat legalább helyre pofozták.

A kéregető kutya

Megint mondom, a kutyák között vannak barátaim. Szoktak szidni érte, pedig rajtuk legalább messziről meglátszik a szándék. Azért bocsátom előre most is, mert megint találtam egyet, boltból hazatérőben.

Talpig fekete volt, nagy, és kedves. A kölkökből alig nőtt ki, meglátszik ez akkor is, ha nem hord magával anyakönyvi kivonatot. Minden lépcsőház előtt megállt, beszagolt, aztán futott tovább. Mire hazaértem, odaért ő is. Ha fél szóval hívtam volna, bejött volna.

Mondtam neki, menj Isten hírével. Nem neked való a panel. Lehajtotta fejét, szótlanul elköszönt. Másnap a belvárosban láttam, messziről. Kollégium kapujában ült, akár szoborba merevített társa, az örök puli, a juhászgyerek előtt.

Befelé szimatolt. Elhúzták a delet, azt gondoltam, tömény menzacoszt neki még fölséges illata csapta meg az orrát. A kutyanak állítólag az is elég, ha napjában egyszer eszik, de a harangszóval kísért illatok délből a legcsábítóbbak. Ült tehát minden idegszálával, jobban, mintha kutyaiskolában tanították volna.

Kislány jó, és tétovázik. Csúnya, nagy, fekete kutya, vágódhat elméjébe gyerekkori emléke, és megáll egy pillanatra. Annyit azonban észrevesz, hogy nincsen támadó szándék az ülő szoborban, félénken bár, de közelít hozzá. Nagy tapasztalata nem lehet még kutyakapcsolatok teremtésében, mert minden átmenet nélkül megsimogatja a fejét. Kutyaértők előbb hagyni szokták, hogy megszagolja őket, ő nem tudhatja. Jó szívvel fogadja mégis a fekete jószág, és ez bátorítja. Lehúzza kesztyűjét, és úgy paskolja a fejét. Két kézzel gyömszőli. Biztosan beszél is hozzá. Jólesik a kutyanak, az is látszik, de fél szemmel az ajtót vizslatja.

A kislány is arra gondolhat, amire én tegnap, és ma is, amikor megláttam. Éhes lehet, és végigkéregeti a várost. Földre leteszi táskáját, kinyitja, kiveszi uzsonnáját - megint nem volt ideje megenni? -, kibontja gondos szalvétájából, letör belőle egy darabot, és a nagyobbat teszi le elé. Attól tartok, kezéből kapja ki, de megint tévedtem. Méltóztat ugyan fölállni szoborültéből, meg is bűzöli a bélelt tizórait, de visszaül.

Eszembe jut mindjárt, amit anyám szokott ilyenkor mondani. A fene a beledet! Ha éhes leszel, majd megeszed. Csak utána koppan a nagy fölismerés: ez a kutya hajszálla olyan, mint némelyik sorsavert ember. Nem kosztot koldul, hanem melegséget.

Hajléktalan! Senki kutyája.

Elfelejtette talán, melyik ajtó mögött nőtt föl szobakutyaként, vagy úgy elkergették, hogy nem mert visszamenni, és azóta járja a vak világot, ajtóról ajtóra? Ennivalót talál, ha nem kényeztette el korábbi gazdája mindenféle márkás kutyakoszttal. Szobára van kiéhezve.

A kislányban anyám indulatát látom föllobbanni: a fene a beledet! A kutyában viszont a mérhetetlen árvaságot. Valaki addig babusgatta, amíg kitekerte minden örökölt szokásából, aztán kirúgta.

Hej, kutya komám, rajtad csak egy másik hajléktalan segíthet. Aki a füledbe énekli borízú hangján: Gyere Bodri kutyám, megélünk egymással...

Festett kukák

Nincsen bennem valami ferde hajlam az utcai szeméttartók iránt? Amikor Párizsban jártunk, akkor is figyelmet szenteltem nekik a Champs Élysées két lábon járó szépségei között. Ott volt valamennyi a helyén, de egyikbe se lehetett beledobni semmit, mert fölülről is „befenekelték”. Kóbor robbantók nehogy oda dugják a bombát. Elmegyünk Veronába, és ott is az utcai nagy edényeken akad meg a szemem?

Nem bádogból vannak, mint a mieink zömmel, bár el kell ismernem, itt-ott már nálunk is látható műanyagból való, kerekcső-öcsike változatban. És mind úgy zár, mint a parancsolat. Ott. Nálunk? A kukagyártó ipari szövetkezet szabadalmaztatta annakidején először a soha vissza nem hajtó rugót, ennél fogva azóta is Főlsővárosból Alsóvárosba kergeti a szél az összes szemetet, aztán vissza, és trágyává ázik, ha két csöpp eső is esik. Ott szagát se éreztem, pedig jó meleg volt, jut eszembe a trágyáról, meg a mi kukánkról, noha tudtommal szaglászáti mániám sincsen. A förtelmes bűdösségek szokták megcsapni az orromat, ha vannak, akár akarom, akár nem. Mintha hadi seregnek gyártották volna, olyan a NATO-kompatibilis színük.

Tudom, hogy nem nálunk született a Mindent Firkálj mozgalom, de szépen begyűrűzött már. Amire egy pötty is elfér, oda fél regényt fölírnak a művészi ficamokkal megáldott anyaszomorítók. Megállítottam néhány velem loholó társamat a veronai utcán, mert ilyet még nem láttam. Mondták, ők sem. Minden kuka ki volt füstve. Arra nem gondolhattunk, hogy kizárólag erre adott hivatalos engedélyt a magasságos magisztrátus, ennél fogva minden kölk itt fújta ki magából a mérget, tubusából meg a füstöt, mert tudjuk, minden tiltás hergelő tényezővé válik. Messziről kiabált, hogy gyerekkezek munkáját látjuk.

Kivonultak volna az utcára az óvodások, netán kisiskolások, pemzlivel a kezükben, kukát fösztetni? Szüleik ott is háborogtak volna. Az ottani köztisztasági vállalat embereinek gyermekei követték volna el, protekcióval? Bár azt régen megtapasztaltuk már, hogy Bécsben nadrágszíjat árulni, vagy Velencében Szent Márk verebeinek való zacskós eledel kínálására fordítható át legkönnyebben az itthoni diploma, föltételeztük, a kukaszolgálatot teljesítők mégse a városi elit tagjaiból kerültek ki. És talán gyermekeik se.

Mégis, hogyan történhetett?

Hazai példából indultunk ki. Nálunk, ugye, szoktak hirdetni szagos ünnepeken aszfaltrajz-versenyt. Nekihasaltak a gyerekek a poros utcának, és kenték-fenték, ameddig győzték. Meglehet, május elsején fölvonultak ott is a szemetes mesterek zászlókkal és sütőlapátokkal, veretes jelszavakat skandálva, de mit csináljanak addig gyermekeikkel? Nem az aszfaltot rajzoltatták tele velük, mert azt is nekik kellett volna tisztára csutakolniok, örökebb alkotásra kínáltak lehetőséget. Versenyt hirdettek talán, és az győzött, aki a legcifrábbra pingálta a vadonatúj kukát?

Csokit nyert-e vagy léggömböt, a legfőbb olasz szakszervezet jelvényével fölcicomázva, ezt se tudtuk eldönteni, és nyelvi gátlásaink miatt még csak meg se kérdezhettük. Elvigyorodtunk azonban mindjárt. Akkor lesznek nagy bajban, amikor majd elsétál arra valami szintén ficamos művészettörténész, és posztmodern naiv alkotásként egyenesen kukaképtárba viteti? Vagy aukción árverezik el valamennyit?

Akkor lesznek meglőve igazán. Mibe rakják majd a szemetet?

Kamatlábás ketyere

Miska barátom szokta mondani, nem az irodalom az abszurd, hanem a valóság. Annyira megszokta saját igéje igazságát, kis abszurdokra is rámondja, de nekem még föltűnik. Időnként rémképeket látok. Nem ábrándjaimban, hanem a valóságban.

Megyek a pénzházba. Az nekem foghúzás, érzéstelenítés nélkül. Nekem ott, legtöbbször, kifordulnak zsebeim. Nem a bőröm alól szedik ki, mert ott nincsen, de ha szabad akaratomból megyek is be, fizetnem kell.

És várnom a soromra.

Egyszer, valamikor régen, külföldön mentünk be egy ottani pénzházba. Mi voltunk ketten, és egyedül volt a kislány a pult mögött. Egy-két pittyentés a gépen, és már meg is kaptuk átváltva a valutát. Istenem, hogyan áhítoztam én akkor. Bár csak nekünk is lenne már közszolgálati ketyerénk! Senki nem tartja számon, mikor jött el ez az állapot, de régtől fogva van nekünk is. Áldás egy ekkora hivatalon a számítógép.

Megyek tehát, kötelességemnél fogva, foghúztatás céljából. Keresem a helyemet, nem találom. Tapasztalásból tudhatnám, ahol legtöbbször állnak, oda kell mennem, bár most minden ablak előtt tengeri kígyó a sor. Ha már ide teremtettem az ördög egy posztos embert, vagyonbiztonság okából, és látom rajta, éppen ráér, csak megkérdezem. Oda mutat, ahol dupla kígyó tekereg. Tüskéként állhat szememben a kérdés, mondja is, szégyenlősen, mintha egyedül neki kellene minden felelősséget fölvállalnia: sajnos, nem működnek a gépek. Mindent kézzel kell csinálniuk.

Istenem, a gép is ember. Torkán akadt a kamatláb?

A sor végére állok, de hamar a közepén találom magamat. Nem protekció lendít rajtam, ilyen gyorsan nő a sor. Három üres ablak előtt kígyózunk, hiszen a számítógép leghamarabb létszámot csökkent. Előtte is, mögötte is. Addig szuggerálok az egyik üres széket, amíg ember teremődik bele. Így lesznek a középsőkből is elsők.

Beül tehát a kisasszony, és inti, hogy befagyott. Nem a terem, a számítógép fagyott be. Kínomban humorizálok: nem a kamatláb fagyott a torkára, falábat dugtak a küllők közé? Gyalogszerrel kezd kikérdezni, van-e igazolásom rá, hogy zsebeim kiürítéséig eljussunk, de meg vagyok löve. Nekem csak számláim vannak, és személyi igazolványom. Állítólag kevés az üdvösséghez. Amikor egy percre kienged a ketyere, pillanatok alatt előpötyögi belőle összes korábbi bűnömet, és igazolva látja, valóban én vagyok az én pénzügyileg is, de a hatalmas igyekezet megint a géptorkára fagy.

Áll a sor, mintha bárányokból állna. Menne ez, kérem, gyorsan menne, mindenki láthatja, de a magasságos gépisten nem engedi, minek bégetnénk? A fejszre sorakozó baromállat állna így, ha elromlana a fejőgép. Bár első lettem az új sorban, háromnegyed órám így is elúszott.

Láthattam viszont az egész terem kismillió gépesét, mekkora elszánással várakozik. Eljött most is az a kegyelmi állapot, amikor a gép két oldalán ugyanolyan érzemények születnek?

Este leülök a televízió elé. Egyetlen tőzsdénk kénytelen volt szünetelni, mert bele is belefagyott a szándék. Majdnem agyonörültem magamat. Áldott szegénységem az oka egyedül, hogy nem oda tömegeltem.

Kaptafára kaptafát

Már azt is rákenem az öregátkosra, hogy a meggyőzés eszköze volt a kaptafa? Olyan régen született az intelem - a suszter maradjon a kaptafánál -, akkor még a susztert is vargának mondták. Mégis a politika szerszáma lett, amikor hangoskodó suszterből vált a legtöbb politikus. Vitte magával a háromlábú székről, és mindenáron erre akart húzni mindenkit. Ha elevenbe reped, akkor is.

Mondhatnánk ide illő ferdítéssel, hogy bele is törött a dikicse, de ez azért nem ennyire biztos. Nyüsztünk mi attól most is. Ha a suszterság elméletként veszi be magát az elmébe, benne is marad, akár a kódistetű a göncünkben. Kevés már az új cipőt remekelni tudó suszter, ennél fogva a kaptafa se ismerős már mindenki előtt, szeretünk inkább sablont mondani.

Sablon ide, sablon oda, a kaptafa az kaptafa!

Ülünk a képernyő előtt, és látjuk, földközelségbe rándult ki megint a kamera az idegbeteg fővárosból, az önagyönülésezők táborából. Meglehetősen fáziskéséssel ért ki, mondhatnánk, de éppen a kamera az, ami nem tud késni. Mindig azt mutatja, ami éppen van. Tehát a kamera friss, a képernyő késik. Kellene ide egy jó földszagú snitt, sóhajtja a szerkesztő, és előveszi a négy héttel - vagy tíz évvel? - azelőtti fölvételt, és belenyisszantja. Címerét hányja már a kukorica, a képen még mindig bokáig ér. Csatasorba állva aratják az árpát a kombájnok - a tömegesség fél győzelem! -, és még akkor is mutatják, amikor már a búzát is betakarították. Mindig elnyúlik az aratás, de ami jó volt az elején, miért ne lenne jó a végén is? Kaptafa lett tehát a kombájn.

És kaptafa a földél alatti garmadát forgató tolólapos traktor is, hadd lássa mindenki, nem lábbal tapossák holnapi kenyerünket, hanem olajos géppel. Igaz, egyszer búzát púpoztat, máskor kukoricát. Ha egy kicsivel is tovább figyel az ember, rájön, itt a kaptafát is kaptafára húzzák. Mert a kukoricakapálás után, az árpaaratás után, a búzaforgatás után előáll az államtitkár, és kimondja az epedve várt egy igaz üdvöztető igét. Beharangozás ez csupán a nagymisére az alkalmi kiruccanás. Még csak föltűnik a bokáig érő kukorica, még csak indul a kombájnoffenzíva, vagy benne vagyunk a borhamisítás közepében, már elrikkantom magam: jön az államtitkár! Bevallom töredelmesen tökéletlen tökélyemben, amikor meglátom a riporter nevét, már rikkantgatok.

Fölvezetés kell újabban mindenkinek, aki szólni mer milliók előtt, de erre is van kaptafánk. Bemutatják munkahelyi környezetében. Főúri tálalást is mondhatnék, de más ez az uraság már. Asztalánál ül, elmerülve a tucataktába, aláhúz benne valamit - mozgás élteti a fölvételt! -, vagy telefonhoz nyúl. Most azt mondja a kaptafa, még mindig nem jutott munkanélküli ebek harmincadjára. A következő képben már állva beszél, de a berendezés itt is kaptafára van húzva. Azelőtt még az volt a trükk, hogy asztali lámpát is belekomponált az operátor a képbe, természetesen bekapcsolva, hadd lássa mindenki a szakma dicsőségét. Mert micsoda nagy kunszt az, ha a lámpa fényességében emberi fejben leledző sötétséget is mutatni tud! Ellenpont a világosság.

Mostanában más kottára jár a nóta a kaptafa körül is. Aki valamit is ad magára, azt megkéri tisztelettel az operátor, számítógépét kapcsolja be, álljon a képernyő elé, és úgy beszéljen. Vakulj magyar! Az még nem biztos, hogy billentyűzni is tud rajta, de bekapcsolni tudja. Ha azt se tudná, államtitkár se lehetne.

Az utolsó diszkó

Kölcsönveszem most Az utolsó tangó filmcímét, mert a tangó is tánc. Nem járok diszkóba, azt se tudom, járnak-e ott még tangót is, vagy csak rángatóznak, de azt hallom, még beszélni se kell a lánnyal. Abba a nagy ricsajba csak belesüketedni lehet. Ezerszámra járnak oda mégis. Sokan vesztükre.

Olvasom egy kiragasztott lapon, a falu diszkójából ingyen indítanak két buszt. Az egyiket kettőkor, a másikat éjfél után háromkor. Máshol is beetettek evvel már benneteket, csórókáim, nem ingyen van az, benne van az ára a beugróban, de meglehet, hogy életeteket mentik meg vele. Mert most még ott tartunk, kocsival illik diszkóba menni.

És diszkó után fának menni?

Hej, de sok édesanyának könnyesedik el most a szeme! Balladába illik, akár a halálra táncoltatott lány. Diszkóban inni is illik, ha kólába keverik is a szeszt, és illik bekábítózni is. Kinek illene jobban, mint annak, aki kocsit vezet? A legjobb kocsis is eszetlen jószág, nem tudja, hogy most nem lenne szabad engednie a tövig nyomott pedálnak. Ugrik, mint a gazella, fut, mint az ökörpisilés, és nem hiszi el, hogy a fa vagy a villanyoszlop a keményebb. Kipróbálja.

Ritka legény, aki diszkóbarátok nélkül megy haza. Határőr százados mondta egyszer, Kis Juliskám, hazaviszlek! Másokat is hívott, de mások észrevették rajta, hogy meg van húzatva. Odaveszett a falu legszebb lánya. Irgalom atyja, ne hagyj el!

Nem járok diszkóba, de a diszkónapokkal összehalmozom a gyászjelentésekben. Elhullajtott fiatal életokról szólnak. Gyerekek, elöttetek az élet! - ezt mondták szüleitek, és tragikus hirtelenséggel meghalva kerültek haza. Melyik ördög játszik veletek?

Fájdalmas temetésre voltam hivatalos a minap. Kitétek magukért a fiatalok, az ifjú szolidaritás mintáját adták, annyian voltak.

Mendemonda következik most, egészen végig, mert temetésen leginkább ilyenek teremnek. Mondják a vénebbek, nem is diszkó után történt a baj, de van, aki nappalra is megfertőződik vele. Ők úgy tudják, még nyár derekán ültek be hárman a kocsiba, de megrémült volna a harmadik, és csöndesítette az ifjú lovagot. Aki gyáva, szálljon ki! Akit most temettek, sajnos, benne maradt. Aztán újra megmutatta az autót, hány lóerő van benne. A kanyar első fájáig mutatta. Az agyhalál mindjárt beállt, négy hónapig nem tért magához. Aki kiterjesztette a diszkóőrületet világos nappalra, megmaradt? Még ha örökös nyomoréknak is?

Talán eljött az is, talpig gyászban, aki talpig gyáván életben mert maradni. Ha volt ilyen egyáltalán.

Diszkófiúk, ilyen olcsó ma az élet? Pardon: ennyire drága. Vegyétek észre már!

Kislányaim, vigyázzatok!

Nagyok vagytok ti már, meg ne sértődjete! Amióta földig ér a lábotok, azóta tetőtől-talpig egyfolytában a legnagyobbak, de kedvesen akarok szólni, azért kicsinyítelek benneteket. Gimnáziumból jöttök kifelé, csapatostul. Akár táncversenyről jönnétek, és jó nézni, ahogy vonultok. A legbálgább embernek is eszébe jut ilyenkor, hogy ő is volt gimnazista, ha volt egyáltalán, és hasonló korú lányok lázították először a szívét. És még most is képes dúdolni, ha előnti az emlék: Fekete hajú kis gimnazista voltál... Nem tudjátok? Majd megtudjátok.

Föltehetek futtában egy találós kérdést? Öreg, tablettán él, remeg a keze, és füstöl, ki az?

Táskát cipeltek, ugyanolyan lezseren, ahogy mi is cipeltük annakidején, csak akkor még nem volt divatban a hátizsák. Gondok alól szabadult arcotok, meglátszik rajtatok. Nagy hajtas volt, elhiszem. Vége a hétnek, most majd egy kicsit megint pihenhettek.

Látjátok, hogy öregszem? Most veszem észre, ahányan csak vagytok, annyi kézben füstöl a cigaretta. Mintha parancsba adták volna. Ha elsőben jártok, akkor is, ha másodikba, akkor is, és így tovább, egészen az érettségi küszöbéig. Mellre szíva. Éretlentől az érettig? Ki nem ejteném a számon. Mondanám egyenként, mindenkit megállítva, most dobjátok el, mert még lehet, de hogyan szólhatnék bele a dolgotokba? Éppen most hallom, nyugdíjas asszony szájából, személyes jogaiban soha nem hagyta korlátozni magát, egy percre nem hagyta abba a szívást. Kár, hogy nem látjátok! Ő is volt gimnazista, már elsőben elkezdte, talán éppen fekete haja is volt, és reszkető öregasszony lett belőle. Amit abban a korban tanult, hogy az emberiség tablettán él majd, az bevált: marokszám szedi a bogyókat, remeg a keze, és füstöl. Táncversenyből ráncversenybe ment át. Ő a rejtvény, megfejtve. Alig találja el az öngyújtó lángjával a cigarettát. Gyermekai, unokái aggódnak érte.

Ti még nem tudjátok, de én tudom, ilyenek lesztek ti is, ha szerencsétek lesz. Mert csak az öregszik meg, akinek szerencséje van. Aki a diszkókorszak autós baleseteit is el tudja kerülni, és a szipózás se csavarja ki tövestül a lelkét. Bár a kettőt össze is szokták kapcsolni. És ne mondjátok, hogy a cigánygyerekek hamarabb kezdik.

Elfogultság is lehet, amit mondok, de néhány fiút is látok jönni. Nem veletek, és ez is meglep, hanem külön. Útszéli statisztikusnak se válnék be, most már biztos, de az ő kezükben nem látok füstölni semmit. Csak nem fordult föl a világ? Nekik már megjött volna az eszük? Ti veszitek át a kamaszok egyik legveszedelmesebb szokását? Ti akartok nagylegények lenni? Kislányok maradjatok inkább!

Mintha mást is látnék arcotokon. A mi korunkban harmatosak, hamvasak, üdék, kedvesek, aranyosak voltak a lányok, tablettás védekezésnek hímport leverő nyoma se látszott rajtuk. Nem mondom tovább, agyalágyult öregapóként így is elküldtetek már a bal fenéken.

Csak azt lenne jó leírnom még egyszer: kislányaim, vigyázzatok! És idézni, nem a Vörös Rébékől, csak a Tengeri-hántásból: Ti, lányok, ne tegyétek.

-&-